

Betrekken bij
PS-vergadering van
11 november 2020

Transcript (woordelijk verslag)

**van de vergadering van de
Provinciale Staten van Drenthe**

---

gehouden op 11 november 2020

Transcript

Vergadering van Provinciale Staten van Drenthe

Woensdag 11 november 2020

Locatie: digitale vergaderomgeving van het Drents parlement

Aanwezig:

mevrouw J. Klijnsma, voorzitter

de leden:

mevrouw B. van den Berg-Slagter (ChristenUnie)

de heer T.P. Blinde (Forum voor Democratie)

de heer E. Bos (GroenLinks)

de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)

de heer R.A.A. Bosch (PvdA)

de heer R.W. Camies (Forum voor Democratie)

de heer B. van Dekken (CDA)

mevrouw G.J. Dijkers (SP)

de heer J.W. Drukker (Forum voor Democratie)

(tot en met agendapunt I)

de heer F.P. Duut (OpDrenthe)

mevrouw H.T. Haan (GroenLinks)

mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)

mevrouw S.D. Kort (PVV)

de heer R. du Long (PvdA)

de heer H. Loof (PvdA)

de heer R. Mäkel-van Luttikhuisen (SP)

mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker (VVD)

mevrouw C.M.J. Mentink-Broekhuis (CDA)

de heer J.J. Moes (VVD)

de heer W.L.H. Moinat (SP)

de heer H.R. Nijmeijer (GroenLinks)

de heer H. Omlo (Forum voor Democratie)

mevrouw T. Potharst (Partij voor de Dieren)

de heer H.J. Pragt (D66)

de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie)

mevrouw J.A. Roggen (PvdA)

de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal Drenthe)

de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)

de heer G. Serlie (VVD)

mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)

mevrouw A. Udinga (VVD)

de heer N.A. Uppelschoten (PVV)

mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)

de heer S.J. Vegter (CDA)

de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)

de heer H. Velzing (Forum voor Democratie)

de heer A. Vorenkamp (PVV)

de heer G. Zuur (CDA)

mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD)

de heer P.A. Zwiers (PvdA)

mevrouw S. Buissink, griffier

Voorts aanwezig de leden van het college van GS:

de heer C. Bijl (PvdA)

de heer H. Brink (VVD)

de heer H.J. Jumelet (CDA)

de heer J.N. Kuipers (GroenLinks) (gedeeltelijk)

de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

de heer J. Smits (VVD)

de heer J.W. Drukker (FvD) (vanaf agendapunt J)

A. Opening

De voorzitter: Goedemorgen vanuit de Statenzaal. Dierbare Statenleden, gedeputeerden en vooral ook alle andere mensen die meeluisteren en kijken vandaag, want wij hebben een Statenvergadering voor de boeg en dat is een behoorlijk lange Statenvergadering. Omdat we de Begroting gaan behandelen. En dat betekent dat we ook de Algemene beschouwingen gaan doen en de Investeringsagenda PLUS. Dus dat is een stevige agenda. Het voorstel is om met de A-stukken te beginnen zo meteen. En dan na de A-stukken de Algemene Beschouwingen en na afronding daarvan te gaan lunchen. En het zou zo rond 13.00 uur kunnen zijn dat we gaan lunchen met z'n allen. De stemmingen vinden, zoals ook de vorige keer, over, dus de stemmingen over de voorstellen en de ingediende moties en amendementen, die vinden gebundeld plaats aan het eind van deze vergadering.

B. Mededelingen

De voorzitter: Ik heb een aantal mededelingen. Ik weet niet helemaal zeker, maar het zou kunnen zijn dat Henk Pragt vandaag jarig is. Maar het kan ook gister geweest zijn, maar Henk, wat er ook van zij... Ah, daar ben je. Kun je zelf vertellen of je vandaag of gisteren jarig was?

De heer Pragt: Nee, ik was gisteren jarig, maar ik ben eigenlijk de hele week jarig.

De voorzitter: Oké. Je hebt geen verjaardag, maar je hebt de verjaarweek begrijp ik en dat snap ik ook. Je mag maar een paar mensen per dag uitnodigen. Leuk. Nou, gefeliciteerd met je verjaarweek van ons allemaal.

De heer Pragt: Dank u.

De voorzitter: Prima! En dan kan ik u melden dat gedeputeerde Kuipers, Hans, vader is geworden van een prachtige zoon Hendrik Hugo. En ja, daar is Hans, dat kan hij natuurlijk zelf ook vertellen. Het gaat goed met Lynn Winn, de moeder, en met Hendrik. Dus ik feliciteer je ook namens de Staten, Hans en we zorgen ervoor dat jullie ook vanuit de Staten bloemen krijgen. Ik zie dat je gewoon rustig in Meppel zit, op steenworp afstand van moeder en zoon. Maar je bent er wel bij vandaag. En dat is dan weer een voordeel, want je hebt eigenlijk vaderschapsverlof. Zo simpel ligt het toch.

Gedeputeerde Kuipers: Hartelijk dank, mijn partner is zo lief, die heeft mij vannacht wat extra laten slapen, zodat ik hier ook enthousiast bij kan zijn. Dus dat gaat goedkomen vandaag. Dank jullie wel.

De voorzitter: Nou wat fijn. Helemaal mooi. Dan moet ik jullie melden dat Henk Brink een operatie heeft ondergaan aan zijn oor. Dat is allemaal goed gegaan, maar als je Henk ziet, aan zijn rechteroor, dan denk je. Hé, dit is wel futuristisch. Nou dan weet je wat er aan de hand is, zal ik maar zeggen. En Henk is gelukkig ook vandaag aanwezig. Ja, dat is nou eenmaal een stoer type. Hij is maandag geopereerd en nu zit hij alweer achter z'n scherm. Dus ook hij doet mee vandaag. Er is een afmelding ontvangen van de heer Smits van de fractie van de VVD. En ik kan u melden dat Henk Nijmeijer in zijn rol als voorzitter van de Commissie van onderzoek een mededeling wil doen over een aanstaande bijeenkomst die voor u wordt georganiseerd. Henk. O, ik kan ook nog even melden, sorry, dat de verbinding zo nu en dan wat ingewikkeld is, want ik heb begrepen dat er een stroomstoring is geweest en dat alles nu weer een beetje op verhaal komt. Dus het kan zijn dat u soms een beetje vaag beeld ziet. Ik let er ook heel goed op dat het geluid goed te doen is. Goedemorgen Henk. Jij hebt een mededeling heb ik begrepen.

De heer Nijmeijer: Ja, dat klopt voorzitter. Ik heb even namens de Commissie van onderzoek een mededeling te doen. In de GO-app is onlangs verschenen dat er volgende week een Statenontmoeting plaatsvindt over het mobiliteitsprogramma. Niet alleen is er een bijeenkomst die door de heer Bijl wordt georganiseerd, maar aansluitend is er ook nog een Statenontmoeting en die staat in het teken van de presentatie van het Pro Facto onderzoek. Er is namelijk een peiling gedaan door het Drents Panel onder onze inwoners over mobiliteit. En daarom is er een kennisbijeenkomst die middag gepland, om de resultaten van het rapport te presenteren. Vanmiddag krijgt iedereen in de mail nog een uitnodiging hiervoor, maar ik wilde er toch even de aandacht voor vragen.

De voorzitter: Dankjewel Henk. Heel prima. Ik heb begrepen dat gedeputeerde Brink een mededeling heeft over de lobby met betrekking tot de RIS en de toekomstige EU-fondsen. Ik geef hem ook graag het woord. Er is inderdaad een niet zo goed beeld, maar ik hoop dat je wel goed verstaanbaar bent Henk. Wil je wat zeggen?

Gedeputeerde Brink: Dat hoop ik ook. Is dat te verstaan?

De voorzitter: Het is te verstaan. Kun je luid en helder praten?

Gedeputeerde Brink: Ik zal proberen luid en duidelijk te spreken, want er is inderdaad storing, we proberen het ook via de iPad nog, op de laptop lukt ook niet hier. Er zijn inderdaad wat problemen. Zal ik beginnen?

De voorzitter: Ja graag. Ga je gang.

Gedeputeerde Brink: Wij hebben als Noord-Nederland eigenlijk een lobby opgezet om, richting de fondsen en de verdeling van de Europese middelen, te kijken hoe we daarmee omgaan. En ik wil graag de Staten hierin meenemen. Maar we hebben getracht om ook nog een informatiebijeenkomst te krijgen, maar dat is helaas niet gelukt. Maar ik wil toch even jullie meenemen. Provincie Groningen, Drenthe, Friesland werken in SNN-verband nauw samen voor de voorbereidingen voor een nieuw Europees programma. Gisteren, dinsdag 10 november is er een akkoord bereikt tussen de Europese Raad en het Europees Parlement over het financieel kader, dus eigenlijk heel snel, en over het herstellfonds. Het huidige akkoord van het Europees Parlement betekent dat we nu verder kunnen met het meerjarig financieel kader. Eind november is er een bestuurlijk overleg met het Rijk, waarin de verdeling over Europese fondsen, en met name vanuit EFRO-fonds, het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, en het Just Transition Fund, JTF, wordt gesproken. Ik wil u meenemen, als het kan voorzitter, even over die twee fondsen. EFRO, dit fonds is bedoeld om Europese economische verschillen tussen de regio's in Europa te verkleinen en zo de sociale en economische cohesie te versterken. De inzet van EFRO-middelen maakt een daadwerkelijk verschil en een groot economisch verschil in regio Noord. Dat hebben we de afgelopen programma- periode bewezen. Binnen ons land zijn grote verschillen tussen de regio's. Zo heeft bijvoorbeeld Noord-Holland een bruto regionaal product van 170% ten opzichte van het Europese. Terwijl Friesland, Drenthe een bruto regionaal product hebben van 89%. Dit heeft er dan ook toe geleid dat de Europese Commissie Flevoland, Friesland en Drenthe als transitieregio hebben aangewezen. Door Europese leiders is besproken echter, dat die rijke lidstaten, waaronder dus Nederland, een korting krijgen op hun EFRO-budget. Het nationaal inkomen is boven de 120% ten opzichte van Europa. Nederland is relatief rijk. Wat we nu willen, is, er moet een korting plaatsvinden over de regio's. Wij vinden het niet logisch dat dus ook die arme regio's, lees de transitieregio's, gekort worden, benadeeld worden en dat die korting hierop plaatsvindt. Dus wij vinden dat de korting plaats moet vinden over de rijke regio's en niet over de transitieregio. Dat is in het kort wat er speelt. Daarom willen wij dat EFRO-middelen over de landsdelen worden verdeeld op basis

van objectieve Europese criteria in de geest van het Europese Cohesiebeleid om de verschillen te verkleinen. In de doorrekening van de transitiestatus van Drenthe en Friesland, die moet worden gerespecteerd. In lijn hiermee moet dus de korting in meer ontwikkelingsregio's niet worden berekend naar de transitie regio's en er moet geen overheveling plaatsvinden van het budget van transitieregio's naar rijke regio's. Het wel of niet toepassen van deze korting van de Transitie-regio leidt al snel tot een verschil van € 50 miljoen voor Noord-Nederland voor de komende begrotingsperiode, dus let wel, 7 jaar, van 2021 tot 2027. En dan praat je grofweg over, wordt het € 106 miljoen of wordt het € 154 miljoen? Voorzitter, dan nog kort het Just Transition Fund. Dat is een nieuw fonds, bedoeld voor de regio's met economische afhankelijkheid en de werkgelegenheid vanuit fossiele brandstoffen. En die worden de komende jaren hard geraakt in de transitie naar een duurzamere klimaattransitie. Het fonds richt zich daarnaast ook op het verminderen van de CO₂-uitstoot als gevolg van de klimaat- en energietransitie. Er is berekend door het Joint Research Center vanuit Brussel dat in Noord-Nederland 20.000 banen op spel staan. Daarmee staat ook de regio de komende jaren voor een grote uitdaging vanwege die ijle economische context, en van geheel andere orde is dan in andere regio's van Nederland. Kijk ook even in Drenthe. We hebben 4.0 gemaakt, waar wij ook uitgerekend hebben dat het in Drenthe gaat om 7000 tot 8000 banen. Denk ook aan de NAM. De sector heeft ook echter gezorgd voor een behoorlijke uitstoot van broeikasgassen in Noord-Nederland. Dus die worden ook meegenomen. De Europese Commissie rekent dan ook de regio Groningen als een zogeheten focusgebied voor het Just Transition Fund. Het kabinet buigt zich ook over, er zijn voorwaarden gesteld, maar het kabinet kijkt ook naar andere regio's. Maar dat laat duidelijk zijn, dat Noord-Nederland inzet op een substantieel deel van de JTF-middelen voor Noord-Nederland. En dan gaat het om € 567 miljoen wat beschikbaar is voor Nederland. De opgaven concentreren zich met name in Groningen, maar we denken ook zeker aan Drenthe, aan het banenverlies hier. Kijk even wat er bij NAM gebeurt. Nogmaals ook deels voor een Noordelijke oplossing. Onze inzet richt zich dan ook, zet het fonds in waar het voor bedoeld is, die transitie en die sociaal-economische gevolgen. Drenthe en Noord-Nederland hebben een mooie propositie ingeleverd, waar we ook wat geld aan willen besteden. Samen met het bedrijfsleven hebben we daar een mooi plan voor gemaakt. En we hopen dat u zich ook met ons wilt wenden tot uw Kamerleden en fractievoorzitters om gezamenlijk te kijken, hoe we middelen naar Noord-Nederland krijgen. Tot slot, maar heel kort. Er is ook nog een Projectdeal, een fonds dat voor de korte termijn bedoeld is, als een soort antwoord op de gevolgen van de economische COVID-crisis. Projectdeal gaat voor 2021–2023 draaien binnen het huidige EFRO-programma. Inhoudelijke prioriteiten liggen daarbij voor op de ondersteuning van de MKB, digitalisering en verduurzaming. En voor Noord-Nederland is voor 2021 € 45 miljoen beschikbaar. Voorzitter. Tot zover even alles wat er aan de hand is met betrekking tot Europese fondsen. Wekelijks vergaderen wij hierover vanuit een kopgroep vanuit Noord-Nederland, om te kijken hoe we de middelen rechtvaardig en volgens de inhoud van het doel van de fondsen kunnen verdelen. En dan denken wij dat Noord-Nederland recht heeft bij beide fondsen op een groot deel. Let wel, als u er recht op hebt, hebt u ook veel te verliezen. Ik hoop dat onze Statenleden ons daar een beetje bij kunnen helpen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Brink voor deze bijpraatsessie. Ik zie dat de heer Loof u een vraag wil stellen. Ik zou willen voorstellen om nu niet echt een heel debat te gaan voeren, maar een vraag sta ik toe. Heer Loof.

De heer Loof: Dank u wel voorzitter. De enige vraag die ik heb, zouden wij deze mededeling op schrift aangeleverd kunnen krijgen zo snel mogelijk?

De voorzitter: Ja, het gaat sneller dan het geluid meneer Loof, want het wordt al geregeld voor u. En het appel van gedeputeerde Brink aan al onze Statenleden om in voorkomende gevallen ook te vertellen hoe belangrijk het is dat deze middelen naar het noorden komen, is denk ik glashelder. Dank u wel.

C. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: Dat gezegd hebbend, wil ik graag de agenda vaststellen. En ik vraag of er nog aanvullende agendapunten zijn. Zo niet, dan kan ik u melden dat de fracties van de VVD en het CDA een motie vreemd aan de orde van de dag hebben aangekondigd over het 'Oplossen van PAS-meldingen'. Kunnen we instemmen met het agenderen daarvan? Dat is het geval. Dan gaan we de motie toevoegen als agendapunt I aan deze agenda. De Stemming wordt daarmee agendapunt J en de Sluiting agendapunt K. Dan wil ik graag de agenda als zodanig ongewijzigd vaststellen. Zo is besloten.

D. Beëdiging voorzitter van de Noordelijke Rekenkamer

De voorzitter: Dan zijn we bij agendapunt D en dat is de beëdiging van de voorzitter van de Noordelijke Rekenkamer. Het is nu tijd geworden dames en heren, om mevrouw J.G. Beukers-Maatje te beëdiggen als voorzitter van de Noordelijke Rekenkamer. Zij is door de Staten van Fryslân, Groningen en Drenthe inmiddels formeel benoemd in haar functie. Mevrouw Beukers zit rechts van mij in de Statenzaal en ik heet haar van harte welkom. Ik lees nu de tekst van de verklaring en de belofte voor en dat doe ik met oogcontact. Het is altijd te doen gebruikelijk in niet-corona tijden dat we natuurlijk tegenover elkaar gaan staan. Maar ja, dit zijn onorthodoxe tijden, dus we blijven allebei zitten en ik lees de verklaring en belofte voor en mevrouw Beukers zal dan antwoorden. 'Ik verklaar dat ik om tot lid van de Rekenkamer benoemd te worden rechtstreeks nog minnelijk onder welke naam of welk voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch minnelijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van de Rekenkamer naar eer en geweten zal vervullen.'

Mevrouw Beukers: Dat verklaar en beloof ik.

De voorzitter: Fijn. Ik feliciteer mevrouw Beukers van harte met haar benoeming en ik wens haar heel veel succes. En als het goed is, hebben we ergens bloemen. En ik zie dat Ria nu een sprintje gaat trekken, want bloemen horen erbij. En mevrouw Beukers, Anneke, wij hebben elkaar recent ontmoet en bijgepraat. En ik vind het fijn dat je ook hebt gezegd, ik wil heel kort het woord graag voeren richting Staten, want die moeten mij ook een beetje leren kennen. Ja, daar zijn de bloemen, fijn. Ria kan het zo? Heel goed.

Mevrouw Beukers: Echt in de bloemetjes gezet.

De voorzitter: Kijk nou, dat ziet er heel vrolijk uit. Dat is mooi. Maar je wil ook nog iets zeggen tegen de Staten en dat is plezierig. Ik geef je het woord, ga je gang.

Mevrouw Beukers: Dank u wel. En we hebben afgesproken dat het heel kort moest, want jullie hebben een lange vergadering. Dank u wel voorzitter. Ik weet niet hoe het u vergaat, hier in de zaal en ook thuis, maar in deze tijden ben ik heel erg blij dat ik in Nederland woon en dat wij zo'n geweldige democratie hebben. En dat deze democratie zo geweldig gefaciliteerd wordt. En een van de manieren waarop we dat doen is met een onafhankelijke rekenkamer en dat is vastgesteld in de wet en in de provinciewet. En we mogen daar denk ik enorm dankbaar voor zijn. De afgelopen weken heb ik kennisgemaakt met een enthousiaste directeur van de Noordelijke Rekenkamer, een uitstekend team en een betrokken en ook een heel toegewijde collega college-bestuurder die het afgelopen jaar de honneurs heeft waargenomen. Met de Raad van Advies hebben we een onderzoeksprogramma besproken en vastgesteld. En in december wordt een start gemaakt met het werkplan. Dus, iedereen staat in de startblokken om te beginnen aan een nieuwe periode en ik ben heel blij met deze benoeming. En ik

vind het eervol om daar een steentje aan bij te dragen. Het is natuurlijk een gekke tijd. Ik wil heel graag kennismaken met iedereen, maar dat moet vooral digitaal in deze tijd. Maar ik hoop dat we in betere tijden elkaar ook fysiek zullen ontmoeten en nader kennis kunnen maken en kunnen spreken over onze plannen om te kijken hoe we goed onze democratische ambassadeurs, want dat zijn bestuurders en politici toch, te kunnen faciliteren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Beukers en nogmaals heel veel succes en plezier in deze nieuwe functie, die voor ons allemaal heel wezenlijk is. Ik wens u wel thuis. Als u nog even wilt blijven zitten, mag dat ook hoor.

Mevrouw Beukers: Ik drink de koffie nog even op.

De voorzitter: We zitten hier ver bij elkaar vandaan, maar toch is er een soort van warm wij-gevoel zal ik maar zeggen.

E. Vaststelling Besluitenlijsten van de vergaderingen van 7 oktober 2020

De voorzitter: Dat brengt mij bij agendapunt E. Dat is de vaststelling van de Besluitenlijsten van de vergaderingen van 7 oktober. Er zijn geen tekstuele opmerkingen binnengekomen op de beide Besluitenlijsten, dus ik stel voor om ze conform het concept vast te stellen. Bij deze.

F. Ingekomen stukken

De voorzitter: Dan ben ik bij agendapunt F, de Ingekomen stukken. Daar zijn ook voorhangprocedures. Toegezonden is een lijst met ingekomen stukken A.1 t/m A.4 en B.1 t/m B.7 en C1 t/m C.2. En in het presidium hebben we afgesproken dat Statenleden die vragen hebben over de lijst van Ingekomen stukken, of die een brief van deze lijst zouden willen agenderen, dit van tevoren schriftelijk aan geven. En er zijn geen vragen binnengekomen. Dus ik stel voor om de stukken af te doen op de wijze zoals op de LIS is aangegeven en daarna naar de voorhangprocedures te gaan. Oké, akkoord. Dan stel ik nu de voorhangprocedures aan de orde. En dan is natuurlijk altijd de vraag, in hoeverre er vanuit de Staten wensen of bedenkingen zijn. De Partij voor de Dieren, de Partij van de Arbeid, de PVV en D66 hebben in ieder geval aangegeven het woord te willen voeren. Ik kijk nu even naar u allen, Statenleden. Want als u verder wensen of bedenkingen heeft naast deze vier fracties, is het fijn als u even uw digitale hand opsteekt. Dan kunnen we dat inventariseren. Ik begin nu alvast met, ik zie dat de heer Uppelschoten en de heer Vorenkamp hun handen opsteken, waarvan akte. Dus die worden toegevoegd. Ik begin bij de voorrangprocedure op stuk numero C.1. En daar gaat het over het subsidie verlenen aan agrarische natuur Drenthe voor het project 'Uitvoerings- regeling Deltaplan Agrarisch Waterbeheer in het werkgebied van waterschap Drents Overijsselse Delta'. Mevrouw Potharst en mevrouw Kleine Deters hebben aangegeven het woord te willen voeren en dat geldt ook voor de heren Bosch en Uppelschoten. Ik geef het woord aan mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Kunt u mij verstaan?

De voorzitter: Luid en duidelijk en u ziet er ook heel erg helder uit.

Mevrouw Potharst: Mooi. Dat komt omdat ik het nu op de iPad doe. Ik heb alleen het probleem dat ik daar geen handje heb, dus, tenminste ik heb nog niet gevonden, dus ik zal als ik wil interrumpen een fysiek handje opsteken. Ik heb het gevraagd hoor op de app, dus dat is even technisch.

De voorzitter: Dat is dus ingewikkeld, mevrouw Potharst, want we zien uw fysieke hand niet. Dus als u wilt interrumpen, is het handig om dat misschien even via de app te doen? Ja? Kan dat?

Mevrouw Potharst: Ja. Dan doe ik dat.

De voorzitter: Via uw app. Ja?

Mevrouw Potharst: Ja voorzitter, wij hebben op deze voorhangprocedures een aantal vragen ingestuurd. We hebben al antwoord gekregen op subsidie voor de Health Hub, voor een procedure C.2. Maar op C.1 hebben we nog wel de volgende vragen. Is er sprake van twee projecten? Want er wordt gesproken over verbetering waterkwaliteit, bufferzones en ook over waterkwantiteit, droogte en daling. We vroegen ons af wat de doelstellingen zijn van de projecten. Of die concreet gemaakt worden en gemonitord en als zodanig ook in subsidievoorschriften opgenomen en of de Staten schriftelijk geïnformeerd kunnen worden over de resultaten op waterkwaliteit en kwantiteit van het DAW-projecten tot nu toe. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Even kijken, dan geef ik nu het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Ook met betrekking tot subsidieverstrekking van het DAW, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. We verstrekken ruim € 1,8 miljoen subsidie voor het genoemde project. Wij willen graag weten van een gedeputeerde wat de concrete doelen en resultaatverplichtingen zijn. In de brief wordt het erg ruim omschreven en verwezen naar de Begroting en als we de Begroting lezen, is deze ook wel weer heel ruim omschreven. Dus graag antwoord op wat zijn de concrete doelen en de resultaatverplichtingen die gehaald moeten worden bij deze subsidieverstrekking?

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Ik geef het woord aan de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ben ik verstaanbaar?

De voorzitter: Ja, u bent verstaanbaar en uw beeld is niet helemaal helder, maar u bent wel goed verstaanbaar, dus u kunt uw vraag rustig stellen.

De heer Bosch: Dat is het belangrijkste voorzitter. Dank. Onze vraag van de Partij van de Arbeid-fractie ligt eigenlijk in het verlengde van de laatste vraag van de Partij van de Dieren. We willen daar nog aan toevoegen, de beweegredenen daarvoor. Want als we kijken naar de uitkomsten en aanbevelingen van het NRK-rapport 'Zoektocht naar duurzaamheid in het landbouwbeleid' en met name de daarin opgenomen conclusies over de informatieverstrekking over de voortgang van projecten gericht op ecologische ... .. en de beperkte sturings- en controlemogelijkheden van PS, wil de Partij van de Arbeid GS ook verzoeken om de deel- en eigen rapportages over de voortgang van de projecten met PS te delen, zodat we ook onze controlerende rol op deze projecten effectief kunnen uitvoeren. Dus, in die zin graag een rapportage ook naar de Staten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bosch. En dan ga ik naar de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Wij hebben ook schriftelijke vragen gesteld. En een van de vragen was ook, het stuk dat geschreven is ter onderbouwing van deze voorhangprocedure vinden wij en warrig stuk. Het lijkt of er twee projecten zijn. Een project waar € 1,8 miljoen gevraagd wordt, maar er wordt ook gesproken over een landelijk project van € 8 miljoen. Alleen dat wordt alleen vermeld, maar er wordt geen relatie gelegd met die € 1,8 miljoen. Dus dat vinden we gek. De tweede. Er wordt gezegd, er wordt gewerkt aan bovenwettelijke maatregelen, die verder gaan dan de geldende Europese en nationale normen. Maar ik dacht dat we afgesproken hadden dat de provincie niet zou meewerken aan bovenwettelijke maatregelen. Dus dat begrijpen we niet goed. Ten tweede, of ten derde zou ik bijna zeggen. Het is een project van € 1,8 miljoen. Het is niet makkelijk vast te stellen wat nou de opbrengsten zullen zijn van dit project. Ja, bewustwording van en vergroten van de kennis op het gebied van agrarisch bodem- en waterbeheer. En de waterkwaliteit zou toenemen. Maar het is heel moeilijk om dat vast te stellen. Ik bedoel, als hier weer een onderzoek van de Noordelijke Rekenkamer overkomt, dan zal wel de conclusie zijn, we kunnen niet vaststellen wat de opbrengsten zijn. Dus mijn voorstel zou zijn, als je zo'n groot project doet, want het gaat om € 1,8 miljoen, dan moet er een veel betere onderbouwing zijn en moet het dan geen agendapunt zijn in de Staten. En dit moet niet met een voorhangprocedure afgehandeld worden. Dat gaat over projecten van € 100.000 of € 200.000, maar niet over € 1,8 miljoen. Dus wij zijn hierop tegen, omdat we dat veel te slordig vinden hoe zo'n groot project op zo'n manier in elkaar gezet is. We vinden het met stomen kokend water geschreven en dit verdient zo'n project niet. Het onderwerp is belangrijk, maar zo dien je niet een project in waar € 1,8 miljoen in rond gaat. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel meneer Uppelschoten. Willen er nog andere fracties het woord voeren? Ik kijk even naar handjes. Dat is niet het geval. Dan geef ik het woord aan de heer Kuipers, de gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, ik had een aantal vragen inderdaad al gehad, dus ik zal die even mondeling puntsgewijs beantwoorden. We zijn ook natuurlijk altijd nog bereid tot een nadere toelichting. Dan begin ik even bij de Partij van de Dieren. Zijn er nou twee projecten? Kijk, voor het hele DAW-systeem heb hadden wij in maart een bijeenkomst gepland. Die kon toen niet doorgaan vanwege de coronamaatregelen. Op 25 maart heeft ons college u een brief gestuurd over de systematiek van de DAW. Die heeft u vervolgens ook, hebben de Staten die voor kennisgeving aangenomen. Ik zal een aantal keer naar die brief verwijzen. Als u daar vervolgens nog onduidelijkheden in aantreft, dan ga ik natuurlijk graag met u in gesprek hoe wij u nog van extra informatie kunnen voorzien. Maar is er sprake van twee projecten? Dit is een koppelsubsidie die wij geven voor het werkgebied het Drents Overijsselse Delta aan de A&D, waarbij vervolgens individuele agrariërs maatregelen kunnen treffen op hun bedrijf. Het gaat deels om voorlichting en deels, of grotendeels, ook om concrete maatregelen op het bedrijf. En dat kan inderdaad zowel gaan om waterkwaliteit als om waterkwantiteit. Waar bij dit project, den dat ziet u ook in onze brief, de focus met name ligt op die waterkwaliteit. Maar er is ook een deel van het budget gereserveerd voor bodemkwaliteit en het vasthouden van water. Beide thema's komen aan de orde. Maar wat zijn de doelstellingen van de projecten? Dat is het doen van die voorlichting, maar ook het uitvoeren van die concrete projecten. Die staan ook genoemd in onze openstellingsbesluiten. Daar is deze subsidie op aangevraagd. Ja, die zijn concreet gemaakt. DAW is een landelijk programma met categorieën en er is precies benoemd welke categorieën projecten hiermee kunnen worden gefinancierd. Dus dat is concreet gemaakt in subsidievoorschriften en dat wordt door ons natuurlijk ook gemonitord en er wordt verantwoording op afgelegd. Mevrouw Kleine Deters vroeg ook, welke concrete doelen worden er nou gesteld en welke resultaatverplichtingen daaraan zitten. Dat staat in de subsidiebeschikking, welke categorieën precies vanuit DAW hiermee gefinancierd kunnen worden. En ik kan die ook wel met u delen als u daar behoefte aan heeft. Ik zie ja, dus dat zullen wij doen voorzitter. Kan ik u nu schriftelijk informeren over de resultaten waterkwaliteit en - kwantiteit van DAW tot nu toe in zijn algemeenheid? Dat hebben wij getracht te doen in die

brief van 25 maart. Dus daar hebben wij inzage geven in wat gebeurt er nou en hoe zien we dat nou terug. Maar het blijft gewoon lastig om individuele maatregelen op een boeren erf of meerdere boeren-erven in een regio toe te vertalen naar de waterkwaliteit in zijn algemeenheid. Maar ik verwijs toch weer naar die brief, want dat is, het is nu te kort na die brief om met een ander beeld te gaan komen. Want mocht u nog concrete vragen hebben, dan ga ik graag met u in gesprek om te kijken of we daar wel of geen antwoord op kunnen geven. De Heer Uppelschoten vraagt, zijn er nou een of twee projecten. Dit gaat over een subsidie van € 1,8 miljoen. Dat wordt voor de helft betaald vanuit Europees geld, dat door het Rijk aan ons ter beschikking is gesteld met dit doel. En dat gebruiken wij. En de regio moet dat co-financieren. De afspraak is dat de waterschappen voor de co-financiering zorgen. Dus de helft betalen wij vanuit Europees geld en de andere helft betaalt Waterschap Drents Overijsselse Delta. Dat Europese geld dat het Rijk ons beschikbaar heeft gesteld voor de DAW-projecten, dat is die € 8 miljoen waar we in totaal naar verwijzen. Dat is dus niet iets waar wij nu ook even subsidie voor verlenen. Dit is een van de onderdelen daarvan voor de hele looptijd van het DAW-project. Niet meewerken aan bovenwettelijke maatregelen. We hebben de afspraak dat we geen strengere regels stellen dan het Rijk, maar dit gaat om vrijwillige maatregelen, op een aantal thema's waar ook het Rijk zelf voor kiest om daar geen regels op te leggen als het gaat om gewasbeschermingsmiddelen of mestbeleid. Dan is het Rijk aan zet en kunnen wij niet eens iets doen. En dan zetten we dus in op deze vrijwillige maatregelen om toch onze Kaderrichtlijn waterdoelen binnen bereik te brengen. Dan zegt u iets over hoe zit dat nou precies met DAW? Ja, dat is deze brief in combinatie met de achtergrondinformatie die wij in maart hebben gegeven. En we gaan u nog weer bijpraten over waterprojecten. Ik stel u voor dat ergens begin volgend jaar te doen, omdat wij dan ook een stap maken in de Kaderrichtlijn Waterdoelen. Dat lijkt mij een goede voorlichtingsbijeenkomst En voorleggen aan PS. Dit is een voortvloeisel van het bestuursakkoord dat wij hebben gemaakt over DAW. Dat is niet in deze periode gebeurd, dus ik besef me dat het al een tijd geleden is, maar ik weet dat de heer Uppelschoten daar in ieder geval wel bij was in de Staten. Het staat inderdaad in de Begroting dat wij hier uitvoering aan geven. En het is gelabeld geld wat wij krijgen vanuit het Rijk, namelijk de Europese POP3-middelen. Het is dus een subsidieverstrekking die wij doen op basis van een openstellingsbesluit. En u kunt uw wensen en bedenkingen aan ons meegeven op dit moment, maar het is niet nodig dat wij daar nog voor in de Staten gaan. Omdat het een hoger bedrag is dan € 150.000 komen we natuurlijk bij u langs voor de voorhangprocedure. Daarom bespreken we het nu. En ik besef dat ik de Partij van de Arbeid even over sloeg. Excuus voor de heer Bosch. U vraagt, kunnen we de voortgangsrapportage over dit project delen? Ik stel u voor dat we even kijken hoe wij u over de volledige DAW continu op de hoogte houden. Want we hebben vier waterschappen, waar we elk met DAW-projecten lopen. Dan kan we even hoe wij u daar goed over van informatie kunnen voorzien. Nogmaals, kijkt u even naar de brief van 25 maart en mocht u nog met mij..., ik ga graag even met u in overleg over welke informatie u heeft, dat geldt voor u alle vier, welke informatiebehoefte u heeft en dan kunnen wij vervolgens kijken of we daar wel of niet in kunnen voorzien. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Kuipers. Ik heb via de app gezien dat mevrouw Potharst graag nog even wil reageren. Daar geef ik de gelegenheid voor. Ga uw gang mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Ook dank aan de gedeputeerde voor de uitleg. Natuurlijk gaan wij nog even kijken naar die brief. En ik snap ook dat de brief van maart, dat dan nu in november nog niet veel andere resultaten te melden zijn. Maar de vraag is in ieder geval of wij dan na afloop van al deze projecten wel inzicht krijgen in de effecten die zijn opgetreden door middel van al deze projecten. Want we willen sowieso een vinger aan de pols houden. Maar ook uiteindelijk, hebben nou deze projecten inderdaad bijgedragen aan de doelstellingen die in Kaderrichtlijn Water staan? Dat willen we wel graag op dit moment even weten. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Ik zie dat mevrouw Kleine Deters ook nog wil reageren. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Bij meerdere voorstellen in de voorhangprocedure wat betreft de subsidieverstrekking hebben we de gedeputeerde ook gevraagd om concrete doelen en resultaten. Ik ben niet tevreden met het antwoord van de gedeputeerde, maar wij hebben in de commissie aangegeven dat wij het 'Uitvoeringsprogramma grondwaterbescherming' willen agenderen voor de commissievergadering van 2 december. In het maken van die stukken heb ik de brief, die u genoemd hebt, recent weer gelezen. Wij komen er in de commissievergadering op terug. Ik denk dat dit op dit moment niet aan de orde is om uitgebreid discussie te voeren. Dus wij komen daar in een commissievergadering, bij het toestaan van het agenderen van het Uitvoeringsprogramma, op terug.

De voorzitter: Helder. De heer Bosch heeft aangegeven niet meer te hoeven reageren. De heer Uppelschoten

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Ik had nog een vraag aan de heer Kuipers. Het project, u zegt, wij geven € 1,8 miljoen. Het waterschap geeft ook € 1,8 miljoen. Dan is het project € 3,6 miljoen groot?

De voorzitter: Dank u wel meneer Uppelschoten. De heer Kuipers in tweede instantie.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, ik heb goed gehoord wat er is gezegd. In de richting van de Partij van de Dieren kan ik u aangeven, krijgen we door dat we zeer binnenkort ook een evaluatie van het DAW maken. Dus die zullen wij ook binnenkort toesturen. Daar zit in ieder geval een appreciatie bij van, wat is nou de invloed van al die individuele agrariërs die maatregelen treffen op de waterkwaliteit? Zoals gezegd, het is wel heel lastig om dat van een bedrijf natuurlijk te linken aan waterkwaliteit. Maar wat is DAW in zijn algemeenheid? En daar kunnen we u ook een kaart bij verschaffen welke bedrijven precies maatregelen hebben getroffen. Dus die evaluatie kan ik u toezeggen, want die was al in de maak. Mevrouw Kleine Deters heeft dus bezwaar tegen het verlenen van deze subsidie. Maar we komen nader te spreken over de grondwaterbescherming geeft ze aan. Dat is heel goed. Er is wel een relatie, maar het zijn wel twee andere gelden natuurlijk. Maar waarvan akte voorzitter. En de heer Uppelschoten en nogmaals, we verlenen subsidie van € 1,8 miljoen, waarvan wij de helft betalen uit Europese middelen die door het Rijk aan ons met dit doel beschikbaar zijn gesteld. De andere helft betaalt het waterschap. Dus dat is ongeveer € 900.000 van ons en ongeveer € 900.000 van het waterschap. Voorzitter, dus gehoord de Staten, concludeer ik in ieder geval dat er een aantal opmerkingen zijn gemaakt, maar dat dat niet het grootste bezwaar is tegen... geen groter bezwaar tegen de subsidieverlening is, dan kunnen we deze gewoon verlenen. En dan heb ik een toezegging gedaan richting mevrouw Potharst. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Kuipers. U heeft een aantal zaken verhelderd en ook in het verschiet gelegd. Dus, we kunnen constateren dat GS over kan gaan tot subsidieverlening. En we kunnen naar de volgende voorhangprocedure. Bij brief van 6 oktober stelt het college voor aan PS om aan de Health Hub Roden een subsidie te verlenen. Ik heb begrepen dat mevrouw Potharst ook daarover het woord wil voeren, evenals de heer Uppelschoten. Als er nog andere mensen, andere Statenleden zijn, dan zie ik graag handjes of appjes. Ik begin bij mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Ik heb niet zo goed opgelet, want ik ben nog steeds bezig met mijn handje. Wat was de vraag?

De voorzitter: Mevrouw Potharst, u heeft aangegeven dat u het woord wilde voeren bij de subsidieverlening aan de Health Hub in Roden. Wilt u dat?

Mevrouw Potharst: Excuus, ja.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Potharst: Sorry. Met betrekking tot de Health Hub hebben wij gevraagd of wij een schriftelijke onderbouwing zouden kunnen krijgen over het totale subsidiebedrag van € 183.333 Die hebben wij inmiddels via de mail ontvangen. Volgens mij is die ook aan de andere fracties gestuurd, dus wat ons betreft is deze vraag daarmee beantwoord.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Ik wilde hier het woord over voeren omdat het contrast tussen deze twee, C.1 en C.2, zo groot is. Ik bedoel, dit is een aanvraag voor een voorhangprocedure die heel correct is. En het is heel bijzonder en heel goed dat er ook kengetallen geformuleerd zijn, zodat wij naderhand als PS makkelijker kunnen controleren of het geld ook besteed is en of het deze resultaten heeft opgeleverd. Ik zou bijna zeggen, dit zou een voorbeeld kunnen zijn voor voorhangprocedures. Dat als we geld vragen om subsidies, dat ook aangegeven wordt waaraan en hoe wij als PS dat kunnen controleren. Dus complimenten voor deze voorhangprocedure. Meer heb ik niet op te merken.

De voorzitter: Nou dank u wel voor het compliment, namens het hele college in het bijzonder, namens gedeputeerde Brink. Ik constateer dat er geen vragen zijn gesteld aan gedeputeerde Brink. Wil hij nog reageren?

Gedeputeerde Brink: Nee, dank voorzitter voor de woorden die gesproken zijn en we gaan zo snel mogelijk, maar dat was ook al in de planning, kijken of u een keer bij de Health Hub een kijkje kunt nemen, want het is een prachtig gebouw geworden, waar we in een vorige periode geld voor beschikbaar gesteld hebben. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Brink en ik concludeer dat er overgegaan kan worden tot subsidieverlening aan de Health Hub in Roden.

G. Rondvraag

De voorzitter: Dan kom ik bij agendapunt G. De Rondvraag. Er is, oh, er is de hele tijd een handje van de heer Vorenkamp. Wil de heer Vorenkamp iets opmerken?

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ben ik hoorbaar voor u?

De voorzitter: Nou, u bent een beetje zachtjes, maar ik doe mijn oren enorm open.

De heer Vorenkamp: Oké. Ik probeer even heel hard te spreken nu.

De voorzitter: Het gaat goed.

De heer Vorenkamp: Wij hadden aangegeven vooraf, dat een stuk A.3 wilden agenderen en dat heb ik u niet horen noemen. Vandaar dat ik dus even inbreek en wil vragen...

De voorzitter: Ik kom daar op terug heer Vorenkamp. Ik ga even door met de agenda en ik kom terug op uw opmerking. Ja? Ik stel nu aan de orde de Rondvraag, agendapunt G. Er is een rondvraag binnengekomen, door Forum voor Democratie. Ik geef het woord aan de heer Velzing over buslijn 73. Ga uw gang. De heer Velzing.

De heer Velzing: Dank u wel voorzitter. Iedereen een goedemorgen gewenst en een fijne dag. Forum voor Democratie Drenthe brengt een interne mededeling van het OV-bureau, dat op lijn 73 die tussen Emmen en Groningen, met als tussenstop Ter Apel, passagiers worden getolereerd zonder vervoersbewijs en/of mondkapjes, om zodoende de lieve vrede te bewaken. Een absurde situatie waarin normen en waarden wijken voor conflictvermijdend gedrag. Ook heb ik gesproken met een buschauffeur en een boa. Schrikwekkende situatie. Forum voor Democratie heeft de volgende vragen aan GS. Is GS hiervan op de hoogte? Zo nee, is GS bereid hier een aanvraag over te doen bij het OV-bureau? Zo ja, wat vindt GS van deze situatie? Vraag 2. Wat is GS bereid te ondernemen om hiertegen op te treden? Anders creëren we ongelijkheid in de maatschappij en dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn. Dat was hem.

De voorzitter: Dank u wel meneer Velzing. Ik geef het woord aan gedeputeerde Bijl voor de beantwoording.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. We hebben navraag gedaan bij het OV-bureau. Er is een werkinstructie voor het hele concessiegebied afgegeven aan de chauffeurs, dus niet alleen voor lijn 73, maar voor het hele werkgebied. Die werkinstructie is ook in lijn met wat landelijk is afgesproken. Door het ontbreken van de kuch-schermen op dit moment in de bussen wordt aangegeven dat er achterin moet worden in- en uitgestapt en dat de chauffeurs op dit moment niet als taak hebben om te controleren op plaatsbewijzen of op mondkapjes. Daar zijn de controleurs voor aangesteld die met bussen meerijden om die taak uit te voeren. Het spreekt voor zich dat wij er niet voor zijn dat er zonder plaatsbewijs en zonder mondkapje wordt gereisd, dus we vinden dat er ook voor opgetreden moet worden. En ik denk dat, waar verwezen wordt naar lijn 73 en met name ook de relatie zou kunnen worden gelegd naar het asielzoekerscentrum in Ter Apel. In dat kader is het wel van belang dat de pendeldienst die op dit moment loopt tussen Ter Apel en Emmen, ook volgend jaar gecontinueerd gaat worden, dat dat door het COA gefinancierd gaat worden. Inmiddels hebben ons ook, ik trek het even wat breder, vragen bereikt van VVD, ik dacht ook van de SP, als het gaat om de veiligheid op de treinen tussen Emmen en Zwolle. Dus we zijn van plan om dat in samenhang met elkaar te bekijken. En dan komen we op terug hoe we gezamenlijk de veiligheid in het openbaar vervoer zo goed mogelijk kunnen bewaren. Dus in die zin, dank voor het signaal. Dat is ook breder en we gaan ermee aan de slag om dat ook in gezamenlijkheid op te pakken. Dat is niet alleen een kwestie van GS Drenthe, maar ook van de concessieverleners in Groningen en Overijssel. En ook betrokken gemeenten, burgemeesters en vervoersbedrijven. Dus we zullen hierop terugkomen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bijl. Meneer Velzing wil reageren denk ik. Ga uw gang.

De heer Velzing: Het is op dit moment een vreselijke situatie. Ik heb met een buschauffeur gesproken en met boa's. Die kunnen de orde op dit moment al niet handhaven, dus dat is gewoon..., die mensen zijn gewoon bang. En dan rijden ze gewoon echt door, want ja, niet bang voor hun leven, maar voor ongeregelheden. Dus ik denk dat er een oplossing moet komen zo snel mogelijk.

De voorzitter: Dank u wel heer Velzing. Er is niet echt een vraag gesteld. Als de heer Bijl nog wil reageren, dan kan dat. Nee? Oké. Ik denk dat bij de beantwoording van de VVD-vragen hier weer op terug wordt gekomen. Dank u wel. Dit was de Rondvraag.

Dan even naar aanleiding van de opmerking van de heer Vorenkamp. Inmiddels zien wij dat bij de LIS op punt A.2 het verzoek ligt vanuit de Partij van de Arbeid om A.2, dat is de beantwoording van de vragen van Forum over 'Uitspraak Europees Hof inzake wind- en zonneparken', dat die wordt toegevoegd aan de volgende commissievergadering, aan de agenda voor de volgende commissievergadering. En dat geldt ook voor A.3. Dat was de opmerking van de heer Vorenkamp, en dat gaat om Motie 2020-10 Zon op dak. Dus die wordt ook toegevoegd aan de volgende commissievergadering.

H. Voorstellen

De voorzitter: Dan ben ik bij agendapunt H. Dat zijn de A- stukken.

H-1 Investeringsagenda, thema Mobiliteit; Statenstuk 2020-935

De voorzitter: en ik begin bij de Investeringsagenda, thema Mobiliteit, H-1. Dat is het voorstel van het college van GS van 12 mei. Statenstuk 2020-935 Akkoord. Aldus besloten.

H-2 Belastingverordening provincie Drenthe 2021; Statenstuk 2020-960

De voorzitter: Dan de Belastingverordening van de provincie Drenthe 2021. Voorstel van het college van GS van 22 september Statenstuk 2020-960. Ik heb begrepen dat de heer Blinde hierop een stemverklaring zou willen geven van Forum voor Democratie. Dus ik geef het woord aan de heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter Ja, Forum stemt tegen deze Belastingverordening. De Begroting laat namelijk zien dat er ruimte is voor belastingverlaging. Daardoor wordt niet overgegaan in deze verordening. Dus wij vinden dat het geld beter af is bij de burger in plaats van de overheid. En om die reden stemmen wij deze verordening niet. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Blinde. We nemen er kennis van dat Forum geacht wordt tegen te stemmen. Staat in de handelingen. Aldus is besloten.

H-3 Correctie Tarieventabel Belastingverordening 2020; Statenstuk 2020-962

De voorzitter: Dan komen we bij stuk nummer, even kijken, bij agendapunt H-3. Dat gaat over de Correctie Tarieven-tabel Belastingverordening 2020. Een voorstel van het college van GS met het Statenstuk 2020-962. En ook hier heeft de heer Blinde aangegeven een stemverklaring te willen afleggen. Meneer Blinde aan u het woord.

De heer Blinde: Alweer, dank u wel voorzitter. De Correctie Tarieventabel. Zoals Forum het leest, is de huidige tarieventabel geaccordeerd door Provinciale Staten. Dus formeel gezien is hij niet foutief. Dat dit onbedoeld door GS tot stand is gekomen, zien wij als een gelukje voor de belastingbetaler. Houden zo dus, zeggen wij. En ook hier geldt, minder belasting, kleinere overheid, daar zijn wij voor. Dus ook tegen deze Correctie.

De voorzitter: Dank u wel heer Blinde. Ook hier tekenen wij op dat de fractie van Forum voor Democratie geacht wordt tegen te stemmen. Aldus is besloten. Dan, en ik moet er natuurlijk bij zeggen dat de Correctie op de Tarieventabel Belastingverordening 2020 is aanvaard.

H-4 Algemene beschouwingen:

- a. Begroting 2021, 7e wijziging van de Begroting 2020; Statenstuk 2020-961**
- b. Investeringsagenda PLUS 2020-2023; Statenstuk 2020-954**

De voorzitter: Dan ben ik bij de B-stukken. Ik verzoek mijn vicevoorzitter om alle woordvoerders in de spotlight te plaatsen, zodat we ook met elkaar kunnen debatteren. En we schorsen dus nu even een minuutje, stel ik me zo voor. 2 minuten? We schorsen nu 2 minuten om iedereen binnen te noden. Ik zie u zo terug. We hervatten de vergadering. Aan de orde zijn de Algemene beschouwingen voor de Begroting 2021 en de 7e wijziging van de Begroting 2021 en de 7e wijziging van de Begroting 2020. En de Investeringsagenda PLUS 2020-2023. Dat is Statenstuk 2020-954 We hebben 7 minuten spreektijd per fractie in de eerste termijn en in de tweede termijn 3 minuten spreektijd. Ik ga beginnen bij de heer Blinde van Forum voor Democratie. Het woord is aan de heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik begin met een gedicht. 'Wat verschijnen, wat verdwijnen. Het hangt niet aan een los geval. In het verleden ligt het heden, in het nu wat komen zal.' Voorzitter dit gedicht zult u ongetwijfeld herkend hebben. Bilderdijk, beroemd 19e-eeuws dichter en conservatief. Een conservatief kijkt altijd naar het verleden om het nu te verklaren, en naar het heden om de toekomst te ramen. Als je zo gezond en bedachtzaam in het leven staat, dan bespreek je zelden de waan van de dag, maar focus je op de lange termijn, op de zaken die er echt toe doen. Daarom duid ik tijdens deze Algemene beschouwing een aantal cruciale ontwikkelingen en geef daarbij aan dat deze zich kenmerken in een grenzeloos bestaan en verlies aan tradities. Laten we eerst naar het naoberschap kijken. Honderden jaren was het nabuurschap tekenend voor Drenthe. Dorpen en bewoners waren autonoom en men was op elkaar aangewezen. Sinds de Franse Revolutie is het langzaam verminderd. Vooral de autonomie van mensen nam af. De staat werd steeds overheersender en invloeden van buitenaf bewogen mensen tot individualisme. Maar toch voorzitter, is tot de dag van vandaag. Het naoberschap een van de belangrijkste kenmerken van Drenthe, zo blijkt maar weer. Dat eeuwenlang op elkaar aangewezen zijn, die traditie haal je er niet zomaar uit. Maar laten we wel wezen voorzitter. Er is een trend gaande. Mensen worden steeds individualistischer. Waar naoberschap impliceert dat naasten solidair en behulpzaam naar elkaar zijn, beweegt de maatschappij zich in tegenovergestelde richting op. De onderlinge afhankelijkheid wordt namelijk tenietgedaan door een uit de klauwen gewassen overheid. Gevolg, burgers laten zich makkelijker tegen elkaar uitspelen. Ook hier in Drenthe. Een concreet voorbeeld, de energietransitie vergt gemeenschappelijke solidariteit en behulpzaamheid. Echter, sommige agrariërs bezwijken uiteindelijk voor de verleidingen van de SDE+-subsidies door hun landerijen vol te plempen met panelen en turbines. Dit tot grote ergernis van hun naasten, die enkel de lasten oogsten. Maar dat niet alleen voorzitter. Ook stoppen we onze ouders in tehuizen met 48-uurs luiers aan om ze eens in de twee weken te verblijden met een uurtje bezoek op de zondagmiddag. Ook dit komt voort door de doorgeslagen individualisering. Gezinnen vinden het blijkbaar moeilijk om tijd voor elkaar vrij te maken. De nieuwe iPhone kopen, Netflix uitkopen, of toch maar een dagje extra werken voor die promotie, worden voor persoonlijk geluk aangezien. Het hoogste goed in deze maatschappij. Voorzitter Forum staat voor tradities van de maatschappij. Gezamenlijk er zijn voor elkaar. Nu zien we nog een trend die afleidbaar is van de Franse Revolutie. Namelijk de grenzeloos doorgeslagen gelijkheid. Voor vele Statenleden zullen dit vreemde tijden zijn. We beleven namelijk blijkbaar in een tijd dat in Nederland leraren moeten onderduiken, omdat er een cartoon in de klas hangt die aanstootgevend is voor sommige mensen met een bepaalde gezindte. Dit is een direct gevolg van doorgeslagen gelijkheidsdenken. Laat mij dit toelichten voorzitter. Een conservatief, dus iemand met doorgaans veel gezond verstand, ziet een hiërarchische relatie, wanneer die kijkt naar het onderwijs en ideeën. Leraar en leerling zijn niet gelijk aan elkaar. Net als ouder en kind dat niet zijn. Als een idee je als kind of leerling niet aanstaat, dan heb je dat maar te accepteren. Er zijn mensen met meer verstand en levenservaring. En als je goed geluisterd hebt, dan komt het respect daarvoor vanzelf. Het doorgeslagen gelijkheidsdenken vindt men trouwens niet alleen terug in het onderwijs. Ook in de publieke ruimte is het in zijn geheel doorgedrongen. Alles is gelijk aan elkaar. Dus niets

mag elkaar nog bijten. Het relativisme in optima forma. Niets mag dominant zijn. Dus christelijke waarden mogen niet dominant ter zijn dan islamitische waarden. Zie het langzaam verdwijnen van Kerst bijvoorbeeld. Dat wordt steeds vaker winterfeest, om maar een voorbeeld te noemen. Maar ook mag je voorliefde voor democratie en natiestaat niet het vermeende wereldburgerschap in de weg staan. Dan ben je maar giftig bezig. Grenzen bestaan niet. Wij bestaan niet. Zij bestaan niet en zijn enkel nog een heleboel aan elkaar gelijke ikken, de ultieme liberale minderheid, het individu Voorzitter, Forum staat voor een hiërarchische maatschappij waarin leerlingen hun leraren respecteren, kinderen hun ouders en waar christelijke waarden niet gelijk staan aan die van andere geloven. Iets doet mij vermoeden dat het CDA en ChristenUnie dit stiekem ook vinden. Toch? Bij dezen in ieder geval een handreiking om elkaar hierin vaker op te zoeken. Voorzitter, laat mij een brug slaan naar de Begroting en de Investeringsagenda. Wanneer we deze bekijken, dan ziet Forum voor Democratie een groeiende overheid, te hoge belastingen en weinig oog voor traditie en het thuisgevoel in Drenthe. Het gevolg: minder autonomie, minder op elkaar aangewezen zijn en meer grenzeloze gelijkheid en individualisme. Zo werd er volop ingezet op de energietransitie. En elke gedeputeerde probeert zo veel mogelijk geld te steken in zijn eigen geprefereerde portefeuilles. Om het heel concreet te maken zoem ik in op ons EU-beleid voorzitter. Onze gewaardeerde gedeputeerde Stelpstra die lobbyt bijvoorbeeld op persoonlijke titel via het Comité van de Regio's bij de Europese Commissie om zijn persoonlijke voorkeuren terug te vinden in EU-beleid. Daarmee identificeert hij zich dus in ieder geval in gelijke mate met een internationale regio als met zijn eigen land. Ook laat hij zich liever boeien door een buitenlandse mogendheid, namelijk de Europese Unie, dan dat hij zich nog thuis voelt in het huis van Thorbecke. Ik zou het bijna kannibalistisch noemen qua belangenvertegenwoordiging in Brussel. We kunnen dus gewoon concurreren met onze eigen staat, Nederland, als Drenthe zijnde. Dat vinden wij zeer apart voorzitter. U denkt wellicht, wat is dit voor een financieel klein bier, wanneer we kijken naar de Begroting en Investeringsagenda, maar het zegt alles over identiteit, over motieven. Dus welke belangen je hebt en hoe je die vertegenwoordigt. Het ligt dus volledig in lijn met de maatschappelijke tendensen die wij waarnemen, voorzitter. Dat is jammer, want dit leidt namelijk niet tot meer geluk. We laten ons uitspelen tegenover onze eigen nationale overheid door Brussel. Daarbij, we maken onze eigen overheid steeds groter, dus de private ruimtes steeds kleiner. En we vinden...

De voorzitter: U bent aan het eind gekomen van uw spreektijd. Zou u de laatste zin willen uitspreken?

De heer Blinde: Ja ja, dank u wel voorzitter. Nou, dus de private ruimte wordt steeds kleiner en we verdedigen niet onze normen en waarden. Maar we maken ze liquide en beïnvloedbaar voor van alles en nog wat. Het gevolg: een grenzeloos leven. Je wenst het je ergste vijand niet toe. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Blinde. En dan komen wij meneer Loof van de Partij van de Arbeid. De heer Loof.

De heer Loof: Ja dank u wel.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Loof: Dank u wel voorzitter. Voorzitter in de aanloop naar dit agendapunt, de Begroting 2021 en Investeringsagenda PLUS, spraken we met onze fractie over de vraag, hoe omzeilen we het onderwerp corona. Want ondanks de enorme impact die het COVID-19 virus is onze samenleving heeft, willen we ook graag andere zaken belichten die we van belang vinden. Tegelijkertijd weet je dat elk onderwerp in de schaduw staat van de coronacrisis, waar we nog altijd middenin zitten. Vanuit provinciaal perspectief gezien, is het dan niet prettig om te constateren dat je zo weinig kunt doen. Ja, je

kunt roepen 'Stoppen met leuke dingen doen', zoals een fractie blijft herhalen als het over de Investeringsagenda gaat. Terwijl het om heel serieuze zaken gaat die Drenthe perspectief bieden op veel terreinen. Of je kunt voorstellen de overheid te decimeren, zoals we zo net hebben gehoord, als het over de Begroting gaat. De vraag is, wat los je dan op? Je kunt je kop ook in het zand steken en wachten tot het overgaat. Dat heeft hetzelfde effect. Waarmee wij blijven zitten, is dan, nu we een crisis doormaken die zijn weerga niet kent, is het wel de overheid die de boel overeind houdt met economische steunpakketten. Is het wel de overheid die maatregelen aankondigt en ze vervolgens handhaaft. En is het ook nog eens de overheid die ondertussen doorwerkt aan klimaatplannen, investeringsplannen en zoekt naar oplossingen voor de economische schade die de crisis oplevert. Want de markt alleen gaat dit niet oplossen. Dat was altijd al zo en het blijft kennelijk zo. Het doet ons deugd, dat steeds meer partijen in de aanloop naar de verkiezingen van volgend jaar dat beginnen in te zien. Een sterke overheid in de benen houden en niet alles meer aan de markt overlaten. En hou het goede voorzitter, dit was geen reclamespot voor het kabinet-Rutte, maar de overheid is een actie en dat blijkt nodig ook. Voorzitter, deze crisis maakt een tweetal zaken heel duidelijk. In de eerste plaats heeft de crisis aangetoond hoe kwetsbaar we zijn, als we te veel overlaten aan de grillen van de markt. Er was in maart dit jaar...

De voorzitter: Heer Loof, heer Loof, er is een interruptie voor u van de heer Blinde Ik geef het woord aan de heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik hoor de heer Loof een liefdesverklaring naar de overheid uiten. En dat hij heel blij is dat ook, bijvoorbeeld de VVD, opschuift naar een grote sterke overheid. Maar een concrete vraag is eigenlijk, is de heer Loof ervan op de hoogte dat de afgelopen pakweg 20 jaar, de overheid alleen maar is gegroeid en vindt hij ook dat de kwaliteit en alles daardoor beter is geworden? Is de overheid daardoor maar de oplossing voor alles?

De voorzitter: De heer Loof.

De heer Loof: Het is altijd een samenspel. Wat we de afgelopen 20 jaar wel hebben gezien, is dat het neoliberalisme wel de boventoon heeft gevoerd en de overheid heeft gefunctioneerd. En dat is wat ons betreft geen goede weg meer. Ik geef ook toe dat wij daar vanuit de Partij van de Arbeid misschien wel in de jaren '90 een draai hebben gemaakt in die richting, maar we komen daar nu op terug. En steeds meer partijen komen erop terug, omdat je nu steeds meer de ongemakken ziet van datgene wat wij 20 jaar geleden hebben ingezet. En daarover ben ik heel erg blij en te spreken, dat er nu een aantal partijen ook zijn die schuiven in een andere richting. En dat heb ik even geprobeerd aan te tonen, meneer Blinde.

De voorzitter: Heer Blinde in tweede instantie.

De heer Blinde: Ja dank u wel. Toch nog even een verhelderende vraag. Ik denk dan aan neoliberalisme. Denk ik dus aan een kleinere overheid. Maar de overheid groeit dus continu alleen maar. Dus, wat is dan precies de breuk die de heer Loof ziet met wellicht ook zijn eigen verleden uit de jaren '90?

De voorzitter: De heer Loof.

De heer Loof: Ja, ja, dank u. Mijn eigen verleden uit de jaren '90. Dat is een goeie. Ik weet niet of dat zo is, of die overheid daadwerkelijk tegen de klippen op is gegroeid, zoals u dat zeg maar schetst. Waar het om gaat, is wat ik net zei, het gaat om een balans. Het gaat om een balans tussen econo-

misch perspectief, het markt gebeuren en daarnaast de overheid, die zaken op een andere manier reguleert. En die balans was naar ons idee, naar mijn idee, niet meer aanwezig. Hij was doorgeschoven richting de markt en ik probeer aan te geven, dat ik het fijn vind dat die balans weer recht wordt gezet.

De voorzitter: De heer Loof vervolgt zijn betoog.

De heer Loof: Laat ik een voorbeeld geven in het vervolg van mijn betoog voorzitter. Ik zei net, er was in maart dit jaar een tekort aan zo'n beetje alles om de coronacrisis het hoofd te kunnen bieden. Een uitgedeelde zorg, naar verre landen verplaatste productie van medische hulpmiddelen, medicijnen. En vliegtuigen vol mondkapjes die de hele wereld overvlogen en van koers veranderden als er ergens meer geld te verdienen viel. Hoe diep kun je zinken met elkaar? Een voorbeeld van hoe het wel zou kunnen, is het voorstel van het UMCG en de GGD Groningen, die pleiten voor een zorgproef zonder marktwerking. Ze pleiten voor meer samenwerking onder de paraplu van een gezamenlijke regionale zorgautoriteit. Of, dichterbij huis, hoe men er in Coevorden in is geslaagd om de eerste- en tweedelijnszorg samen te brengen in anderhalvelijnszorg met inzet van gemeenten, omliggende ziekenhuizen, huisartsen en andere betrokken partijen in de zorg en waar ze nog lang niet klaar zijn met het verbinden van partijen. Het is uiteindelijk goedkoper en gezonder. In de tweede plaats maakt de crisis duidelijk dat de risico's en de grote klappen terechtkomen bij de mensen die het minste kunnen dragen. Deze crisis polariseert tot en met. En je hebt nu eenmaal een stevige overheid nodig om te nivelleren. Op veel terreinen wordt die tweedeling zichtbaar. Natuurlijk, in de economie waar de zwaarste klappen gaan vallen in de laagstbetaalde beroepen. Maar ook bijvoorbeeld in het onderwijs, dat in maart plotseling moest overstappen op digitaal lesgeven. Dat valt nog niet mee als er geen laptop in het gezin aanwezig is, of de ouders hebben niet de digitale vaardigheden om hun kinderen hierin te ondersteunen, of er is sprake van laaggeletterdheid, waardoor mensen sowieso de weg kwijtraken in de stroom aan nieuwe informatie en termen, bijvoorbeeld over de corona maatregelen. En de gemeenten die plots geconfronteerd worden met tal van nieuwe hulpvragers, werk, schulden, opleidingen, terwijl ze al amper de eigen financiële huishouding op orde weten te houden. Voorzitter, tegen deze achtergrond, het is onmogelijk om in 7 minuten compleet te zijn, houden wij ons bezig met de Begroting en de Investeringsagenda PLUS. En we mogen ons gelukkig prijzen met een goeie Begroting en een ambitieuze Investeringsagenda, waarin perspectief voor de toekomst als rode draad is terug te vinden. De aanpak die ons provinciaal bestuur, en dan neem ik voor het gemak maar even PS en GS samen, vanaf maart heeft gekozen, is een goede geweest. Er is in maart veel on hold gezet, gekeken waar de eerste ernstigste nood zich aandiende. Er zijn snel- loketten ingericht voor de cultuur en vrijetijds- economie, er is een financiële buffer aangelegd van € 2,5 miljoen en we hebben besluitvorming over een Investeringsagenda uitgesteld en opnieuw tegen het licht gehouden. En tussentijds worden we als PS door GS goed op de hoogte gehouden door regelmatig brieven over de gevolgen van COVID-19 in Drenthe. Ondertussen blikken we vooruit. Daar hoort nu eenmaal bij een Begroting. We blikken vooruit naar een periode waarin corona niet meer ons leven beheerst. Onze fractie wil het sociale leven in onze dorpen, kernen en wijken, dat al 8 maanden hapert of tot stilstand is gekomen, extra perspectief bieden. En dat willen we doen door het cement van onze samenleving, onze vele vrijwilligers die verantwoordelijkheid willen dragen voor zoveel activiteiten die we dit jaar node hebben gemist, financieel te steunen. Zodat er straks een doorstart gemaakt kan worden met festivals en festiviteiten, sportieve en culturele activiteiten, markten. Het mag niet gebeuren wat ons betreft, dat door dit jaar opgelopen tekorten of weggelopen vrijwilligers, het sociale leven en naoberschap, zoals het Forum net heeft gepropageerd, niet op gang komt. Drenthe willen we niet alleen mooi voor elkaar hebben, maar ook samen voor elkaar. En daartoe hebben we een motie opgesteld, waarin de opdracht luidt, PS spreekt uit dat wij als PS van Drenthe een financiële impuls aan het bevorderen van een frisse start na corona in onze dorpen, kernen en wijken willen geven. We hiervoor een provinciaal loket willen openstellen om financiële steun te verlenen van € 1 per inwoner met een minimum van

€ 50.000 en een maximum van € 100.000 per gemeente. Het geld moet laagdrempelig ingezet worden om de huidige periode door te komen en na corona een frisse start te kunnen maken. De financiële bijdrage te dekken uit de corona impuls gelden. Wij dienen deze motie samen in met SP, D66, ChristenUnie, GroenLinks en CDA. We hopen ten zeerste dat de motie Statenbreed wordt aangenomen. Dat het volgens ons een geweldig positief signaal is naar al die mensen, die wonen en leven in Drenthe zo de moeite waard maken. Voorzitter, ik kom aan een afronding. Waar we ook niet omheen kunnen, zijn de verkiezingen. Welke zult u denken? We hebben vorige week de dramatische gang van zaken in de grootste democratie ter wereld mogen aanschouwen. Over gezond verstand gesproken, geen vrolijk stemmend beeld...

De voorzitter: Heer Loof, er is een interruptie van mevrouw Meeuwissen van de VVD en u bent aan het eind van uw spreektijd, dus ik moet u vragen om daarna echt af te ronden. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel voorzitter. Ik heb een vraag aan de heer Loof over de motie die hij aankondigt. We herkennen het beeld dat veel vrijwilligersverenigingen het moeilijk hebben en we snappen dat je die tegemoet wilt komen. Maar ik heb daar toch drie vragen over. Mijn eerste vraag is, wij vragen ons af hoe u de rolverdeling ziet tussen de provincie en de gemeente? Want normaal gesproken zijn dit soort zaken gemeentelijke taken, en ze hebben ook extra coronagelden gekregen van het Rijk. Hoe ziet u die rolverdeling? Mijn tweede vraag. U geeft aan dat u een loket wil inrichten bij de provincie, maar zou dat niet eerder bij de gemeente moeten kunnen? Hoe ziet u dat? En dat ook de gemeente een rol heeft in de beoordeling van de aanvragen? Mijn derde vraag is, ziet u ook een rol voor organisaties als BOKD en CMO STAMM? Want die hebben veel kennis van vrijwilligersorganisaties. En ik stel deze drie vragen aan de PvdA nu, maar ik ben ook wel benieuwd naar de reactie van het college op deze vraag, voor straks.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen. De heer Loof.

De heer Loof: Dank u voorzitter. Dank ook voor de vragen. De eerste twee vragen zijn wat ons betreft wel bij elkaar te elkaar te brengen, als het gaat om rolverdeling. Wij zien voor ons een provinciaal loket, wij zien een college wat straks, als de motie wordt aangenomen, dat loket zo snel als mogelijk in de benen gaat zetten, in goede afstemming met de VDG en in goede afstemming met de BOKD, in goede afstemming met CMO STAMM, want dat zijn allemaal partijen die weten hoe de lokale situatie goed in elkaar steekt en daarin ook kunnen adviseren. Maar we zien wel voor ons dat we het vooralsnog bij de provincie zouden willen behouden, omdat we daardoor snelheid genereren. En wij zijn er een beetje beducht voor dat wij twaalf verschillende regelingen gaan krijgen wanneer we het helemaal bij de gemeentes neerleggen. We zouden graag de regie bij de provincie willen houden. Nou dat even in reactie op uw vragen. Ik neem aan dat de gedeputeerde er zo meteen ook nog wel even op terug gaat komen.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen in de tweede instantie.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel voor uw antwoord en in de tweede termijn kom ik daar op terug, als ik ook de gedeputeerde heb gehoord.

De voorzitter: Dank u wel. Prima. En de heer Loof rondt zijn bijdrage aan het debat af. De heer Loof.

De heer Loof: Ja voorzitter,...

De voorzitter: Oh, wacht even. Er is het handje van de heer Uppelschoten. Die geef ik eerst het woord. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik wil graag ook een vraag stellen, aansluitend bij de vraag van mevrouw Meeuwissen. Wij vinden vrijwilligerswerk ook uitermate belangrijk. En we maken ons grote zorgen dat heel veel activiteiten en instellingen in moeilijkheden komen. Maar we begrijpen niet zo goed hoe hulp aan vrijwilligers, want het gaat nu over het geld dat we beschikbaar stellen, hoe de problemen van de vrijwilligers opgelost kunnen worden door geld ter beschikking te stellen voor die vrijwilligers. Ik heb het idee dat de essentie juist is van vrijwilligers dat het niet om geld gaat, maar dat je dat doet omdat je het heel belangrijk vindt. En dus ik heb het idee, het zou een subsidie voor andere dingen moeten zijn dan juist gericht op de vrijwilligers. Want ik denk dat bij de vrijwilligers het probleem niet zit in deze crisis. Behalve dat de instellingen misschien niet goed kunnen functioneren.

De voorzitter: Prima. De heer Loof.

De heer Loof: Ja, natuurlijk, de heer Uppelschoten heeft gelijk. Vrijwilligers doen het voor zichzelf en niet om er beter of rijker van te worden. Maar vrijwilligers hebben wel geld nodig om activiteiten te kunnen ontplooiën die ze graag zouden willen doen. En wij zien dat dat onder druk staat. Dat mensen ongemotiveerd raken, dreigen te raken. Of misschien wel weg dreigen te lopen. Of ze hebben dit jaar hun activiteiten moeten stopzetten vanwege corona en daardoor financiële tekorten opgelopen. Daarin willen we voorzien. We willen ervoor zorgen dat deze mensen perspectief geboden wordt om volgend jaar de zaak wel weer op te kunnen pakken, om het sociale leven wel weer op gang te kunnen brengen, om de dynamiek in de samenleving terug te brengen. En daarvoor, we gaan niet de vrijwilligers een uitkering verstrekken, maar we helpen hen financieel om de dingen te laten doen die zo belangrijk zijn voor onze samenleving. Dat is de achtergrond voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Loof. Heer Uppelschoten nog in tweede instantie.

De heer Uppelschoten: Ja, want ik begrijp uit het antwoord van de heer Loof, dat hij zelf ook zegt, het zijn de instellingen of de groepen die het geld nodig hebben om die activiteit mogelijk te maken voor de vrijwilligers. Dus dan denk ik dat het toch een beetje vreemd is, dat je je richt op de vrijwilligers, maar dat we veel beter zouden kunnen kijken welke instellingen komen nu in moeilijkheden en zijn niet meer in staat die dingen te bieden, waardoor vrijwilligers hun werk kunnen doen. Want het probleem is volgens mij niet de vrijwilligers, maar de instellingen waarvoor zij vrijwillig werk verrichten.

De voorzitter: De heer Loof in tweede instantie.

De heer Loof: Ik heb niet echt meer een vraag gehoord voorzitter, maar natuurlijk vrijwilligers werken niet voor zichzelf, maar werken vaak voor organisaties. Daar heeft u gewoon gelijk in. En als het organisaties zijn die louter uit vrijwilligers bestaan, of voor het grootste deel uit vrijwilligers bestaan, en problemen hebben om datgene te doen waar ze zo goed in zijn, die zo belangrijk zijn voor het sociale leven in Drenthe, ja dan hebben wij daar geen moeite mee dat daar geld naartoe gaat. Maar dat is uitwerking wat mij betreft en ik laat dat ook graag bij het college.

De voorzitter: Dank u wel heer Loof. Er zijn nog twee interrupties voor u. Eentje van mevrouw Dijkers van de SP. Mevrouw Dijkers.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel voorzitter. Het is niet zozeer een vraag als wel een aanvulling op wat de heer Loof aangeeft; Motie Fris. Die hebben we mede ingediend, want het gaat heel vaak bij vrijwilligers-organisaties ook om een soort basisstructuur, die overeind gehouden moet worden en daar zijn op een beperkte mate ook kosten aan verbonden. En dat hoeft helemaal niet in gigantische bedragen te lopen, maar als je geen activiteiten uitvoert, genereer je ook verder geen middelen. En dan heb je

een overbrugging nodig om in ieder geval je structuren overeind te houden en te zorgen dat niet de hele boel plat valt. En dus, om die frisse start weer te kunnen maken, is ook niet per se aan een gemeente gekoppeld, want het kan ook provinciaal een vrijwilligers initiatief zijn, dat helemaal niet onder een bepaald gemeentelijk loket valt. Dus reden te meer volgens mij om deze motie te steunen. Dat wou ik nog even toevoegen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Dijkers. Het was inderdaad geen vraag aan de heer Loof. Wil de heer Loof toch nog iets toevoegen? Ik kijk even naar de heer Loof. Nee? Oké. Dank u wel. Dan is er nog een interruptie van de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank. Ik weet niet of ik te horen ben?

De voorzitter: Ja, u bent prima te horen en een beetje wazig om te zien, maar we misschien wel wie u bent.

De heer Schoenmaker: Heel goed. Ik ben in principe fris en fruitig aanwezig hier in... .. kan

De voorzitter: Kijk, dat is mooi.

De heer Schoenmaker: Dan even een vraag aan de heer Loof. Want het initiatief van deze motie spreekt ons zeer aan. Alleen wij hebben ook al gekeken in het kader naar omliggende provincies en zo weet ik dat er in de provincie Fryslân een noodfonds is voor dorpshuizen, sport, maatschappelijke organisaties. En ik denk dat je daar al heel veel vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers mee omvat. Daar is € 375.000 beschikbaar gesteld overigens. Zou dit een richting kunnen zijn, dat er dus iets breder gekeken wordt voor een soort noodfonds? Ik ben heel benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde overigens op dit onderwerp. Maar kan de heer Loof richting geven of dit ook hetgeen is waar hij aan zou denken voor de vrijwilligers? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: De heer Loof.

De heer Loof: Nee voorzitter, daar zaten we niet in eerste instantie aan te denken. Wat ons betreft gaat niet om een noodfonds, dat suggereert een andere soortige aanpak en daar zijn ook andere soortige regelingen voor. Je moet het meer zien als nogmaals, een perspectief motie, gericht op het ondersteunen van het sociale dynamische leven in onze prachtige provincie. Daar spelen onze burgers een hele belangrijke rol in namens groeperingen, namens instellingen, maar namens ook dorpsverenigingen, ik noem maar wat, die dorpsfeesten organiseren. Die spelen daar een belangrijke rol in en die willen wij ondersteunen. Noodfonds suggereert een andersoortige aanpak.

De voorzitter: Dank u wel heer Loof. Wil de heer Schoenmaker nog in tweede instantie?

De heer Schoenmaker: Dan wacht ik even de reactie van de gedeputeerde af. Maar wel een hele sympathieke motie. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan rond de heer Loof nu zijn betoog in eerste termijn af.

De heer Loof: Ja voorzitter, ik heb nog een paar zinnen over. Ik had het over de verkiezingen, die heb ik even aangekaart. Ik had het niet over de Amerikaanse maar over de Tweede Kamerverkiezingen, die over 4 maanden aan orde zijn. Het wordt mogelijk om straks gespreid te stemmen, door de stembureaus op meerdere dagen open te stellen. En we vernemen dat dit een geweldige opgave gaat worden voor onze gemeenten. We stellen daarom voor als provincie de helpende hand te bieden door

onze ambtelijke organisatie in te zetten om de stembureaus voldoende bemenst te krijgen. Onze vraag aan het college is, bent u bereid deze mogelijkheid te onderzoeken en bij een positief resultaat dit aanbod aan de gemeenten over te brengen? Voorzitter, De Partij van de Arbeid, de fractie stemt in met de Begroting van de 2021, de 7e Begrotingswijziging en met de Investeringsagenda PLUS 2020-2023. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Loof. Ik geef het woord aan de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Ik dank u wel mevrouw de voorzitter. De Begroting zelf. Even financieel en dan een algemeen verhaal. We hebben het al eerder opgemerkt en ook door anderen, dat we in 2024 € 164 miljoen armer zijn. Dus dat betekent dat we € 40 miljoen per jaar uitgeven. Maar gelukkig zijn de structurele inkomsten nog hoger dan de structurele uitgaven en er zit een verschil in van € 32 miljoen. Maar een volgend college zal alleen zeker geen Investeringsfonds meer kunnen creëren, maar zal ook gedwongen worden incidentele uitgaven te beperken. Wij zien deze jaren en de afgelopen jaren als jaren waarin veel geld is uitgegeven, om niet te zeggen dat de pot, de kleine pot die de provincie Drenthe had, verteerd is. En dat is gekomen door de twee Investeringsagenda's en doordat er veel geld uit de bestemmings- reserves hebben uitgegeven. Dus een evenwichtig perspectief zien wij niet zo. We maken ons grote zorgen voor een volgend college, wat daar mogelijk is. De Begroting zelf. Onze opvatting. We willen onze opvattingen etaleren aan opmerkingen over de verschillende hoofdstukken, want de Begroting zoals het er nu uitziet vinden we heel goed. Het is duidelijk wat voor beleid gevoerd wordt. Kun je in de Begroting allemaal terugvinden. Het beleid zoals geformuleerd is, daar is geen enkel misverstand over, daar hebben we juist heel veel moeite mee. Dus stad en platteland. We hebben begrip voor de worsteling om natuur en landbouw mogelijk te maken in Drenthe. Maar de biopolitiek, die natuur vooropstelt en zelfs zegt dat het de basis is voor ons bestaan, terwijl wij van mening zijn dat het menselijke activiteiten zijn, daar zijn we het dus niet mee eens. Stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden moeten in stand gehouden worden, maar wij menen dat deze gebieden een steen om de nek zijn en dat zonder vermindering van het aantal of van de eisen de stikstofproblematiek niet opgelost kan worden. We hopen van harte dat de ruimtelijke kwaliteit van Drenthe behouden blijft, vergroot durf ik niet eens te zeggen, maar we maken ons grote zorgen als we kijken naar de invulling van de RES, waarbij Drenthe een onevenredig groot deel van de landelijke opgave voor zijn rekening neemt. De Regionale economie en werkgelegenheid. De interne structuurversterking van de economie om de coronacrisis door te komen, steunen van harte. Het streven om dit slim innovatieve groen te doen, steunen we wat minder. Laten we alsjeblieft bedrijven, instellingen helpen om te overleven en succesvol te zijn. Het inzetten op de Green Deal en de circulaire economie zullen zeker extra eisen opleveren, die het moeilijker maken om succesvol te zijn. Wij zouden trouwens ook graag willen dat er meer mogelijkheid is voor de Drentse bevolking om zich in een panel of een forum en met onderwerpen bezig te houden die de bevolking raken. Dus waarom niet een vraag voorgelegd, wil de Drentse bevolking wel dat Drenthe een toeristische bestemming wordt, of de toeristische bestemming van Nederland? Er wordt te makkelijk van uitgegaan dat 'ze', dat is dan de bevolking, dat willen. Hoofdstuk 4 de Mobiliteit. De fiets is volgens GS de oplossing voor de mobiliteit. De tweede oplossing is gedragsverandering, waardoor mensen minder reizen. Een derde is dn werkgeversaanpak van duurzame mobiliteit. Wij denken dat dat wishful thinking is en dat er gewoon, ook als er elektrische auto's en winkels komen, dat je een goede infrastructuur nodig hebt en dat dit leuk is, maar niet in essentie. Het voorstellen om de Investeringsreserve verkeer en vervoer een andere bestemming te geven en aan die reserve € 8,5 miljoen te onttrekken, daar hebben we grote zorgen over. We denken dat dat geld nodig is voor de nodige grote infrastructurele werken, waarvan wij denken dat die nodig zijn. Het vliegveld Groningen Airport Eelde. Wij vinden dat nog steeds een belangrijk onderdeel van de infrastructuur van Drenthe. En we hopen, maar goed de berichten zijn niet al te optimistisch, dat er structurele oplossing gevonden wordt voor de meerkosten van het vliegveld. Het optimisme over de spoorlijn Emmen-

Rheine, dat delen we niet. We vinden het beetje hoogdravend. Want om te zeggen dat het de ontsluiting van Drenthe is en de aansluiting van Drenthe op het Duitse spoorwegnet, dat geldt misschien voor Emmen, ik denk dat het niet geldt voor Drenthe. Klimaat en energie. Het lijkt of de provincie de regie kwijt is op het gebied van energietransitie. De ontwikkeling van met name zonneparken op land lijkt eerder op een wildgroei, en een gouden gelegenheid voor projectontwikkelaars en boeren om veel geld te verdienen. Daar maken wij ons grote zorgen over en we zien niet dat de provincie daar sturend optreedt. Ook het feit dat op geen enkele manier aandacht besteed wordt aan de oplossing kernenergie, in het bijzonder thoriumreactoren, vinden wij stuitend. Het streven wat Den Haag heeft bij de CO2-doelen en de daarbij behorende hernieuwbare energiedoelen van 2030 en 2050 vinden we zo onrealistisch, dat we ons afvragen waar we mee bezig zijn. De kosten voor de inwoners van Drenthe blijven steeds in roze wolken verstopt, terwijl zij degenen zijn die voor de kosten zullen opdraaien. De bevolking...

De voorzitter: Even voor de goede orde, heer Uppelschoten. Ik weet dat u nog vier amendementen wilt indienen en u heeft nog beperkte spreektijd. Dus dat meld ik even. Dank u wel.

De heer Uppelschoten: Oké, nou dan zal ik... Ik ben nu bijna klaar. De bevolking van ... .. Drenthe en ... .. niet meer aan kunnen ontsnappen. De boodschap is steeds, ga maar door, hoe dan ook, zelfs als het veel geld gaat kosten. De roep om andere dan fossiele brandstof begrijpen we, maar volstrekt eenzijdige benadering van het probleem zien we niet zitten. Sociaal en gezond. Wij steunen van harte dit hoofdstuk. Al zou de PVV meer kiezen voor brede toegankelijkheid en minder toonaangevende festivals. Het bestrijden van laaggeletterdheid als middel om de emancipatie van ieder te bevorderen, steunen we van harte. In de maatschappij waar wij in leven wordt verwacht dat je een gebruiksaanwijzing of een stukje goed kunt lezen. We vinden deze bestrijding van laaggeletterdheid erg belangrijk. Maar hoe?

De voorzitter: De heer Blinde heeft interruptie voor u. De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik hoorde de heer Uppelschoten een klein minuutje geleden zeggen van, de provincie die is de regie kwijt, als het gaat om de energietransitie. Kan hij mij daar even in meenemen, waardoor hij tot die conclusie is gekomen?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik heb het idee dat er een situatie ontstaat waarbij projectontwikkelaars, maar er wordt ook gesproken over cowboys die op zoek zijn naar plekken waar je zonneparken kunt bouwen, en dat, u hebt het zelf ook al gemeld, dat je als boer een heel echte boer moet zijn om niet te zwichten voor het geld en je landbouwgrond niet op te geven om daar zonneparken neer te zetten. En het lijkt of de provincie daar geen grip op heeft of in ieder geval op de ontwikkeling tot nog toe. Ik hoop van harte dat daar een soort regie op komt, maar dit leidt tot wildgroei en het biedt alleen maar kansen aan mensen die op een snelle manier veel geld willen verdienen. Dus dat is...

De voorzitter: De heer Blinde in tweede instantie?

De heer Blinde: Heel plausibel verhaal mevrouw voorzitter van de heer Uppelschoten. Dank u wel. Ik zie dat er nog een interruptie is voor de heer Uppelschoten van mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u voorzitter, als we dan toch aan het interrumpen zijn. De heer Uppelschoten maakte best wel een fundamentele opmerking over wat we doen als provincie. En hij zegt

van, vragen wij onze inwoners wel voldoende wat ze willen, bijvoorbeeld als het gaat over toerisme naar Drenthe halen? En daarmee diskwalificeert hij eigenlijk wat wij hier doen als Provinciale Staten. Wij zijn hier namelijk allemaal gekozen voor, namens, door alle Drentse inwoners en wij vertegenwoordigen hen. Dus ik vond dat wel een belangrijk punt en ik heb echt bezwaar ook tegen die suggestie die daar gewekt wordt.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Van den Berg, we kunnen u redelijk goed verstaan en het beeld is niet helemaal goed. Misschien kunnen we daar nog iets aan doen met z'n allen. Maar we kunnen u goed verstaan hoor. Ik geef het woord aan de heer Uppelschoten voor zijn beantwoording.

De heer Uppelschoten: Ja. Dat is een verschil tussen mevrouw Van den Berg en mijzelf, de PVV. Wij maken ons grote zorgen, niet dat we het reproductieve systeem willen afschaffen, maar we zijn ons terdege bewust dat wij als PS ook een bepaalde selectie zijn van de bevolking. En dat we helaas niet meer een afspiegeling zijn of een representatie zijn van de hele bevolking. En ook de moties die zijn aangenomen in de Tweede Kamer onlangs, om naar andere vormen te zoeken om het systeem aan te vullen, waarbij gekeken wordt naar die panels op die forums, die zouden wij heel graag als aanvulling willen zien op het systeem wat we nu hebben, waarbij we alleen maar met de PS werken. We hebben daar inderdaad een principiële verschil van mening. Maar niet om het af te schaffen, maar het moet aangevuld worden.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg in tweede instantie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u voorzitter. We hebben inderdaad een fundamenteel verschil van mening. Wij staan vol achter de representatieve democratie die wij hier in Nederland hebben. Ik denk ook dat we daarmee een goed systeem hebben. En aan ons als volksvertegenwoordigers om die taak ook waar te maken. Dank u wel.

De voorzitter: Oké. Dat is niet echt een vraag aan de heer Uppelschoten. Er is nog een interruptie van de heer Nijmeijer van GroenLinks.

De heer Nijmeijer: Ja dank u wel voorzitter. Ik heb de heer van Uppelschoten gehoord en ik ben ook ontzettend verheugd met de oproep om onderzoek te doen bij de Drentse bevolking. Dat hebben wij dan onlangs ook gedaan. En dan komt er een rapport en dan staan de uitkomsten van dat rapport u niet aan en dan doet u het af als propaganda. Ik weet niet in hoeverre u daarin, als er straks meerdere onderzoeken komen, hoe u dan als de uitkomst u niet aanstaat, hoe u daar dan mee omgaat. Ik ben heel benieuwd hoe we... Enerzijds begrijp ik uw oproep en die ondersteun ik ook. Ik vind ook dat we voornamelijk ook burgers moet informeren en vragen. En dat doen wij ook, daar heeft u ook een commissie voor, maar ik blijf benieuwd hoe u hierop reageert.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Graag. Ik heb het idee dat dit ook een principiële verschil van mening is. Door externe bureaus onderzoek te laten doen over wat leeft onder de bevolking, dat heb ik juist per se niet bedoeld. Ik heb bedoeld, creëer een panel of een forum, geef die groep mensen... stel die willekeurig samen met behulp van loting, en laat die mensen een jaar of hoeveel eigenlijk nodig is, over grote onderwerpen met elkaar praten, bijgestaan door deskundigen. En laat die groep een advies uitbrengen aan PS. Natuurlijk houdt PS dan besluitvorming, maar juist niet technocratisch oplossen door allerlei bureaus gericht onderzoek te laten doen. Want over die onderzoeken kun je, die discussie hebben we ook gehad, ik blijf ook staan achter de conclusies die ik ook geformuleerd heb, maar de oplossing die u suggereert voor mijn verzoek, is juist niet wat ik bedoel.

De voorzitter: De heer Nijmeijer in tweede instantie.

De heer Nijmeijer: Ik zie inderdaad dat wij verschil van mening hebben over de methode. Maar volgens mij gaat het over het doel, namelijk om te peilen wat de inwoners willen.

De voorzitter: Dank u wel. Volgens mij is dit meer een statement dan een vraag. Ik zie nog een interruptie van de zijde van de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. De woorden van de heer Uppelschoten die intrigeren mij toch. Is het eigenlijk zo dat de heer Uppelschoten aangeeft, dat door de koppeling van de Statenverkiezingen aan de verkiezing in de Eerste Kamer, dat men in Nederland meer kiest wat er in de Eerste Kamer belangrijk is in relatie tot de Tweede Kamer, dan dat de wensen van de inwoners van Drenthe vertaald worden in de verkiezingsuitslag? Daardoor het gevoel heeft dat de wensen van de inwoners dus niet gehoord zijn, omdat de Eerste Kamer prevaleert boven de Staat en dat dat de reden is dat hij deze opmerking maakt. Ik ben heel benieuwd naar zijn beantwoording daarop.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Nou, graag, op twee manieren. Ik ben inderdaad van mening dat de uitslag van de verkiezingen ook voor Provinciale Staten heel sterk bepaald worden door de landelijke politiek. Ik zou willen dat het niet zo is, maar de realiteit gebiedt nog te zeggen dat het wel zo is. Het tweede is, dat ik denk van, wij zouden juist manieren moeten zien te vinden dat we de bevolking meer kunnen betrekken bij grote onderwerpen die spelen in de provincie. Ja, ik heb net gezegd, toerisme. De rest is natuurlijk ook een onderwerp. Maar het feit dat wij zelf ook geïnteresseerd zijn, niet om te peilen wat de mening is, maar laat mensen zelf formuleren wat hun opvatting is over een groot onderwerp. Als die twee dingen gecombineerd zouden kunnen worden, dus dat de verkiezingen niet meer gaan over lokale dingen maar over landelijke dingen, en we zetten een systeem op waarbij we regelmatig de burgers in Drenthe de gelegenheid geven over een groot onderwerp een heel zwaarwegend advies te formuleren, dan zou ik het fantastisch vinden.

De voorzitter: Wil de heer Schoenmaker nog in tweede instantie?

De heer Schoenmaker: Ik hoor wat de heer Uppelschoten aangeeft en ik ben het daarmee eens dat de koppeling Eerste Kamer en Provinciaal, dat daar verschil in zit, wat men echt zou willen in de provincie. Alleen om dat hele systeem om te gooien, lijkt mij iets te veel van het goede op dit moment. Dus, ik laat het hierbij. Dank u wel.

De voorzitter: Dan zie ik nog een interruptie van de heer Blinde. Heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik heb eigenlijk een verhelderende vraag. Ik hoorde even de heer Nijmeijer over het rapport van de Commissie van onderzoek. En daar zit ik eigenlijk wel op een lijn met de heer Uppelschoten. Wij vonden dat rapport ook niet representatief. En als ik zijn reacties hoor, dan gaat het ook over representativiteit. Panels, forums, het liefst gewoon willekeurig uit een telefoonboek geprikt. Maar hij zegt daarna iets, waardoor die eigenlijk op een lijn zit met de Christen-Unie, namelijk dat de representatieve democratie, dus wij als volksvertegenwoordigers, uiteindelijk altijd een beslissing maken. Waarom niet? Waarom kiest de heer Uppelschoten dan niet voor een referendum? Is democratie niet meer dan eens in de vier jaar je stem laten horen? Er worden zo vaak dingen vastgelegd in beleid wat in geen enkel verkiezingsprogramma is terug te vinden? Moet een burger

niet tussentijds de mogelijkheid hebben om aan de noodrem te trekken? Ik hoor graag zijn mening daarover voorzitter.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Fantastisch zou ik bijna zeggen. Referenda, dat onderwerp heb ik niet genoemd, maar natuurlijk zijn wij voor referenda. Ik vind dat de burgers de kans moeten hebben zeker ook besluiten te nemen door middel van een referendum om dingen corrigeren of met nieuwe voorstellen te komen, dat buiten kijf. Maar ik heb het idee dat we ook met een systeem zouden moeten gaan werken wat aanvullend is op de representatieve democratie, waarbij we iedereen serieus nemen en dat mensen willekeurig in een panel kunnen komen. Dat panel wordt ondersteund door deskundigen die zij vragen. En zij geven ons advies, met een zwaarwegend advies, waarbij wij alleen beargumenteerd vanaf mogen kijken. En dan zouden we denk ik de democratie hier in Drenthe groter, en ook meer gaan leven, omdat iedereen in zo'n panel kan komen. En misschien in de omgeving al horen, jij zit in dat panel. Het is bijna net als met de rechtszaken in de Verenigde Staten waarbij mensen uitgenodigd worden in de juryrechtbanken te gaan zitten. Zo'n systeem. En het is niet nieuw, dat gebeurt al op een aantal plaatsen. Ik bedoel, het is niet een wild idee. Op een aantal plaatsen...

De voorzitter: Oké, oké. Ik ga beetje paal en perk stellen aan het interrumpen. Wil de heer Blinde nog in tweede instantie?

De heer Blinde: Nee hoor, ik begrijp dus goed dat het én én is. En panels en referenda. Het was heel verhelderend. Dank u wel voorzitter.

De heer Uppelschoten: Ja, dat bedoelde ik.

De voorzitter: Dan is er nog een interruptie van mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Dank u wel. Ik had het liefst nog eerder geïnterrupteerd, maar de techniek liet mij dat eventjes niet toe, omdat ik opnieuw moest inloggen. Ik wou eigenlijk nog ingaan op twee punten. Dat is van het betoog van mijnheer Uppelschoten. Waar hij, als ik het goed heb beluisterd, zegt dat het de mensen en ... .. product belangrijker zijn dan de natuur, dat hij beweert dat dit geen onderdeel uitmaakt van de natuur. Mijn vraag is of de heer Uppelschoten daarop kan reageren en waarover ... .. de discussie is gevoerd over...

De voorzitter: Het is moeilijk om u te verstaan mevrouw Potharst. Verstaat u ons wel goed?

Mevrouw Potharst: Ja.

De voorzitter: Oké. Zou u in een zin uw vraag kunnen stellen aan de heer Uppelschoten? Want dat lukt denk ik wel. En dan gaan we daarna even technisch kijken. Ga uw gang.

Mevrouw Potharst: Mijn vraag aan de heer Uppelschoten is, of hij inderdaad van mening is dat de mens geen onderdeel uitmaakt van de natuur.

De voorzitter: Dat is een heldere vraag. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dat is heel simpel. Natuurlijk maakt de mens onderdeel uit van de natuur. Maar dat ben je altijd. Maar in heel veel gevallen wordt de natuur alleen maar gedefinieerd als iets wat

een bepaald ideaal moet beantwoorden en dan is het natuur. En anders is het geen natuur. En wij zeggen, je leeft altijd in de natuur. Je kunt hier leven door de menselijke activiteiten. Als de mens geen activiteiten zou ontwikkelen, dan kunnen we hier helemaal niet leven, hoe de natuur ook zou zijn.

De voorzitter: Mevrouw Potharst in tweede instantie.

Mevrouw Potharst: Mijnheer Uppelschoten zegt dat wij dus afhankelijk zijn van de menselijke activiteiten. Dat vind ik een hele bijzondere opmerking. Het zou betekenen dat wij dus activiteit moeten ondernemen, anders zouden wij niet leven. ... .. niet eens met de PVV. Voorzitter, kunt u mij goed horen?

De heer Uppelschoten: Nee.

De voorzitter: Nee, nee. U bent gefragmenteerd te horen. Ik krijg wel ongeveer mee wat u zegt, maar we gaan nu echt even technisch helpen, want dit is niet helemaal om over naar huis te schrijven. Maar volgens mij is helder wat u net hebt gezegd. Wil de heer Uppelschoten er nog op reageren?

De heer Uppelschoten: Ik heb het laatste niet goed begrepen wat er gevraagd werd.

De voorzitter: Misschien kan mevrouw Potharst nog een keer haar laatste zin herhalen?

Mevrouw Potharst: Ik gaf aan voorzitter, dat meneer Uppelschoten zegt, dat de mens afhankelijk is van menselijke activiteiten. En dat zijn wij fundamenteel oneens met de PVV.

De voorzitter: Oké, dat is een statement. Dus dank u wel daarvoor en we gaan echt even naar het geluid kijken. Goed. De heer Uppelschoten vervolgt zijn betoog en heeft nog een kleine minuut voor het vervolg van zijn betoog.

De heer Uppelschoten: Ja, dan zal ik nog iets zeggen over de Investeringsagenda. Wij dienen een motie in of een amendement in en die komt erop neer dat wij zeggen van, wij hebben € 63 miljoen apart gezet voor de Investeringsagenda. Wij hebben de idee dat de corona- crisis... Gelukkig is er nu een kanteling, maar je weet maar nooit hoelang dat duurt en als ik de verhalen van deskundigen mag geloven, zouden we ook nog best een derde crisis kunnen komen. Wij vinden het niet zo verstandig, of scherper onverstandig, om in deze tijden van onzekerheid € 63 miljoen uit te geven aan zinnige dingen die we in de pre-coronatijd hebben afgesproken, maar rekening te houden met de situatie nu. Daarom stellen wij voor, kunnen we niet driekwart van wat die € 63 miljoen of het bedrag wat we gaan reserveren voor dit investeringsfonds, om dat in een coronafonds te stoppen. Niet om dat dan rücksichtslos uit te geven, maar omdat de provincie geld achter de hand heeft om juist in gevallen waarbij instellingen op mensen buiten de landelijke regelingen vallen, toch als een soort oliemannetjes kunnen op... de problemen in Drenthe wat te kunnen beperken. Een kwart, en dat zou GS zelf moeten bepalen, van die € 63 miljoen, zou dan besteed kunnen worden met name aan de Sociale Agenda, aan dingen die we daar al afgesproken hebben. Maar laat...

De voorzitter: Heer Uppelschoten, u bent al behoorlijk over uw tijd, dus wilt u afronden.

De heer Uppelschoten: Ja. Alleen nog zal ik de besluiten noemen. Dus de Investeringsagenda PLUS is de eerste dus. In essentie komt het erop neer: 75% zetten we apart in een Corona-fonds en geld wat daar niet uitgegeven wordt, vloeit automatisch terug naar het Investeringsfonds. Dat is geen probleem. Het tweede is, voor de reserve Investering, dat we geen € 8,5 miljoen uit de investering Verkeer & Vervoer halen, want wij vinden dat geld nodig voor de infrastructuur van Drenthe. We vinden

het niet goed onderbouwd waarom dat daar eens € 8,5 miljoen uitgehaald kan worden. Dat zijn de twee amendementen van ons.

De voorzitter: Dank u wel heer Uppelschoten. Dan ga ik naar mevrouw Meeuwissen van de VVD. Mevrouw Meeuwissen aan u het woord.

Mevrouw Meeuwissen: Ja dank u wel voorzitter. Voorzitter, wij hebben...

De voorzitter: Een momentje, een momentje. Mevrouw Kleine Deters heeft haar hand opgestoken. Heeft zij nog een vraag aan de heer Uppelschoten?

Mevrouw Kleine Deters: Ja, en in het verlengde daarvan misschien aan u als voorzitter. Even meneer Uppelschoten. Het laatste wat meneer Uppelschoten wat betreft mobiliteit vond. Op voorhand hadden wij als D66 gevraagd om eerst de B-stukken en daarna de A-stukken. Dat hebben we toch, omdat het verwarrend zou zijn, ben ik daarover gevraagd, zeg nou, we kunnen er mee leven, omdat wij uiteindelijk wel in al die voorstellen wel voor zullen stemmen. Maar nu komt meneer Uppelschoten met een amendement, een wijziging op die Investeringsagenda die het A-stuk betreft dat we vanochtend al aangenomen hebben. Dus ik ben even... de voorzitter zou in verwarring zijn als het andersom was, maar ik ben nu een beetje in verwarring, want een amendement op een voorstel wat we vanmorgen aangenomen hebben, dat vind ik een beetje bijzonder. Maar misschien kunt u het mij uitleggen. Dus dan heb ik eigenlijk geen vraag aan de heer Uppelschoten, maar eigenlijk meer aan u.

De voorzitter: Ik snap het. Ik ga me er even in verdiepen. U hoort van mij. En ik geef het woord aan mevrouw Meeuwissen. Dank u wel.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter dank u wel. We hebben een bijzondere week achter de rug met de dagenlang uitgesmeerde ontknoping van de verkiezingen in Amerika. En de reactie van Trump op zijn verlies is ongehoord en zelfs bij een deel van de Republikeinen daar en de sympathisanten hier, viel de mond open. Dit hebben we nog niet eerder meegemaakt. Polarisatie speelt op bij iedere verkiezing in Amerika en deze neemt steeds grotere vormen aan. En ook nog eens gevoed door hun systeem van the winner takes all. Een groot deel van de stemmers voelt zich vervolgens niet vertegenwoordigd door de regering en dat is na iedere verkiezing een groot probleem, wie er ook wint. En als ik dat dan leg naast de situatie in Nederland, dan ben ik blij met ons model waarin partijen het samen moeten doen. En natuurlijk zou het mooi zijn als je al jouw wensen kan realiseren doordat je niet hoeft te polderen. Maar aan de andere kant is het ook voor het draagvlak in het land nodig dat er ook ruimte is voor andersdenkenden, voor debat en ruimte om goede ideeën van andere partijen over te nemen. En toch is het helaas zo dat ook in Nederland een grote groep mensen zich niet gehoord voelt in de politiek. Er zijn vele sociologische en psychologische bespiegelingen losgelaten hoe zo iets nou werkt. Hoe komt het nou dat grote groepen zich buitengesloten voelen? En met elkaar vinden we het in Nederland belangrijk om dát te doorbreken? Maar hoe doen we dat? Dat blijkt nog niet zo eenvoudig. Voorzitter, afgelopen week is het nieuwe concept VVD-verkiezingsprogramma verschenen, 93 pagina's. Het zou kunnen dat niet ieder van jullie, van u, dit doorgenomen heeft, maar enkele highlights bereikten het nieuws. En die heeft u mogelijk gezien, dat werd net ook al genoemd. 'Een ruk naar links' kopte De Telegraaf. Zelf noemen we het 'Een verschuiving economische onderwerpen naar het midden'. Denk aan lagere lasten voor de middeninkomens en het mkb, verhoging van het minimumloon en waardoor de mensen die de samenleving in hoge mate draaiende houden meer te besteden krijgen. En ja, de rol van de overheid versterken om in bepaalde sectoren steviger als marktmeester op te treden. En de heer Loof noemde net al een paar goede argumenten om dat te willen. Dus ja, zeg ik ook tegen de heer Blinde, ook dat is een verschuiving. Dit is een poging van de VVD om goed te

kijken naar wat er gebeurt en te luisteren naar waar grote groepen mensen behoefte aan hebben. En vervolgens niet ervoor terugdeinzen om een deel van de standpunten aan te passen.

De voorzitter: De heer Blinde heeft een vraag voor u mevrouw Meeuwissen. De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik kan hem even niet volgen. De VVD was rechts of is rechts. En die zegt nu, we maken een ruk naar het midden. Nou, als je rechts bent en je gaat naar het midden, dan sla je toch een beetje linksaf volgens mij. Maar dat is een woordenspel. In het verlengde daarvan zegt mevrouw Meeuwissen van, en dat betekent dus dat wij minder belasting gaan innen bijvoorbeeld voor het mkb. Is dan rechts hogere belastingen voor het mkb? Ik heb misschien niet goed opgelet vroeger op school, maar graag verheldering voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Nou, het is een beetje gevaarlijk om in termen van links en rechts te spreken, want dat gaat heel vaak niet echt op. Dus dat is heel ingewikkeld. Maar waar het om gaat, is dat de VVD nou eerder ook wel, ook in de persoon van de heer Rutte, een maatregel verdedigde waarbij juist de bedrijven werden ontzien qua belastingen. Terwijl nu in het programma staat, nee, juist de mkb-ers en mensen met middeninkomens, juist die moeten we zien te ontlasten als het gaat over belastingen. Dus ja, dat is een verschuiving. En dat links en rechts verhaal, dat laat ik maar even in het midden.

De voorzitter: De heer Blinde nog in tweede instantie?

De heer Blinde: Nee hoor. Heel verhelderend voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Meeuwissen vervolgt haar betoog.

Mevrouw Meeuwissen: Oké. Met die aanpassingen in de koers voorzitter, is onze fractie blij. Persoonlijk ben ik dat ook. En we zien ook voor Drenthe dat het heel belangrijk is dat de middengroepen gesteund worden. Mensen met modale inkomens en mkb-ers, want daar hebben we er veel van in Drenthe. En dit voorzitter zie ik ook als onderdeel van de stappen om politiek dichterbij de mensen te brengen. Maar er is meer nodig, ook in Drenthe. We voelen de opdracht om goed te horen wat er leeft, wat er speelt en niet zozeer bij de belangengroepen, maar juist ook bij de inwoners en daar actief mee aan de slag te gaan. En wat speelt er dan bij de inwoners? Allereerst in deze tijden natuurlijk de coronacrisis. Angst voor besmetting voor jezelf of mensen in je omgeving, maar ook de gevolgen voor je baan en daarmee welvaart en welzijn. Het college heeft maatregelen uitgewerkt en de Investeringsagenda aangepast, zodat we kunnen helpen bij het opvangen van de economische klappen in onze provincie. Samen met de maatregelen van het Rijk proberen we zo goed mogelijk de economie draaiende te houden met banen, en daarmee dus welvaart en welzijn voor onze inwoners. We hebben daarnaast te maken met de stikstofproblematiek en hoe hiermee door de overheid wordt omgegaan. Maatregelen die voor directbetrokkenen niet te begrijpen zijn en zeer onrechtvaardig aanvoelen tot in de diepste vezels van hun wezen. En voor deze mensen willen wij opkomen. En later vandaag dienen we hiervoor een motie vreemd in. We hebben verder te maken met een energietransitie, waarin besluiten worden genomen waar je vraagtekens bij kunt zetten, ik verwijs bijvoorbeeld naar de verschillende uitzendingen van Lubach op Zondag, en die ook de leefomgeving van de mensen in hoge mate kan aantasten. Voor ons is het uitermate belangrijk om ook hierin de mensen te horen en hen de gelegenheid geven om mee te denken, om daadwerkelijk inspraak te hebben. De PVV noemde net dit belang ook al. Het CDA dient hiervoor straks mede namens ons een motie in. Ook hebben we de bezwaren tegen grootschalig zon op land goed gehoord. En we zijn blij met de maatregelen die het college heeft aangekondigd om in te zetten op zon op daken. Landelijk zet een VVD dit programma in op een

meer nuchtere benadering van de energietransitie. Zon op dak, wind op zee, aangevuld met kernenergie. En niet breed van het gas af, voordat er goede en duurzame alternatieven zijn. En we hopen dat dit gaat leiden tot het bijstellen van de keuzes in Nederland. Voorzitter, dit betreft de zaken van alledag die mensen van dichtbij raken. Waar je gefrustreerd van kan raken als je het gevoel hebt niet gehoord of gezien te worden. En waarbij je misschien ook niet begrijpt waarom een keuze is gemaakt en waardoor je, misschien ook nog wel opgehitst in je eigen sociale media bubbel, een eigen werkelijkheid ontwikkelt die dat gevoel alleen nog maar verder versterkt. En wij trekken ons dat aan. Maar een eenvoudig recept is er niet. We spannen ons ervoor in om oplossingen te vinden, werken voor mensen waarmee ze zich gehoord voelen. Natuurlijk kan je het niet iedereen naar de zin maken. Dat realiseren wij ons ook. Maar voorzitter, als ik kijk naar de Investeringsagenda PLUS en de Begroting voor 2021. Dan zien wij dat die dit streven ondersteunen. Want met input van heel velen is een breed pakket samengesteld, dat recht doet aan de vele mensen die in Drenthe wonen met hun verschillende overtuigingen en behoeften. De VVD steunt deze voorstellen van het college daarom van harte. Wij wensen het college veel succes met de uitvoering. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen. U bent echt keurig binnen uw tijd, echt op de seconde nauwkeurig. En het beeld is inderdaad niet helemaal helder voor alle Statenleden die in en om Assen wonen, constateren wij. Dat ligt niet hier aan de verbinding zozeer, of aan onze techniek. Dus we hopen dat gaande de middag het verbetert. Gelukkig kunnen we wel goed verstaan wat er gezegd wordt. Maar het beeld zou wel een onsje enthousiaster kunnen. Dat gezegd hebbend ga ik kijken hoe mevrouw Dikkers erbij zit, van de SP-fractie. Mevrouw Dikkers aan u het woord.

Mevrouw Dikkers: Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Ja, uw beeld is ook niet helemaal jofel. Misschien, weet u wat, als u uw beeld uitzet, dan verstaan we u beter denk ik. Want u staat helemaal stil op beeld en we kennen u gelukkig.

Mevrouw Dikkers: We gaan het proberen. Ik heb het beeld uitgezet.

De voorzitter: Ja, want we kunnen u heel goed verstaan en dat is heel fijn.

Mevrouw Dikkers: Dat is prima.

De voorzitter: Goed, ga uw gang.

Mevrouw Dikkers: Dank u wel voorzitter. Ik heb ... .. gedragen... .. tijd voor verandering genoemd. Verschillende problemen die zich al langer afzonderlijk lijken te ontwikkelen, komen nu rap bij elkaar en laten de noodzaak zien om zaken anders aan te pakken. De alarmerende signalen over de klimaatverandering kan niemand meer ontkennen. Zelfs, of ook in Drenthe, zien we dat van dichtbij, in extreme droogte, de verminderde biodiversiteit. De werkgelegenheid staat onder druk. Vraag en aanbod zijn uit balans en consumentengedrag verandert in rap tempo. Het evenwicht tussen natuur en landbouw is wankel. Maatschappelijke en inkomensongelijkheid nemen toe en COVID-19 werkt bij al deze ontwikkelingen als een katalysator. Voorzitter, vorig jaar sloot ik mijn bijdrage bij de Algemene beschouwingen als volgt af: De SP maakt zich grote zorgen over de gevolgen van klimaatverandering voor mensen en natuur, over draagvlak, een eerlijke verdeling van lusten en lasten, klimaat- rechtvaardigheid, enzovoort. Als volksvertegenwoordigers van Drenthe zitten we niet aan de klimaattafels en weten we niet wat er volgend jaar door de bestuurders wordt uit onderhandeld. De RES en het klimaatakkoord raken aan alle programma's in de Begroting. Natuur, ecologische systemen, water, voedsel, maar ook arbeidsmarkt, wonen, armoede, economie en vervoer. Laten we met elkaar de handschoenen oppakken. Er staat hier te veel op het spel om er een politiek spel van te maken. Dit jaar

wil ik eigenlijk aansluiten op waar ik vorig jaar mee eindigde. Het uitgangspunt van economische groei als voorwaarde voor groei van welvaart is zijn houdbaarheidsdatum langzamerhand voorbij. Het is tijd voor verandering. Natuur en milieu hebben de grenzen bereikt. En zowel de verdeling als de beleving van welvaart zijn zeer ongelijk. De noodzaak tot wijziging van het huidige systeem dringt zich aan alle kanten op. Volgens de SP moeten we daarom investeren in een gezonde leefomgeving en in een samenleving waar focus ligt op het welzijn van alle inwoners. Natuur en milieufederatie Drenthe heeft onlangs de eerste 'Agenda voor Groen Herstel van Drenthe' opgeleverd. Als ik het goed heb en er niks gewijzigd is, B.2 uit de LIS van deze vergadering. We zien hierin veel raakvlakken, uitgangspunten van de SP. Deze agenda doet een oproep aan overheden, ondernemers, maatschappelijke organisaties en burgers om samen vorm te geven aan een duurzame en gezonde provincie. Een provincie waar het bruto nationaal product geen doel op zich is, maar waar we ons richten op een breder welzijn daarna op basis van een nieuwe Drentse maat, het bruto Drents geluk. En de SP sluit zich hier graag bij aan. De geschetste noodzakelijke koersverandering van een intensieve consumptie gerichte maatschappij naar een duurzame betekenis-economie kunnen we gezamenlijk in een stroomversnelling brengen. In de duurzame betekenis-economie wordt de term bruto geluk leidend en niet langer het bruto product. Te beginnen op de schaal van Drenthe. De koersverandering die hiervoor nodig is, is gericht op duurzaamheid, circulariteit en maatschappelijk draagvlak en ecologische draagkracht. De Investeringsagenda geeft binnen de begroting de komende jaren mogelijkheden om te investeren in een duurzamere samenleving, waar we op Drentse schaal invloed op hebben. En hoewel GS zich nergens in een visie uitsprekt voor deze koersverandering, geven zowel de Begroting als de Investeringsagenda hiervoor in aanleg al wel ruimte. Ik wil daarom...

De voorzitter: Mevrouw Dijkers, mevrouw Meeuwissen heeft een vraag voor u. En wilt u proberen hoe het is met camera? Wilt u uw camera weer even aandoen? Ja? Want we kunnen u net wel verstaan, het is allemaal nipt. Mevrouw Meeuwissen, mag ik u het woord geven voor uw vraag?

Mevrouw Meeuwissen: Ja dank u wel. Mevrouw Dijkers u zegt, we moeten kijken naar het Drents geluk. Nou, dat ben ik met u eens. Maar vervolgens vertaalt u dat, dat we ons alleen nog maar in moeten zetten voor duurzaamheid en dat het dan vanzelf goed komt met het Drents geluk. Maar Drents geluk is toch ook het hebben van een baan? Dus investeren in de economie draagt zeker bij aan het verhogen van het Drents geluk. Ik vind dat u het heel eenzijdig invult. Waarom is dat niet breder?

De voorzitter: Mevrouw Dijkers.

Mevrouw Dijkers: Ja, dank u wel voor deze vraag. Ik begrijp de manier waarop mevrouw Meeuwissen mijn term bruto geluk vertaalt naar Drents, en de vertaling naar Drents geluk. Het gaat er in mijn verhaal om, dat we niet langer leidend de economische koersen hebben waarin we maximaal op winst en op een economische ontwikkeling koersen, maar op de beleving. En daaraan gekoppeld, en die term heb ik niet verzonnen, die komt uit de Agenda voor Groen Herstel, en dat we een andere koers in moeten slaan. Dat we bruto Drents geluk als uitgangspunt nemen in plaats van een bruto product. En dat betekent niet dat ik het niet eens ben dat werk ook tot een bepaald geluk bijdraagt. Maar dat is eigenlijk een ja, het eruit uithalen van een element en dat isoleren. En dat is niet wat mijn verhaal behelst.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen nog in tweede instantie?

Mevrouw Meeuwissen: Nou, ik ben blij dat u het nu anders uitlegt, want ik hoor in uw verhaal alleen maar dat we moeten consuminderen en dat duurzaamheid voorop moet staan en dat dat dan zal zorgen voor het verhogen van het bruto Drents geluk. Maar ik hoor nu dat u dat weer nuanceert. Dus daar ben ik blij mee.

De voorzitter: Fijn, dan is iedereen weer blij, zal ik maar zeggen. Er was geen vraag aan mevrouw Dijkers. Ik zie nog een hand van de heer Blinde. Dus ik geef het woord aan de heer Blinde. Maar ik zeg daar wel bij, dat de heer Blinde wel vrij actief is qua interrupties, en ik moet ook een beetje op de tijd letten, dus zou hij kort en bondig kunnen interrumperen. De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik zal proberen om minder koffie te drinken. In het verlengde van wat mevrouw Meeuwissen stelde, ik vond hem ook tamelijk eenzijdig. Vroeger dacht je altijd bij de SP, nou komt er een verhaal over klassenstrijd en hoe men dan gelukkig wordt. Hoe gaan we dat geluk bereiken naast alleen maar het groene verhaal? En hoort daar nog een klassenstrijd bij of iets anders? Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Dijkers voor haar beantwoording.

Mevrouw Dijkers: Ik denk dat als ik mijn verhaal heb afgemaakt, dat die andere aspecten daar ook in naar voren komen.

De voorzitter: Dan stel ik voor dat u uw betoog vervolgt, want dan komt de beantwoording op de vraag van de heer Blinde hopelijk vanzelf. Ga uw gang.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel voorzitter. En zal ik de camera eerst weer uitzetten, is dat handiger?

De voorzitter: Ja, het gaat wel hoor. We zien u wat gefragmenteerd, maar we verstaan u wel. Dus als u helder blijft spreken, dan is er hoop.

Mevrouw Dijkers: Prima. De Investeringsagenda geeft binnen de Begroting de komende jaren mogelijkheden te investeren in een duurzamere samenleving, waar we op Drentse schaal invloed op hebben. Dat is wat ik net aangaf. En optimistisch zegt me dat er ruimte is voor de koerswijziging die wij voorstaan op zijn Drents. Een beetje voorzichtig, maar wel met oog voor wat de toekomst vraagt. Via de Investeringsagenda kunnen lokale initiatieven en nieuwe samenwerkingsverbanden ondersteund worden, die bijdragen aan een breder welzijn en zingeving. De Investeringsagenda die op RES-niveau deels als antwoord op de Covid-19-crisis ingezet wordt, geeft dan volop mogelijkheden om op die betekenis-economie in te zetten. Sectoren als zorg, dienstverlening, landbouw en recreatie bieden in onze provincie daar uitstekende kansen voor. De energietransitie kan werken als een katalysator voor een nieuwe duurzame economie, met de koploerspositie voor Noord-Nederland. Kansen ook voor werkgelegenheid in de energiesector en bij de verduurzaming van bestaande woningvoorraad. De aanzetten liggen er. Onder andere in de energietransitie, de coöperatieve ontwikkelingen en de verduurzaming van de woningbouw. Nieuwe verdienmodellen die minder op uitputting, laagste kosten en op roofofbouw gebaseerd zijn, maar die de nadruk leggen op maatschappelijke waarden, vitale en korte kringlopen en het hergebruik van grondstoffen, worden en of kunnen worden ondersteund vanuit die Investeringsagenda. Denk ook aan duurzaam ondernemerschap, sociaal ondernemerschap, seculariteit en verduurzaming. Maar ook aan scholing om groene en sociale banen binnen transitie lokaal in te vullen en ondersteuning vanuit circulaire en natuurinclusieve landbouw. En dat is allemaal onderdeel van diezelfde ontwikkeling. De SP roept ook nu weer op om gezamenlijk op te pakken, vanuit het perspectief op de lange termijn, gericht op een gezonde duurzame economie en een toekomst voor alle Drenten.

De voorzitter: Mevrouw Dijkers u bent aan het eind van uw tijd. Zou u willen afronden?

Mevrouw Dijkers: Ja. Mijn afrondende opmerking was, dat we dit gezegd hebbende, instemmen met de Begroting 2021 en de Investeringsagenda.

De voorzitter: Nou dat doet u dan onmiddellijk, dat is heel mooi. Er is nog een vraag van de heer Uppelschoten voor u. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Die sluit een beetje aan bij de vraag van de heer Blinde. Het gaat niet alleen over de klassenstrijd. Maar de energietransitie zal hoe dan ook veel geld gaan kosten, want we gaan twee systemen opzetten. Een systeem dat flexibel is, laat ik maar zo zeggen, en het back-upsysteem. De bewoners zullen dat moeten betalen. En ik hoor u helemaal niet zorgen, wel over dat iedereen maar gelukkig wordt, maar niet dat de kosten van levensonderhoud doordat de energie veel duurder gaat worden, dat dat een zorg is voor u. En wat u daaraan denkt te kunnen.

De voorzitter: Mevrouw Dijkers.

Mevrouw Dijkers: Dank u voorzitter. Ik heb in het begin in mijn bijdrage aangegeven dat al die verschillende ontwikkelingen waar we mee te maken hebben, dat dat ook invloed heeft op de arbeidsmarkt, op wonen, armoede, economie en vanzelfsprekend, maar dat dacht ik niet dat ik dat u nog hoefde toe te lichten, gaat ons... gaan wij ervoor dat de kosten betaalbaar moeten zijn en dat de kosten daar neergelegd worden, op waar ze bij de ... .. veroorzakers van de vervuiling, bij de organisaties die ook de, of de partijen die ook die kosten, die lasten kunnen dragen. Dus dat we de rekening over de inwoners verspreiden, dat zou wel het laatste zijn wat u mij hoort zeggen. Want natuurlijk, de breedste schouders moeten de grootste lasten dragen. Dat is nu eenmaal een uitspraak die bijna standaard bij de SP hoort. Ik heb juist vandaag een ander invalshoek gekozen, om aan te geven dat we in het hele kapitalistische marktdenken wat we nu... en ik hoor dat verschillende partijen duidelijk bewegingen maken de goede kant op, de SP heeft 48 jaar lang uitgedragen dat we in een ontwikkeling zitten waarvan we niet... wat een doodlopend traject is. En nu...

De voorzitter: Mag ik vragen of u iets bondiger kunt antwoorden? Bent u bijna aan het eind van uw verantwoording?

Mevrouw Dijkers: Ja, nee, ik word getriggerd door de opmerking natuurlijk dat wij ineens niet meer ons verhaal van een gelijke verdeling, of gelijke kansen en het opkomen voor de inwoners van Drenthe zouden laten horen. Ja daar...

De voorzitter: Dan heeft u daar natuurlijk een behoorlijk betoog op. Dat snap ik. Wil de heer Uppelschoten nog in tweede instantie?

De heer Uppelschoten: Ik begrijp dat eraan groen en geluk dat er een hoop zorgen zijn over wat er met de inkomens... dat die ook in orde moeten zijn. En natuurlijk zal altijd gezegd worden, de sterkste schouders moeten het meeste dragen. Ik neem aan dat voor iedereen de kosten omhooggaan en dat zijn onze zorgen. En het zal niet zo zijn de breedste schouders niets te dragen krijgen.

De voorzitter: Prima, dat is een statement en geen vraag meer aan mevrouw Dijkers. Mevrouw Dijkers dank. De heer Uppelschoten dank. We gaan door met de heer van Dekken van de fractie van het CDA. Even kijken hoe zijn beeld en geluid is, want ja het blijft ingewikkeld. Of dat nu met de mist te maken heeft? Ik vind dat u allen zich er dapper doorheen spreekt en mimiëkt. Maar het is wel lastig voor de mensen die in en om Assen zitten. De heer van Dekken.

De heer Van Dekken: Goeiemorgen voorzitter. Lukt het allemaal in de techniek ook, vanaf Zuidwolde?

De voorzitter: Ja, nou ja, u bent wel verstaanbaar, maar ook u bent een beetje qua beeld gefragmenteerd. We gaan het gewoon proberen. Ga uw gang.

De heer Van Dekken: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, in een land hier ver vandaan, waar ooit cowboys en indianen elkaar de hand gaven en soms zelfs de vredespijp moesten roken, spraken ze aanvankelijk een voor elkaar vreemde taal. De positieve intentie van die ander moest uit gedrag blijken, zeg maar de prettige non-verbale taal. En als je niet wist wat het woord oorlog op haat betekende, dan kwam je daar soms pijnlijk achter. Althans, zo vertelde ons een oud indianenverhaal. Een tik achter de oren was veelal catastrofaal, maar iets met de hand deed het ook toen al beter. De duim omhoog was bijvoorbeeld een nog steeds internationaal gebaar voorgoed gedaan en mooi voor elkaar. Een soort Fingerspitzengefühl. De verbinding van woorden is een bijdrage en een belangrijk onderdeel voor gesproken taal. Dat je die dan soms moet ondertitelen in bijvoorbeeld de lokale media is natuurlijk helder. Voorzitter, in de groepsapp digitaal vergaderen voor onze Staten gebruikte een van onze leden deze week het woord 'mesjogge'. En het ging in die app over een bekende, nu nog zittende president in het land van onder andere bleekgezichten en andere interessante mensen, waar de spanning en de polarisatie zo actueel voelbaar is. Maar wat blijft het belangrijk om met elkaar in dialoog te blijven en te spreken over opvattingen die soms zo ver van jezelf kunnen staan. En voorzitter, wij zijn als CDA van oudsher een confessionele middenpartij, maar daar gaat het de komende jaren wel druk worden, zo leer ik vandaag. Voorzitter, waardering, respect en waarheid komen niet als vanzelf en zeker niet in tijden van een coronacrisis. Daar moet je echt wel je best voor doen. Je moet als het ware zij aan zij staan met elkaar. En voorzitter, het is verder waar dat we in de veiligste provincie van een prachtig land wonen, Drenthe vaak rustgevend en mooi voor elkaar. Dat is een keuze voorzitter om de dingen mooi voor elkaar te maken en te houden. En wij zijn daar als CDA erg blij mee. In de FCBE- en in de OGB-vergaderingen hebben we als CDA al veel inhoud gewisseld rondom zowel de Begroting als de Investeringsagenda PLUS. De inzet vanuit GS, ik denk ook aan de woorden van de gedeputeerde Brink zojuist, tot het voorkomen van bijvoorbeeld kortingen in de richting van de kwetsbare regio's uit EFRA, om het noorden economisch en regionaal vitaal te houden, zijn van groot belang. Voorzitter, is er dan niets meer te wensen of te zeggen? Natuurlijk wel, zou je kunnen zeggen. Zeker wanneer door een coronacrisis je Investeringsagenda ook nog eens moet bijstellen. Het gaat best goed in Drenthe, maar het kan altijd nog wel ergens iets beter. Het gaat wel om draagvlak voor ons beleid en de manier waarop we daarover spreken. Begrijpt iedereen waarom we de keuzes maken zoals we dat doen? En krijgen we die werkelijkheden goed voor het licht aan 2020? Voorzitter, zeker voor de kwetsbare mensen in onze samenleving moeten we in coronatijden bereikbaar en beschikbaar zijn. Het Drents naoberschap moeten we creatief ondersteunen. En mijn collega Ceciel Mentink sprak daar dit jaar eerder over, toen we bij de Sociale Agenda daarbij stilstonden en mooie aansluitingsmogelijkheden gaf voor ons beleid via de BOKD. Maar ook daar ondersteunen we vandaag extra die culturele en evenementensector door de oprichting van een specifiek loket dat steun, snelheid van handelen ook na de corona-crisis, en een motie waar de PvdA vanochtend al over sprak, willen we daarom ook heel graag mee indienen. Voorzitter, voor het nog groener beleven van onze prachtige provincie is het van belang, dat we niet alleen de wat grotere Drentse steden verder gaan vergroenen, maar dat we ook aandacht houden voor de plattelandsgemeenten of de kleinere steden, zoals bijvoorbeeld Coevorden. En maatwerk oplossingen, dat is wel een belangrijk punt, rondom stikstof blijven er extra toe doen. Problemen die daar zichtbaar zijn hebben de volle aandacht van ons college en de gedeputeerde is daar druk mij. Maar het is mooi om te zien dat er steun komt voor het collegebeleid en de druk ook hoog blijft om aan de problemen rondom bijvoorbeeld de PAS- meldingen, te werken. Ik vind het mooi voorzitter, dat daar vandaag op initiatief van Johan Moes en Simon Vegter aandacht voor is. Maatwerk voor beleven en bedrijvigheid mogelijk maken, waardoor we weer verder kunnen met het inpassen van nieuwe natuur voor boeren die hun best doen en het Drentse Landschap en cultuur van samen doen omarmen. Voorzitter ook in het inpassen van nieuwe ontwikkelingen in ons landschap

moeten we met draagvlak en steun van onze burgers dat goed doen. En daarover concludeerde het Planbureau voor de Leefomgeving onlangs dat er regionaal nog heel veel moet gebeuren. En het is pijnlijk wanneer je als burger het gevoel krijgt dat je niet meer gehoord wordt, wanneer mensen met grote hoeden op plotseling windparken aanleggen of zonneweides en je daar als kleine indiaan het nakijken bij hebt. Mijn collega Eline Vedder sprak daar eerder in een OGB-vergadering al heel beledend over. Voorzitter, het CDA wil graag dat we de beste varianten van meedoen en meepraten in overweging houden. Daarom bieden we vandaag en in ieder geval met steun ook van de VVD, een motie in om de burgerparticipatie via burgerpanels rond de energietransitie nog beter te doen. Er is op dat punt nog veel mogelijk en het zit voor ons in de creatieve verbindingen en de constructieve samenwerking met iedereen. Tot slot voorzitter. Het moet allemaal betaalbaar blijven. Het is mooi dat we een sluitende Begroting hebben en dat we een Investeringsagenda PLUS van meerdere miljoenen in het vooruitzicht kunnen stellen bij de invulling van de eerder uitgesproken kaders. En wij schuwen daarbij het aanboren van onze verschillende reserveringsfondsen niet, dat heeft u allemaal kunnen zien. Ik ben het daar overigens met onze financiële woordvoerder Gert-Jan Zuur eens, dat we het wel steeds voldoende transparant en in de juiste systematiek moeten doen. Kaders stellen en invullen is als werkwijze prima, maar dan moet het proces van doelen stellen en uitwerken richting die nodige effecten, moet wel glashelder zijn. We moeten elkaar helpen om de juiste systematiek te vinden van een gedragen werkwijze rondom het financieel fiscaal beleid. Voorzitter, ik rond af. Wij stemmen als CDA van harte in met zowel deze Begroting 2021 als met de Investeringsagenda PLUS. Ik wil heel graag het college succes wensen ook met de uitvoering. We hebben vooral ook respect voor de manier waarop we dit doen in Drenthe. Want voorzitter, dat is geen verhaaltje, maar een werkelijkheid. En laten we voorkomen dat we met elkaar een vredespijp moeten roken. We hebben en houden het hier ook in ernstige corona- tijden mooi voor elkaar. En we zijn met heel veel mensen inmiddels in het midden. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel heer Van Dekken. En even voor de helderheid, heeft u nu uw motie ingediend?

De heer Van Dekken: Heel scherp voorzitter, daar kom ik nu heel graag toe.

De voorzitter: Ja, maar dan heeft u nog 16 seconden. Zet hem op heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Dan wil ik me beperken tot het dictum waarin wij het verzoek doen om samen met de Drentse gemeente een verdergaande aanpak voor burgerparticipatie bij de pleitvorming te ontwikkelen. Zo mogelijk gebruik te maken van de best practices die naar verwachting worden aangeleverd door het Rijk. Deze aanpak in de praktijk te brengen bij het besluitvormingsproces van de energietransitie. En de constatering en de overwegingen die veronderstel ik als bekend op het moment dat die ook via de griffie tot de fracties komt, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer van Dekken. Ik zie dat de heer Nijmeijer een vraag voor u heeft.

De heer Nijmeijer: Ja dat klopt. Even naar aanleiding van de motie en wat er net verteld wordt. Wij hebben in de vorige PS-vergadering het Lexnova rapport met een aantal aanbevelingen aangenomen en daarin wordt ook het nodige samen met PS hierover gezegd. Hoe verhoudt zich uw motie met de aanbevelingen en met de opdracht die aan de Commissie van onderzoek is verstrekt?

De voorzitter: Heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Dank u wel voor de vragen, meneer Nijmeijer. Ik vind dat het werk van een Commissie van onderzoek en ook in dat rapport van Lexnova onmiskenbaar uitstekend is. Dat ziet

ook heel goed op de uitwerking zoals wij die ook als CDA voor de bril hebben. Alleen het punt nu even is, dat wij bij deze motie ook bepleiten om ook GS in de positie te houden richting VDG en dat we eigenlijk nog veel meer de gemeenschappelijkheid, zowel de Staten als het college, benadrukken dat het participeren vanuit de burgerij er extra toe doet.

De voorzitter: Dank u wel heer Van Dekken. Wil de heer Nijmeijer daar nog op reageren?

De heer Nijmeijer: Nou, slechts de constatering dus, dat deze motie een surplus is bovenop de aanbevelingen die de Commissie van onderzoek op zich neemt.

De heer Van Dekken: Dat is juist.

De voorzitter: Prima. Dat is een constatering. Ik zie nog drie interrupties. Mag ik vragen om de interrupties kort en bondig te stellen? De heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Ja, verbazend dat wij burgerparticipatie heel belangrijk vinden. Maar de motie is nu helemaal gericht op de RES, dat burgerparticipatie beperkt wordt tot de RES en dat het niet een bredere motie is. En ten tweede, ik dacht bij de RES dat het vooral ook ging, ik verwijs naar het rapport van de Noordelijke Rekenkamer, over kan die 50% participatie op de een of andere manier afgedwongen worden, of blijft dat een vrijblijvend iets over participatie? Dus vragen...

De voorzitter: de heer Van Dekken. De heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Ik denk, dat laatste is voor wat ons betreft niet aan de orde. We hebben natuurlijk ook gezien hoe de PVV in die discussie zit van 50% opbrengst. Daar zitten we toch iets anders in. Voor ons blijft aan de orde, niet alleen rondom de RES, maar ook rondom de Expeditie energieneutraal, dat die informatiebehoefte en die burgerparticipatie op een andere manier ook zou kunnen organiseren, scherper nog.

De voorzitter: Wil de heer Uppelschoten in tweede instantie?

De heer Uppelschoten: Ik begrijp uit het antwoord dat het vooral gericht is op de RES.

De voorzitter: De heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Dat heeft zeker een aspect, een accent, de RES, maar het is wat ons betreft wel wat breder meneer Uppelschoten.

De voorzitter: Dank u wel meneer Van Dekken. Daar ga ik door met mevrouw Meeuwissen, die ook een vraag aan de heer van Dekken heeft.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel voorzitter. Ik vind het jammer dat meer Van Dekken de motie niet in zijn geheel voorgelezen heeft, want daar kwamen toch nog wel wat extra aspecten aan. Want meneer Van Dekken, bent u het met mij eens dat we toch een beetje anders dan de Commissie van onderzoek ermee aan de slag was, dat het ons gaat om echt in gesprek te gaan met inwoners met ook verschillende alternatieven en niet met een enquête, waardoor de vraagstelling wellicht al een bepaalde kant op wordt geduwd. Dat we echt in gesprek gaan met inwoners, dat er verschillende alternatieven naar voren komen. Dat ook de politiek daarbij betrokken wordt en dat er uiteindelijk uiteraard wel de politiek de besluitvorming doet, maar dat dus andere vormen zijn dan tot nu toe gehanteerd. Dat het ons daar om gaat, bent u dat met mij eens?

De voorzitter: Even voordat de heer Van Dekken antwoordt, mevrouw Meeuwissen heeft een punt. Want het is te doen gebruikelijk dat de integrale moties worden voorgelezen in de spreektijd en dan deel uitmaken van de beraadslaging. Dus, ja, we moeten daar met z'n allen wel een beetje meer op letten, denk ik. Heer Van Dekken, graag de beantwoording op mevrouw Meeuwissen.

De heer Van Dekken: Voorzitter, als u mij toestaat, dan gaat dit even ten koste van de spreektijd tweede termijn voor wat mij betreft. Want daarmee kom ik ook, op het moment dat ik de motie volledig zal gaan voorlezen, op de beantwoording van de vragen van mevrouw Meeuwissen. Dus, als u me dit toestaat?

De voorzitter: Dan gaat het inderdaad van uw spreektijd tweede termijn af, want u heeft de spreektijd eerste termijn volledig opgesoupeerd. Ga uw gang.

De heer Van Dekken: Dank u wel voorzitter. Provinciale Staten van Drenthe, in vergadering bijeen op 11 november 2020. Constaterende dat: de keuzes die provincie en gemeenten maken bij de uitvoering van de RES en de Expeditie energieneutraal wonen om de gewenste energietransitie in Drenthe vorm te geven een grote impact hebben op de leefomgeving van onze inwoners; het Planbureau voor de Leefomgeving concludeert dat regio's nog veel moeten doen om draagvlak te creëren voor bijvoorbeeld de RES, dit ook in Drenthe het geval is. Overwegend dat: draagvlak in de samenleving cruciaal is voor het slagen van een energietransitie proces; draagvlakken worden vergroot met een goede inspraakproces; het organiseren van informatieavonden niet gelijk gesteld kan worden aan het organiseren van inspraak; de inspraak ... .. kunnen aangeven van voorkeuren, waarbij gekozen kan worden uit meerdere opties, mede opgesteld door de politiek, waarbij juist ook individuele inwoners kunnen reageren en niet alleen belangenorganisaties; waarna er mogelijkheden zijn tot aanpassing van het voorstel al dan niet via amendementen door de politieke partijen, raden en Staten, waarbij het zo blijft dat politieke partijen zelf een afweging maken, maar wel gevoed worden door de informatie uit inspraakprocessen. We komen dan tot de drie verzoeken die ik in de eerste termijn heb uitgesproken.

De voorzitter: Wil mevrouw Meeuwissen nog in tweede instantie?

Mevrouw Meeuwissen: Nee dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik nog een vraag van mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Mijn vraag aan de heer Van Dekken is eigenlijk, we hebben in mei een motie ingediend en door de gedeputeerde overgenomen, voor het invoeren van de participatie voor projecten die voortvloeien uit de RES. Valt dit dan in elkaar te schuiven? Of wilt u dan én én? Want ik denk dat we ook moet bewaken dat we dat nu niet op verschillende manieren... dus ik zou graag vragen aan de heer Van Dekken, hoe verhoudt zich dit tot elkaar? Daarover wil ik graag uitleg. En voorzitter, mag ik ook een verduidelijkingsvraag aan mevrouw Meeuwissen stellen op haar interruptie?

De voorzitter: Nou ja, dan wordt het wel een heel breedsprakig debat denk ik, maar als u dat kort wil doen, dan mag dat dit voor een keer. Ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Mevrouw Meeuwissen, ik hoorde u zeggen, van dat is anders dan onderzoeken van de Commissie van onderzoek, want dan gaan vragen in de sturende richting. Dat kwam even heel suggestief op mij over. Hebt u onvoldoende vertrouwen in de onderzoeken van de Commissie van onderzoek?

De voorzitter: Eerst mevrouw Meeuwissen en dan de heer Van Dekken. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel. Nou ik kijk even terug naar het onderzoek dat vorig jaar, of aan het begin van het jaar, is verricht betreffende de RES. En ik was niet onder de indruk van de vragen die gesteld zijn. Dus daar heeft u gelijk in. Daarnaast denk ik ook dat een enquête niet het middel is om goed inspraak te organiseren.

De voorzitter: Dank u wel voor dit antwoord en ik stel voor dat we elkaar niet meer gaan interpreteren, maar alleen degene die aan het woord geweest is. En daarom geef ik het woord weer aan de heer van Dekken.

De heer Van Dekken: Voorzitter dank u wel. Want eerlijkheidshalve vond ik het nog wel meevallen hoor, de suggestieve vragen van mevrouw Meeuwissen. Wij hebben als CDA nog steeds tot uitgangspunt dat het voortreffelijke werk van de Commissie van onderzoek kan rekenen op onze steun en waardering. Alleen het probleem is mevrouw Kleine Deters, dat bij ons toch signalen binnenkomen dat we dat bij de verschillende gemeentes op verschillende kwaliteitsniveaus doen, die discussie met elkaar vormgeven en burgers laten participeren rondom dit belangrijke thema. En daarom ook aanvullend, zo u wil, deze motie.

De voorzitter: Dank u wel meneer Van Dekken. Ik zie dat, even kijken, meneer Uppelschoten weer zijn hand heeft opgestoken, maar hij heeft al geïnterrupteerd. Ik stel voor dat we deze interruptie niet meer doen en ik zie dat de heer Mäkel-van Luttikhuizen zijn hand heeft opgestoken. U zit niet in de spotlight. Zou ik mogen vragen of Statenleden die niet in de spotlight zitten en toch iets willen te berde brengen, of zij dat via hun fractievoorzitter willen doen? Want op die manier blijven we natuurlijk wel gewoon het debat voeren onder de woordvoerders. En dat lijkt mij een goed plan. Even kijken of ik nog meer interrupties zie. Nee, ik zie geen handjes. O ja, nu wel. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik veronderstel dat ik ook nog een reactie mag geven op het antwoord van meneer Van Dekken?

De voorzitter: Zeker, gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Mijnheer Van Dekken, begrijp ik, want mijn vraag aan u was, ziet u dan én dat deel naast de participatieladder die ook uitgevoerd wordt bij de projecten van RES? Dus dan is het, én én, en dan is het niet in gezamenlijkheid? Begrijp ik uw antwoord zo goed?

De voorzitter: Heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Dat hebt u goed begrepen. Dat is voor wat ons betreft onderdeel van die integrale werkwijze die we nu rondom burgerparticipatie moeten laten zien.

Mevrouw Kleine Deters: Dan is het wel samen?

De heer Van Dekken: Ja.

Mevrouw Kleine Deters: Mooi.

De voorzitter: Dank u wel. Dit is dan, ik zal maar zeggen de 'uitswinger' van het betoog van de heer Van Dekken. En daarmee kom ik bij mevrouw Kleine Deters van de fractie van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter dank u wel. We spreken over de Begroting 2021 én een meerjarig perspectief. Het is in een evenwicht. We halen geld uit de reserves, omdat de baten iets lager zijn dan de lasten. En dat kan. De omvang van de reserves is meer dan voldoende. Maar met het vaststellen van de Begroting stellen we naast die financiële kaders ook de beleidsmatige kaders vast. Wat willen we gerealiseerd zien? Tegen welk bedrag? En voor D66 is eigenlijk de meetlat voor de Begroting 2021: ambitie, blijven investeren, flexibel en proactief. Dus voorzitter, wij willen ons voornamelijk richten op de Begroting en het perspectief. En dan vinden wij ambitie hebben een belangrijk onderdeel daarvan. Het college schrijft ook dat de ambitie van het college nog fier overeind staat. En ja, we verkeren in onzekere tijden. We hebben nieuwe opgaven en we moeten anticiperen op de gevolgen van de coronacrisis. Daar zult u ons aan uw zijde vinden als u komt met voorstellen tot wijzigingen of het anticiperen op veranderingen die zich voordoen, dus ook daarin een proactieve houding. Maar toch missen wij ook ambitie op een aantal beleidsterreinen, of dat de ambities wat ons betreft hoger mogen zijn. Voor Stad en Platteland ben ik in de commissievergadering uitgebreid ingegaan dat we toch willen gaan voor een gezonde bodem, schoon water en schone lucht. Dat is essentieel. Maar het college schrijft niet dat natuurherstel dan daarbij wel uw hoogste prioriteit heeft. Wat is uw ambitie? En welke doelen willen we halen en wanneer? Wat D66 betreft zouden we dat graag concreter geformuleerd willen zien. En uiteraard willen wij daarover meedenken om het in gezamenlijkheid te formuleren. Want wij zijn ook voor een gezonde bodem, schoon water en schone lucht. Wij vinden dat we meer mogen doen dan streven naar, of allianties sluiten, of slechts voldoen aan wettelijke eisen en doelen. Wat betreft het programma Economie en Werkgelegenheid is het goed te lezen dat GS zich wil inzetten voor een vergroening van de economie. De lessen uit de coronacrisis hebben ons immers laten zien dat er meer draagvlak is gekomen voor de productie van regionale ketens. Het zijn nieuwe bronnen die we willen benutten.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, mevrouw Potharst heeft een vraag voor u.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Kunt u mij horen?

De voorzitter: Zeker, luid en duidelijk.

Mevrouw Potharst: Goed, fijn. Ik heb een vraag aan mevrouw Kleine Deters over het uitgangspunt schone bodem, schone lucht. En ik hoor haar zeggen dat ze graag wil dat er meer wordt geïnvesteerd in natuurherstel. Is ze het met de Partij voor de Dieren eens dat niet alleen herstel nodig is, maar ook het voorkomen van vervuiling van bodem en lucht?

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik heb niet gezegd dat er meer geld naartoe moet, ook al zouden wij daar misschien best voor zijn. Ik heb gezegd, wij willen dat het in ieder geval als een prioriteit omschreven wordt. Dus even dat rechtzetten, voordat u mijn woorden anders uitlegt. Ook voor verbetering, uiteraard staan wij daar open voor en willen we daarover meespreken, maar het is niet altijd coûte que coûte, of per se. Dat willen we dan per voorstel afwegen. Want het is wel keuzes maken en zo realistisch willen wij daar ook in zijn en daartegen aankijken. Is dat voldoende antwoord?

De voorzitter: Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Ja dank u wel. Ik hoor een pragmatische insteek van D66.

De voorzitter: Zo is het. Het is inderdaad pragmatisch. En we zijn allemaal een beetje pragmatisch, ook met beeld en geluid. Maar tot nu toe gaat het nog steeds. Mevrouw Kleine Deters vervolgt haar betoog.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel. Dat is een compliment mevrouw Potharst, dat we pragmatisch zijn en blijven. Voorzitter, ik was gebleven bij de economie en werkgelegenheid en met het benoemen van wat wij een stukje lessen hebben geleerd ook wat betreft de andere kant 'nieuwe kansen' die we ook vooral willen benutten. En wat ons betreft hoort daar ook het impact ondernemen bij, ondernemen met een andere bedrijfsfilosofie, met een verantwoorde balans tussen economie, mens en milieu. We hebben daar eerder over gesproken en we zullen daar in de toekomst vaker over gaan spreken met elkaar. Voorzitter Mobiliteit. Wat betreft mobiliteit, dan vinden wij wel een heldere ambitie dat wij in 2024 met de trein van Emmen naar Rheine kunnen reizen. Wat zou het mooi zijn als we aansluitend van Groningen via Emmen via het spoor naar Rheine kunnen gaan. U vermeldt in de begroting dat we er een sterke lobby gevoerd moet worden voor een vervolgonderzoek naar de Nedersaksenlijn. Daarbij hebt u onze steun en zullen wij ook zeker deze lobby vanuit onze kant voeren. Als het gaat over Klimaat & Energie, voorzitter, dan mag het wat betreft D66 wel wat sneller. Maar in dit programma hebt u concrete doelen geformuleerd, gekoppeld aan een termijn. En het mag duidelijk zijn in het verhaal dat wij hebben, dat wij dat zeer waarderen. En wat wij ook waarderen, is dat u open staat voor nieuwe systemen en techniek, die een innovatieve bijdrage kunnen leveren aan de opgaven die we hebben in de energietransitie. We denken bijvoorbeeld aan de ontwikkelingen en kansen die de waterstof bieden. Dank Gedeputeerde, wij zijn daar heel content mee. Het zijn mooie kansen en daar willen we graag met u in de toekomst ons voor inzetten en aan de slag. Dit vraagt flexibiliteit en proactief. Het is een houding die wij bij u aantreffen en waar wij tevreden over zijn. O, nee ik moet spreken voor GS uiteraard. GS dank daarvoor, collectief. Voorzitter, in verkiezingstijd en bij bespreking van de Startnotitie van de RES hebben wij als D66 ook gevraagd om over landsgrenzen heen te kijken. We hebben specifiek genoemd windmolens die over de grens staan maar niet in bedrijf, vanwege het eind van het Duitse subsidie- termijnen. Ook de energie die in Duitsland over is en wij mogen kunnen gebruiken, kan ons mogelijkheden geven om in die tussentijd netwerkproblemen op te lossen. Daar hadden we niet zoveel steun voor in de Staten, maar wat zijn wij blij om te lezen dat de gemeente Emmen inmiddels in overleg is met de bureaus aan de andere kant van de landsgrens om hun energie ook te gebruiken. Daarnaast weten we dat de gemeente Losser met steun van het Rijk een pilot wil starten met het gebruik van de energie van de Duitse Windmolens. College, GS, wij hopen dat u nu ook met ons naar deze kansen wilt kijken en de initiatieven die er zijn, op zijn minst te onderzoeken. Het biedt misschien ook mogelijkheden voor Drenthe. Dan voorzitter kom ik bij het programma Levendig & Sociaal. Bij het bespreken van de Cultuurnota hebben wij onze zorgen over de effecten van de coronacrisis ook benoemd. En goed dat het college met het steunfonds is gekomen. En goed dat ook de minister heeft ingezien dat ze meer middelen voor Drenthe beschikbaar moet stellen. Onze oproep aan de gedeputeerde om bij gemeenten aan te dringen op het inzetten van de compensatiegelden voor kunst en cultuur, hoorden we al reacties vanuit de gemeenten dat door de provincie vragen zijn gesteld. Dank daarvoor. Goed om het er met elkaar over te hebben. Compensatiegelden voor deze doelgroep moeten daar ook voor beschikbaar gesteld worden. Wat D66 betreft, Kunst & Cultuur, een sector waar we alert op moeten zijn nu de tweede golf een feit is. De Sociale Agenda voorzitter, gaan we er vanuit dat, wanneer het welzijn van onze inwoners nodig is, dat plannen kunnen en moeten wijzigen vanwege de effecten van de tweede golf. En daarmee kom ik terug op wat ons betreft een Begroting 2021, flexibel en proactief.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters u bij aan het eind van uw tijd. Zou u kunnen afronden?

Mevrouw Kleine Deters: Dat is goed voorzitter. Dan zal mijn slotzin de Investeringsagenda betreffen. En ja, daar vragen wij u toch en hebben we ook voor gevraagd en blijven we vragen, flexibel en proactief en wij zullen de uitwerkingsvoorstellen daarop beoordelen, de invloed die het heeft op de gevolgen van de bestrijding van de corona-crisis. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Ik geef het woord aan de heer Nijmeijer van Groen-Links. O, wij hebben even een korte schorsing nodig hier, want er is iets niet helemaal goed met de techniek. Ik schors de vergadering. Ik weet niet precies voor hoe lang, maar ik schat in een paar minuten. Ik heropen de vergadering en wij constateren dat de heer Nijmeijer zijn microfoon zelf heeft uitgezet. Daarom kregen we hem niet aan de praat. Heer Nijmeijer, zou u uw microfoon willen aan zetten? Want dan kan ik u het woord geven. Ja. Gaat dit lukken?

De heer Nijmeijer: Ja.

De voorzitter: Oe, even kijken, wilt u wat zeggen, dan kunnen we horen of u verstaanbaar bent.

De heer Nijmeijer: Ja, ben ik verstaanbaar? Kunt u mij volgen?

De voorzitter: Ja hoor, ga uw gang. Het woord is aan u.

De heer Nijmeijer: En ik ben in beeld begrijp ik.

De voorzitter: U bent ook in beeld.

De heer Nijmeijer: Oké. Voorzitter, de wereld is in beroering. Geplaagd door een pandemie waarvan we het eind nog niet kunnen overzien. We leven in onzekere tijden en dat zet ons voor enorme dilemma's. We staan maatschappelijk gezien voor een enorme uitdaging. Niet alleen zien we dat in onze samenleving diepe groeven worden geslagen en tweespalt ontstaat, maar ook het groeiend inzicht dat er meer structurele veranderingen op sociaal-economisch en milieugebied noodzakelijk worden. Dat vraagt om een overheid die niet bang is nu keuzes te maken, die meer een langetermijnvisie in zich hebben dan de huidige korte termijn voorstellen. Een sluimerend gevaar van de klimaatverandering vraagt nu om keuzes die op lange-termijn-effect sorteren. Klimaatverandering en corona liggen in elkaars verlengde. Ze laten beiden zien dat onze samenleving ten diepste wordt beheerst door niet menselijke fenomenen als virussen en het klimaat. We moeten niet denken eerst corona fixen, dan even diep ademen en dan zien we wel verder met het klimaat. Er is nu momentum om het roer om te gooien. Nu zaken regelen die op lange termijn een enorme impact op de CO2-uitstoot zullen betekenen. Maar op lange termijn denken is niet eenvoudig. Dat vereist ook verbeeldingskracht. Nu iets doen dat pas effect sorteert voor ons nageslacht, vraagt veel van ons denkvermogen. Daan Roovers, denker des Vaderlands, zei het laatst in Het Parool heel typerend en treffend. Stel de vraag, wat voor voorouders willen we zijn? Hoe wilt u dat de volgende generatie straks op ons terugkijkt? De klimaatdoelen zien wij als iets abstracts en de klimaatveranderingen zien wij allemaal op ons afkomen, maar om nu keuzes te maken die dwingen onze leefstijl te moeten veranderen ten gunste van de generaties na ons, daartoe zijn we moeizaam bereid. Misschien wel omdat het ons nu niet direct bedreigt, maar een soort sluimerende ziekte is die zich nog onvoldoende aan een grote groep manifesteert en waarvan een deel ook nog denkt dat de ziekte ons wel voorbij zal gaan. Voorzitter, wij zien in de voorliggende Begroting en de Investeringsagenda de ambitie om de klimaatdoelen van 2050 te halen, zoals we dat ook hebben vastgelegd in het coalitieakkoord. Duurzame investeringen kunnen economisch de sterkste impuls geven en daarnaast relatief veel werkgelegenheid creëren. Ook in de onlangs vastgestelde Economische Koers zien we een ontwikkeling naar de nieuwe groene economie terug. Daarbij geeft het college aan, dat het werkt aan een goede balans tussen economisch ontwikkel- ruimte en het behoud van de natuur. Een balans dat bijdraagt aan natuurherstel en tevens ruimte schept voor een toekomstgerichte landbouw en een duurzaam verdienvermogen voor de Drentse industrie, het mkb en de industriesector. Die balans zullen wij samen met het college moeten bewaken. De stikstofdepositie in onze provincie is te hoog. Onze natuur ligt onder een verstikkende deken. Hoewel de landbouwsector het overgrote deel daarvan veroorzaakt, zullen we met elkaar moeten zoeken naar

oplossingen die niet alleen door de schouders van deze sector moeten worden gedragen. Het is een gemeenschappelijk probleem dat ook gemeenschappelijk moet worden opgelost. Onze fractie is daarbij ook van mening dat ook de weggebruikers in Drenthe een belangrijke bijdrage zouden kunnen leveren aan de reductie van stikstof. Dat kan wellicht door snelheidsverlaging, maar ook door toename als stimuleren van elektrisch aangedreven voertuigen. Onderzoek zou dat wellicht kunnen onderbouwen. Maar laten we bij het zoeken naar oplossingen niet het doel uit het oog verliezen, namelijk het herstel van de natuur. Dat is namelijk langetermijnvisie. Wij zien een groeiende belangstelling bij de landbouw belangenorganisaties om zich in te spannen voor de ontwikkeling op het gebied van natuurinclusieve landbouw. Zoals al eerder door GroenLinks is aangestipt, zien wij de toegezegde koppeling met de 'Agenda Boer, Burger en Biodiversiteit' als een belangrijke ondersteuning voor de noodzakelijke samenwerking tussen diverse partijen die nogal een uitlopend belang hebben. Ook hier geldt dat juist door samenwerking gezocht moet worden naar lange-termijn-oplossingen. Klimaatadaptatie is zowel in bebouwd gebied als in groene gebieden essentieel. We zullen ons moeten aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering, zoals droogte, hevige buien en verlies aan biodiversiteit. Dat betekent onder andere meer groen in de steden en beter opvangen en gebruik van water. In de Investerings-agenda en in de Begroting wordt hiermee ook een start gemaakt. En ook voor water zullen we met een lange termijn moeten komen, zeker ook nu een aantal sectoren een claim leggen op het gebruik van het water. We zitten aan het begin van een enorme transitie in energie. We moeten van de fossiele brandstof af en gaan over naar hernieuwbare energie. In de RES pakken we dit samen met overheden, bedrijfsleven en met onze inwoners op. Onze inwoners willen en kunnen meebeslissen en meepraten over de verduurzaming van een wijk, dorp of gemeente. Lokale en regionale ondernemers zijn het economische cement in de aanpak van de klimaatcrisis. Gemeenten en maatschappelijke organisaties weten namelijk als geen ander wat nodig is om de kosten en de opbrengsten van verduurzaming eerlijk te delen. Initiatieven als in Hoogeveen om samen met de bewoners een woonwijk op waterstofgas over te zetten, verdient dan ook onze steun. Uw college heeft wat dat betreft grote ambities op het gebied van waterstof en dat ondersteunen wij ook. Met aardgasvrij maken van onze samenleving lopen we in Drenthe tegen een dilemma. Enerzijds vragen we aan de NAM om de gasproductie te verlagen, anderzijds willen NAM als een grote, als grootste, werkgever ook niet kwijt. We gaan ervan uit dat het college zich inspant om samen met de NAM te kijken naar een langetermijnvisie, waarbinnen de NAM kan blijven in Drenthe en ook bijdraagt aan de noodzakelijke transitie. Hun kennis is namelijk van evident belang in het welslagen van de transitie. Met de onlangs vastgestelde Sociale Agenda gaat het college zich de komende vier jaar inzetten voor diverse sociale thema's, zoals het vergroten van de leefbaarheid in de steden en dorpen en bij het bestrijden van armoede en laaggeletterdheid. Geen korte-termijn-actie, maar langetermijndenken. Ook de Woonagenda en de Expeditie energieneutraal wonen stralen die ambitie uit om samen met gemeenten en betrokken partijen bij te dragen aan het welzijn van de bewoners van Drenthe. Toekomstbestendig en samen prettig wonen. Voorzitter, hoe verheugd was ik dat verschillende kranten deze week kopten dat de VVD en CDA een beweging naar links gaan maken. Hier in Drenthe doen wij dat namelijk al. We weten hier al heel lang dat als je wilt inhalen, dat je dan naar links moet. Rechts inhalen is namelijk niet toegestaan. De GroenLinks-fractie ziet in de voorliggende Begroting en de Investeringsagenda vele mogelijkheden liggen om een start te maken met oplossingen die bijdragen aan langetermijndenken.

De voorzitter: Heer Nijmeijer, u bent aan het eind van uw tijd, dus wilt u afronden?

De heer Nijmeijer: Dat was mijn laatste zin. Laten we met elkaar een goede voorouder zijn.

De voorzitter: Geweldig. Dank u wel, dank u wel. Wij merken dat, voor wat betreft de verbinding er zo hier en daar iets niet helemaal goed gaat. Is het handig om heel even te schorsen, ik kijk naar de techniek? Ja? Ik schors weer eventjes. U ziet mij zo weer terug. Over een minuutje denk ik. ... .. Ik heropende vergadering en ik stel het volgende voor. We maken de eerste termijn van zijde van de

Staten af en schorsen daarna. En dan gaan wij toch even echt hier kijken in het provinciehuis of we dingen iets kunnen verbeteren. Want het gaat wel, maar zo hier en daar zijn er ook 'hickups'. En om het vloeiend te laten verlopen, willen we dan even de middagpauze benutten. Dus, laten we eerst even, of even, laten we de eerste termijn gewoon ordentelijk afhandelen van de zijde van de Staten. Goed, ik geef het woord aan de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe. Ga uw gang.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Allereerst wil ik het compliment maken voor de wijze van aanlevering van de Begroting 2021 en een zeer verhelderende oplegnotitie. Dank daarvoor. De begroting 2021 en de meerjarenbegroting. Voor ons ligt de Begroting die voor de komende jaren in evenwicht is, maar waarbij wel een feit is dat het de komende jaar € 46 miljoen uit de reserves gehaald wordt om de begrote uitgaven te doen. De meerjarenbegroting laat zien dat er in de periode tot 2025 een greep uit de reserves gedaan zal worden, waardoor de provincie vanaf 2023 geld zal moeten lenen. Dit zal invloed hebben op de solvabiliteit van Drenthe. De fractie van Sterk Lokaal Drenthe is benieuwd hoe de Gedeputeerde Staten aankijkt tegen de ontwikkeling. Gaan we door met te veel geld uitgeven of komt het principe 'tering naar de nering' ook in het woordenboek voor? In de beschouwingen willen we ingaan op een aantal onderwerpen. De corona. Op dit moment kan niemand inschatten wat de werkelijke effecten zijn van het COVID-19-virus. Hoeveel bedrijven raken in de problemen? Hoeveel mensen zijn er in een sociaal isolement geraakt en moeten wellicht geholpen worden om uit het isolement te komen. Wat voor effecten zal de crisis uiteindelijk hebben voor cultuur en de voorzieningen die beschikbaar blijven voor de inwoners op Drenthe? Allemaal vragen waarop we het antwoord op dit moment schuldig moeten blijven en waarvan de financiële impact op dit moment niet is in te schatten. Het jaar 2021 zal het jaar worden waarin we 76 jaar bevrijding hopelijk groots kunnen vieren, en naar alle waarschijnlijk ook het jaar dat moet bevrijd worden van het COVID-19-virus. De cultuur. De cultuursector is voor een fractie van Sterk Lokaal Drenthe belangrijk. Herschikking van middelen als gevolg van een corona kan gevolgen hebben voor de uitvoering van de Cultuurnota. En dat vinden wij uitlegbaar. Onze fractie heeft recentelijk al aangegeven bij de bespreking van de Cultuurnota dat ze zeer bezorgd zijn over de voorziening dorpshuizen en buurthuizen. Deze dorpshuizencultuur is zeer belangrijk voor Drenthe en dorpshuizen bieden naast een sociale plek, waar men elkaar laagdrempelig kan ontmoeten, weer een podium om cultuur verder te verspreiden in de provincie, en daarmee cultuur toegankelijk te houden voor de inwoners. Ondanks het feit dat we weten dat dorpshuizen onder de vlag van de gemeentes vallen, heeft dit onderwerp voor onze partij grote aandacht. Aan de gedeputeerde wil ik de vraag stellen of, en zo ja wat de status is van de ondersteuning dorpshuizen vanuit de provincie Drenthe en de relatie met de corona. De stikstofcrisis. Nederland heeft naast de coronacrisis ook een stikstofcrisis. Deze crisis lijkt voor het grote publiek naar het achterveld verschoven, maar vormt een grote bedreiging voor onder andere de agrarische sector en de landschappelijke invulling van Drenthe. Bedrijven die onder de PAS een niet-vergunningsplichtige melding hebben gedaan omtrent innovatieve en toekomstgerichte uitbreiding van hun bedrijf, voelen zich in de kou gezet. De PAS is afgeschoten en daarmee de legale wijze van melden van deze bedrijven om zich verder te kunnen ontwikkelen. Hetzelfde geldt voor bedrijven die gehandeld hebben onder de Hinderwetvergunning, die nog gold tot 1994. Dat was destijds volledig legaal. Alleen ook deze bedrijven kunnen in de problemen komen, omdat ze juridisch handelen zonder vergunning. Dit heeft grote gevolgen voor de bedrijven. Banken zijn daarom voorzichtig om aanvragen om te financieren van broodnodige investeringen toe te kennen. De bedrijfsvoering wordt daardoor voor veel ondernemers erg onzeker. Om deze kwestie onder de aandacht te brengen, zijn we mede-indiener van de motie van de VVD en het CDA. Achter het gevaar van de stikstofcrisis, is dat het nog steeds mogelijk is om landbouwgronden om stikstofrechten te kunnen verkopen en elders in het land stikstofruimte te creëren. Deze situatie kan leiden tot aankoop van landbouwgronden en boerderijen, waardoor boerderijen blijven bestaan op landerijen waar nooit meer stikstof-producerende activiteiten plaats kunnen vinden. Dan krijg je spookboerderijen, spooklanderijen die zich uitstekend lenen voor criminele activiteiten. En dat gevaar wordt volgens onze fractie gebagatelliseerd en niet onderkend. Hierop zouden

we graag een adequate actie vanuit GS Drenthe zien en geen afwachtende houding. De RES. Bij de RES vindt onze fractie het belangrijk dat regie voor de invulling hoe de afzonderlijke gemeentes een bid realiseren, vooral bij de gemeentes moet liggen. De provincie kan een overkoepelende helikopterview hebben, maar het is vooral een gemeentelijke aangelegenheid. Bij het groener worden en het besparen van energie valt er in ons programma te lezen, wij spreken de wens uit dat er goed gekeken wordt hoe de energie in de woningen kan blijven en niet via de muren, daken, vloeren, schoorstenen eenvoudig verdwijnt. Te snel van het aardgas afgaan, is een voor ons een zeer grote valkuil, lees fout, en lijkt vooral gevoed door een schuldgevoel vanuit Den Haag richting Groningen, waarbij de realistische kijk om dit effectief te realiseren, volledig verdwenen is. Beginnen met een goede isolatie, daar extra financiële mogelijkheden voor creëren zal zeer snel resultaat geven. Tot slot. De Investeringsagenda. Aan het oorspronkelijke beschikbare bedrag voor Investeringsagenda € 50 miljoen is een plus van € 13 miljoen toegevoegd. Voor de fractie van Sterk Lokaal Drenthe is het belangrijk dat we weten dat de 12 thema's van de Investeringsagenda per onderwerp uitgewerkt aan de Staten worden voorgelegd. We zullen verder instemmen met de beslispunten. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker en ik geef het woord aan mevrouw Van de Berg, maar ik begrijp dat zij er niet in kan komen, op mijn app. Even kijken. De heer Pruisscher is er wel en die zou een motie indienen. Mag ik daarmee beginnen? En dan proberen wij mevrouw Van den Berg naar binnen te loodsen. Heer Pruisscher, aan u het woord. Oh, een momentje. Meneer Schoenmaker kan niet uitgezet worden, begrijp en de heer Pruisscher kan het woord niet krijgen. Mooie boel is dit. Even kijken. Ik kan zelf wel mijn microfoon uitzetten, zie ik nu. Maar dit gaat heel goed Roy, neem me niet kwalijk meneer Pruisscher. Want wij verstaan u luid en duidelijk. Dus aan u het woord.

De heer Pruisscher: Nou, dan doen we het zo voorzitter. Het was de bedoeling dat ik aan het eind van het betoog van mevrouw Van den Berg zou komen, maar dan doen we het zo. De afgelopen maanden zijn er veel gesprekken gevoerd met een groep jongeren. In de start niet alleen met de griffie, maar ook met CMO Stam en het politiek netwerk Drenthe. Die enthousiaste groep jongeren wil zich graag met de politiek bemoeien en ook hun jonge mening geven. Tijdens die gesprekken hebben we al met elkaar over gehad hoe ze dat willen doen. Het resultaat bleek tijdens de FCBE-commissie, zij willen een Jongeren Adviesraad vormen. Voor ons als Drents parlement biedt dat een mooie kans om de verschillende belangen in de samenleving in beeld te krijgen en dat ook te betrekken bij onze besluitvorming. Maar het is ook goed dat PS hun steun daarvoor uitspreekt. Daarom de motie die ik indien. En nu kan ik heel veel tijd nemen om alles voor te lezen, maar ik kan mij ook beperken tot het dictum voorzitter. En dat wij uitspreken het jongeren initiatief om te komen tot een Jongeren Adviesraad Drenthe te ondersteunen en ook het college te verzoeken en de werkgroep, om met het jongeren initiatief verdere afspraken te maken en te komen tot goede spelregels om hun invloed op het provinciale beleid te waarborgen en Provinciale Staten over de voortgang te informeren. Dat wordt ingediend door de leden Kleine Deters, Potharst, Roggen, Camies, Mentink, Nijmeijer en ondergetekende.

De voorzitter: Dank u wel heer Pruisscher. En neem me niet kwalijk dat u het intro deed en niet de 'uitswinger' van de ChristenUnie. Als het goed is, zeg ik voorzichtig, hebben wij nu mevrouw Van den Berg wel weer in de spotlights en kan ik aan haar het woord geven. Bernadette Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, we gaan ons best doen. Vandaag houden we ... .. en dat is een gelegenheid om eens los van de waan van de dag met elkaar na te denken over ... .. Drenthe

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg, u bent een beetje moeilijk te verstaan, misschien is het wijs om de camera uit te zetten. Gewoon even proberen, want we willen u graag luid en duidelijk meekrijgen qua inbreng.

Mevrouw Van den Berg: Is het beter zo?

De voorzitter: Ja, het is wel iets beter. Wij zien nu de heer Pruisscher. Ja, zo is het leven, maar hij is uw fractiegenoot, dus ach, dat moet kunnen. Mevrouw Van den Berg aan u het woord

Mevrouw Van den Berg: Ben ik zo goed te verstaan? Want dan ga ik gewoon door tot...

De voorzitter: Het blijft een beetje onder water, maar als u probeert goed te articuleren gaat het goedkomen. Ga uw gang.

Mevrouw Van de Berg: We gaan ons best doen voorzitter. Ik gaf al aan dat de Algemene Beschouwingen een moment zijn om ons Drentse politiek, los van de waan van de dag, eens na te denken over de staat van ... .. zijn, ook om wat ons te doen staat de komende ... .. Voorzitter dit jaar niet de eerste Algemene Beschouwingen die ik namens de ChristenUnie mag uitspreken. ....

De voorzitter: O, nou zijn we mevrouw Van den Berg toch kwijt. Ik was er al een beetje bang voor, want haar verbinding is echt het ingewikkeldst. Nou, ik ben even heel praktisch en ik ga door met de heer Duut, want het is toch wel fijn om voor de middagpauze de eerste termijn van de zijde van de Staten af te ronden. Heer Duut, mag ik u vragen om het woord te voeren?

De heer Du Long: Maar dat kan even duren, voordat...

De voorzitter: O, de microfoon van de heer Duut staat open, maar het kan even duren voordat die ook echt verstaanbaar is, krijg ik hier te horen. Meneer Duut, wilt u iets zeggen? Nee, we horen u nog niet. Oh. Ja, het is echt wel lastig hoor. Ik heb de neiging om nu toch maar voor de middagpauze te schorsen. Oh, de heer Duut heeft wel geluid?

De heer Duut: Ben ik hoorbaar?

De voorzitter: Ja, u bent hoorbaar.

De heer Duut: Prima. Ja. En zichtbaar?

De voorzitter: En zichtbaar. Nou en of. Ga uw gang.

De heer Duut: Oké, goed, dank u wel voorzitter. In de eerste plaats wou ik even iets zeggen over... Ben ik nu weer vertrokken?

De voorzitter: Nee hoor, u bent en goed zichtbaar en goed hoorbaar. Ga uw gang.

De heer Duut: Ik zie mijzelf namelijk niet. Ik wou even iets zeggen over de huidige coronasituatie. Ik heb, wij hebben ooit, nee ik moet zeggen, ik heb ooit onder een nog andere politieke pet, vaak gesproken over vooral een probleem in Drenthe, met onze vergrijsde bevolking, en dat was altijd de eenzaamheid. Dat is nu onder corona nog erger. Ik wilde alleen maar even opmerken dat we lichtpuntjes aan de einder zien, namelijk de komst van een vaccin. En dat is hard nodig om vooral de sociaal maatschappelijke effecten van deze pandemie te bestrijden. Dus ik heb daar nog niemand over gehoord, maar ik ben blij met dat vooruitzicht dat er lichtpuntjes gloren. Dan naar de Begroting. Ik zal daar kort over zijn. Wij constateren een Begroting die in evenwicht is. Dat is altijd goed. Deze begroting is ook nog eens, zo zegt het college, duurzaam in evenwicht en dat kunnen wij wel beamen. Ook

de toegenomen leesbaarheid en de indeling vinden wij een verbetering. En daarvoor onze complimenten aan de organisatie. Voorzitter, de stevige investeringen in allerlei sectoren in de Drentse samenleving is een goede zaak en die steunen wij, zeker voor de eerstkomende jaren, zeg maar de korte termijn. Maar op de langere termijn moeten we wel de vinger aan de financiële pols houden, want het kan snel veranderen in de wereld. Zo lijkt het dat de EFRO-subsidies onder druk komen te staan. En als de rentes in de wereld weer gaan stijgen, moeten we daarop geprepareerd zijn. Gedeputeerde Bijl heeft al eerder aangegeven dat we op enig moment die kapitaalmarkt op moeten. Bij de huidige rente wellicht geen punt, maar als het tegenvalt, moeten we daar goed op geprepareerd zijn. Voor nu echter zien wij goed beleid over de volle breedte van Drenthe. Kortom, OpDrenthe zal instemmen met de Begroting. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut. Dames en heren, ik schors, want ik weet dat mevrouw Van den Berg gewoon moeite heeft om binnen te komen en binnen te blijven. En mevrouw Potharst is ook altijd gefragmenteerd als het gaat om haar gezicht. We kunnen haar gelukkig wel verstaan. Maar dat zijn de twee laatste bijdragen aan ons debat. Dus het lijkt mij wijs dat we nu voor onze middagpauze gaan schorsen en gewoon kijken of we vanmiddag helderder met elkaar kunnen communiceren. Ik begrijp dat het niet zozeer ligt aan de techniek hier in ons provinciehuis, dus dat maakt het wel lastig. Maar ik wil u voorstellen om te schorsen tot 13.00 uur en dan de eerste termijn van de kant van de Staten af te maken en de eerste termijn van de zijde van het college te doen. Dank u wel en tot zo meteen. Eet smakelijk.

SCHORSING

De voorzitter: Dames en heren Statenleden. We gaan nu op een andere manier aan de slag als dan we vanochtend deden en we zien aan onze scherpjes dat jullie er eigenlijk allemaal scherper opstaan. Dus dat geeft de burger voorzichtig moed. Maar wat iets minder enthousiast is, is dat jullie nu zelf je microfoon aan en uit moeten zetten. En dat wij dus geen handjes meer zien, want we werken niet meer met een spotlight. Dus iedereen kan in principe altijd interveniëren. Dat betekent voor jullie voorzitter dat dit een palm kan worden. Want als iedereen enthousiast op zijn knop gaat drukken en tekeergaat, dan wordt het een beetje ingewikkeld. Dus wij willen u het volgende voorstellen. We zitten allemaal op de app en als iemand het woord wil, wil die dan alsjeblieft even op de app zetten dat hij het woord wil, want dan hoeven we niet door elkaar heen te gaan praten. En dat komt het debat ten goede. En dan gaan we gewoon kijken of dit werkt. En dan wil ik het volgende gezegd hebben. Als dit niet mocht werken, als we dat allemaal vinden, dan schors ik de vergadering tot volgende week. Want blijkbare is er ergens in het zwerk, vraag me niet waar, iets aan de hand waardoor in heel Drenthe het niet helemaal jofel gaat, dus dat kunnen we vanuit het provinciehuis niet goed genoeg regelen. Maar laten we het op deze manier proberen en gaat het niet, dan schors ik tot volgende week, want we hadden die reservedatum gelukkig al in onze agenda geblokt. Goed. Dat gezegd hebbend, kijk ik rond of iedereen dit begrepen heeft. En ik vraag aan Ralph of iedereen binnen is, want dat is natuurlijk ook belangrijk om te weten. Het quorum is er in ieder geval. Ralph gaat in de tussentijd na of alle Statenleden ons weer hebben kunnen terugvinden. Ik zie Sonja bijvoorbeeld net gaan zitten. Dat is mooi. Maar ik zie heel veel van jullie, dus dat geeft moed. De gedeputeerden zijn ook weer aangehaakt. Fijn. We gaan door met het debat over de Begroting en de Investeringsagenda PLUS. En we waren gebleven bij mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie. 'The proof of the pudding is in the eating', want Bernadette jij was heel moeilijk te zien en te horen. Zou jij je microfoon open willen doen en ons willen toespreken?

Mevrouw Van den Berg: Ja dank u voorzitter. Drie keer is scheepsrecht, dus ik hoop dat het nu goed gaat.

De voorzitter: Nou, je ziet er geweldig uit. Ja, het gaat veel beter, echt.

Mevrouw Van den Berg: Zoals we allemaal proberen, proberen we vandaag onze Algemene Beschouwingen te houden. En ik ga ook weer een poging wagen, want het is een mooie gelegenheid om los van de waan van de dag nog eens met elkaar na te denken over de staat van Drenthe en wat ons te doen staat als Drentse politiek het komende jaar. En voorzitter, dit zijn niet de eerste Algemene Beschouwingen die ik namens de ChristenUnie mag uitspreken, maar het zijn wel de meest unieke van al die keren dat ik dit mocht doen. Niet vanuit de Statenzaal in Assen, maar deze keer vanuit mijn woonkamer thuis. Waar het vorig jaar nog een onvoorstelbaar scenario was om online te vergaderen, begint het nu al aardig te wennen. Met de nodige 'hickups' moet ik zeggen, af en toe toch ook. Waar het vorig jaar nog heel gewoon was om elkaar de hand te schudden aan het begin van elke vergadering is dat iets waar ik op dit moment niet aan moet denken. En waar het vorig jaar nog bruieste in Drenthe, is het nu stil. Waar de economie vorig jaar aantrok, zijn er nu grote zorgen op dit punt. De wereld is tot stilstand gekomen en zo ook in Drenthe. Het maakt me echter ook dankbaar voor de vele goede jaren die achter ons liggen. Sinds de Tweede Wereldoorlog is het relatief rustig geweest in Nederland. En wat is dit vergeleken bij wat onze grootouders en wellicht ook ouders van sommige van ons hebben meegemaakt? We leven nog steeds in een veilig land. We hebben een dak boven ons hoofd en voldoende te eten. Maar het laat ook zien hoe kwetsbaar ons leven is. Er kan zomaar iets zijn waardoor alles wat zo normaal leek over de kop gegooid wordt. En aan de andere kant hebben we dit misschien ook best aan kunnen zien komen. We plegen roofbouw op de aarde, doordat we grondstoffen en voedsel overal vandaan slepen, gebruiken, weggoien en weer nieuwe regelen. We vliegen de hele wereld over en we gebruiken elk jaar meer dan de aarde oplevert. Hier is voor gewaarschuwd, maar we hebben hier te weinig op geacteerd. En dat eist zijn tol en dat doet ons ook denken aan de andere grote crisis die ons boven het hoofd hangt, de klimaatcrisis. De aarde warmt op, waardoor de ijsbergen smelten en de zeespiegel stijgt. Met branden, overstromingen, extreme droogte en extreme hitte tot gevolg. Daar merken we ook in Drenthe de gevolgen al van. Volgens een rapport van het toonaangevende IPBES, een Intergouvernementeel Wetenschappelijk Platform waar meer dan honderd landen bij zijn aangesloten en zich richt op biodiversiteit en ecosystemen, is dat er een duidelijk verband is tussen onze omgang met de natuur en de huidige pandemie. Voorzitter, laten we dan dit moment ook als een wake up call zien om niet langer onze kop in het zand te steken, maar onze handen uit de mouwen. Voor onszelf, maar ook voor de pasgeboren Hendrik en zijn leeftijdsgenoten. En met deze crisis zien we daar allerlei kansen voor. Maar dat moeten we wel op een manier doen die iedereen kan meemaken. We hoeven niet in een keer alles anders te doen. Het is belangrijk om dit te doen in een tempo dat iedereen kan bijbenen. Dat is in ieder geval een van de lessen die wij leren uit de politieke situatie in Amerika. Laten we voorkomen dat er een voedingsbodem is voor niet-democratische ideologieën door als politiek te ver voorop te lopen. Wij pleiten daarom voor het benutten van klimaatkoppelkansen. Door de klimaat- en corona-crisis zullen we als provincie op allerlei terreinen van alles moeten repareren. En wat ChristenUnie betreft pakken we de klimaat- koppelkansen die er liggen. De dingen die we toch al van plan waren te doen, doen we dan nu op zo'n manier dat het bijdraagt aan de verbetering van ons klimaat. Dus als mensen nu omgeschoold moeten worden omdat ze door de corona-crisis werkloos zijn geworden, bijvoorbeeld iemand die in de podiumbouw zat, dan stimuleren wij omscholing naar een vak dat bijdraagt aan het klimaat, bijvoorbeeld naar het vak van zonnepanelen installateur. Of daar waar we echt een tekort aan vakmensen hebben, een baan in de asbestsanering. En als we wegen aanleggen, laten we dat zo mogelijk met herbruikbare materialen doen. En ook hier zoeken we naar kansen, zoals bijvoorbeeld een koppeling met energieopwekking. En als we bedrijven steunen, laten we dat dan ook doen met stimulansen richting een circulaire economie en vergroening van de bedrijfsvoering. En nu we het thuiswerken onder de knie hebben, kunnen we samen onze autokilometers terugbrengen, want dat heeft deze crisis ons ook weer laten zien. Wat zijn we als mensen veerkrachtig en creatief. We zien zoveel mooie initiatieven in een

samenleving waarin naar elkaar wordt gekeken. Ook op een dag als vandaag zien we allerlei alternatieve manieren om bijvoorbeeld Sint-Maarten te vieren. Wat zien we ook een creativiteit bij onze ondernemers, die allerlei nieuwe manieren bedenken om geld te verdienen. Wat heeft het ook waarde dat we weer meer rust krijgen in onze overspannen samenleving. Zo veel druk als er ligt op gezinnen, maar ook op onze jongeren, die druk voelen om te presteren. Wij hopen dat er op de lange termijn weer wat meer lucht komt voor onze samenleving. Om te voorkomen dat de mooie infrastructuur die we in Drenthe hebben als het gaat om allerlei vrijwilligersorganisaties, dienen we samen met de PvdA de motie 'Frisse start na corona' in. En voorzitter, u heeft vast gezien dat de ChristenUnie de afgelopen tijd bij voorstellen van het college al gezocht heeft naar de klimaat-koppelkansen waar ik het over had. Bijvoorbeeld bij de Economische Koers. We zullen dit ook blijven doen, bijvoorbeeld bij de Investeringsagenda die voorligt. Dit is een agenda op hoofdlijnen en het is een agenda die we, best bijzonder, in een proces met alle partijen hebben vormgegeven. En wij kunnen ons dan ook goed vinden in de richting van de agenda en vragen het college om bij de uitwerking van de verschillende onderdelen van deze agenda de klimaat- koppelkansen te zoeken en te verwerken in haar voorstellen aan deze Staten. Ook horen we graag van het college of ze dit bereid is te doen voor de hele Begroting. En in het verlengde hiervan dienen we ook samen met de Partij voor de Dieren een motie in om de Agenda voor Groen Herstel van de Drentse Natuur en Milieufederatie te gebruiken voor nieuw beleid. Tot slot voorzitter...

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg, oh u zegt tot slot, heel goed want u bent aan het eind van uw tijd.

Mevrouw Van den Berg: Ja, ik rond af. Wij willen afsluiten met een hoopvol en vertrouwensvol perspectief, dat wij u allen toewensen. Kijk naar de vogels in het veld, zij zaaien niet en zij oogsten niet en vullen geen voorraadschuren. Het is onze hemelse Vader die hen voedt. Hij weet wat we nodig hebben en heeft alles in zijn hand. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Van den Berg. En tot slot van de zijde van de Staten mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Wilt u zelf uw microfoon aanzetten mevrouw Potharst? Wij zien u wel in het beeld mevrouw Potharst, maar we zien u niet op het grote scherm en wij horen u ook niet. Bent u iets aan het zeggen? Ja, dat kunt u natuurlijk niet laten weten. Ik zie u met een prachtige blauwe koptelefoon op. Ja, nu zegt u iets.

Mevrouw Potharst: Kunt u mij verstaan?

De voorzitter: Heel zacht bent u. Kan mevrouw Potharst een beetje opgewaardeerd worden? Want ik versta u wel...

Mevrouw Potharst: Kan ik dan al verder? Ja, heel graag. Want ik heb zelf mijn volumeknop helemaal opengezet. Ik heb er volgens mij alles aan gedaan. Ik heb mijn headphone op, ik zit aan mijn tafel vast.

De voorzitter: U bent heel zacht te verstaan, maar wat ik leuk vind is, dat u dezelfde oorbellen heeft in kleur als uw koptelefoon, daar heeft u echt over nagedacht volgens mij. Even kijken of we... Kan het nog iets harder? Oké. Nou in de Statenzaal horen wij u nu wel mevrouw Potharst. Ik hoop dat de mensen thuis u ook horen. Wilt u wat zeggen?

Mevrouw Potharst: Ja, ik wil wel wat zeggen. Ik wou beginnen met onze Algemene Beschouwingen. Ben ik goed te horen voor alle fracties en gedeputeerde Staten?

De voorzitter: Ik zie dat mensen gematigd knikken. Iedereen moet heel goed zijn oren... Alfred Schoenmaker ook, steekt zijn duim op. Dus als u ... O wacht. Nou gebeurt er echt iets ja. U komt luid binnen. Oké, goed zo.

Mevrouw Potharst: Dan doe ik het zo.

De voorzitter: Ja, nou en of zeg, dat scheelt enorm. Mevrouw Potharst zet hem op.

Mevrouw Potharst: Voorzitter. Schone lucht en groene leefomgeving, vitale bodem, zuiver water en een duurzame toekomst. Dat is wat de Partij voor de Dieren betreft het belangrijkste. Het zijn de belangrijkste onderwerpen waar de provincie zich mee bezig zou moeten houden. En dat een ecologische balans, zoals inkomsten en uitgaven, ook terug te zien is bij de Begroting en bij de Investeringsagenda. Op inhoud zijn beide documenten die hier voorliggen, hebben we door middel van technische vragen en de bespreking in de commissie FCBE al uitgebreid op ingegaan en dat gaan we nu niet over doen. De belangrijkste punten haal ik wel even aan. In de voorliggende Begroting hebben wij geen ecologische balans kunnen vinden. Wel stimulering van de economie en de marketing, maar geen keuze voor beperking van vliegverkeer of autoverkeer. Er worden in de Investeringsagenda wel een aantal goeie initiatieven genomen, zoals het experiment met strokenteelt, maar er wordt vooral veel van hetzelfde gekozen, met hier en daar een groen randje. En dat terwijl deze tijd juist vraagt om scherpe keuzes. Niet iedereen kan tevreden worden gesteld. Het is tijd om alleen nog maar te kiezen voor de Aarde, met deze vervuiling en uitputting. Andere keuzes zijn struisvogelpolitiek. Voorzitter, om Gedeputeerde Staten te stimuleren om deze keuze ook echt te maken, willen we samen met de ChristenUnie, D66 en SP de motie 'Agenda voor Groen Herstel' indienen en daarmee GS oproepen om deze Agenda van de Natuur en Milieufederatie Drenthe te gaan gebruiken voor nieuw beleid en afspraken in de komende posten in de coronaperiode. Op 11 september is deze Agenda aan de Staten aangeboden. En tijdens de OGB-vergadering was GS positief over deze Agenda. Graag een reactie van de andere fracties en GS op deze motie. Ook de motie 'Frisse start na corona' past ook bij deze motie, dus wat ons betreft, krijgt die onze steun, voor de PvdA. De coronacrisis leidt tot bezinning. Het staat echter niet in... Het staat echter in de schaduw van de crisis waar we al middenin zaten, de klimaat-crisis en de biodiversiteitscrisis. En voor deze crises hebben wij twee andere moties voorbereid, die we ook graag willen indienen. De motie 'Oxiderende veengronden' is gebaseerd op de constatering dat in de Begroting of in de Investeringsagenda geen plannen zijn opgenomen om oxiderende en verdrogende veengronden terug te dringen. En dat Drenthe weliswaar weinig veenweidegebieden heeft, maar dat er wel degelijk verdrogende gronden zijn, die dus kunnen oxideren. Bij oxidatie van het veen in de bodem, komt veel CO₂ vrij, dat bijdraagt aan de klimaatverandering en zorgt voor bodemdaling. De motie 'Oxiderende gronden' roept GS op om de Staten voor het einde van 2020 op de hoogte te stellen van de plannen, die we maken om de veenoxidatie tegen te gaan. Graag reactie van de andere fracties en van GS op deze motie. Hoe zit het als we de problemen op het gebied van voedsel, zoet water, energie, biodiversiteit, klimaat en dierziekten willen aanpakken? Dan moeten we ons niet laten leiden door de korte-termijn, maar juist inzetten op preventie en nieuwe perspectieven. Perspectieven waarin we meer in balans kunnen leven met de natuur. Middels een derde motie roepen we GS dan ook op om het Flora en Faunabeleidsplan te herzien. Er is namelijk nogal wat veranderd sinds het opstellen van het huidige plan uit 2014. Zo is uit meerdere onderzoeken gebleken dat een miljoen dieren- en plantensoorten uitsterven door de bosbouw en landbouw, visserij en jacht. Ook in Drenthe, denk maar aan het konijn, en de haas die beide jaagbaar zijn en vrijwel niet meer voorkomen. Ook de vlinders, vogels en niet in de laatste plaats insecten zijn de laatste 50 jaar met 60-65% afgenomen. Schrikbarende cijfers voorzitter, waar direct actie op nodig is. Daarom de motie 'Herziening Flora en Faunabeleidsplan'. Daarbij constateren wij dat het oude Florabeleidsplan dateert van 2014 en dat er sinds 2017 een nieuwe Wet Natuurbescherming in werking is getreden. Dat de Drentse natuur verandert, zie de komst van de wolf, het verdwijnen van meerdere diersoorten en dat de

Drentse flora verandert onder andere door een overschot aan stikstof. Daarbij overwegen wij dat er een urgentie is om goed voor onze leefomgeving te zorgen, in het licht van klimaatcrisis, biodiversiteitscrisis en de huidige pandemie. Wij vragen daarom met deze motie aan GS om het oude Flora en Faunabeleidsplan breed te evalueren en dan in 2021 aan PS een nieuw Flora en Faunabeleidsplan voor de komende jaren voor te leggen. Graag een reactie van de andere fracties en van GS. Voorzitter, we hebben het afgelopen jaar diverse discussies gevoerd: over stikstof, de wolf, grondwater, wilde zwijnen, belasting, cultuur en gezondheid. Daarbij gaat het wat de Partij voor de Dieren betreft altijd over de samenhang van alles. Wij vingerwijzen niet naar bepaalde groep, maar we kijken op basis van feiten naar deze samenhang. We willen op basis daarvan het beleid bepalen. De motie voor de Jongerenraad steunen we dan ook van harte. Dit zal waardevolle input opleveren voor deze Staten. De jeugd heeft de sleutel tot een duurzame toekomst in handen. Tot slot wil ik onder uw aandacht brengen dat de Partij voor de Dieren graag samen met deze Staten wil komen tot voedselvisie voor Drenthe. We willen daar het initiatief toe nemen. Graag reacties op het voorstel. Met een voedselvisie kunnen we als provinciaal bestuur werken aan een schone lucht, een groene leefomgeving, een vitale bodem, zuiver water en een duurzame toekomst. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. En u bent de hele dag nog niet zo helder in beeld geweest en van stem geweest. Dus dat geeft de burger moed. Ik zie ook op mijn app geen vragen aan u. Dus dat betekent dames en heren, dat wij aan het eind zijn gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Staten. Bij dit debat over de Algemene Beschouwingen en de Investeringsagenda PLUS rest mij nog te zeggen, want dat was een vraag, een zeer terechte vraag van mevrouw Kleine Deters, als het ging om het amendement van de zijde van de PVV. Dat is natuurlijk formeel een amendement op het onderhavige Statenstuk, dus ook de Investeringsagenda En materieel regardeert dit amendement ook de Investeringsagenda uiteraard en dan het thema Mobiliteit. Nou korthedshalve zou ik nu willen voorstellen om dit amendement helemaal aan het eind van onze vergadering ordentelijk in stemming te brengen en dan te kijken wat dat zou kunnen behelzen als die aangenomen wordt. Want dan komt die sowieso natuurlijk... moet hij sowieso in de context van de Investeringsagenda worden uitgevoerd. Goed. Ik constateer dat we een tweetal amendementen hebben zien en horen indienen en, even kijken, een zestal moties en die maken allemaal deel uit van de beraadslaging. Ik zou nu graag over willen gaan tot de beantwoording door het college van GS en ik begin, even kijken, ik begin met gedeputeerde Bijl en het college heeft in totaal 15 minuten om te antwoorden. Oh, oh, de tweede termijn... Het college heeft 40 minuten om te antwoorden. Ja, ik ga toch echt vragen of het college een tikje beknopt zou willen zijn. Gedeputeerde Bijl, aan u het woord.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Jammer dat ik beknopt moet zijn, want het lijkt me aardig om op alle beschouwingen in te gaan, deels filosofisch van aard. En sommigen gaan zelfs terug tot de tijd van Napoleon. Ik kreeg even de indruk dat de heer Blinde een nieuwe antirevolutionaire partij aan het oprichten was, in de vorm van democratie. Maar we gaan het beleven. Voorzitter, als wij kijken naar de zaken die concreet richting college naar aanleiding van de Begroting en de Investeringsagenda gezegd zijn, dan is dat te overzien. Voor mijn eigen portefeuille heb ik er een paar dingen uit gepakt. Een aantal fracties hebben gesproken ook over het meerjarige financiële perspectief. De een zegt, jammer dat we meer uitgeven dan dat er binnenkomt. De fractie van Sterk Lokaal hoorde ik dat bijvoorbeeld zeggen. De heer Uppelschoten geeft aan, ja structureel krijgen we meer binnen dan we uitgeven, maar op de incidentele uitgaven gaan we wel interen op onze reserves. En dat is ook zo. En dat is ook logisch, want het zijn bestemmingsreserves. We hebben een doelstelling, een opdracht, om in 2027... voor natuurherstel hebben we een bepaald bedrag gekregen van het Rijk in de tijd. En dat zit in de reserve en dat gaan we de komende jaren ook benutten, om die doelstellingen te bereiken. Zo zijn er meer van die bestemmingsreserves die we ook voor het doel waarvoor ze bestemd zijn, gebruiken. Want als je kijkt naar onze normale structurele uitgaven, structureel inkomsten, dan kun je zien dat er sprake is van een meer dan evenwichtig beeld. Dus ik ben niet zo somber als het gaat om

die toekomstgedachten. Ook niet als het gaat om wel of niet ruimte kunnen vinden voor de Investerings- agenda's. Wij hebben aangegeven dat rekeningoverschotten in de financieringsreserve gestort zouden kunnen worden. En op die manier kun je weer die reserve voeden voor colleges, dit college, om daar nuttige dingen mee te doen, althans, de Staten voor te stellen om daar nuttige dingen mee te doen. Dan ben ik aangekomen bij de Investeringsagenda, heb ik al een aantal keren besproken. We hebben daar een PLUS opgezet, mede ook door de actualiteit van de corona. Die PLUS is wel degelijk ook mede ingegeven door het opnieuw kijken naar een aantal zaken, mobiliteit bijvoorbeeld. Dan zien we echt dat de fiets van groter belang gaat worden in het dagelijkse gebruik van de Drenten en dat we daar ook substantieel op willen gaan investeren. Vandaar ook de toevoeging aan de Investeringsagenda van € 8,5 miljoen voor fietsen, € 4,5 miljoen voor de regio- steden en € 4 miljoen voor recreatief gebruik. Ik heb al eerder aangegeven om ook nog met een plan om Drenthe breed het fietsen nader te gaan invullen, daar zullen we echt op moeten investeren. Twee amendementen in het kader van de Investeringsagenda van de PVV. Het ene amendement behelst om 75% in een coronafonds te storten. Ook dat hebben we al besproken in commissieverband. Het college acht dat niet nodig. Wij vinden dat, als het echt om een hele grote schadecompensatie gaat voor corona, dat dat een Rijks-aangelegenheid is. Je praat over vele miljarden in Nederland. Daar kunnen we als provincie gewoon niet aan denken om daar in die omvang een serieuze rol in te spelen. Aan de andere kant hebben wij wel al de nodige voorzieningen getroffen om schade, voor zover wij als provincie daarmee geconfronteerd worden, om daar wat mee te doen. Het fonds dat we daarvoor hebben opgesteld, die € 2,5 miljoen is nog amper aangesproken. Een kleine € 160.000. Dus wat dat betreft denk ik dat we nog aardig op koers liggen en dat juist die Investeringsagenda ook bedoeld is, om een antwoord te geven op de situatie na corona. Dus het amendement van 75% die ontraden wij als college en ook het amendement om de € 8,5 miljoen niet te onttrekken uit de reserve Verkeer & Vervoer ontraden wij. Ook in de commissie hebben we al aangegeven dat er behoorlijk veel middelen in die reserve zitten, zo ongeveer € 80 miljoen. Ook met de inzichten van nu ruim voldoende voor de opgave waar we de komende jaren voor staan op mobiliteits- gebied. Wij vinden fietsen juist heel belangrijk en ook dat is mobiliteit. Dus wij vinden dat een verantwoorde uitgave. Dus beide amendementen van de PVV ontraden wij. Dan is er een motie ingediend door ChristenUnie, Partij voor de Dieren, D66 en de SP als het gaat om de Agenda Groene Herstel. Als college hebben wij dat nog niet besproken om het ook naar u toe te brengen met een standpunt daarover. We hebben voornemens om met diverse partijen daarover, maatschappelijke organisaties, ook groene organisaties, de komende tijd daarover in gesprek te gaan. En mijn verzoek namens het college aan de vier fracties zou zijn om deze motie aan te houden, tot wij dat als college ook hebben besproken, van een standpunt hebben voorzien en ook daarmee naar uw Staten kunnen gaan om daar een goed gesprek over te kunnen hebben. Het komt ons op dit moment wel prematuur voor om zomaar te zeggen, wij hanteren die de Agenda Groen Herstel. Maar we vinden het wel belangrijk en interessant genoeg om het als college ook nader te bespreken, te duiden en naar u toe te komen met een voorstel om daar wel of niet wat mee te doen. Maar in ieder geval, dan is het ook een onderbouwd verhaal.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters heeft een vraag voor de heer Bijl. Mevrouw Kleine Deters, wilt u uw microfoon aandoen en heer Bijl wilt u uw microfoon even uitzetten. Dank u wel.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Meneer Bijl, voordat wij hier ja of nee zeggen, wil ik graag van u een termijn horen, want u hebt toch al eerder toezeggingen gedaan waar we ook op wachten. Dus ik zou wel heel graag van u willen horen op welke termijn u daarop terug zou willen komen.

De voorzitter: Heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, we worden natuurlijk enigszins gehandicapt door de coronaperikelen, maar het lijkt mij dat we ook even kijken naar de periode van het jaar waarin we leven. Dat we in de Statenmaand februari, dat we daar nader over met elkaar in gesprek zouden moeten gaan op basis van een stuk dat door het college ook is ingevuld. Dus dat is even met corona en Kerst alles, is dat al best... Maar als je het ook serieus wil doen, en dat willen wij, is dat wel een ambitieuze doelstelling. Maar daar wil ik me wel voor inzetten.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters nog in tweede instantie?

Mevrouw Kleine Deters: Nou, het is een doelstelling, maar ambitieus vind ik het niet, maar ik denk dat het goed is dat we als vier partijen even overleg hebben hoe we hierop in gaan steken. Dank u wel voor het antwoord.

De voorzitter: Prima. De heer Bijl vervolgt zijn betoog.

Gedeputeerde Bijl: Gelukkig vond mevrouw Kleine Deters wel mijn mobiliteitsdoelstellingen ambitieus, dus daar was ik al blij mee, dus in die zin stel ik dan D66 niet op alle terreinen teleur. Goed om dat te weten. Voorzitter, er is ook nog even iets gezegd door D66 over cultuur en coronaschade. Dat geldt denk ik sowieso voor alle coronaschade die de gemeenten krijgen vanuit het Rijk. Ze krijgen dat met met een doel. Het wordt op een bepaalde manier via het gemeentefonds vertaald, maar het lijkt me wel handig wanneer gemeenten ook op ons een beroep doen om te helpen. Dat we toch even samen kijken van hoe die steun vanuit het Rijk ook neergedaald is in de gemeenten. Zij gaan erover. Het is hun geld, maar als ze ons steun vragen, dan is het denk ik een gerechtvaardigde vraag wat zij met de Rijksmiddelen hebben gedaan? Dan denk ik eerlijk gezegd, ik kijk even... De PvdA heeft een motie ingediend over 'Frisse start na corona'. Collega Kuipers zal daar op de inhoud ingaan. Maar mocht hij aangenomen worden, dan is er vanuit het college geen bezwaar tegen dekking vanuit de coronamidelen. Verder zou ik eigenlijk willen vaststellen dat er vrijwel steun is voor de Begroting en de meerjarenbegroting, de Investeringsagenda. Daar wil ik de Staten voor danken. En om met D66 te spreken, we kunnen niet anders in deze omstandigheden dan ook flexibel en met een open mind ook naar de ontwikkelingen kijken, want het komt heel snel achter elkaar, de ontwikkelingen in de wereld. En dat is denk ik wat u ook van het college mag verwachten, dat we daar met de nodige flexibiliteit op reageren. Natuurlijk gesteund op ons bestuursakkoord, maar dat is de basis. Maar we zullen het echt moeten doen ook met inspelen op de actualiteit. Dus, we voelen veel steun vanuit de Staten. Daarvoor dank. En volgens mij heb ik de zaken die specifiek in mijn portefeuille spelen, beantwoord binnen de 40 minuten voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Inderdaad heer Bijl, maar ja, u heeft ook nog vier collega's en een commissaris. Dus ik ga snel over naar collega Brink, die zijn deel van de 40 minuten zal beetpakken. Henk Brink.

Gedeputeerde Brink: Doet de microfoon het zo?

De voorzitter: Ja.

Gedeputeerde Brink: Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Luid en duidelijk binnen Henk en ook met je geflatteerde kant, dat heb je goed gedaan.

Gedeputeerde Brink: Ik heb de opstelling zo gekozen voorzitter, dat het misschien nog iets meevalt. Dank u wel. Heel goed. Ik kan het ook kort houden. Ik dank ook de Staten voor het vertrouwen dat ze

geven, zowel in de Begroting als in de Investeringsagenda. Maar er zijn een aantal opmerkingen gemaakt die met name mijn portefeuille betreffen. En dan zou ik het willen houden bij de Ruimtelijke kwaliteit, waar door diverse partijen trouwens, als het gaat over zonne-energie en zonneparken, maar ook de heer Stelpstra zal er straks op terug komen vanuit de Omgevingsvisie en de ruimtelijke kwaliteit, wil ik er toch iets over zeggen. Voorzitter, wij hebben in een vorige periode met de bijna unanieme in de Staten aangenomen Omgevingsvisie gezegd, wij geven de gemeentes veel ruimte hoe om te gaan met onze ruimtelijke ordening. Dat geldt ook voor zonne-energie. Ik denk dat we ons daar met elkaar ook nu aanhouden en dat we die ruimte ook willen blijven geven. Trouwens, Sterk Lokaal heeft daar ook iets op gezegd en we zijn het daarmee eens. Tegelijkertijd constateren we, en die brief hebben we ook gestuurd, om te kijken hoe het toch, als er wildgroei dreigt... En een aantal fracties hebben daar ook iets over gezegd, het CDA, maar ook andere fracties, gaan we kijken hoe we hier met elkaar handen en voeten aan kunnen geven. Dat is er een. En dan gaan wij naar collega Stelpstra en ondergetekende, die ook die brief gestuurd hebben, waarin wij aangeven hoe we een zonneladder een beetje gaan invulling geven. Hoe we ook trouwens participatie nog vorm willen geven, maar daar is ook iets over gezegd. En tegelijkertijd hoe we met elkaar ook een beetje de hand aan de ploeg willen houden als het gaat om hoeveel zon willen we nog in Drenthe toestaan. Nou, dan hebben we met elkaar respect voor hoe de RES 1.0 tot stand gekomen is. Dat gaan we uitvoeren. De brief spreekt voor zich en we zullen daar binnenkort op terug komen. Maar nogmaals die ruimtelijke kwaliteit heeft het college wel degelijk oog voor. Voorzitter, dan nog de laatste opmerking als het gaat om toerisme. Ik deel niet de mening van de PVV die aangeeft dat toerisme misschien wel niet de trekker is van Drenthe. Ik denk dat de leefbaarheid, zeker op het platteland, erg te maken heeft met het toerisme wat daar plaatsvindt. Dat geldt voor de winkel, dat geldt trouwens ook voor cultuur, waar we met elkaar in Drenthe erg van genieten, wat we gaan organiseren. Dat geldt voor festivals die we doen, maar zeker ook voor zwembaden, winkels en allerlei andere voorzieningen. Die kunnen mede dankzij, denk ik, ons toerisme in onze provincie ontstaan. We zullen natuurlijk zorgzaam zijn ook, hoe we daarmee omgaan in de toekomst. Maar voor nu, denk ik ook deze zomer, als je kijkt hoe we daar toch in Drenthe, ook richting de economie, denk ik dat het goed geweest is dat we zo'n economische motor in onze provincie hebben, waar we als samenleving dankbaar voor mogen zijn. Voorzitter, ik denk dat ik er zo ben. Er is iets gezegd over de Groene Agenda waar de heer Bijl iets over gezegd heeft. Als college zullen we daarop doen. Er is natuurlijk ook een Economische Koers, waar die balans is in vorm gegeven. Maar daar komen we dan in februari op terug. Voorzitter, dit waren wat mij betreft de vragen richting mijn portefeuille, dank u.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Brink. Ik ga door met gedeputeerde Jumelet. De een doet de microfoon uit en de ander doet de microfoon aan.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Ik sluit me graag aan bij de collega's om te danken voor de reacties op de Begroting. Ook wat mij betreft een paar opmerkingen en op het laatst nog de motie van de Partij voor de Dieren. Het is goed om te reageren ook allereerst op de opmerking van de heer Loof, wat betreft de vraag over de verkiezingen, Tweede Kamerverkiezingen volgend jaar, 17 maart, en zijn vraag was, of ieder geval zijn opmerking was, om te onderzoeken of ook de provincie een bijdrage kan leveren in personele zin ook richting die verkiezingen. Vanuit de bestuurlijke verhoudingen kan ik me voorstellen dat we dat op de tafel met gemeenten bespreken. Dat kan ook via een andere weg, maar we zullen dat in ieder geval zeker ook ter sprake brengen. Maar interessante gedachte ieder geval. Voorzitter dan naar toch het grote en belangrijke thema wat door een aantal partijen ook is benoemd. Dat is natuur, leefomgeving, biodiversiteit in relatie tot wat we ook in het landelijk gebied ook doen. En dat betreft natuurlijk ook vooral landbouw. Ook allerlei andere activiteiten. Goed om daar aandacht voor te hebben. Juist in deze crisis waarin we ons bevinden, maar zeker ook met in de gedachte de stikstofproblematiek. We hebben in ieder geval met elkaar als college voor ogen dat we daar ook hard aan werken. Enerzijds om het natuurpact uit te voeren. 2027 is het jaartal waarvan u

weet dat we die afspraken hebben gemaakt, om dan ook daar invulling aan te geven. Ik maak alvast de opmerking ook dat we op dit moment werken aan nieuwe natuurafspraken. Want u weet dat in het kader van de stikstofcrisis er ook sprake is van extra gelden. En de vraag is ook hoe we daar ook inzet op kunnen plegen, ook in Drenthe, om uiteindelijk enerzijds het natuurpact uit te voeren en daar een schep bovenop te doen, een plus om die nieuwe natuurafspraken in gang te zetten. We zijn op dit moment bezig met het ministerie en samen als provincies, om de goede plannen met elkaar te bepalen om de stikstofcrisis te lijf te gaan. Natuurherstel is daar een heel belangrijke in. Onder het PAS was het natuurlijk ook al zo dat we werkten aan natuurherstel. Daar hebben we vaak met u over gesproken en we zullen daar ook mee doorgaan, is de boodschap. Ik denk dat het goed is daar ook oog voor te hebben, juist met de Begroting die we aan de orde hebben. Ook voor de komende jaren staat er veel op stapel wat dat betreft. Voorzitter, dan merk ik ook op dat mevrouw Kleine Deters van D66 het over ambitie heeft, had ze ook in de commissievergadering aan de orde. Ik denk dat het goed is dat we melden, dat die ambitie wat ons betreft niet alleen woorden zijn maar ook daden. Want daarom zijn die ambities ook verwoord en in daden omgezet binnen het natuurpact. En ik denk dat het goed is om u ook op de hoogte te brengen dat natuurlijk ook in de Agenda Boer, Burger en Biodiversiteit, die ambitie ook is vervat. Een breedte die we zeer waarderen vanuit onze partners ingebracht. En de partners betekenen dan inderdaad de groene partijen, maar zeker ook de landbouwvertegenwoordigers. En dat is uniek, dat we dat steeds weer kunnen zeggen, want op het scherpst van de snede is er vaak, of nogal veel, al een tegenstelling te zien, waar te nemen. Maar in Drenthe proberen we steeds weer te verbinden. Ik denk dat we daar ook erg veel waardering voor moeten hebben en kunnen hebben en daar ook dankbaar voor zelfs kunnen zijn. de opmerking van Sterk Lokaal. Ik maak daar ook toch even een opmerking over. De heer Schoenmaker die in mijn beleving duidde, hij zei het volgens mij niet, maar hij duidt op extern salderen als het gaat om de stikstofaanpak en ook weer het kunnen vergeven van vergunningen. En hij had het over dat we wat afwachten als het gaat om wat het betekent voor het landelijk gebied. Het duidde ook op verloedering en misschien ook op ondermijnende activiteiten. Maar juist het openstellen van externe salderen is ook gelegen in het feit dat we daar goede afspraken over maken. En u weet, extern salderen met veehouderij is niet opengesteld op dit moment in onze provincie. Dus ik herken dat niet, dat we daar afwachtend in zijn. Eerder zeggen we van, we moeten dat goed geregeld hebben, voordat we dat ook openstellen. En tot slot voorzitter. Grote stappen erdoorheen, maar ik denk dat het goed is om dan nu ook de motie onder ogen te zien. En dat is de motie die het door de Partij voor de Dieren is ingediend.

De voorzitter: Voordat u verder gaat met de motie heer Jumelet, er is een vraag voor u van mevrouw Potharst. Mevrouw Potharst. Ja, daar is ze. Heel goed.

Mevrouw Potharst: Ik was nu in gespannen afwachting wat de gedeputeerde Jumelet zou zeggen, want daar zat ik op te wachten. De reactie op de twee andere moties over 'Oxiderende veengronden' en over 'Herziening Flora en Faunabeleid'.

De voorzitter: Dan vervolgt de heer Jumelet zijn betoog. De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Over oxidatie zal collega Kuipers zo meteen iets zeggen. Over de motie betreffende, en daar kom ik op uit, 'Herziening Flora- en Faunabeleidsplan' wil ik graag het volgende over zeggen. Dit onderwerp is trouwens al wat eerder ook aan de orde geweest. We hebben u toen gemeld dat we op dit moment bezig zijn om het te actualiseren, dat heeft te maken met Omgevingswet. Maar daarnaast weten we dat inderdaad en dat zegt u ook, als Partij voor de Dieren in 2014 natuurlijk het Flora Faunabeleidsplan is vastgesteld. We hebben daar tussentijds natuurlijk aan de orde inderdaad de Wet Natuurbescherming. En we zijn bezig gegaan om te actualiseren. Om die twee redenen, namelijk enerzijds de Omgevingswet en anderzijds om het ook weer bij de tijd te brengen. En dat heb ik u al eerder gemeld. En we hebben het voornemen ieder geval die actualisatie af te ronden

in maart 2021, dus komende maart. En we zullen na die afronding ook het voorleggen aan de Provinciale Staten. Daarmee zeg ik eigenlijk ook dat, wat u nu hier vraagt zelfs om een nieuw Flora en Faunabeleidsplan, wat ons betreft niet aan de orde is. En als u de mening van het college dan ook direct wil horen, dan ontraden we deze motie, omdat we zoals met de argumentatie net verwoord, ook voor ogen hebben dat we juist die actualisatie aan de orde hebben in maart 2021, voorzitter. Dat waren volgens mij de vragen en naar aanleiding van de motie, de opmerkingen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. En ik ga door met gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Oh, kijk eens aan, u slaat gedeputeerde Kuipers over, begrijp ik?

De voorzitter: Oh ja, neem me niet kwalijk. De heer Kuipers, die zit natuurlijk ook thuis. En neem me niet kwalijk. We gaan eerst gedeputeerde Kuipers doen. Dag meneer Stelpstra. De microfoon weer uit en de heer Kuipers de microfoon aan hoop ik.

Gedeputeerde Kuipers: Yes, ik ben hoop ik goed te verstaan. Dank aan de heer Stelpstra dat ik even voor mag. Dank ook aan de Staten van mijn kant voor de steun voor de Begroting en tevens voor het prachtige boekje dat hier net thuis is afgeleverd. Hartelijk dank daarvoor. Voorzitter, een aantal opmerkingen vanuit mijn portefeuille. Maar allereerst de motie van de Partij van de Arbeid voor een 'Frisse start'. We hadden het in de commissievergadering al even over gehad en de heer Loof zou mij verrassen met een motie. Dat heeft hij ook gedaan. U zegt we blikken vooruit. Het sociale leven in onze dorpen, buurten en wijken willen we perspectief bieden, met name waar vrijwilligers zich inzetten, waar het zo belangrijk is voor de verbondenheid en leefbaarheid in onze provincie. Maar nu er zicht lijkt te zijn op een vaccin, begint dat perspectief te gloren. En hoe houden wij iedereen nou in de enthousiaste stand om zich in te blijven zetten voor onze gemeenschap, zo lees ik die. U vraagt om een provinciaal loket om ook die vrijwilligers financieel te kunnen ondersteunen, deze tijd door te kunnen komen. Ik zie me zo voor ons dat we dat heel laagdrempelig kunnen gaan inzetten. De VVD die vroeg ook nog van, hoe zit dat nou precies met de gemeenten, mevrouw Meeuwissen. Kijk in de Sociale Agenda, als deel van de Investeringsagenda, daar kijken we ook, wat zijn de initiatieven die voor de lange termijn beklijven? Daar zijn we heel secuur. Wat zijn nou gewoon taken voor een gemeente of voor iemand anders? Maar waar kunnen we nou net een investering doen die op lange termijn de verandering bewerkstelligt, onder andere door een alliantie te vormen. Daar zijn we heel secuur. Maar dat betekent wel, dat dit soort activiteiten daar niet aansluiten bij de doelstellingen zoals die in het beleid zijn vastgelegd om individuele activiteiten die ten gunste komen aan de leefbaarheid. Ik zie daar een goede aanvulling op dat pakket, op onze inzet vanuit de Sociale Agenda als het gaat om deze motie. Bovendien zijn er inderdaad, iemand merkte dat al op, nog bovengemeentelijke initiatieven die niet... waar iedere gemeente tegelijk aan bod kan komen. En daar zal dit ook een mooie aanvulling op kunnen zijn. Natuurlijk zullen wij ook, als wij deze regeling gaan vormgeven, dat nadrukkelijk afstemmen met de BOKD en CMO STAMM. Wij subsidiëren hen niet voor niets om de situatie in beeld te houden. Hun Jaarprogramma is ook wat aangepast en ze hebben hier ook telkens en ook aan u coronarapportages gedaan. Dus het is goed om hun inzichten daarbij te gebruiken. En mogelijk zal ik ook hen vragen om de aanvragers van een eventuele, van de regeling te begeleiden om de aanvraag soepel te laten verlopen. Dat is iets wat ik bij de uitwerking zal betrekken. En uiteraard zullen we de hele regeling zoals we die zullen opstellen, ook in goede afstemming met de VDG tot stand laten komen, om te kijken welke regelingen er op gemeentelijk niveau al in ontwikkeling zijn en hoe dat op de juiste manier op elkaar kan aansluiten. Aan de andere kant houd ik wel graag de regie bij de provincie, want u vraagt mij ook om snelheid. Dus afstemming zal ik doen, maar we willen dat ook een beetje snel in de benen helpen. Dus dat is aan de provincie inderdaad als een regiepartner om te zien en dat wij die regeling ontwikkelen. En dan denk ik een beetje aan een snelloket, zoals we dat op een aantal andere

beleidsterreinen ook hebben. En ook met een laagdrempelige manier van aanvragen en verantwoording gericht op activiteiten, zoals die de leefbaarheid ten goede komen, zoals de heer Loof dat ook heeft toegelicht in zijn motie. De heer Bijl heeft zijn zegen al gegeven op de financiering van uw motie. En inhoudelijk kan ik u dus aangeven dat het college hier ook zeer positief tegenover staat. En dan kom ik bij de bijdrage van Sterk Lokaal. U vroeg al, is deze motie een soort noodfonds onder andere voor de dorpshuizen? Daar heeft de heer Loof ook afdoende antwoord op gegeven, dat dat niet zo zeer het geval is. In uw bijdrage vraagt u mij ook nog iets te zeggen over, wat is nou de impact voor corona in de brede zin? Daar zei ik net al van CMO STAMM, ook BOKD en ook Zorgbelang zijn wij mee in gesprek om te kijken welke extra taken zij specifiek voor corona op zich nemen. U vraagt mij, hoe staat het met de ondersteuning van de dorpshuizen. Daar heb ik vrij recent ook nog een rondvraag van u en de Partij van de Arbeid op beantwoord. Waarbij ik wil aangeven dat wij nog steeds in goed overleg zijn met de gemeenten, om te kijken of er noodsteun voor de dorpshuizen aan de orde is. Maar daar hoort wel een zekere verdeling bij. En de heer Bijl zei ook al iets over welke noodsteun is er nou door het Rijk geboden. Voor de dorpshuizen specifiek heeft het Rijk een aantal instrumenten die bevoegd voor bedrijven, zoals TOGS-regeling, aan de orde zijn, ook mogelijk gemaakt voor de dorpshuizen. Dat is de eerste tranche. En in het steunpakket dat het Rijk aan de gemeenten heeft gegeven in augustus, zit ook een specifieke bijdrage voor de dorpshuizen. Mijn beeld is dat er voor Drenthe ongeveer € 400.000 tot € 500.000 voor de hele provincie inzit, dat aan de gemeenten is gegeven om de dorpshuizen te ondersteunen. Wat mij betreft is dat ook even de verdeling zoals we naar een noodfonds moeten kijken. Ik wil graag eerst inzichtelijk hebben, dat zei de heer Bijl ook, hoe is de Rijkssteun? Hoe landt dat? Is dat voldoende als dat wordt ingezet? En zo nee, dan zie ik graag welke bijdrage de gemeenten uit zichzelf nog leveren. En in dat geval, als dat nog niet toereikend kan zijn, dan zijn wij ook bereid om daarop bij te springen. Maar op dit moment heb ik dat nog niet in beeld. Dus daar zijn we over in gesprek met de gemeenten. Daar hebben we op dit moment nog geen zicht op dat het nodig is dat daar provinciale steun bij te betrekken is. Daar blijven we over in gesprek en mocht dat wel het geval zijn, zal ik u daar natuurlijk over informeren. Ik kijk ook even naar de motie 'Frisse start', zoals we die wel hebben behandeld net, omdat daar ook... die dorpshuizen draaien natuurlijk ook op vrijwilligers, dat gaat door dorpsverenigingen. En als die hun activiteiten juist in deze coronatijd verplaatsen van een locatie om toch te kijken naar, hoe kunnen we op een creatieve manier bijdragen blijven leveren aan de leefbaarheid op ons platteland, dan kan ik me voorstellen dat ze op zo'n subsidieregeling ook provinciale steun zouden kunnen ontvangen. Dus dat kan voor de activiteiten zeker een extra impuls zijn. Tot slot voorzitter. De heer Jumelet zei al dat ik iets zou zeggen over de motie 'Oxiderende gronden' van de Partij voor de Dieren. Ik begrijp dat u mij een vraag stelt, maar daar meteen een motie bij heeft ingediend. Dat mag natuurlijk. Ik zal gewoon proberen de vraag hier ter plekke te beantwoorden, want u verwijst hier naar het Klimaatakkoord, als het gaat om de veenweide problematiek. In het concept-klimaatakkoord stond een veenweide en ook andere veenbodems, dat is in de definitieve tekst eigenlijk teruggeschroefd naar alleen veenweide. Dat maakt de positie voor Drenthe er niet makkelijker op, kan ik u wel aangeven. En we zien ook dat het Rijk voorlopig de middelen die beschikbaar zijn, de eerste € 100 miljoen, ook alleen inzet als een opkoopregeling voor de veenweidegebieden. Dan moeten de desbetreffende provincies een veenland voor maken, maar dat is waar het Rijk zich nu op richt vanuit het Klimaatakkoord. Wel heb ik met de minister de afspraak gemaakt dat Groningen en Drenthe, omdat wij veel veenbodem hebben die niet veenweide is, dat wij in het onderzoeksprogramma, dat ook opgestart is van Klimaatakkoord, terecht komen, om te kijken welk perspectief er is om die veenoxidatie daar ook te stoppen met ook perspectief voor het grondgebruik dat aanwezig is. Maar in twee dingen gaat het landen. De uitkomsten van dat onderzoek, dat moet landen in een vrijwillig veenplan. Wij hoeven geen veenplan te schrijven, want we kunnen nog geen aanspraak doen op middelen van het Rijk. We gaan vrijwillig een veenplan opstellen met de provincie Groningen en de betrokken waterschappen. Waarin we dus inderdaad kijken, wat komt uit het onderzoek en hoe zien wij dan dat voor ons? Ik zal u daarover in het tweede kwartaal van volgend jaar kunnen informeren. Dan zou dat klaar moeten zijn. Bovendien komt het ook wel aan de orde in de

nota Klimaatadaptatie als het gaat om de verdroging van de onze gronden en het veranderende klimaat. Deze heb ik u toegezegd om in het eerste kwartaal van volgend jaar toe te sturen. Dus voorzitter, als de motie mij vraagt om aan te geven welke plannen er worden gemaakt, dat zijn deze plannen. En ik kom daar dus in het eerste kwartaal en in het tweede kwartaal bij u op terug in een stuk. En dan zal ik u vervolgens de motie op dit moment ontraden. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Kuipers. Mevrouw Potharst heeft nog een vraag voor u. Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. U zag mijn hand heel goed, dank u. Mijn vraag aan gedeputeerde Kuipers met betrekking tot de reactie op de moties is, als wij daar als Staten over horen, ligt er dan een plan ter instemming of krijgen we alleen het plan ter informatie toegestuurd?

De voorzitter: Heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Doet mijn microfoon het?

De voorzitter: Ja.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, ik snap heel goed dat u betrokken wil zijn bij de totstandkoming. Ik kan mij zo voorstellen dat ik even naga op welk moment wij de resultaten van het onderzoeksprogramma hebben. Als dat... of daar op een gegeven moment een openbare rapportage van te maken is, dat wij u die toesturen. Dan kunnen we eventueel die nog met u bespreken als u daar de wens heeft, voordat wij een definitief komen met een veenplan dat is afgestemd met de provincie Groningen. Dus daar kom ik, daar kan ik wel schriftelijk even op terugkomen hoe we dat precies voor ons zien. Dat onderzoek moet input zijn voor het plan. Dus ik kan me voorstellen dat daar een tussenstap ... ..

De voorzitter: Prima. Dan mevrouw Potharst nog in tweede instantie?

Mevrouw Potharst: Ja, even voor mijn helderheid. Dat gaat over dat vrijwillige veenplan van Drenthe en Groningen, dat op beide aspecten ingaan?

De voorzitter: De heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Ja voorzitter. Dus we zitten, we hebben de afspraak met de minister dat wij in het onderzoeksprogramma een plek krijgen. Dat is nu in gang. De resultaten daarvan die gebruiken we om een vrijwillig veenplan op te schrijven. Ik zal even precies kijken hoe wij dit proces kunnen insteken, dat u er ook tussendoor bij betrokken kunt zijn en daar kom ik dus schriftelijk even op terug. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Kuipers. Dan gaan we naar gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel voorzitter. Ik zit op een ander device aan het werken op het ogenblik, dus ik hoop dat het goed gaat, want die andere vond ik erg veel afwijzing. Dus ik hoop dat u mij kunt verstaan.

De voorzitter: Maar nu gaat het echt prima hoor. Dus ga uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Mooi zo. Ook aan de Staten, bedankt voor uw beschouwingen. Uitermate boeiend moet ik zeggen. Ik zou bijna zeggen, voor allerlei dingen voorbij en in deze dialectische verhoudingen zal Hedero zeggen, zal uit de botsende meningen uiteindelijk wel het goede naar voren komen. Dus laten we daar maar van uitgaan. Het is ook altijd wel interessant om te zien dat, zeker als het gaat om ... .. de meningen daar ook nogal uit elkaar liggen. De een zegt van, het nastreven van die CO2-doelstellingen is heel onrealistisch en de ander zegt, er moet nog een schepje meer bij. Het kan allemaal nog wel wat steviger. Ik heb daar weinig vragen over gehoord. Wel een paar opmerkingen. Op een enkele zal ik reageren. Mevrouw Meeuwissen heeft gesproken over, energietransitie daar kun je ook vraagtekens bij zetten. Ze heeft ook naar de uitzendingen van Lubach verwezen onder andere. Nou ik doe het ook even makkelijk mevrouw Meeuwissen. Kijk eens even naar het draadje, wat Rotmans op Twitter heeft gezet, dan bent u weer helemaal bij hoe het er misschien in het echt uitziet. Wat ik veel hoor is participatie. En dat is ook goed denk ik. Al is dat inderdaad meer voor een andere portefeuille, waar het antwoord op gegeven is. Maar ik ben wel heel blij dat er nu ook met de jongeren een stap wordt gemaakt. Want als er participatie aankomt, kunnen we toch wel een pleidooi voor houden. Ik denk dat het ook heel goed is om met name die generatie die na ons komt, de kinderen van Hans, zal ik maar zeggen, kleine Hendrik Hugo, nou is die misschien nog net iets te klein om te worden gehoord, maar dat wel die generatie heel sterk wordt gehoord. Want als ik daarmee spreek, dan hoor ik een heel ander geluid dan wat ik bijvoorbeeld heel vaak in de Staten hoor, ik zeg het maar gewoon, die daar heel anders in staan. Want daar zal de waarheid wel uit de botsende meningen naar voren moeten komen. Maar ik zou er wel heel erg bij u op aan willen dringen. Ik heb de afgelopen dagen weer regelmatig met jongeren contact gehad, middelbare scholieren, maar ook jonge werkenden, en dan hoor ik ook een ander verhaal dan alleen maar zorgen over het landschap. Hoor ik ook veel zorgen over hoe hun toekomst eruit gaat zien straks, met deze Aarde die we twee à drie keer aan het opgebruiken zijn. Dat wou ik u maar meegeven. Meneer Van Dekken heeft een motie ingediend. Overigens had de heer Uppelschoten daarbij een alleraardigste interruptie, die zei van, geldt participatie nu alleen voor de RES? Dat is een aardige beschouwing denk ik. U hebt gezegd, we moeten kijken hoe nu echt iedereen kan meedoen, maar ook vooral kan meepraten. De situatie waar we op dit moment in zitten, denk ik, met de RES, dat we nog nooit zoveel hebben ingezet op participatie en op meedoen in de energietransitie. Ik zet dat er ook tegenover. Het is een proces waar juist heel veel wordt gezocht naar participatie, waar juist heel wordt gezocht naar meedoen. Het is een zoektocht, dat deel ik wel. Maar in die zin, je zou bijna zeggen, krijg je misschien van voorsprong die je zou willen, dat nodigt steeds uit naar meer lijkt het wel. Uw motie heb ik gezien. Ik zie die motie toch wel als een benadrukken van datgene waar we in de RES mee bezig zijn. Ik ben eerlijk, ik denk dat uw motie heel goed aansluit bij de processen die we nu hebben, maar ik kan me voorstellen dat u dit nog eens een keer extra wil benadrukken. Mevrouw Kleine Deters, u had het over de landsgrenzen waar u overheen kijkt, u wees op Emmen Weet dat wij samen met een aantal gemeenten, ook als provincie Drenthe een brief hebben gestuurd naar het kabinet, met name over grensoverschrijdende samenwerking. U wees op de gemeente Losser. Nou, dat was diezelfde brief waar wij ook aan hebben meegeedaan. En weet ook dat wij al meer dan 5 jaar, denk ik, al bezig zijn met die grensoverschrijdende samenwerking in Emmen in het Céré-project. Alleen dat stuit op heel veel ingewikkeldheden, met name internationaal recht en dat soort dingen, maar we blijven daar aantrekken. Het feit dat we daar al 5 jaar aan blijven trekken, geeft ook een beeld hoe serieus we dat nemen dat we nog niet opgeven.

De voorzitter: Heer Stelpstra, mevrouw Meeuwissen heeft een vraag voor u. Ik geef het woord aan mevrouw Meeuwissen van de VVD-fractie.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter dank u wel. Ja sorry, het is een beetje laat, want het was een paar zinnen terug al eigenlijk. Dat ging over de motie over de participatie in de RES. Mijn vraag aan gedeputeerde is, want u zegt van, we zijn daar al mee bezig om met de gemeenten te kijken hoe we allerlei vormen van participatie kunnen toepassen. Wat wij tot nu toe gezien hebben, ook in de bijlage van de

RES, het stuk van de RES, stond dat er informatieavonden georganiseerd zijn. En wij zouden nou juist zo graag een stap verder willen gaan, om echt in gesprek te gaan, om echt alternatieven door te kauwen, zonder dat je hoeft te roepen ik ben voor/ik ben tegen, maar daar echt een stap dieper in te gaan en daar ook als politici bij betrokken te worden. Kunt u daar nog iets over zeggen? Is dat ook uw bedoeling en ziet u dat ook gebeuren?

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja, u hoort me, u ziet me even aarzelen zelfs. We hebben natuurlijk bij de Omgevingsvisie afgesproken dat wij met name heel veel bij de gemeentes zullen laten en dat geldt zeker voor de participatie ook. En dat vind ik ook goed, omdat dat ook de overheidslagen zijn die het dichtst bij de overheid zijn, bij de inwoners staan. Daar zijn we het wel over eens. We zijn het er denk ik ook wel over eens dat we soms onderhandelingsperspectieven missen. Hoe doe je het nou? En dat is ook waarom wij nu in de RES bezig zijn al die voorbeelden nu ook te verzamelen. Hoe gaan al die gemeenten daar mee om? Dat willen we begin volgend jaar ook bij elkaar brengen. We willen ook bij de gemeenten kijken, hoe kunnen we dat nou een stap verder brengen? En je zult zien, hoe dichter het bijkomt, zeg maar als het zonnepaneel in mijn achtertuin komt, dan wordt die participatiegraad toch automatisch een stuk hoger. Dus daar zijn we heel erg naar het zoeken, waarbij wel de 'couleur locale' speelt. Ik heb zelf ook de afgelopen jaren wel bij verschillende gemeenten aan tafel gezeten en dan heb ik in Hollandscheveld een heel ander gesprek dan in Gieteren bijvoorbeeld. Dus daarom is die aansluiting bij die gemeenten ook zo belangrijk. Maar dat is wel een proces waar we nu volop in zitten. Dus in die zin zeg ik, de motie brengt voor mij niet heel veel nieuws. Ik zie het dan inderdaad als een bekrachtiging van, dat is de weg waar we op moeten gaan. Ik hoop dat ik het zo...

De voorzitter: Heer Stelpstra, de heer Van Dekken heeft ook... Of wil mevrouw Meeuwissen nog een tweede...? Nee, die schudt nee. Dank je wel voor de duim. De heer Van Dekken heeft nog een vraag voor u en de heer Uppelschoten ook. Mag ik weer vragen om dat beknopt te doen heren. De Heer Van Dekken. De heer Van Dekken heeft zijn microfoon niet aanstaan. Mag ik vragen aan de heer van Dekken of hij zijn microfoontje wil aanzetten? Hij staat aan. Oké, ja, nu wel.

De heer Van Dekken: Ik heb nog niets gedaan voorzitter. Maar voorzitter, dank voor het antwoord van de gedeputeerde, want ik blijf wel even wat puzzelen. Volgens mij bedoelen we allemaal hetzelfde. Wat we heel graag willen is een soort invulling van betere inspraak. Bijvoorbeeld ook langs zo'n lijn van burger-panels en elkaar op een tijdig moment informeren. Is de gedeputeerde het er mee eens dat we daarin misschien vanuit de provincie nog wel iets meer regie kunnen laten zien in de samenwerking met de gemeenten op dit punt.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Het woord regie wil ik liever niet gebruiken in dit geval, wel voor ondersteuning en verbinding en samenwerking. Want anders gaan wij het bepalen voor de gemeenten, dat vind ik te paternalistisch. Maar volgens mij doen wij juist daarin... En weet even dat in die RES, ook vaak wat ambtelijke capaciteit betreft, de provincie daar best ook wel heel op inzet voor die gemeenten. Ook omdat die gewoon minder medewerkers hebben, soms ook minder specialiteit. Maar ik zal u een voorbeeld geven. In februari komt er dus een driedaagse, waar we proberen met 1200 bewoners in Drenthe in gesprek te gaan hebben. Zo'n soort Burgertop noem je dat dan. Nou is dat niet... Focus daar niet op dat dat het enige middel is. Het is een van de middelen die we in willen zetten. Dus ook via gesprekken in gemeenten dat wat aan te jagen. Maar het is wel de 'couleur locale' die uiteindelijk daar ook wel een rol in blijft spelen.

De voorzitter: Prima. De heer Van Dekken nog in tweede instantie? Zo niet, dan gaan we naar de heer Uppelschoten. Nee voorzitter.

De heer Uppelschoten: Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Ik hoor de heer Van Dekken toch nog iets zeggen?

De heer Van Dekken: Ja heel graag voorzitter, want ik ben het met de gedeputeerde eens. Het woord regie gaat te ver, maar uiteindelijk waar we naar zoeken is natuurlijk een soort proactieve opstelling in deze, waarin we elkaar kunnen versterken. Ik hoop dat de gedeputeerde dat met me eens kan zijn, voldoende proactief blijven met elkaar.

De voorzitter: De heer Stelpstra en graag kort als het kan. De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik denk in die zin dat het RES-proces uniek is en dat dat op zich al zo'n proces is.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Een korte vraag. Natuurlijk zijn de jongeren heel belangrijk. En het is mooi dat ze belangstelling tonen. Maar is het creëren van een Jongeren Adviesraad eigenlijk niet zoiets als met jongere parlementariërs, die er dan een tijdje waren en dan weer doodbloedden, omdat ze zich met onderwerpen moesten bezighouden die de politiek belangrijk vindt? Is dat de volgende stap, dat er een Adviesraad voor Ouderen moet komen of een Adviesraad voor Gezinnen? Zou het niet mooier zijn als we met die burgerpanels gaan werken, die bij loting zijn samengesteld?

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Wat ik heb proberen aan te geven meneer Uppelschoten, ik ga niet over de Jongerenraad, maar dat het mij lijkt dat, als het gaat over de toekomst van ons allemaal, dat wij het gesprek voeren met diegenen die die toekomst het langste gaan meemaken. En daar duid ik op. Dan heb ik nog één opmerking. Meneer Blinde heeft nog iets over Europa gezegd, iets over op persoonlijke titel. Dat is iets anders dan zonder last of ruggespraak. Ik denk dat u dat even door elkaar haalt. En ik ben daar verder in de commissievergadering verder uitgebreid op in gegaan, dus daar verwijs ik dan maar gewoon naar. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel meneer Stelpstra. Dan rest er nog van de zijde van GS een tweetal zaken. Namelijk het advies op de motie Jongeren Adviesraad Drenthe van de heer Pruisscher. Van mijn zijde kan ik zeggen dat wij vanuit GS dat een goed idee vinden en ook willen kijken hoe we dat verder tot wasdom kunnen laten komen, in nauwe samenspraak met uiteraard PS en de griffie. Ik heb jongstleden maandag al een eerste digitale oploop gehad met jongeren, die deel willen gaan uitmaken van die Adviesraad. En dat smaakt naar meer, kan ik u zeggen. En de tweede is, de ondersteuning van gemeenten, onze gemeenten in Drenthe, als het gaat om de Kamerverkiezingen in maart volgend jaar. Er is al iets over gezegd van de zijde van ons college, maar ik kan me voorstellen dat ik ook bij onze burgemeesters gewoon eens even navraag, wat voor soort ondersteuning zij dan nodig zouden hebben. En dan komen we daar ongetwijfeld weer verder over te spreken. Dus laten we eerst maar eens inventariseren of er ondersteuning nodig is. En zo ja, welke. Goed, dat van mijn kant nog als aanvulling. Dan zijn we aan het eind gekomen aan de eerste termijn van de zijde van het college en gaan we over naar een tweede termijn van de zijde van de Staten. Ik zou u willen voorstellen om na de komst

van die tweede termijn ook van de zijde van het college even 10 minuten te schorsen, want dan kunnen we allemaal even de benen strekken. Goed, de tweede termijn. Ik begin bij de heer Blinde van Forum voor Democratie. De spreektijd is 3 minuten.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik ga toch maar een klein beetje refereren naar na de eerste termijn. Er werd veel gepraat over een links en rechts en grote en kleine overheid. Nou ja, ik sluit me eigenlijk wel aan bij de opmerking van de heer Van Dekken, die zegt, ja dat midden wordt wel heel erg druk. Misschien is dat heel gezellig, misschien ook niet. Maar het valt mij ook op dat we allemaal anders aankijken tegen democratie. En dat we daarin dus ook onze eigen ideeën hebben. En om dan naar de heer Bijl even te verwijzen naar de Anti Revolutionaire Partij. Ergens lang geleden heb ik gestudeerd en dan denk ik aan Groen van Prinsterer en Abraham Kuyper. Nou vond ik dat altijd hele boeiende en uitstekende politici. Alleen een vervelend ding wat de ARP heeft gedaan, dat is dat ze een politieke partij zijn begonnen. En dat is eigenlijk niet zo best. Als we dan toch kijken naar hoe zo'n democratie ingevuld moet worden, dan merk ik toch het meest, dat dat nog het pre-politieke partijtjperk is wat het best tot zijn recht kwam. Wat mij ook opvalt, is dat heel veel partijen zowel eigenlijk landelijk als nu ook al een beetje hier in PS, afscheid nemen van hun oude beleid. Of ze nu naar de RES kijken, waarin we toch langzaam meer regie willen, meer invloed als provincie, nou geef het een woordje. Maar ik begreep dat daar de vorige Statenperiode toch nadrukkelijk afstand is van genomen. Nou zie je dat ook wel landelijk bij de VVD en de PvdA, die willen toch wel eigenlijk een bijna 180° draai maken. Enigszins vind ik dat positief, voortschrijdend inzicht. Ik ben ook misschien wel een klein beetje bang dat het met verkiezingstijd te maken heeft. Maar dat is een cynicus die dat zou denken en dat ben ik gelukkig niet. Even ingaande op de moties en amendementen. Van de Partij voor de Dieren zullen wij tegenstemmen. Mijn geluid viel af en toe een beetje weg, maar als ik kijk naar flora en fauna, ik weet dat GS dat in het verleden al een keer heeft toegezegd. Voor de oxiderende gronden zien wij gewoon even geen aanleiding voor. De derde ontschiet mij. Die van de PVV steunen wij. Ik vind dat goed conservatief boekhouden. Ik denk dat Drenthe dat ook echt verdient. Van de PvdA omtrent de vrijwilligers, die steunen wij niet. Ik denk dat de heer Uppelschoten alles daarin gezegd heeft. Die voor de PAS steunen wij wel voorzitter. Dat is uitstekend, ook voor de ondernemers. De burgerparticipatie van de CDA stemmen wij tegen. Wij vrezen met name dat dat dezelfde gevolgen heeft als het onderzoeksrapport, wat in de eerste termijn naar voren kwam, dat dat dan toch weer te veel hoogopgeleiden zullen zijn die altijd maar in dat soort gremia boven komen drijven.

De voorzitter: meneer Blinde, u bent aan het eind van uw 3 minuten. Kunt u ook snel zeggen wat u...?

De heer Blinde: Ik houd het hierbij voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Prima, want u had de moties al becommentarieerd. Dan gaan we door met de heer Loof van de Partij van de Arbeid. ... .. Ja, gaat uw gang. En de heer Loof vraag ik om zijn... Ja. Ja. Fijn, gaat uw gang meneer Loof.

De heer Loof: Dank u voorzitter. Ik had net een appje willen sturen van, ik heb een vraag aan de heer Blinde. Dat kan ik dan nu wel even doen denk ik, met uw goedvinden. De heer Blinde geeft aan de motie van de PvdA en andere partijen niet te steunen. Dat is natuurlijk hun goed recht, maar ik vraag me dan even af hoe dat te rijmen is met het verhaal over naoberschap, waarvan vanochtend de heer Blinde uitgebreid over heeft gesproken, als aanhanger van tradities van de goeie ouwe tijd. Daar steken wij energie in en daarin doet Forum van Democratie niet mee. Dat bevreedt mij, dus ik zou daar graag een reactie op willen van de heer Blinde.

De voorzitter: Prima, dan zie ik dit nu als een interruptie nog aan de heer Blinde. Heer Blinde, ga uw gang.

De heer Blinde: Dank u wel. Ten eerste, ik denk niet dat vrijwilligers geld nodig hebben. Ik vind dat naoberschap is juist, dat impliceert solidariteit en behulpzaamheid puur vanuit jezelf. Dan zou ik niet dat geld tegen vrijwilligerswerk aan willen gooien. En ik denk ook dat de heer Uppelschoten gewoon een heel goed punt had. Het zijn met name die instellingen die draaien op vrijwilligers die geld nodig hebben. Dus dan richt je ook nog eens je geld de verkeerde richting op.

De voorzitter: De heer Loof in tweede instantie.

De heer Loof: Voor heden neem ik dat voor kennisgeving aan verder. Jammer, maar helaas.

De voorzitter: Een momentje heer Loof. Ik zie dat de heer Van Dekken ook graag nog een interruptie wil plegen richting de heer Blinde, dus dat is ook nog even in de context van de bijdrage van de heer Blinde. De heer Van Dekken. De heer Van Dekken heeft zijn microfoon niet openstaan.

De heer Van Dekken: Voorzitter, nu gaat het beter?

De voorzitter: Nu wel.

De heer Van Dekken: Dank u wel voor uw flexibiliteit, want het is echt even schakelen zo nu en dan vanuit de verschillende app-groepen. Maar ik heb nog even behoefte om nog te reageren richting meneer Blinde, even los van zijn opvatting over het midden. Maar uiteindelijk waarom nou gewoon weer toch wel wat kritisch, wat somber aangevlogen, dat het allemaal hoogopgeleiden in die burgerparticipatie zouden moeten zijn. Ik zou in de richting van Forum willen vragen, waarom omarmt u nou dat initiatief niet, wat we op dit punt op de mat leggen? Waarom op dat punt niet wat positiever daarop gekken, zo vraag ik me af.

De voorzitter: De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Dat komt eigenlijk, ik heb een uitgebreid artikel hierover gelezen in Elsevier. En kijk, burgerpanels dat is natuurlijk niet een nieuw idee, dat hebben we nu niet net uitgevonden. Maar daarin kwam wel naar voren dat toch altijd die hoogopgeleiden daarin terug te vinden zijn, dat die ook altijd hun voorkeuren via dat soort middelen ook het beleid in weten te krijgen. Die zijn ook veel welbespraakter etc. En dan blijft toch vaak die laagopgeleide met die andere, dat blijkt ook wel vaak uit rapporten, toch anders tegen de wereld aankijkt, toch met lege handen achter. En wij zijn gewoon echt een groot voorstander moet ik zeggen van een referendum. Dus laat ons maar beslissen als volksvertegenwoordigers. En als we uit de bocht vliegen, dan is het aan de demos, aan de bevolking, die het laatste woord moet hebben. En die moet het recht hebben om de stem die wij in bruikleen hebben, om die dan even tijdelijk in te trekken en te zeggen van, ho stop, tot hier en niet verder.

De voorzitter: De heer Van Dekken nog?

De heer Van Dekken: Voorzitter, ik zou toch echt willen vragen, wat nou bedoeld is met die burgerpanels? Dat zijn nou juist at random samengestelde groepen. Dus, voldoende hierover. Dat zijn echt niet de hoogopgeleiden. Dat ziet echt op participatie vanuit alle lagen van de samenleving.

De voorzitter: Ik constateer dat we nu wel heel veel woorden hebben gewijd aan de participatie, als ik zo vrij mag zijn.

De heer Blinde: Als ik daar nog een keer op mag reageren voorzitter.

De voorzitter: Nou nog een keer. En dat is het dan.

De heer Blinde: Als die motie kan aangepast worden in een vorm waarin dat garandeert dat het echt representatief is, dan zijn we echt wel bereid om ons standpunt te heroverwegen voorzitter.

De voorzitter: Kijk, nou, dat is toch weer een constructieve handreiking zal ik maar zeggen. Goed. De heer Loof begint nu aan zijn bijdrage in tweede termijn. De heer Loof van de Partij van de Arbeid.

De heer Loof: Ja dank u voorzitter. Ik kan wat mij betreft vrij kort zijn, ik dank het college voor de uitgebreide reactie. Bedankt ook voor de steun op onze motie. En evenzeer zoals het gaat om het voorstel om gemeentes te helpen met de Tweede Kamerverkiezingen. Fijn dat jullie die bal oppakten, dat u daarmee hopelijk in overleg gaat met de burgemeesters of de VDG. U moet zelf maar even zien hoe u dat doet. Maar dat lijkt me een goede zaak. Even over het een en ander dat ik gehoord heb vanochtend. Ik ben positief geshockeerd, zou je bijna zeggen, over de opstelling van de CDA en de VVD inzake participatie in de energietransitie. Ik duid dat niet op de aanstaande verkiezingen, maar ik zie dat meer als een voortschrijdend inzicht. Dus ik ben er heel blij mee. Wij steunen ook de motie die op dat vlak is ingediend. Het is wel zo dat we het een beetje vreemd vinden dat de Expeditie energieneutraal wonen daarin is opgenomen. Want dat is nou juist een punt met weinig impact op de leefomgeving en een grote impact op lokaal eigendom. Dus dat is een beetje bijzonder. Dat is ook een reden waarom wij zeggen van, die dienen wij niet mee in, maar wij willen hem wel ondersteunen. Wij volgen de redenering van het college als het gaat om een motie inzake Groen Herstel. Wij zeggen, het voorstel om de motie voorlopig aan te houden, zouden wij ook graag zien, want dat vind ik wel een waardevol document. En... even kijken. De motie Flora en Fauna is actualisatie aangekondigd. Het lijkt ons voor dit moment ook voldoende, dus die steunen wij niet. De motie Oxiderende gronden, steunen we op dit moment ook niet, omdat wij begrepen hebben dat die al wordt opgepakt. De Jongeren motie dienen wij mee in. Dus daar gaan wij... uiteraard steunen we die. En volgens mij heb ik dan de verschillende onderdelen gehad. Tot zo ver voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Loof. Dan gaan we naar de heer Uppelschoten van de PVV voor zijn 3 minuten. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Oké, dank u wel. Toch weer wat ander geluid. Wat ons stoort dat is, dat klimaatverandering als een groot drama wordt afgeschilderd. We gaan naar een apocalyps toe en het gaat helemaal uit de hand lopen. Dat vinden wij een schrikbeeld wat gecreëerd wordt, wat misschien wel in de christelijke traditie past van angst- beelden oproepen en er zal een oplossing komen. Maar wij hebben het idee, de natuur verandert, de natuur past zich aan, de mensen passen zich aan die situatie en misschien dat over 30 jaar al gezegd wordt, in 2050 zal ik er trouwens niet meer zijn, waar hebben die mensen zich toen zo druk over gemaakt? Waar we ons wel nu zorgen over maken, is dat gezegd wordt, klimaatverandering en corona- crisissen liggen elkaars vervolg. En we moeten klimaat koppelen aan klimaat- koppelkansen, wordt daar gezegd, en aan een agenda voor Groen Herstel. Wij hebben dan het idee, wordt de coronacrisis niet misbruikt om alsnog met klimaatverandering dingen voor elkaar te krijgen, die anders heel moeilijk zouden zijn. Tegen de heer Bijl zou ik willen zeggen, er is een fonds gecreëerd van € 2,5 miljoen om de negatieve consequenties van de coronacrisis op te vangen. Als je het nieuws mag geloven, zijn we in 2023 weer op het niveau van nu. En het lijkt mij dat € 2,5 miljoen heel weinig is om als provincie actief te kunnen optreden om problemen op te lossen. Maar als die € 2,5 miljoen voldoende is, of zoals hij dat zegt, wil ik dat ook geloven. Alleen ik heb daar..., ik kan me bijna niet voorstellen dat met € 2,5 miljoen de provincie alle problemen in de ... en dan heb ik het niet over de miljarden van het Rijk, maar alle regelingen waar instellingen, mensen en

verenigingen buiten de regels vallen, dan kan ik me niet voorstellen, dat men met € 2,5 miljoen alles doet. En dan nog de Investeringsagenda. Het loslaten van je eigen favoriete doelen is heel moeilijk. Daar hebben we het wel eens over gehad. Je bent de bocht ingegaan, de dwang van de gekozen weg, en we moeten en zullen daar geld doen uitgeven. Wij hebben niet gezegd dat het niet uitgegeven moet worden, maar is het niet verstandig om even af te wachten en geld in de reserve te houden, zodat je nog kunt acteren als het nodig is. Wij denken dat een derde keer een Investeringsfonds creëren heel moeilijk zal zijn, omdat de provincie dan geld moet gaan lenen. En hou alsjeblieft wat geld aan. Ik hoop niet dat privépersonen net zo gaan redeneren als de provincie, dat ze in deze onzekere situatie allerlei investeringen of plannen die ze hadden maar uitvoeren en hopen dat het nog goed komt. Dus het gezonde verstand volgens mij zou zeggen dat je dat niet moet doen. Dan kijk ik nog even naar de andere aantekeningen. Nee, ik heb volgens mij nu alles gezegd wat wij nog wilden zeggen. Nog een ding.

De voorzitter: Nou nee, want u bent aan het eind van uw tijd. Dus ik ga door met de volgende spreker. En dat is mevrouw Meeuwissen van de VVD. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter dank u wel. Ik ga eerst even in op de motie van de Partij van de Arbeid, een andere, over de vrijwilligersorganisaties. We hebben goed gehoord wat de gegeven toelichting is door de heer Loof en door het college. En wij gaan deze motie steunen, want ook wij vinden vrijwilligersorganisaties van groot belang voor Drenthe. Dan, mijnheer Uppelschoten gaf het net ook al aan, er wordt door een aantal partijen een doemscenario geschetst vanwege de grote klimaat- dreigingen. Tegen hen zeg ik, lees dit boek, ik weet niet of u het kan zien. Het boek heet 'Meer'. Het gaat over niet minder maar meer, om armoede te bestrijden en duurzame technologie mogelijk te maken. Dus, dat is even de boektip van vandaag. Dan de motie Burgerparticipatie besluitvorming, energietransitie. Goed dat de gedeputeerde dat ondersteunt. Ik denk echt dat we daar nog wel een stap verder in kunnen zetten inderdaad, dan wat we nu aan het doen zijn met gemeentes, een heel mooi proces om dat verder in te gaan vullen. En tegen de heer Blinde wil ik zeggen, in de motie staat nergens dat een burgerpanel het instrument is waar we per se op in willen zetten. Het vraagt juist om met kennis van wat we weten over wat wel en niet werkt, nieuwe vormen van participatie bij de besluitvorming vorm te geven en om daar met elkaar over na te denken. Dus volgens mij heeft u het een beetje te eenzijdig gelezen of met een bepaalde bril op. Dat staat er dus niet. Volgens mij bent u het met ons eens, dat het belangrijk is om die inspraak van mensen echt een plek te geven. Ik verzoek u nog een keer de motie te lezen met een andere bril en wie weet kunt u hem dan wel steunen. Ik verwijs ook nog even naar een pagina in ons VVD landelijk verkiezingsprogramma, waarin ze het niet hebben over een referendum waar je alleen maar ja of nee kunt zeggen, maar over een preferendum, ik zal het stukje wel even aan u appen meneer Blinde, wat een mogelijke goede manier is om met elkaar in gesprek te gaan. Dan ga ik door nog even richting de SP. Wij dagen ook de SP uit, ik hoop dat zij zich ook kunnen vinden in de motie over dat meer vormgeven van burgerparticipatie. Daar heeft de SP zich ook altijd over uitgelaten in positieve zin. Maar dat ze ook goed luisteren wat mensen met modale inkomens inbrengen. Mensen die geen geld hebben voor dure elektrische auto's en die een hogere energierekening ook niet kunnen betalen. En wat mij betreft, ik zou de SP ook willen aanraden om dan nog een keer goed na te denken over hun toch wel wat eenzijdige pleidooi voor vergroening. Want vergroening is niet gratis. Ik ben benieuwd of dat nog nieuwe inzichten gaat opleveren dan. Dan GroenLinks. Die promoot het links inhalen. Nou wil ik links best graag inhalen, dus dat is het probleem niet. En ook is het altijd verstandig om rechts voor te sorteren en verkeer van rechts voorrang te geven. Dus ja, zo kunnen we nog wel even doorgaan. Maar zeg ik dan ook even tegen de heer Nijmeijer, lagere snelheden op provinciale wegen, daar voelen wij dan weer niks voor.

De voorzitter: U bent aan het eind van uw spreektijd mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Prima. De moties van Partij voor de Dieren steunen wij niet en dat was mijn inbreng.

De voorzitter: Mooi zo. Dan gaan we naar mevrouw Dijkers van de SP-fractie.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel voorzitter. Eerst eventjes naar aanleiding van de moties. De moties...

De voorzitter: U zit er echt een stuk beter bij dan vanochtend zeg. Ongelooflijk. Fijn.

Mevrouw Dijkers: Mooi. De moties van de PVV zullen we niet steunen. De 'Frisse start', daar hebben we zelf van aangegeven dat we die graag mee indienen, waarbij ik wel bezwaar maak tegen de opmerking van de heer Blinde, dat dit een voorstel is om geld tegen vrijwilligers aan te gooien. Want dat is niet, doet ook geen recht aan deze motie volgens mij. Het gaat ook om overeind houden van infrastructuur en een mogelijkheid om überhaupt in de vrijwilligersorganisaties straks weer verder te kunnen. De motie van VVD en CDA, CDA en VVD, met betrekking tot participatie. Ja. Wij zijn absoluut voorstander van participatie. Maar participatie gaat verder dan alleen meepraten. Het gaat ook over meedoen en meedelen en deze motie voegt wat dat betreft vanuit dat perspectief niet zoveel toe. Dus als de, ja... We moeten nog in onze fractie er even weer over steggelen. Maar de tendens is toch om hier niet in mee te stemmen, juist omdat het weinig toegevoegde waarde heeft. De beweging, even zien, van... Ja, de RES, dat je juist meer regie vanuit de provincie zou willen, dat zou iets zijn waar je vanuit de SP ook de handen voor op elkaar kunt krijgen, omdat je dan ook een vuist kunt maken en ook werkelijk een verschil. De motie met betrekking tot de Jongeren Adviesraad gaan wij van harte steunen. En de Partij voor de Dieren, de motie met betrekking tot oxidatie en flora en fauna, voor zover ik niet een storing had in geluid en/of beeld, leek mij dat de beantwoording van de gedeputeerden zodanig was, dat deze moties in ieder geval op dit moment niet ingediend zouden hoeven te worden. Dus dat moet ik misschien nog even terugkijken, als daar voldoende tijd voor is. En anders dan ga ik het eventjes afstemmen met mijn collega's die misschien alles hebben gezien. Nou, tot zo ver ongeveer denk ik. Ja.

De voorzitter: Mooi. Dank u wel, precies binnen de tijd. Fijn dat u nu wel echt heel erg goed te zien bent. Dan kom ik bij de heer Van Dekken en ik moet hem erop wijzen, dat hij iets minder spreektijd heeft, omdat hij vanochtend zijn motie nog buiten zijn spreektijd heeft ingediend. De heer Van Dekken van de CDA-fractie.

De heer Van Dekken: Ja hoor, dank u wel voorzitter. In de richting van de SP zou ik willen zeggen, rondom burgerparticipatie. Kijk toch goed, dat we daar ook echt bedoelen meepraten en meedoen. Dus ik dank het college dat wij mogen begrijpen dat zij dat ook kunnen steunen. En voor wat betreft de moties, zoals die nu zijn ingediend, de meeste doen we mee. Dat geldt niet voor de moties van de Partij voor de Dieren. Die zullen wij niet steunen. Ook het onderzoek waar de GroenLinks-fractie om vraagt, zullen wij niet steunen. En ook de amendementen van de PVV-fractie zullen wij niet steunen. Daar wou ik het bij laten voorzitter.

De voorzitter: Ja kijk, dan houdt u zelfs nog anderhalve minuut over. Mevrouw Kleine Deters van de D66-fractie.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter dank u wel. Zoals aangegeven in eerste termijn en geciteerd en herhaald door gedeputeerde Bijl, zal 2021 voor de D66-fractie toch leidend zijn, ambitie, blijven investeren, flexibel en proactief. Dat is denk ik helder waarom we de motie van de Partij van de Arbeid met warmte ontvangen hebben, zou bijna zeggen. En vervolgens wil ik ook wel complimenten aan meneer

Loof geven, die wat ons betreft ook zijn inbreng toch wel door te investeren, maar ook flexibel en proactief, de wereld wil benaderen om Drenthe wat mooier te maken. En ik denk dat we elkaar daarin vinden. En complimenten voor de bijdrage die u daar ook in had. Nou dan voorzitter, wat betreft... een van de gedeputeerden zei, ambitie is ook niet alleen woorden, maar ook daden. En hij refereerde aan het natuurpact. En in mijn beeld zie ik dan ook de heer Jumelet bijna recht in de ogen. Ja, nu helemaal. Mijnheer Jumelet, ik wil er straks bij een motie die nog ingediend moet worden, wel een vraag over stellen aan u, want op zich zijn we het daar natuurlijk heel erg mee eens. Maar dan zouden wij ook graag zien dat u dat inderdaad echt als prioriteit geeft en leidend laat zijn. En dan nog een korte opmerking naar gedeputeerde Stelpstra, die aangaf dat al 5 jaar bezig te zijn met grensoverschrijdende projecten. Nou, dan denk ik dat we afgelopen mei, toen het hier, nee het was zelfs vorig jaar al, 2019, toen we concreet bij de concept-RES spraken en suggesties deden, u daar redelijk afwijzend op onze mening gereageerd hebt. Maar als u dan nu meldt dat u daar 5 jaar mee bezig bent, dan hebben toen elkaar blijkbaar niet goed verstaan. Ik ben in ieder geval blij met de opmerking die u dan nu maakt en dan denk ik dat we ook samen flexibel naar de toekomst kunnen gaan en een open mind kunnen hebben, zoals u dat ook met waterstof hebt in de grensoverschrijdende samenwerking, in gebruikmaken van elkaars mogelijkheden. Want dat is denk ik waar we als D66 graag naar op zoek zijn. Kansen, mogelijkheden en ja, dan komen we misschien af en toe drempels tegen, maar die willen we dan ook graag dankzij en door middel van discussie nemen en daar dan een volgende stap in zetten met elkaar. Voorzitter, ik denk dat ik me daartoe kan beperken. De motie van de Partij voor de Dieren die we mede indienen, zal mevrouw Potharst in tweede termijn reactie namens ons gezamenlijk geven. En dan denk ik dat ik door de punten en de opmerkingen van GS en andere partijen heen ben. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Ook weer precies nauwkeurig op de 3 minuten. Dank u wel mevrouw Kleine Deters. De heer Uppelschoten wil u nog een vraag stellen. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dank u wel. Mevrouw Kleine Deters, u verwijst zowaar naar samenwerking met Duitsland, maar in uw betoog had u het erover, dat als er in Duitsland te veel energie zou zijn, dat we dat in Emmen dan konden afnemen of over de grens. Maar meestal is het zo, dat de energie over is als het heel hard waait in Duitsland. Maar dan zal het ook wel hard waaien in Emmen. Dan zullen ze daar ook wel met de windmolens energie over hebben. En als het in Duitsland stil is, dan hebben ze te weinig energie, dan hebben ze in Emmen ook te weinig energie en dan kunnen ze niet exporteren. Dus het is een beetje voor de Bühne. Nadenkend kan het helemaal niet kloppen wat u zegt, dat Emmen energie gaat invoeren uit Duitsland, op het moment dat Duitsland windenergie over heeft, want dan zullen zij het ook hebben. En als er geen wind is, dan willen ze het allebei hebben, dat is het probleem.

De voorzitter: Dus mevrouw Kleine Deters gaat antwoorden. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Gelukkig bestaat de energie voor D66 uit meer dan wind alleen. Maar wind is ook een vorm van energie en ik zou meneer Uppelschoten adviseren om eens te kijken in Coevorden, waar het gaat over de energie die bijvoorbeeld over is. De pijpleiding loopt er, maar dat mag niet over en weer, omdat het dan vaste stoffen zijn, en dat het in een andere vorm wel uitgewisseld kan worden. Wij kijken naar mogelijkheden, wij kijken naar kansen. Of de wind nu uit het westen komt of het oosten, waar we elkaar kunnen helpen en versterken, willen wij daar graag gebruik van maken. En wij gaan niet voor tegenwind. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Nou, nou mevrouw Kleine Deters, wil de heer Uppelschoten nog in tweede instantie? Even kijken, ik zie... Nee, nee. Dank u wel.

De heer Uppelschoten: Voorzitter, ik moet hem aanzetten nog.

De voorzitter: Oh, neem me niet kwalijk. Ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Het moet niet zo zijn, de oplossing, dan kunnen we energie uit Duitsland krijgen. Dat wordt daar gemaakt in kolencentrales en gas. Maar ik denk dat dat ook niet de bedoeling is.

De voorzitter: Oké, dat is een statement lijkt me zo. We gaan door met de heer Nijmeijer.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik dan toch nog even...

De voorzitter: Ja, mevrouw Kleine Deters wil toch nog reageren. Mevrouw Kleine Deters mag nog even reageren. Sorry meneer Nijmeijer. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Ja toen was het een statement die geplaatst wordt. Ik zou dan toch willen vragen om echt de oogkleppen af te doen en een wereldwijde blik internationaal te gaan hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Dit was ook een statement. Helemaal goed. Of, ik mag hier geen connotatie aan geven natuurlijk. De heer Nijmeijer.

De heer Nijmeijer: Ja, zijn we zo ver?

De voorzitter: Ja, we zijn zo ver. Helemaal, de vloer is voor u. Gaat uw gang.

De heer Nijmeijer: Dank u wel voorzitter. Ja, ik zal mijn betoog ook heel kort houden. Ik merk wel dat ondanks alles wat er gezegd is in beschouwende zin, dat we ook heel veel leuke dingen aan het doen zijn en dat is altijd heel belangrijk om te constateren na bijna, even kijken, een 3,5 uur durend debat. Ik wil me even houden bij de moties en de amendementen De amendementen van de PVV die ingediend zijn op die Investeringsagenda, steunen wij niet. Als het gaat over de moties die door de Partij voor de Dieren zijn ingediend, ik wacht even hun houding af ten aanzien van de Agenda Groen Herstel. Want daarvan heeft gedeputeerde Bijl gezegd dat het verstandig zou zijn om die aan te houden. Ik wacht even de reactie af. Ten aanzien van de veengronden, daarvan heeft de heer Kuipers al voldoende gezegd dat die wordt beantwoord. En de vragen zijn beantwoord. En dat lijkt mij dus ook duidelijk en daarmee ook afgedaan. En ten aanzien de Flora en faunabehandeling, motie, ook daar wordt door gedeputeerde Jumelet aangegeven dat die wordt uitgevoerd, en dat die in maart 2021 op de agenda staat. En daarnaast staat hij ook nog op het onderzoeksprogramma, concept- onderzoeksprogramma, voor de Commissie van onderzoek. Dus wellicht dat die dingen, dat die zaken dan met elkaar gecombineerd zouden kunnen worden. De moties van de PvdA en van de Jongerenraad. Die zullen wij uiteraard steunen, want die hebben wij mede ingediend. Dan blijft nog over een motie van het CDA over de burgerparticipatie. Burgerparticipatie is van groot belang, dat heb ik ook in mijn betoog gezegd. En als deze motie ook daadwerkelijk oproept om opnieuw vormen van participatie te ontdekken samen met het college en met Provinciale Staten, en waarbij ook de Commissie van onderzoek nog een rol krijgt, dan zullen wij deze motie steunen. Voorzitter, dat was naar mijn beleving alles wat ik nog wilde zeggen in de tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Nijmeijer. Dan kom ik bij de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe. Even kijken uw microfoon wellicht, want we horen u nog niet.

De heer Schoenmaker: Het is de macht der gewoonte. Excuus.

De voorzitter: Oké, helemaal goed. Ga uw gang meneer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: In tweede termijn wil ik allereerst de gedeputeerde danken voor de heldere beantwoording. De heer Jumelet reageerde op de uitspraken over de, toch wel situatie met het extern salderen van stikstof- rechten. Het is een zorg die daar gelukkig dus ook gedeeld wordt. Daar waren we natuurlijk wel van overtuigd, maar nog wel een keer benoemd. Het probleem is namelijk dat je met twee muisklikken op internet op dit moment kunt zien waar je stikstof in Drenthe kunt kopen en weer je boerderij eenvoudig kunt verkopen. Daarom is de aandacht rondom dit onderwerp er gewoon en heel graag goed opletten bij het maken van afspraken. Vandaag is er al meer benoemd, dat soms individuele belangen prevaleren boven het algemeen belang en daarom is goede regelgeving dus zeer nodig. De heer Hans Kuipers, gedeputeerde, we zijn blij met de beantwoording over de dorpshuizen. Wij zijn ook in gesprek geweest met organisaties. U gaf ook aan dat er gekeken wordt samen met CMO STAMM, BOKD en het Zorgbelang. Echter, BOKD kon ons wel de cijfers geven vanuit de buurprovincies, maar nog niet vanuit Drenthe. En ik ben blij met uw heldere toevoeging op de bedragen die ook Drenthe daarvoor beschikbaar stelt. Die waren bij ons op dat moment nog onbekend, maar inmiddels bekend en dat stelt ons zeer gerust. Zal ik kort naar de moties gaan. De motie over de Jongeren Adviesraad zullen we zeker steunen. De motie over de Frisse start zullen wij zeker steunen. De motie van het CDA over burgerparticipatie zullen we steunen en de motie over de PAS, daar zijn we mede-indiener van en zullen we natuurlijk steunen. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker. Dan kom ik bij mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van de Berg: Dank u wel voorzitter. Ik heb een interessante ochtend gehad moet ik zeggen, met alle inbrengen die er geleverd zijn. Verschillende dingen die ik heb gehoord. Ik heb partijen horen terugkomen van het individualisme, van het neoliberalisme. Ik hoop niet dat die ruk naar links voor sommige partijen alleen geldt voor het economisch beleid, maar ook op sociaal terrein. Tegen Forum voor Democratie zou ik willen zeggen, de overheid is niet een eigenstandig instituut, maar dat een samenwerkingsvorm van de samenleving. En als u Abraham Kuyper aanhaalt als voorbeeld van hoe het niet moet en verwijst naar de periode daarvoor, dat was een periode waarin de regenten regeerden, en niet zoals Abraham Kuyper wilde, de kleine luiden, waar hij echt heel veel voor betekend heeft. Dan heeft u de geschiedenis volgens mij niet begrepen. PVV zegt dat wij een doembeeld schetsen over het klimaat. Maar volgens mij is het niet alleen iets wat in de toekomst ligt, maar wat nu ook al gebeurd is. Het is gewoon aan te tonen. De VVD zegt, klimaatmaatregelen zijn niet gratis op energietransitie. Klopt, maar op dit moment worden heel veel externe... Volgens mij gaat er iemand doorheen.

De voorzitter: Ja, wacht even. We gaan niet door elkaar heen praten. Ik zie dat de mensen willen reageren, want mevrouw Van den Berg spreekt iedereen natuurlijk aan en dat roept natuurlijk op tot reactie. Dat is logisch en dat moet ook kunnen bij de Algemene Beschouwingen, daartoe zijn ze op aard. Maar ik laat mevrouw Van den Berg even haar zin afmaken. Gaat uw gang mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Tegen de VVD die aangeeft richting SP, energietransitie is niet gratis. Dat klopt, maar op dit moment worden heel veel prijzen van producten, de externe effecten van die producten, niet berekend en liggen die dus nu bij de samenleving. Dus dat die kosten er zijn, of, die zijn er, maar die rekenen we nu gewoon niet door. Dus die worden nu inzichtelijk.

De voorzitter: Prima. De heer Blinde wil graag reageren. De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Ik denk dat mevrouw Van den Berg mij niet goed heeft begrepen. Ik refereerde met name na het prepolitieke partijen punt. En dat heeft ermee te maken dat je geen fractiediscipline hebt, dat iedereen in een district gewoon zelfstandig gekozen is. Veel dichterbij de burger, veel dichterbij de kleine luiden, maar dat wij als, dit wordt wel een heel geschiedkundig gesprek, ik denk dat de helft in slaap valt, maar dat wij natuurlijk niet negatief tegenover de ARP staan. Absoluut niet, maar mijn referentie refereerde niet naar wat mevrouw Van den Berg bedoelde.

De voorzitter: Ik denk dat er heel veel historici dit debat bemensen en we kunnen daar hele bomen over opzetten. Het vrouwenkiesrecht dateert van 1919, dus het is ook wel fijn dat wij nu allemaal mee mogen doen, niet waar meisjes? Goed, dat gezegd hebbend, kijk ik weer terug naar mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ja, dank u wel. Nog even op de moties ingaand. Motie Jongerenraad zijn we uiteraard voor. Motie Oxiderende veengronden. We hebben de reactie van de heer Kuipers gehoord en we wachten de rapportage van het onderzoeksresultaten af. We willen ook graag input leveren voor dat veen- plan en we zien dus nu geen noodzaak om de motie te steunen. Dan Herziening Flora en Faunabeleidsplan. Die lijkt ons te voorbarig. Aangezien er een herziening, een ander woord dan herziening, maar daar komt iets aan in maart, dus dat wachten wij in vertrouwen af. Motie Frisse start dienen we mee in. Dank aan het college ook voor de positieve reactie daarop. Motie Burgerparticipatie. Dat is een motie die volgens mij aansluit bij wat er al gedaan wordt. En dat willen we gerust nog een keer onderstrepen, dus die zullen wij steunen. Dat was het voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Van den Berg. Ook precies binnen de 3 minuten. Ik ga naar de heer Duut van OpDrenthe. De heer Duut. Meneer Duut, heeft u uw microfoon aanstaan? Meneer Duut.

De heer Duut: Even kijken. Is het nu beter?

De voorzitter: Ja hoor, we horen u nu wel. Kunt u ietsje dichterbij de microfoon gaan zitten?

De heer Duut: Ben ik hoorbaar?

De voorzitter: Ja, zeker, ga uw gang.

De heer Duut: Oké, dank u wel. Ik wilde even zeggen over de moties, daar waar het betreft de participatie, de Jongeren Adviesraad. Ik wil niet cynisch klinken, maar zelfs niet sceptisch, maar ik heb in de afgelopen 15 jaar dit soort instituten in allerlei vormen voorbij zien komen. En die stierven meestal in schoonheid, simpelweg omdat in de praktijk vooral mensen met politieke voorkeuren meededen, maar niet echt de bevolking, het publiek. Desondanks, ik wil niet dwarsliggen, dus ik zal er wel voor zijn. Maar ik heb er weinig verwachtingen van. De PAS-motie. Die vind ik eigenlijk hetzelfde, die zal niet tot een revolutie leiden in Den Haag. Maar het is van belang om vanuit Drenthe waar onze boeren elke vorm van steun voor een perspectievolle toekomst, om daar achter te staan. Dus die zullen we ook zeker steunen. De overige moties en amendementen niet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Duut. En last but not least mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Even kijken, we horen mevrouw Potharst nog niet. Heeft u uw microfoon aan?

Mevrouw Potharst: ja, nu wel.

De voorzitter: Ga uw gang mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Fijn dat het nu qua techniek iets beter is dan vanochtend. Want ik moet zeggen dat ik dat ook echt wel een bottleneck vond, juist bij de Algemene Beschouwingen. Maar goed, de techniek staat niks, dus we kunnen nu gelukkig weer met elkaar in debat. Dank ... .. en andere fracties voor de reacties ook op onze bijdrage. En we willen ook in tweede termijn aangeven waar wij nog de nadruk op willen leggen. Wij hebben in ons slot van de eerste termijn aangegeven dat wij graag een voedselvisie zouden willen gaan opstellen en dat wij het initiatief wel willen nemen. Misschien kan GS daar nog antwoord op geven, in hoeverre dat gewenst is. En dan gaan we daar graag nader over in gesprek. Dan over de door ons ingediende moties. Motie Oxiderende gronden. Wat wij bijzonder vinden, is dat wij in de Begroting daar niets over terug konden vinden. Maar we hoorden wel gedeputeerde Kuipers zeggen dat er dus al een en ander gaande is. En dat we daar ook echt in tweede kwartaal volgend jaar ook ... .. Over Flora en Faunabeleid hebben wij gehoord dat het allemaal gaande is op dit moment. Hartstikke goed, want dat willen we graag. We horen graag nog in tweede termijn in hoeverre wij als Provinciale Staten ook daar onze instemming aan kunnen verlenen. Ik zou ook graag de evaluatie willen zien, op basis waarvan het nieuwe beleidsplan gebaseerd werd. In de agenda Groen Herstel, dar hebben meerdere fracties zich over uitgelaten. Ook gehoord wat Gedeputeerde Staten daarover zeggen. Ik heb overlegd met de mede-indieners van deze motie. En wij hebben besloten om deze motie inderdaad aan te houden totdat daar meer duidelijkheid over is. En we wensen ook GS veel succes met de gesprekken die daarover gaan en zien ook graag het stuk ... .. Deze motie zal worden aangehouden. De motie van het CDA en de VVD over de participatie van de RES. Wij zien eigenlijk dat in het hele RES-proces, dat ook de participatie van inwoners ... .. is en wij vinden ook dat wij als Staten ook vooral de verantwoordelijkheid hebben om alle burgers te betrekken bij dit ingewikkelde proces. GS doet dat ook op zijn manier. En ook wij worden geacht dat te doen. En wij doen dat ook, dus wij vinden deze motie overbodig. We gaan deze dan ook niet steunen. Motie Frisse Start, heb ik al aangegeven in de eerste termijn, gaan we steunen en ook de motie Jongerenraad gaan wij steunen. Het verbaast mij dat een aantal fracties over de motie van de PAS-melders spreken, want volgens mij is die nog niet ingediend. Dus daar komen we nog in latere instantie wel op terug. Voorzitter, dat was het in tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. En met uw bijdrage zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn van de zijde van de Staten. Ik constateer even voor de goede orde dat in dit debat, bij dit debat, een tweetal amendementen is ingediend, namelijk op stuk numero 10 en op stuk numero 11. Dat er 6 moties zijn ingediend, waarvan de motie op stuk numero 32 zojuist is aangehouden. Dus wij hebben de motie op 30, 31, 33, 34 en 35, die in stemming zullen worden gebracht, helemaal aan het eind van onze vergadering. Helder? Fijn. Mooi, dan gaan we over naar de tweede termijn van de zijde van GS. En ik geef het woord aan gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Ik denk dat er niet zoveel is blijven liggen vanuit de bijdragen van de Staten. Om te beginnen wil ik de fracties van de Partij voor de Dieren D66, SP en ChristenUnie danken dat zij hun motie aanhouden en ons de gelegenheid geven om op het punt van de Agenda Groene Herstel terug te komen begin volgend jaar. Ik heb februari genoemd als streefmaand, om daar op terug te komen. Dus daar gaan we ons best voor doen. Dank daarvoor. Ja, ik blijf van mening verschillen met de heer Uppelschoten als het gaat om het wel of niet zinnig zijn van investeringen in de Investeringsagenda. Ik denk dat wij voldoende hebben gekeken naar de nieuwe situatie met corona. Dat heeft geleid tot een PLUS. Dat heeft niet als reden dat we terug zouden kunnen komen op andere ideeën, maar we vinden dat die ideeën opnieuw getoetst, goed zijn in onze ogen, voor de toekomst van Drenthe. Dus dat we het ook goed vinden om die nu door te gaan zetten. En om maar een kwart van de middelen daarvoor beschikbaar te stellen, dat vinden wij geen goeie gedachte. Wanneer hij zegt, heeft de provincie wel voldoende middelen opzijgezet, om iedereen die buiten de regels valt van de schadevergoeding van het Rijk voor corona, te helpen. Zo moet je dat niet benaderen. De rol

die we als provincie spelen is een beperkte. Er zal vast heel veel ongemak zijn in het kader van corona, maar wij zijn niet in de positie, in de gelegenheid om dat allemaal te compenseren. Het gaat echt om miljarden, dat hebben we niet. De schade die we als provincie direct zelf zouden kunnen lijden, daar hebben we een potje voor gevormd. Tot nu toe blijkt die afdoende. Het grootste risico wat we lopen is, de kosten van openbaar vervoer. Voor dit jaar is dat afdoende geregeld, voor het komend jaar zijn er ook afspraken gemaakt met het kabinet en ik denk dat we daar de vinger aan de pols moeten houden, hoe zich dat gaat ontwikkelen. En hij blijft zich zorgen maken over, hebben wij in de toekomst nog wel wat middelen? Nou, ik licht een klein tipje van de sluier op. U krijgt dit jaar ook nog een 8e Begrotingswijziging en daar zal gelegenheid zijn voor de Staten om de financieringsreserve aan de hand van die 8e Begrotingswijziging weer voor een deel opnieuw te vullen. Maar daarover na volgende week meer. Dan willen we u berichten over die 8e Begrotingswijziging. Maar ik ben daar niet pessimistisch over om het maar even op zijn Drents te zeggen. Voorzitter, volgens mij waren dat de dingen die bij mij in de portefeuille zaten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl. Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, niets meer voor de tweede ronde en voor de tweede periode, volgens mij. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, kort en krachtig. Dan ga ik naar gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Volgens mij had alleen de Partij voor de Dieren nog opmerkingen. Die gaan over, als ik het goed heb begrepen, de aankondiging van een voedselvisie. Daar werd ook een reactie van het college op gevraagd. Ik kan u melden dat binnen Noord-Nederland wij heel veel samenwerken op het gebied van landbouw. We werken op veel meer terreinen samen, ook als het gaat om economie. Bijvoorbeeld binnen een board met de SNN. Collega Brink is daar ook natuurlijk bij betrokken. We hebben inmiddels het voornemen om toch ook eens te kijken of we ook moeten samenwerken, kunnen samenwerken op het gebied van Healthy Food Agro, om daar een agenda voor te maken. Ik maak u dan maar even van opmerkzaam, zodat u ook weet dat er op dit punt inmiddels ook wordt nagedacht. Afgelopen maandag hebben we daar de eerste bijeenkomst van gehad. En misschien is het interessant om daar ook kennis van te nemen. We zullen u in ieder geval op de hoogte houden van die ontwikkelingen daar. Dat zou ik kunnen zeggen op dat punt wat betreft de voedselagenda, tenminste waar mevrouw Potharst ook over sprak. Het tweede puntje door mevrouw Potharst opgemerkt is, nog wel even terug naar die motie die ze indient over het Flora en Faunabeleidsplan en daar enkele vragen ook over nog. U moet zich voorstellen, dat zegt u nu weer, dat er een nieuw beleidsplan komt. Ik heb juist aangegeven dat we gaan actualiseren. En dat heeft te maken met de Omgevingswet. Daar moet gewoon een technische actualisatie aan de orde zijn. Het wordt ook neutraal overgezet en tegelijkertijd wordt er gekeken, heb je dingen dubbel opgeschreven of moet alles opgeschreven worden. En daarnaast kijken we ook of alle dingen die in het Flora en Faunabeleidsplan ook op de goede plek staan. Naar aanleiding daarvan zullen we u als PS daar ook over informeren. En dat is natuurlijk ook het moment, daar duid ik op, in het voorjaar, om dat ook in de Staten te bespreken voorzitter. Dat ter toelichting. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Dan ga ik naar gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Alleen even een korte vraag van mevrouw Potharst, die ik even zal beantwoorden, want u vraagt dingen die ik net heb geschetst in reactie op de motie Oxiderende gronden. Treffen wij die nu wel of niet aan in de Begroting? In mijn beantwoording zaten eigenlijk drie elementen. Eén is de Nota Klimaatadaptatie, die staat benoemd als doel in de Begroting 2021. Twee, het onderzoeksprogramma voor veenbodem zoals dat in het Klimaatakkoord is benoemd en

ondergebracht bij de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer, dat wordt volledig door het Rijk gefinancierd. Wij zitten in dat onderzoeksprogramma en er is Rijksfinanciering voor. En drie, het opstellen van het veenplan. Daar zijn pas zeer recent afspraken over gemaakt met de provincie Groningen. Dus dat is niet raar dat u dat niet aantreft in deze Begroting als beleidsdoel. Ik ga er voorlopig vanuit dat wij dit proces ook kunnen doorlopen met de staande watermiddelen in de Begroting en dat we die daarvoor kunnen toepassen. Mocht dat niet het geval zijn, dan zal dat in een Begrotingswijziging alsnog bij u komen natuurlijk. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Potharst wil u graag nog een vraag stellen. Mevrouw Potharst, ga uw gang. Ik kan mevrouw Potharst niet horen. Mag ik uw microfoon mevrouw Potharst? Heel goed.

Mevrouw Potharst: Gedeputeerde Kuipers heeft het over de financiële onderbouwing van de oxidatie van veengronden, waar onze motie over ging. Wat ons betreft is dat voldoende onderbouwd. Dus we zullen deze motie intrekken. Als ik dan mag voorzitter, ook in reactie op gedeputeerde Jumelet over de motie van het Flora en Faunabeleid, dat gaat wat ons betreft volledig voorbij aan de inhoud van onze motie, die wat ons betreft nog fier overeind staat. Wij zullen deze motie zeker indienen. Bedankt.

De voorzitter: Even voor de helderheid mevrouw Potharst, want u was een beetje moeilijk te verstaan. De motie Oxiderende gronden op stuk numero 31, die trekt u in?

Mevrouw Potharst: Die trekken we in.

De voorzitter: Ja juist, dat had ik goed begrepen. En dan de Herziening Flora en Fauna-beheer op stuk numero 33, die brengt u in stemming?

Mevrouw Potharst: Ja.

De voorzitter: Ja, goed zo. Dan maakt de motie op stuk numero 31 geen deel meer uit van de beraadslaging. De motie op stuk numero 33 wel, die wordt in stemming gebracht. Dank u wel mevrouw Potharst. Dank u wel gedeputeerde Kuipers. Dan ga ik nu naar gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel voorzitter. Ik kan ook kort zijn, denk ik. Mevrouw Kleine Deters, terughoudend bij de RES over de samenwerking met Duitsland. Dat klopt, omdat ik dat vooral heb gezien in relatie tot de RES en volgens mij wat in dat RES-proces moeten trekken. Maar waarschijnlijk hebben we elkaar niet helemaal begrepen, of ik heb in ieder geval u niet goed begrepen, denk ik dan. Het gaat uiteindelijk om de inhoud, dat we dat natuurlijk wel doen. En volgens mij zijn we het daarover eens. De tweede opmerking gaat over, er zijn opmerkingen gemaakt over klimaatveranderingen, schrikbeelden. Soms wel hele aparte connotaties door de heer Uppelschoten, maar dat maakt niet uit. Het grote voordeel dat je je omringt door een deel van je eigen boeken, ik denk dat ik ook de tip van de week heb mevrouw Meeuwissen, 'De onbewoonbare Aarde', van David Wallace-Wells, dat kan ik u zeer aanraden. Dank u wel.

De voorzitter: Het is toch wel mooi dat we te midden van onze eigen boekenkasten zitten allemaal. Leden van de Staten en leden van GS, we zijn aan het einde gekomen van de beraadslaging over de Begroting 2021 en de Investeringsagenda PLUS. En dit waren onze Algemene Beschouwingen. Ik wil u allen heel erg hartelijk danken voor uw bijdrage aan dit debat. En ik constateer nog een keertje, gewoon even voor de helderheid, dat we aan het eind van onze vergadering straks gaan stemmen, uiteraard over deze beide stukken. Dus de Begroting 2021 en de 7e Begrotingswijziging 2020 en de Investeringsagenda PLUS 2020-2023, een drietal stukken. En daarnaast stemmen wij over twee amende-

menten en nog een viertal moties, want motie op stuk numero 31 is ingetrokken en motie op stuk numero 32 wordt aangehouden. Goed dit gezegd hebbend schors ik de vergadering voor 10 minuten. Gaan we straks verder met agendapunt, even kijken, H-5, dat is de Drentse Woonagenda. Dank u wel, tot zo meteen.

H-5 Woonagenda; Statenstuk 2020-958

De voorzitter: dames en heren, ik heropen de vergadering en aan de orde is agendapunt H-5, de Drentse Woonagenda. En het is fijn als de woordvoerders hun camera aandoen en de rest de camera uit. Want dan kan ik namelijk heel goed zien wie zijn hand opsteekt. En dan kan u ook fysiek uw hand opsteken, zal ik maar zeggen. Voor het scherm hoeft u niet te roepen, dus dat is fijn. En zoals we al hadden afgesproken, iedereen heeft z'n microfoontje uit, tenzij die het woord krijgt. En dan doet die zijn microfoontje aan. Ja, het gaat wel een stuk beter dan vanochtend vroeg. Vanochtend was het wel vrij ingewikkeld, maar ik ben blij dat iedereen elkaar nu kan verstaan en ook kan zien. Want dat is wel heel plezierig. Goed. In de eerste termijn is er per fractie 2 minuten spreektijd, GS 7 minuten. Tweede termijn 1 minuut spreektijd per fractie en GS 4 minuten. Ik begin bij de heer Camies van Forum voor Democratie. Even kijken of die zijn microfoon kan aanzetten. Dat lukt vast wel. Ja. ... ..

De heer Camies: Jullie kunnen mij verstaan?

De voorzitter: Ja, heel goed en we zien je ook heel goed.

De heer Camies: De Woonagenda voorzitter. Ik koester de idealist als geen ander. Zelfs als die van een compleet andere politieke signatuur blijkt. Het dwingt namelijk in mijn optiek respect af, wanneer gedeputeerden van een partij die toch bekendstaat om diens standvastigheid in haar idealen, zich nieuw in het college staande weet te houden. En dan krijg je de portefeuille in je schoot geworpen 'Wonen', en daar moet een hoop gebeuren. Afgezien van de duurzaamheidsidealen, uiteraard, is er ook nog ander werk te verzetten. Zorgen voor betaalbare woningen, voor jongeren, starters, dat energieneutrale maatregelen niet een financiële strop wordt voor de woningeigenaren, of dat een huis onbetaalbaar wordt, en dan is er nog de uitdaging van het lange thuiswonen voor ouderen. Om maar een paar dingen te noemen. En daaruit voort is de Woonagenda gekomen. In theorie een heel mooi initiatief. Hier is een bedrag van € 2 miljoen mee gemoeid. Dit geld gaat, zoals we hebben kunnen horen in een OGB-vergadering jongstleden en kunnen lezen in de Agenda, niet direct naar het daadwerkelijk realiseren van woningen, maar wordt ingezet voor onder andere impulsteams. Lobbyisten, regelmanntjes, procesbegeleiders, planeconomen en dergelijke, die de gedeputeerden samenvatten onder de noemer 'menskracht', meen ik mij te herinneren. Echter wat die impulsteams nou exact gaan doen en wat die dan kunnen wat een woningbouwvereniging of gemeente dan niet zelf aan expertise in huis heeft, dat werd mij niet helemaal duidelijk. Dus bij mij rees een aantal vragen. Al die waardevolle mannetjes, waar zijn die nu bijvoorbeeld? Dat ze wie weet waar vandaan gehaald moeten worden om betaalbare woningen gerealiseerd te krijgen in Drenthe? En wie gaat die mensen vinden? En op basis van welke kwaliteiten? En wat mij betreft een beetje de crux van vandaag, als wij niet exact weten wat zo'n ongetwijfeld goedbetaalde menskracht doet en welke resultaten zij concreet moeten neerzetten voor het geld dat wij hier ter beschikking gaan stellen, hoe moeten wij dan straks als controlerend orgaan weten waarop we een succes moeten beoordelen? Waaruit bestaat die monitoring bijvoorbeeld in concreto? Hoe kan ik als Statenlid straks beoordelen dat, ja fantastisch man, dat geld was echt een force multiplier. En het heeft een heel mooi woonproject gerealiseerd, of woonprojecten. Wij als fractie worstelen daar een beetje mee. En om dan maar even weer terug te komen op het be-

gin van mijn betoog voorzitter, komt dit geld echt ten goede aan de idealen waarvoor ze worden ingezet, of verdwijnt het in de zakken van mannetjes met een mooi verhaal? Dat gevoel krijg ik er wel een beetje bij. Want dat laatste zou ik namelijk ontzettend jammer vinden. Bovendien doet het in zo'n geval ook geen recht aan datgene waar de gedeputeerde voor staat. De vraag voorzitter is dan ook deze. Asjeblijft gedeputeerden, geef ons sceptici zoals we die zijn, gereede gronden om aan te nemen dat deze agenda zichzelf, of in de belofte, waarmaakt en hoe dit te meten is. Want het plan verdient onze steun, alleen niet in de huidige vorm. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Camies. Ik geef het woord aan heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Dank u wel voorzitter. Tijdens de behandeling van de commissievergadering OGB heeft de PvdA reeds duidelijk gemaakt waar zij staat ten aanzien van het thema wonen. Iedere Drent moet zeker kunnen zijn van een goede en betaalbare woning, die past bij haar of zijn persoonlijke situatie. Een duurzaam, betaalbaar en veilig huis waar jongeren zelfstandigheid kunnen opbouwen, een gezin kunnen stichten en waar ouderen in een vertrouwde omgeving oud kunnen worden. Kortom, een toekomstbestendig en levensloopbestendig woonhuis voor jong en oud. Voorzitter tijdens de commissievergadering hebben veel partijen zich enigszins kritisch opgesteld over de door GS gekozen koers in de Woonagenda. Ook ten aanzien van de rol van de provincie. Wonen is immers primair het hart van de gemeente en corporaties, zo hoorden we veelvuldig. En wat kun je nu bereiken met die € 2 miljoen? Zo hoorden we enkele kritische collega's Statenleden zeggen. Voorzitter, wat de Partij van de Arbeid betreft is het alle hens aan dek voor de woningmarkt. Er is sprake van een ernstig woningtekort. De provincie kan en moet hier haar rol pakken. We zijn daarom bijvoorbeeld ook blij dat in verschillende verkiezingsprogramma's, of concept-verkiezingsprogramma's, het ministerie van Volkshuisvesting is teruggekeerd, in ieder geval in het programma van de Partij van de Arbeid. Maar dit terzijde. ... .. reeds tussen vraag en aanbod, zowel kwalitatief als kwantitatief en bij het oplossen van knelpunten in expertise om projecten echt van de grond krijgen, kan die coördinatie een belangrijke rol spelen wat de Partij van de Arbeid betreft. In de instrumenten die GS in de Woonagenda presenteert, zoals het impulsteam, de ontwikkeling van een financieringsinstrument om de herstructureringsopgave voor de Drentse woningmarkt te ondersteunen, en een campagne over langer thuis wonen, ziet de PvdA-fractie prima instrumenten om de provinciale verbindende rol in de Drentse woningmarkt vorm te geven. Daarmee kunnen we samen met gemeenten, woningbouwcorporaties en onze inwoners werken aan een betere balans in onze woningmarkt, en daarmee betaalbaar en duurzaam wonen ook echt voor iedereen zeker te stellen. Ik las...

De voorzitter: U bent aan het eind van uw spreektijd meneer Bosch.

De heer Bosch: Last but not least, dit is mijn laatste zin. De PvdA ziet kansen in het realiseren Investeringsfondsen om experimenteeruimte te creëren van nieuwe passende woonvormen voor jongeren en het koppelen van zorgvoorzieningen aan woonaanbod voor ouderen. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan? Tot zo ver voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Bosch. Dan ga ik naar de heer Vorenkamp van de PVV. Ook zijn microfoon aan.

De heer Vorenkamp: Ik hoop dat ik...

De voorzitter: Ja hoor, gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, in grote lijnen kan de PVV zich wel vinden in deze Woonagenda. De woningnood is groot in Drenthe, wachtlijsten nemen toe en de woningbouw lijkt te stagneren. Ook is er

behoefte aan meer levensloopbestendige woningen. Dus dat de provincie hier werk van wil maken met substantiële middelen is op zich goed. We steunen wel de inbreng van Forum inzake de afrekenbaarheid van de doelen. Echter willen we toch twee kanttekeningen maken voorzitter. En dat op basis van de toegezonden informatie, waar we blij mee zijn, die te vinden is op 'www.drentheincijfers.nl'. Op pagina 8 van de bijgevoegde Woonagenda wordt gesteld, dat de invloed van de internationale migratiestromen relatief gering zou zijn in Drenthe. Verderop wordt vermeld dat Drenthe qua etnische opbouw echter steeds meer op de rest van Nederland zal gaan lijken. En ik werd helemaal verontrust door de laatste statistiek onder 'Groeï en krimp' voorzitter. Want uit de laatste cijfers blijkt, wel van 2016, dat de netto bevolkingstoename van Drenthe uit 90% meer niet-westerse allochtonen uit Afrika en Azië dan uit Nederlanders bestaat. Ik wil dus uitdrukkelijk in het verslag van deze vergadering vastgelegd hebben, dat de PVV vindt dat deze Woonagenda niet bedoeld is om allochtonen met voorrang van huisvesting te voorzien, voorzitter. Is GS dit met ons eens? Voorzitter, als laatste de tweede grafiek onder de 'Tevredenheid buurt', daar is iets opmerkelijks aan de hand. In Zuidoost lijkt in Drenthe de tevredenheid over de eigen buurt ruim boven het landelijk gemiddelde te liggen. Nu zien we echter dat deze tevredenheid in Drenthe, maar ook in Nederland, behoorlijk dalend is. Maar zeer opmerkelijk is, dat deze in Zuidoost-Drenthe nu onder het ... .. Zou er niet onderzocht moeten worden voorzitter, wat hier aan de hand is? Of is GS steeds van de achtergrond hiervan op de hoogte? Dat vernemen we dan graag en ook wat er in die woonomgeving gedaan kan worden om dat te verbeteren, met name in Zuidoost-Drenthe. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. Zou ik de heren Velzing en Uppelschoten mogen vragen, omdat zij geen woordvoerder zijn bij dit agendapunt, of zij hun camera kunnen uitzetten. Want ik mis nu mevrouw Meeuwissen op mijn tableau en als zij haar hand opsteekt, kan ik dat niet zien, terwijl zij wel woordvoerder is. En ik geef haar ook onmiddellijk het woord nu, want zij is aan de beurt. Mevrouw Meeuwissen van de VVD-fractie.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter, ik ben geen woordvoerder, dat is mevrouw Zwaan.

De voorzitter: Op mijn lijst staat u mevrouw Meeuwissen, maar als mevrouw Zwaan woordvoerder is, dan geef ik haar graag het woord. Mevrouw Zwaan, ga uw gang. Ja, ik zie u inmiddels ook. Fijn. Uw microfoon moet even aan.

Mevrouw Zwaan: Ja, dat moet ik inderdaad zelf nog doen.

De voorzitter: Goed zo, helemaal goed. Ga uw gang.

Mevrouw Zwaan: Goedemiddag voorzitter. Ik wil bijna zeggen, het wonen in Zwinderen is niet altijd ideaal als een van de kleinere dorpen in Drenthe, maar qua verbinding is het vandaag fantastisch, dus in die zin...

De voorzitter: Nou en of, wat komt u duidelijk over.

Mevrouw Zwaan: Helemaal top. Wat dat aangaat heeft het voordelen. Goed voorzitter. Dat is een mooi bruggetje naar de Woonagenda. Want Drenthe moet wat de VVD betreft een provincie zijn waar het betaalbaar en prettig wonen is. En met deze Woonagenda wordt daar in beginsel recht gedaan aan die genoemde vraagstukken en ook naar het streven van de woningmarkt in balans. De VVD ziet, en dat is tegelijkertijd even nog iets richting de gedeputeerde waar hij hopelijk een reactie op kan geven, is dat wij zien dat er echter in de Drentse gemeenten een gezamenlijke vraag is om minimaal 500 woningen te realiseren. En we hebben ook gezien dat de Drentse gemeenten geen aanspraak hebben gemaakt op de Regeling Woningbouwimpuls van de Rijksoverheid. En om het simpele feit dat er in

Drenthe geen of weinig gemeenten zijn die die 500 woningen zelf als opdracht hebben. Dus dat willen we graag nog even aan de gedeputeerde vragen. En voor zover dat, is eigenlijk het enige wat we daar nog over kwijt wilden. De rest hebben we in de commissie al gezegd. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Hallo? Oh, u bent aan het eind van uw betoog.

Mevrouw Zwaan: Ja zeker.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zwaan. Dan ga ik naar de heer Mäkel-van Luttikhuizen van de SP.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dank u wel voorzitter. ... .. bij de behandeling van de vorige agenda, dat de gedeputeerde het op prijs stelt als datgene wat... ..

De voorzitter: Meneer Mäkel, u bent een beetje moeilijk verstaanbaar. Kunt u iets dichterbij de microfoon? Kunnen we hier de heer Mäkel een beetje harder zetten? Het was vanochtend juist allemaal goed. Ja, maar nu is veel beter hoor, dus...

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Oké. Is het nog beter nu?

De voorzitter: Ja, dat helpt enorm.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Oké. Wat ik wilde zeggen is, dat ik van de gedeputeerde heb begrepen, dat ze het fijn vinden als datgene wat zij produceert dat we dat omschrijven als, even kijken hoor, waar had ik dat nou staan... In ieder geval, dat ze het fijn vinden dat we dat als ambitieus omschrijven. Wij zijn de beroerdste niet natuurlijk bij de Socialistische Partij, dus dat wil ik ze graag bij deze meegeven. Behalve dat vinden we ook de Woonagenda sympathiek. Maar waar het uiteindelijk om gaat, is dat wij zouden willen dat er in beeld komt wat de beleidseffecten zijn voor de verschillende generaties. En die woonoplossingen zouden we willen stimuleren voor alle generaties en dan vooral voor de laagste-inkomensgroepen. En daar dient ook het belang van jongeren aandacht te krijgen, omdat zij tenslotte nog een start moeten maken op de woningmarkt. ... .. studieschuld voor deze leeftijdsgroep negatief uitpakken. Zoals bij alle beleidsvoornemens van GS vindt de SP, dat uw Woonagenda wel wat meer zou mogen uitblinken in concreetheid. Omdat PS kan beoordelen dat goed ... .. is ... ..

De voorzitter: Nee, nu gaat het weer even een beetje minder. Kunt u weer een beetje naar voren gaan zitten.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ik zit nog steeds hetzelfde.

De voorzitter: Oké, nou gaat het weer goed.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ik denk dat het door iets anders zal komen, waardoor ik minder te verstaan ben.

De voorzitter: Ja, nu gaat het goed, ga uw gang.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Maar wat ik alleen nog even zou willen zeggen voorzitter, is dat de SP ... .. concreetheid, wij als commissie goed kunnen beoordelen of het ... .. concreet is, dat wat ook de NRK telkenmale opvalt, adviseert dat wij in staat moeten worden gesteld ... .. dat we

die controlerende taak krijgen. ... .. even heel graag ... .. willen, dat wij willen dat beleidsmedewerkers ... ..

De voorzitter: Nee, nee, nee, nee meneer Mäkel. Even een time out. We krijgen u gefragmenteerd mee en dat is niet goed, want dan komt uw inbreng niet voldoende over. We gaan even met u samen kijken naar hoe dit verbeteren kan, want soms gaat het goed en soms ook niet. Het verbrokkelt een beetje. Dus ik stel voor dat de heer Vegter van het CDA nu zijn inbreng in dit debat doet. En meneer Mäkel, daar gaan we even mee in conclaaf en die komt zo aan de beurt. De heer Vegter.

De heer Vegter: Dank u wel voorzitter. Het is mooi dat een van de eerste besluiten waar pappa verantwoordelijk voor is, dat dat ervoor gaat zorgen dat Hendrik Hugo later geschikte ruimte kan vinden in Drenthe. Bij deze van mij ook nog gefeliciteerd. Bij de commissie hebben wij onze steun al gegeven aan de Woonagenda en dat wij zo graag zouden zien, dat wij jaarlijks een verslag ontvangen wat wij gedaan hebben, voor welke kosten en welke resultaten er zijn geboekt. Ik weet niet of meneer Mäkel het geluid open heeft staan, maar dat moet hij eigenlijk niet doen. Mäkel, zet je geluid eens uit, kerel.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Wat kan ik voor u doen, zeg het maar.

De voorzitter: De heer Mäkel heeft zijn microfoon nog aanstaan, Robert, kun jij je microfoon uitzetten?

De heer Vegter: Ik ga even niet nu....

De voorzitter: Nee, dit gaat niet goed. Wel? Even kijken.

De heer Vegter: Oké, de microfoon is nu uit.

De voorzitter: Goed, de heer Vegter vervolgt zijn betoog.

De heer Vegter: Dan ga ik verder. Dank u wel voorzitter. De CDA-fractie wil bij deze ook de raadsleden in de Drentse gemeenten stimuleren, om met elkaar ook na te gaan welke woonopgaven er in de gemeenten liggen, de aansluiting daarbij te zoeken met de gemeentelijke woonvisie en de colleges van B&W op deze manier te inspireren hier met twaalf gemeenten een groot succes van te maken, zodat de knelpunten op de Drentse woningmarkt inderdaad gezamenlijk zullen worden aangepakt. Daar wou ik het bij laten. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel heer Vegter en neem me niet kwalijk voor de interruptie die onbedoeld was, zal ik maar zeggen. De heer Pragt van D66. Ook zijn microfoon aan.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. D66 is voor een duurzaam, betaalbaar en levensloopbestendig wonen in Drenthe, in een prettige fysieke leefomgeving. Maar tijdens de commissievergadering hebben wij aangegeven dat D66 een duidelijke provinciale visie en concrete doelen in de Woonagenda mist. D66 heeft ook de indruk dat het € 2 miljoen budget al uitgegeven is aan lobby en vergaderen. We hebben de gedeputeerden hiernaar gevraagd, maar zijn beantwoording heeft ons niet doen overtuigen, dat de middelen zo worden ingezet dat we daarmee een duurzame en betaalbare levensloop- bestendige woning in Drenthe kunnen bereiken. Kan de gedeputeerde aangeven welke concrete doelen hij nastreeft en hoe die worden bereikt door de Drentse Woonagenda. Vanuit de gemeenten en corporaties krijgen we te horen dat de samenwerking tussen de diverse partijen goed verloopt en dat er veel onderwerpen die genoemd staan in de Woonvisie worden opgepakt. Dit hebben de diverse partijen ook aangegeven tijdens de voorbereiding. D66 vraagt zich dan ook af, wat de meerwaarde is van een im-

pulsteam die meer dan € 1 miljoen gaat kosten. D66 begrijpt dat het koordansen is tussen de verantwoording van de gemeente en de mogelijkheden van de provincie. Wat D66 betreft dient de provincie bij zijn rol te blijven en een paraplu-functie te vervullen op het gebied van de Woonagenda. Hoe staat de gedeputeerde hierin? Ik hoor graag van hem. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Pragt. Mevrouw Slagt-Tichelman van GroenLinks. Wij hebben ook doorgekregen dat mevrouw Haan misschien het woord zou voeren, maar ik zie mevrouw Slagt op mijn scherm. Dus ik ga ervan uit dat zij het woord voert. Ga uw gang. Ja, het is mevrouw Slagt. Prima.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, vanuit GroenLinks zijn wij trots op dit college om twee redenen. Ten eerste omdat de Woonagenda daadkracht uitstraalt om woningen te realiseren en bij te dragen aan het oplossen van het grote probleem van woningnood. Ten tweede, omdat de Woonagenda bijdraagt aan het realiseren van levensloopbestendig, duurzaam en betaalbaar wonen, in samenwerking met de Drentse gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen. Graag wil onze fractie opmerken dat er zeer recentelijk een landelijk akkoord is gekomen in verband met de wooncrisis. Dit op initiatief van GroenLinks en de PvdA. € 450 miljoen wordt beschikbaar gesteld voor verduurzaming en leefbaarheid. Ook Drentse grens- en krimpregio's, zoals Zuid- en Oost-Drenthe kunnen aanspraak maken op dit investeringsfonds. Als volksvertegenwoordiger zou ik ook graag nog een concreet antwoord zien op de volgende vraag, welke in de commissie OGB niet heel duidelijk aan bod is gekomen. Wil het college bij de toekomstige gesprekken met Drentse gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen een goed woningaanbod voor toekomstige jonge gezinnen, dus de eventuele vriendjes van of vriendinnetjes van Hendrik, met name in de krimpende dorpen op de agenda zetten? Dat was mijn vraag aan het college.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Slagt. We gaan door met de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal. U heeft de microfoon ...

De heer Schoenmaker: Ja, hij staat aan.

De voorzitter: Mooi zo. Ga uw gang.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Wie kan er tegen zijn, is de gedachte die je overvalt als je de Woonvisie leest. Mooie uitgangspunten als balans, levensloopbestendig, betaalbaar, duurzaam en leefomgeving. Inhoudelijk hebben we de Woonagenda in de fractie besproken en ook besproken in de commissievergadering. We hebben onze zorgen geuit over de efficiency van het impulsteam, een voortdurend in samenstelling wisselend team per vraag. Wat we wel positief vonden en nog steeds vinden, is het multiplier effect, waardoor je met relatief beperkte middelen een vliegwiel in gang kunt zetten en een heel groot effect zou kunnen bereiken. Dus daar zijn we heel positief over. Dus wij stemmen ook zeker voor de besluiten die voorliggen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker. Ik ga naar de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. Wij zijn blij dat deze Woonagenda voorligt, want er zijn nog genoeg uitdagingen. En dat we nu als provincie zeggen, wij willen daar een rol in vervullen en bij helpen, is een goede zaak. Het gaat om veranderingen in de bredere maatschappelijke context, zoals het inspelen op het veranderende klimaat en het duurzaam maken van onze woningen, maar ook het geschikt maken van woningen voor ouderen en mensen met een beperking, zodat zij in hun woning hun hele levensloop tot thuis kunnen maken. Met dit alles blijft voorop staan, dat we dat voor onze inwoners betaalbaar blijven doen. Dat we dus als overheid niet te hard van stapel lopen, wat mijn fractie-

voorzitter ook vanmorgen aangaf. Wel richting geven, maar tegelijk ook ruimte bieden aan de samenleving. Voorzitter, we willen het college ook nog meegeven, of verzoeken, om ons te blijven voorzien van goede informatie. Dat gaat wat ons betreft dan ook om meer cijfermatig informatie. Wij hebben toen gevraagd naar de woningmarktanalyses, om beter inzicht te krijgen. Maar we willen ook gedurende de looptijd van deze agenda voortdurend bijgepraat worden over de aanpak, knelpunten en ontwikkelingen, zoals mijnheer Vegter ook al vroeg. Dat is ook een beetje ingegeven door het feit dat dit een vrij nieuw thema voor ons is. Althans, dat we hier zo goed met elkaar mee bezig gaan. Daarom heb ik ook in de Commissie van onderzoek voorgesteld om hier een Statenontmoeting over te organiseren, zodat we onze kennis wat kunnen verbreden en ook kunnen verdiepen. Maar naast onze eigen leergierigheid verwachten we natuurlijk ook van het college een uitgestoken hand om ons van goede informatie te blijven voorzien. Immers, zo schrijft de gedeputeerde zelf, samen komen we verder. Dat stemt hoopvol. Dank u.

De voorzitter: Dat is een mooie laatste zin meneer Pruisscher. Dank u wel. De heer Duut van OpDrenthe. Even kijken of de... Ja, u heeft hem.

De heer Duut: Ik kan heel kort zijn. Alle elementen en wensen die je idealiter in een Woonagenda zou willen zien, die worden hierin vermeld. Dus wij hebben daar geen commentaar op. Wij stemmen van harte in. Dank u wel.

De voorzitter: Kort maar krachtig heer Duut, dank u wel. Mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. In de commissievergadering heeft de Partij voor Dieren weer een aantal punten naar voren gebracht, die volgens ons meer aandacht verdienen in de Woonagenda. Dit zijn binnenstedelijk bouwen, met een stimulans voor vergroening, het plan om leegstaande gebouwen snel om te bouwen voor jongeren, maar ook voor semi-zelfstandig wonende ouderen. Ook wordt de aandacht gevraagd voor meergeneratie woningen. Dit zijn voor ons allemaal belangrijke punten om sociale samenhang te vergroten. Het stemt ons hoopvol dat gedeputeerde heeft aangegeven deze punten mee te nemen in de Woonagenda. We hebben nog wel een punt van zorg, de aanleg van nieuwe woonwijken wat nu nog open ruimte is, bijvoorbeeld Kloosterveen in Assen. Wat Partij voor de Dieren betreft kan de ontwikkeling pas doorgang als we alle geschikte locaties in de bebouwde kom van Assen, dus leegstaande gebouwen en open plekken, al optimaal hebben benut voor woningbouw. De Partij voor de Dieren vindt het jammer dat de open ruimte te vaak wordt gezien als ruimte die ligt te wachten om door de mensen te worden benut, in plaats van als open ruimte met een waarde in zichzelf. Graag horen we hoe de gedeputeerde daarnaar kijkt. Bij uitbreiding van de stad bij Kloosterveen worden leefgebieden van veel dieren, met name vogels, aangetast. We zijn bang dat de verdrongen vogels, zoals de ganzen, na bebouwing als ongewenste bezoekers worden gezien, waardoor er meer roep om bestrijding komt en mogelijk zelfs het vergassen van ganzen. In Emmen is dat al gebeurd. Kortom, als woningen in leefgebieden van dieren worden gebouwd, dan knelt dat onherroepelijk. Graag een reactie van GS hoe de in het wild levende dieren beschermd worden, als ze worden verdrongen door woningen van de mens. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst en ik ga kijken of de heer Mäkel van Luttkhuizen van de SP nu beter verstaanbaar is. Heer Mäkel, zou ik...

De heer Mäkel-van Luttkhuizen: Ik hoop het, maar het lijkt, want we hebben een of andere snelheidstest gedaan en dat belooft niet veel goeds.

De voorzitter: Toch maar weer proberen. Duidt het ons niet euvel, maar het zal ergens tussen ons zitten, denk ik. U doet enorm uw best. Zet 'm op.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ik doe enorm mijn best, meer kan ik ook niet doen.

De voorzitter: Nee hoor.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Maar om het kort te houden, wij vinden het Statenstuk Woonagenda sympathiek. We vinden wel dat het belang van jongeren extra aandacht verdient. Dan vinden we dat, omdat heel veel dingen toch in dat stuk heel vaag staan, niet concreet genoeg wat ons betreft. En we willen GS echt erop benadrukken dat we vinden dat er, niet alleen voor dit stuk maar in zijn algemeenheid, beleid meetbaar moet zijn, beleid niet te vrijblijvend moet zijn, de doelen moeten bekend zijn en er moet sprake zijn van duidelijke informatie, waardoor wij als Provinciale Staten zo nodig kunnen bijsturen. Het moet duidelijk zijn hoe de voortgang wordt gemeten. Het moet duidelijk zijn welke indicatoren er gebruikt worden, de metingen, de streefwaarden, duidelijke parameters en er moet ook natuurlijk duidelijk sprake zijn van kaderstelling. En de vraag van de Socialistische Partij is, of wij hier voortaan van Gedeputeerde Staten vanzelfsprekend op kunnen en mogen rekenen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dit ging heel goed. Dank u wel meneer Mäkel. We zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Staten en ik geef het woord aan gedeputeerde Kuipers voor zijn eerste termijn. Gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Sorry, ik moet even wennen dat ik zelf de microfoon aan moet zetten. Dank u wel voorzitter. Dank ook aan de Staten voor de brede steun die er is voor onze Woonagenda en ook voor een actieve rol van de provincie, als het gaat om het thema volkshuisvesting. Ik zal nog even een aantal van uw opmerkingen en ook een aantal van uw vragen nog beantwoorden. Dan hoop ik dat we daarna aan de slag kunnen, als het gaat om bouwen. Voorzitter, voor een groot deel heb ik dezelfde dingen gehoord als in de commissie. Ik zal daar nog puntig even wat proberen toe te lichten. Dank ook aan de heer Camies voor de complimenten die hij in mij richting heeft gemaakt. En u heeft ook wel goed geschetst welke thema's er eigenlijk allemaal prangend aan bod komen in deze Woonagenda. Want er is een wooncrisis in Nederland. In de Randstad misschien anders dan hier in Drenthe, maar dat betekent dat wij er wel op moeten blijven inzetten. En wij moeten ook ons geluid laten horen in Den Haag, om te zorgen dat er voldoende aandacht blijft van het Rijk om hier ook een rol te pakken als provincie. U merkt zelf ook op, het geld gaat niet naar woningen. Nee, gelukkig gaan we niet zelf woningen bouwen, want met € 2 miljoen ben ik na een rijtje van tien ongeveer klaar. Dat zou jammer zijn. Ook de heer Schoenmaker refereert geloof ik aan het multipliereffect. Maar als we het op deze manier inzetten, dan gaan wij ervan uit dat we veel meer projecten los kunnen trekken, meer plannen naar woningen kunnen omzetten. U zegt, kan ik nog een keer uitleggen wat een impulsteam precies gaat doen? Daar ben ik uiteraard toe bereid. Dat kan dus gaan om menskracht inzetten. Wij hebben ook... In de afgelopen Investeringsagenda hadden wij een impuls volkshuisvesting, waar wij financiën ter beschikking stelden voor volkshuisvestelijke projecten. En de laatste daarvan zullen wij binnenkort gaan beschikken als college, dat heeft dus 3 jaar geduurd en daar sturen wij u dan ook een brief over met het laatste project, maar ook een korte evaluatie. Maar ik kan u wel delen, menskracht bij gemeenten is een bottleneck, als het gaat om het realiseren van woonprojecten. Dus daarom stellen wij voor om menskracht in te zetten in twee vormen. Het kunnen gewoon projectleiders zijn, dat kan ambtelijke kracht zijn bij een gemeente, als dat echt de bottleneck is om iets te realiseren. Maar het kan ook zijn specifieke expertise in te huren, bijvoorbeeld als het gaat om herstructureringsprojecten. Mevrouw Potharst heeft een aantal voorbeelden genoemd voor binnenstedelijke projecten. Dat kan ingewikkeld zijn en als er elders in het land iemand ervaring mee heeft, dan kan het enorm helpen door die expertise in te huren. Hoe zorgen wij er nou voor dat dat precies op de goede plek landt? Wij

hebben KAW Bureau, adviesbureau, architectenbureau, uit Groningen gevraagd om onze uitvoeringsagenda op te stellen? Dat doen we niet zelf. We stellen het uiteindelijk wel zelf vast natuurlijk. Zij brengen vervolgens in beeld, wat kunnen nou precies de vragen zijn waarbij we de instrumenten uit de Woonagenda in kunnen zetten? En om aan te geven dat wij niet de enige zijn die constateren dat menskracht een probleem is, wij hadden dit impuls-team bedacht en het ministerie van BZK heeft een flexpool en die noemen zij 'Flexibele ondersteuning woningbouw'. Het komt exact op hetzelfde neer. Voor Drenthe hebben wij daar recent ook een subsidieaanvraag voor ingediend. Het Rijk geeft ons daar geld voor om dat aan te zetten. We krijgen van het Rijk zo'n € 450.000, verwacht ik. Het is eigenlijk een soort cofinanciering van het Rijk op ons Impuls-team. En dus aan de ene kant gebruiken wij daar een deel van onze middelen voor om dat te co-financieren. En aan de andere kant is dat een teken dat het niet iets is wat wij alleen in Drenthe zien, dat de menskracht toch een van de drempels is om van plannen naar huizen te komen. Er werd ook al gerefereerd aan de € 450 miljoen, die het ministerie van BZK in zal zetten als extra inzet op de woningcrisis. Alle gemeenten kunnen daar een beroep op doen, maar er worden een aantal gemeenten ook nog specifiek benoemd, waaronder Zuid- en Oost-Drenthe. Het is allemaal nog heel nieuw. Het ministerie heeft van de week die deal gemaakt, maar ik ga er dus wel van uit dat dat ongeveer dezelfde regio zal zijn als waar wij de Regio Deal hebben, omdat de minister van BZK daar op is aangehaakt. Wij zullen ook vanuit de Woonagenda onze gemeenten ondersteunen om zinvolle beroepen te doen op dat nieuwe fonds, om die gelden ook in Drenthe op een nuttige manier in te kunnen zetten. Dat is een van de dingen die wij kunnen doen met deze Woonagenda. De heer Bosch hartelijk dank voor uw complimenten, het onderschrijven ook van de opgaven, maar ook van de hernieuwde inzet van de provincie op dit thema. U vroeg, hoe zit dat nou met de passende woningvormen? Dat is een traject waarbij we dus de koppeling maken tussen de Sociale Agenda en de Woonagenda, dus het hele traject kunnen we daarmee bedienen. En dat heeft ook effect op de diverse generaties. De PVV maakte nog een opmerking over als het gaat om het of wij allochtonen met voorrang huisvesten. Voorzitter, wij kijken absoluut niet naar mensen hun achtergrond. Iedereen die in Drenthe wil wonen, wij moeten gewoon een passende woning hebben voor iedereen die hier op z'n plek is. De enige plek waar wij kijken of mensen wel of geen huis krijgen, dat is als het gaat om de huisvesting van de statushouders, waar onze gemeenten taakstelling op krijgen en wij voeren daar het toezicht op uit. Dus daar zullen wij wel op letten. Verder heeft iedereen eigenlijk recht op een prettige woning in onze prachtige provincie. De VVD vroeg nog naar de woningbouwimpuls. En wij hebben in de eerste tranche inderdaad gezien dat in Drenthe, maar eigenlijk in heel Noord-Nederland geen projecten zijn toegekend. De minister heeft daar ook al op gereageerd. Maar ik heb in de commissie al gezegd dat mij wel frustrereert, dat je om op de radar te komen bij het Rijk, dat je 500 of meer woningen in het project moest bouwen, je moet bij de veertig grootste knelpunten horen, of je moet een woningdeal hebben. Dat gaat alleen maar over groot. En dat is in de Randstad misschien aan de orde, maar ook niet uitsluitend. Voor Drenthe dekt dat eigenlijk niet de lading. Ik ben heel benieuwd naar de uitwerking van die extra inzetten van € 450 miljoen. We zullen daar ook zeker onze inbreng nogmaals richting Kamer en minister brengen. Maar voor de eerste tranche hebben wij inderdaad geen woningbouwimpuls gehad. Er zijn plannen in Meppel en in Assen die wel groot genoeg zouden kunnen zijn, zouden kunnen voldoen. Wij ondersteunen de gemeenten ook nadrukkelijk bij het doen van aanvragen voor die woningbouwimpuls. Dus ik hoop dat dat ook tot geslaagde aanvragen kan leiden voor de woningbouwimpuls. En zoals u opmerkt, als je naar heel Drenthe kijkt, dan hebben we de komende jaren zeker wel veel woningen. Maar die zijn niet allemaal gebundeld in een programma op een plek. Dus wij proberen ook nog met een...

De voorzitter: Sorry dat ik weer even interrumpeer, maar u bent aan het eind van uw spreektijd. Zou u heel kort nog kunnen afronden?

Gedeputeerde Kuipers: Ja. Wij stemmen heel goed af met de gemeente welke plannen er zijn en proberen die bij het Rijk op de lat te leggen. En als het gaat over de concreetheid waar een aantal fracties

nog naar vroeg, we komen binnenkort met ons uitvoerings- programma. Dat wordt ook goed afgestemd met gemeenten, corporaties en marktpartijen. Dat zullen we naar u toezenden en we zullen regelmatig verslag uitbrengen, als het gaat zowel in de begrotingscyclus, maar ook als het gaat over de rapportage van de voortgang van de Investeringsagenda. We zijn uiteraard bereid om ook input te leveren aan de Statenontmoeting, als u die organiseert. En tot slot voorzitter, vroeg mevrouw Potharst, dan ga ik even heel snel naar het einde, maar die vroeg nog van, hoe kijken wij nu aan tot het buitenstedelijk bouwen. Nou dat is een ruimtelijke ordening toetsing die wij doen. En ook, u refereert aan een aantal zaken van de Wet Natuurbescherming, dat is belegd met mijn collega's van RO en de heer Jumelet. Maar in zijn algemeenheid moet je kunnen onderbouwen dat er binnenstedelijke geen ruimte is, voordat je in het buitengebied kunt bouwen, de ladder van duurzame verstedelijking, en dat je met de Wet Natuurbescherming rekening dient te houden. Volgens mij heb ik zo het meeste wel beantwoord. Anders hoor ik dat graag in tweede termijn voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Kuiper. En ik zag in ieder geval de heer Camies zijn hand nog opsteken. Ja, de heer Camies wil u een vraag stellen. Gaat uw gang heer Camies. We hebben ook nog een tweede termijn zeg ik even, maar ga uw gang?

De heer Camies: Ja, misschien dat ik ook de tweede termijn hiervoor kan gebruiken. Ik stak mijn hand op, want ik kon in mijn scherm niet het handje vinden om in te drukken.

De voorzitter: Het is inderdaad de bedoeling dat iedereen zijn hand fysiek opsteekt nu met deze methode. Het is heel fijn dat u dat zo doet. Prima.

De heer Camies: Duidelijk. Is het goed dat ik anders gewoon een tweede termijn maak van deze interruptie?

De voorzitter: Jazeker, heel goed.

De heer Camies: Dat lijkt me wel zo efficiënt. ... ..

De voorzitter: Excuseer? Goed. Mevrouw Zwaan had ook haar hand opgestoken, maar die doet het ook in haar tweede termijn. Oké. Oké, dan gaan we over naar de 2e termijn van de kant van de Staten en begin ik bij u heer Camies, dus u kunt meteen uw vraag stellen. Ga uw gang.

De heer Camies: Ik ben heel erg blij om te horen dat er een uitvoeringsprogramma komt en dat er ook tussendoor regelmatig verslag uit wordt gebracht, ik hoop middels tussentijdse rapportages, maar dan blijft toch nog steeds de vraag, hoeveel woningen mogen wij dan verwachten vanuit deze Woonagenda, vanuit deze aanpak? Heeft de gedeputeerde daar ook een schatting van of iets waar we hem aan zouden kunnen houden na verloop van tijd? Ja dat is het eigenlijk. Mijn vraag zal dan zijn, kunnen we dan niet beter wachten met stemmen tot wij het uitvoeringsprogramma zien? Want ik denk dat dat dan iets concreter zal zijn dan in de Agenda zoals die nu voor ons ligt. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel heer Camies. In tweede termijn heeft iedereen een minuut en als je geen bijdrage meer hoeft te leveren, is het ook goed zeg maar. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ik loop mijn extra tijd die ik in de eerste termijn heb gebruikt, loop ik gauw in. Ik wil nog even melden dat de Partij van de Arbeid- fractie blij is om te horen dat er ook een duidelijk verband wordt gelegd met de Sociale Agenda. Dat lijkt ons zeer zinnig in deze context. Dank u.

De voorzitter: Fijn, dank u wel meneer Bosch. De heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Ben ik hoorbaar? Ben ik te verstaan voorzitter?

De voorzitter: Ja hoor. Wij zetten u hier iets harder, want u heeft een beetje een zachte stem. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Twee punten nog. Kunnen we in navolging van of in aanscherping op wat Forum gezegd heeft, kunnen we een afrekeningsrapportage zien regelmatig, waar ten minste ook het aantal gerealiseerde woningen op geschreven zou worden. Dat is een en een tweede punt is, GS is blijkbaar niet op de hoogte van de teruggang van de tevredenheid in Zuidoost-Drenthe. Klopt dat? Dat vind ik jammer.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. Ik ga naar mevrouw Zwaan van de VVD.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel voorzitter. Nog even terugkomend op de reactie van de gedeputeerde met betrekking tot, even kijken het... ben ik de naam even kwijt, even snel opzoeken... wat bij het Rijk kan worden aangevraagd, de woningimpuls. Ik hoorde hem zeggen van, we stimuleren de gemeenten om die aanvraag juist wel te doen. Maar ik heb even gemist of dat ook in gezamenlijkheid kan, of dat dat gestimuleerd wordt, of dat de gedeputeerde aangeeft in Den Haag dat die vraag ook wenselijk is. Daar zou ik nog wel graag even reactie op willen hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Prima de heer Mäkel van de SP.

De heer Mäkel-van Luttkhuizen: Ik heb verder niets toe te voegen hoor.

De voorzitter: Geweldig. U komt nu wel luid en duidelijk over. De heer Vegter van het CDA.

De heer Vegter: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Even naar aanleiding van de vragen van Forum voor Democratie. In het verslag is aangegeven dat er de komende jaren behoefte is aan ongeveer 10.000 woningen. De gedeputeerde heeft al een keer toegezegd dat hij daar nog een nadere specificatie, nadere duiding aan zal geven. Je kan natuurlijk nooit precies zien of je precies wel of niet op schema ligt, maar als er jaarlijks een update komt, een soort verslag van wat er gebeurd is tot nu toe, zijn wij dik en dik tevreden. Wat ons betreft aan de slag.

De voorzitter: Dank u wel heer Vegter. De heer Pragt van D66.

De heer Slagter: Dank u voorzitter. D66 blijft twijfels houden bij de Drentse Woonagenda zoals die voorligt. Maar gezien het belang dat D66 heeft aan een duurzaam, betaalbaar en levensbestendig wonen in Drenthe, zullen wij toch instemmen met de Woonagenda en we hopen dat het allemaal goed komt. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel hier Pragt. Mevrouw Slagt GroenLinks nog voor de tweede termijn?

Mevrouw Slagt: Ik zal heel graag alsnog antwoord hebben op de vraag en ook wat de heer Bert Vorenkamp benoemd. De tevredenheid natuurlijk in bepaalde regio's in Zuidoost-Drenthe neemt af. Daarom is denk ik ook dat als een van de landelijke regio's aangeduid als punt voor extra aandacht binnen het Investeringsfonds. Maar ik vroeg me af, of de provincie Drenthe dan ook nog bijdraagt in

het kader van leefbaarheid en het omzetten van het woningdoel bij bepaalde krimpregio's. Of de bepaalde woonbaarheid van de regio's, omdat voor jonge gezinnen of jonge mensen meer aantrekkelijk te maken, zodat het weer groeidorpen kunnen gaan worden.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Slagt. De heer Schoenmaker van Sterk Lokaal?

De heer Schoenmaker: Geen tweede termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg, sorry, nee de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Geen tweede termijn.

De voorzitter: Prima. De heer Duut van OpDrenthe?

De heer Duut: Nee hoor.

De voorzitter: En mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. In eerste instantie wou ik de gedeputeerde bedanken dat hij, in antwoord op de PVV over de achtergrond van de nieuwkomers, aangeeft dat we daar niet naar kijken. Dat vind ik een hele goede zaak. Dus dank daarvoor. Dan, het antwoord dat gegeven wordt over de buitenstedelijke bebouwing dat de tubes daarbij leidend is, heb ik begrepen en de ladder van duurzame verstedelijking. Nu wij de toezegging hebben gekregen dat wij ook meer informatie krijgen over de voortgang van de Woonagenda, zou ook meegenomen kunnen worden wat de uitkomsten dan zijn van deze ladder, als die dus meegenomen wordt in die plannen. Dat is de vraag die ik nog heb.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. We zijn het einde gekomen van de tweede termijn van de Drentse Woonagenda van de zijde van de Staten en ik kijk naar gedeputeerde Kuipers voor zijn tweede termijn en hij heeft daar 4 minuten voor. De heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Dank ook nogmaals voor uw steun. Even een aantal punten bij langs die u in tweede termijn noemt, of een aantal vragen die ik had laten liggen. Richting de VVD. Nee, op dit moment is het gewoon niet mogelijk om meerdere plannen te bundelen voor een woningbouwimpuls aanvraag. Het moet gaan om één plan met minimaal 500 woningen. Daar hebben we er op dit moment twee van die concreet genoeg zijn om in aanmerking te komen. Maar dit is wel iets waar wij aandacht voor vragen bij zowel de Kamer als bij de minister. Op dit moment kan het gewoon niet, helaas. Want wat zijn nou precies de doelen van deze Woonagenda? Kijk, wij kiezen ervoor om een ondersteunende rol te pakken als het gaat om volkshuisvesting. Dus wij gaan anderen helpen hun doelen te verwezenlijken. En de gemeenten moeten allemaal hun Woonvisie vaststellen en daaruit voortkomende prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties. Daar staan heel concrete doelen in per gemeente, per dorp of per generatie, per inkomensgroep. Wat is er nou nodig voor de komende jaren? Hoe gaan we dat aanvliegen? Wij gaan hen helpen om die te verwezenlijken. Dat betekent ook dat wij niet kiezen voor een woonbeleid als provincie, maar voor Woonagenda. Ik vraag u met dit stuk, dat vraagt het college u ook, zijn dit nou precies de instrumenten die wij kunnen inzetten vanuit de provincie om daar die gemeenten bij te helpen? Ik vind het namelijk ook lastig om doelen te stellen als het gaat over hoeveel woningen gaan we nou precies bouwen, in welke jaar ook, omdat wij daar zeg maar een bescheiden invloed op hebben. We kunnen natuurlijk wel in onze rapportages, u noemde net al in de Begroting of bij de rapportages over de Investeringsagenda die wij u regelmatig toesturen, kunnen wij daarover rapporteren. En wat de heer Vegter ook aangeeft, u kunt natuurlijk wel zeggen, hoe gaat het met de woningbouw in Drenthe. En dan zien wij daar voldoende voortgang. En

de projecten waar wij bij betrokken zijn, met name door het impuls- team, hoeveel hebben die nou opgeleverd? Maar ook als een project, als wij daar een bijdrage aan leveren vanuit het impuls team, dan is dat niet alleen toe te schrijven aan de inspanning van de provincie uiteraard. Mevrouw Slagt, terecht, ik heb nog geen antwoord gegeven op uw vraag. U zegt, hoe kunnen we nou met name in de krimpgebieden tegemoetkomen aan leefbaarheid en ook perspectief voor gezinnen? Vraag, wilt u dit met de gemeente bespreken? Ik zal het in het volgende overleg met de VDG aansnijden of daar inderdaad nog een extra ondersteuningsgeboefte bij is. En dan kunnen wij daar vanuit de Woonagenda een bijdrage aan leveren. En ook de PVV vraagt nog, hoe zit het nou met de tevredenheid in Zuid- en Oost-Drenthe. Maar ik ben er zeker wel van op de hoogte dat we daar extra werk aan de winkel hebben. Daarom ben ik ook blij dat het Crisisfonds wat het ministerie van BZK heeft, dat er expliciet ook gerefereerd moet aan Zuid- en Oost- Drenthe. Maar ik wijs u er ook op dat een substantieel deel van de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe zit in de pijler wonen, waar wij samen met gemeenten projecten doen op het gebied van leefbaarheid. Dus wij investeren daar al in. Dat gaat volgens mij om een bedrag van € 15 miljoen als ik het goed heb voor de hele looptijd van die Regio Deal, waar projecten op worden gegaan die de leefbaarheid ten goede komen. Dus daar wordt ook al door de provincie ook samen met de gemeente en BZK op geïnvesteerd. Tot slot voorzitter, de Partij voor de Dieren vraagt mij over een toezegging voor de ladder van duurzame verstedelijking. Die is belegd bij de heer Brink, dus ik vind het lastig om een toezegging te doen voor hoe de heer Brink de ruimtelijke toetsing doet. Dat is namelijk ons ruimtelijk beleid. Maar die ladder, dat staat gewoon zo... in onze Omgevingsvisie staat hoe wij ruimtelijk toetsen op basis van een bouwplan. Daar staan ook de instrumenten in verankerd. En volgens mij heeft mevrouw, of heeft de Partij voor de Dieren ook... Wij hebben laatst een afspraak gemaakt over hoe we de wijk Kloosterveen kunnen gaan ontwikkelen. Volgens mij heeft u die geagendeerd, dus eventueel kunt u het daar nog aan de orde stellen voorzitter. Volgens mij heb ik zo alles beantwoord. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Kuipers. Ik constateer dat we aan het eind zijn gekomen van de beraadslaging over dit agendapunt, de Woonagenda. Dank voor alle inbrengen.

H-6 Programma Ik ben Drents Ondernemer; Statenstuk 2020-962

De voorzitter: Wij kunnen doorgaan naar een agendapunt H-6 programma 'Ik ben Drents Ondernemer'. En daar heb ik een aantal woordvoerders op een rij staan. Ik hoop dat die allemaal hun camera willen aanzetten en hun microfoon nog even uit, zodat ze successievelijk zo meteen aan het woord kunnen komen. En we beginnen bij de heer Velzing van Forum voor Democratie. Ik geef hem het woord. Voor 2 minuten per fractie spreektijd. Heer Velzing. Die kan ook z'n microfoon aanzetten.

De heer Velzing: Oké, nu wel.

De voorzitter: Ja, helemaal goed.

De heer Velzing: Oké. Geachte voorzitter.

De voorzitter: Ga uw gang.

De heer Velzing: Ik ben Drents Ondernemer en geen programma. De reden dat ik op deze manier open is wegens het feit dat ik vind dat we verzeild raken in allerlei technische discussies van een in mijn optiek slecht onderbouwd rapport, dat tot doel heeft ondernemen in Drenthe aantrekkelijker te maken. De ambitie om het Drentse ondernemerschap aantrekkelijker te maken juich ik toe. De wijze waarop die ambitie wordt geformuleerd en het pad om dit doel te realiseren, zie ik niet als realistisch.

Kruip in het gevoel van de ondernemer, jonge ondernemers, wellicht zijn kracht, zijn passie, zijn kwaliteiten, zijn ideeën en vandaaruit moet je faciliteren. Onze provincie dient zich te richten op het zo aantrekkelijk maken van ondernemers, dat het een aanzuigende werking heeft op zowel de kennisindustrie als de productie-industrie. Ik vraag me altijd af waarom juist de hoger opgeleiden onze provincie opzoeken voor fietsen en wandelen, maar zich er niet willen vestigen. Dit zijn onderwerpen waarin wij als provincie aan de slag moeten, om te leren begrijpen welke voorwaarden er nodig zijn om zoveel mogelijk faciliteiten te hebben die het voor dit soort industrieën aantrekkelijk maakt om zich hier te vestigen. Een goed voorbeeld is de verdubbeling Klazienaveen en Emmen, dat is een goede zaak. Voorzitter, het zou mijn voorstel zijn om het programma zoals dat nu is opgesteld, aan te vullen met een paragraaf die erop is gericht om onderzoek te doen naar het vestigingsklimaat voor kennis- en maakindustrie. De conclusies daaruit moeten ons in staat stellen voorwaarden te creëren die de concurrentie aankunnen, met regio's als Eemshaven, Delfzijl, Heerenveen in Fryslân. Deze twee gemeenten zijn in staat om meer banen in de kennis- en maakindustrie naar zich toe te halen, dan wij in de gehele provincie. Kortom, de inzet van Forum voor Democratie is financiële middelen effectief en efficiënt investeren in het creëren van voorwaarden, die de provincie een uitstraling geven als 'the place to be' voor kennis- en maakindustrie. Dit betekent goede huisvesting voor bedrijven en werknemers, betaalbare huisvesting en betaalbare grond. Een overheid die voor ons zorgt. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Velzing. Dan is het woord aan de heer Loof van de Partij van de Arbeid.

De heer Loof: Dank u voorzitter. De Partij van de Arbeid is positief over het voorstel. Hoewel wat laat gepland, was de informatiebijeenkomst bijzonder nuttig. We werden getroffen met name door het enthousiasme van de deelnemers. De betrokkenheid van onderwijsinstellingen zien wij als een grote plus, aandacht voor mbo en hbo is hiermee geborgd. Denkt de gedeputeerde in de toekomst ook aan verbreding naar de ondernemers van de toekomst, te weten havo- vwo-leerlingen? We hikken nog een beetje aan tegen de thema-specialist Circulaire economie. Vorig jaar hebben we € 600.000 beschikbaar gesteld aan AEX, de aanjagende verbinders van de circulaire economie. Wordt hier dan niet dubbel geïnvesteerd? Een thema specialist Impakt-ondernemers zou wellicht beter op zijn plaats zijn geweest? Graag nog een reactie daarop. En tenslotte voorzitter, zien we graag dat naast resultaten van de interne en externe evaluatie de voortgang van de plusprogramma's tegemoet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Loof. We gaan naar mevrouw Kort van de PVV-fractie.

Mevrouw Kort: Ja dank u wel voorzitter. Ik ben Drents Ondernemer is het programma vanuit de provincie, dat gericht is op het stimuleren van kansrijk innovatief ondernemerschap. Bij iedere stap moet er nagedacht worden, wat zijn we aan het doen? En kan de bijdragen van Ik ben Drents Ondernemer worden gezien als staatssteun ja of nee? Een lastige situatie om in te werken lijkt ons. Het programma 'Ik ben Drentse Ondernemer 2.0' gaat samen verder met de Ondernemersfabriek en een Kennispoort Drenthe. Twee organisaties waarvan wij de nut en noodzaak altijd hebben betwijfeld. Vaak ook omdat wij de stukken welke wij hierover ontvingen geen overzicht bevatten van gestelde doelen en behaalde resultaten. Wij lezen in het stuk en de evaluatie dat er nu wel doelen zijn gesteld en dat je deze behaald zijn. En dat stemt ons positief. Hierdoor kunnen wij onze controlerende taak beter uitvoeren. Tijdens het begin van de coronamaatregelen zijn er veel telefoontjes van ondernemers binnengekomen, welke vragen hebben over de maatregelen en wat het voor hen van toepassing is of voor hen van toepassing zou zijn. Het is fijn te horen dat 'Ik ben Drents Ondernemer' dit heeft opgepakt, maar volgens ons zijn hier andere instanties voor. In de tekst staat letterlijk 'Het programma biedt expertise op thema's start, groei, innovatie, export, financiering van bedrijven, digitalisering en vergroening. De focus in de intensievere begeleiding moet liggen op dié bedrijven die aantoonbaar groener, slimmer en inclusiever willen werken. Na het lezen van deze teksten kunnen wij niet anders dan concluderen, dat

'Ik Ben Drents Ondernemer' alleen bedoeld is voor bedrijven met innovatie en op groeipotentieel en een groen karakter hebben. Er wordt dus nu gevraagd om een bedrag van ruim € 3,1 miljoen beschikbaar te stellen. Voorzitter, wij zien een organisatie met veel ambitie, maar vinden de focus te eng en zijn van mening dat vele bedrijven zich niet zullen aansluiten. Wij zijn voor werk, een goed en gezond ondernemersklimaat, maar zijn van mening dat 'Ik ben Drents Ondernemer 2.0' maar voor een beperkt aantal bedrijven een toegevoegde waarde heeft, en vinden dan ook de gevraagde investering hier niet mee in verhouding te staan. Wij kunnen dan ook niet anders dan tegen dit voorstel te stemmen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kort. Ik geef het woord aan mevrouw Udinga van de VVD.

Mevrouw Udinga: Dank u wel voorzitter. De VVD in Drenthe is blij dat er een programma 'Ik ben Drentse Ondernemer 2.0' komt en we stellen dan ook graag het gevraagde budget ter beschikking. Zeker zo'n anderhalve week voor de 'Dag van de Ondernemer' is dit een mooi signaal dat we onze ondernemers koesteren in Drenthe en hen willen bijstaan. Maar daarbij hebben we nog wel een belangrijke oproep. Zorg voor een nog betere naamsbekendheid van 'Ik ben Drentse Ondernemer', het liefst samen met gemeenten. Het programma heeft heel veel in huis voor startende, groeiende en ambitieuze ondernemers in Drenthe. Maar zorg er dan ook voor dat in alle gemeenten optimale bekendheid komt. Maak een toer langs business clubs, gemeentelijke loketten en andere partijen waar ondernemers bij elkaar komen, in heel Drenthe, in stad, platteland. Zorg dat iedereen weet wat het programma te bieden heeft, zodat er over vier jaar niemand meer zegt, "Nooit van gehoord". Dank u wel.

De voorzitter: Heldere oproep. Ik geef het woord aan mevrouw Mentink, o nee, sorry, aan mevrouw Dijkers van de SP-fractie.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel voorzitter. In aansluiting op de SP-bijdrage in de commissievergadering van de FCBE van 28 oktober en de informatiebijeenkomsten over dit project, Ik ben Drents Ondernemer, stellen we nog maar eens dat het hier een ambitieus project betreft. Ik ben Drents Ondernemer is een belangrijke ondersteuning voor startende jonge ondernemers of kan dat worden. Als belangrijkste pijler onder de Drentse economie en werkgelegenheid verdient de mkb-sector aandacht en ondersteuning in het kader van de verdere ontwikkeling. We willen er dan nog maar eens nadrukkelijk op wijzen dat die ontwikkeling juist ook vanuit de betekenis-economie extra aandacht verdient. Want als er iets duidelijk is geworden in deze coronacrisis, is het dat het primaat van het rendement denken de bovenaan voert en dat is voor de SP niet de belangrijkste. Het sociale en maatschappelijke handelen, ondernemen, valt te verkiezen boven alleen het geld binnenhalen. Tijdens de informatiebijeenkomst stelde de SP de vraag naar de feitelijke effecten van het programma ten gunste van de werkgelegenheid. Het antwoord kon helaas niet gegeven worden. De SP is daarom van mening dat het project en de werkgelegenheidseffecten in de komende periode goed gemonitord moeten worden. Bij voorkeur onafhankelijk en extern belegd. Verder zouden we graag zien dat startende ondernemers proactief de betekenis- economie en sociaal ondernemen onder de aandacht wordt gebracht en ook hierin worden ondersteund vanuit het programma 'Ik ben Drents Ondernemer'. We zullen het programma met aandacht blijven volgen, en voorstellen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Dijkers. En dan geef het nu wel het woord aan mevrouw Mentink. Ga uw gang mevrouw Mentink van de CDA-fractie.

Mevrouw Mentink: Ja. Dank u wel. Zoals ze ook al bij de commissievergadering hebben wij hier een positief geluid gegeven aan dit voorstel. En ik zal me ook helemaal kunnen aansluiten op wat Annigje Udinga van de VVD ook heeft verteld. Dus bij dezen zijn wij helemaal voor dit voorstel.

De voorzitter: Kort maar krachtig, dank u wel. Dan kom ik bij de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. D66 staat positief tegenover de ontwikkeling en werkzaamheden van 'Ik ben Drents Ondernemer'. Vanuit de ondernemers bereiken ons positieve geluiden. Natuurlijk zijn er altijd Drents Ondernemer, de Ondernemersfabriek en de Statenbijeenkomst van 28 oktober jongstleden, zijn we goed meegenomen in de werkzaamheden en resultaten van Ik ben Drents Ondernemer. Het centrale doel van 'Ik ben Drents Ondernemer' is om startende en gevestigde mkb-ondernemers zo te ondersteunen, dat zij hun overlevingskansen vergroten, zich op een goede wijze aanpassen aan veranderingen in de samenleving, voortdurend blijven innoveren en hun concurrentiepositie verbeteren. Logische en goede doelen die wij als D66 kunnen omschrijven. Vooral innovatie vinden wij erg belangrijk. Tijdens de commissievergadering en de Statenbijeenkomst heeft D66 aangegeven dat we de coronacrisis missen en de benoemde doelen en de effecten die het heeft voor mkb-Drenthe. D66 denkt daarbij onder andere aan die ondernemers, vooral zzp-ers die door de coronacrisis in de schulden komen en beneden het bestaansminimum moeten leven. Uit de beantwoording van de gedeputeerde is ons duidelijk worden dat hier veel aandacht voor is, en dat is goed om te horen. Er zijn 4 programmadoelen geformuleerd en die zijn prima. Alleen wij missen daarin de bijdrage voor het stimuleren en ondersteunen van impact ondernemen. Wel lezen wij in bijlage 2 bladzijde 6, dat er aandacht is voor sociale innovaties, maar dat is iets heel anders dan impact ondernemen. Bij impact ondernemen gaat het eerst om de impact die het bedrijf op allerlei gebieden nastreeft, zoals milieu, duurzaamheid, natuur, mens, samenleving enzovoort, en kan bijdragen en dan om het financiële rendement. Het is een ondernemer met een andere bedrijfsfilosofie. De gedeputeerde heeft aangegeven in de commissievergadering dat impact ondernemen de ondersteuning krijgt die het verdient. Dat is mooi. De vraag die D66 nog wel heeft, of er ook een inzet komt van een specialist op impact ondernemen binnen 'Ik ben Drents Ondernemer'.

De voorzitter: U bent aan het eind van uw spreektijd heet Pragt. Zou u kunnen afronden?

De heer Pragt: Ja zeker. Wel lezen wij dat er binnen 'Ik ben Drents Ondernemer 2.0' een verdere samenwerking gezocht wordt, kan worden, met de Drentse gemeentes VNO-NCW, MKB-Noord en nog en de diverse kennisinstellingen beroepsonderwijs. Dat vindt D66 een logische zaak. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Pragt. Dan kom ik bij mevrouw Haan van GroenLinks. Even kijken of mevrouwen Haan aangesloten kan raken. Kunt u uw microfoon aanzetten mevrouw Haan. Kunt u wat zeggen?

Mevrouw Haan: Ik kan wel wat zeggen, maar ik kreeg mijn geluid, microfoon niet aan. Dank u wel voorzitter. Het is goed dat de Provinciale Staten afgelopen week zijn bijgesproken over het programma 'Ik ben Drents Ondernemer'. Mooi dat de organisaties die bijdragen aan dit programma allemaal erg gedreven en enthousiast zijn om verder te gaan. Meteen na het uitbreken van de coronacrisis is het 'Ik ben Drents Ondernemer' snel overgeschakeld om hulp te bieden aan de Drentse Ondernemers. Juist in deze periode moet er voor ondernemers alle middelen gebruikt worden, zodat de ondernemingen kunnen blijven bestaan. Goed dat hierop extra is geïnvesteerd door de provincie en er veel ondernemers bereikt en ondersteund zijn. We moeten de startende ondernemers op weg helpen, maar het is veel belangrijker om de huidige ondernemers te ondersteunen. Het is dus 'Ik ben en ik blijf' een Drentse ondernemer. GroenLinks vindt het belangrijk om dit programma verder te ontwikkelen en zal dit programma en de bijbehorende financiering ook steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn dank u wel mevrouw Haan. Dan gaan we door met de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal. Aan u het woord, heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Om het Drentse mkb te ondersteunen heeft de provincie Drenthe in 2015 samen met de ondernemers het programma 'Ik ben Drents Ondernemer' opgezet. Wij vonden en vinden dit een prima initiatief. Er wordt ingezet op het verbeteren van de concurrentiepositie en helpt bij het innoveren van het Drentse mkb. Er wordt ingezet op het aanhaken van overheden bij de MKB Deal Drenthe. De provincie Drenthe speelt daarbij een belangrijke rol, als het gaat om de aanjager, de facilitator van het ondernemerschap. De lijst van de partners is echter groot. Er wordt ongeveer drie € 3,5 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan de Rijksoverheid ook een deel zal betalen voor de MKB Deal. Om zicht te houden op de besteding van de gevraagde middelen, wil de fractie van Sterk Lokaal Drenthe dat PS geïnformeerd blijft over de besteding van deze gelden. Het is, maar dat hebben we ook in de commissievergadering aangegeven, het is ook innovatief. Helemaal prima. Heel erg groen, dat vinden wij in deze tijd iets minder belangrijk, maar daar stappen wij wel overheen. De vragen aan de gedeputeerde die wij nog wel hebben. Is er onderzoek gedaan, en dat is ook wel een beetje wat ik hoorde van de VVD, bij de mkb's, dus de doelgroep waar het om gaat, hoe groot de bekendheid is van het programma 'Ik ben Drents Ondernemer'? En hoe ziet de gedeputeerde de wijze van informatie of informeren van PS over de besteding van deze middelen? Onze fractie wil namelijk dat het vruchten van deze deal wel bij het mkb terechtkomen en niet blijven hangen bij andere instanties. Maar we staan er zeer positief in. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Schoenmaker. Ik kom bij mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u voorzitter. Bij de commissievergadering hadden wij al aangegeven dat wij positief zijn over dit programma. Een programma waarin we elkaar en de Drentse ondernemers en onderwijsinstellingen elkaar versterken. Mooi dat hier al klimaatkoppelkansen gepakt worden, bijvoorbeeld door de inzet op een circulaire economie. We hadden een klein voorbehoud gemaakt bij ons positieve woorden in de commissie, namelijk de evaluatie die rondgestuurd zou worden. Die hebben we gelezen. Die is positief, het is wel een interne evaluatie lazen wij. En goed om te lezen dat in het voorstel dat voorligt ook een externe evaluatie in de toekomst gepland is, want ik denk dat dat belangrijk is om daar ook met ogen van buiten naar te kijken. Dus, kortom, mijn fractie kan instemmen met voorliggend voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Van den Berg. De heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Dank u voorzitter. Voorzitter, wat goed is, dat moet je op z'n minst behouden en daarom kunnen wij de ruim € 3 miljoen voor dit programma steunen. Wel vragen wij ons af waarom er een categorie, namelijk de zzp-ers, waarom die ontbreken. Uiteraard begrijpen wij dat het programma zich vooral richt op ondernemers met personeel, maar zo laat de organisatie ons weten, zzp-ers kunnen er desgewenst wel degelijk gebruik van maken. Tegelijkertijd weten wij uit kringen van zzp-ers zelf, dat dit programma zo goed als onbekend is. Daarom vragen wij de gedeputeerden om specifiek op deze groep wat meer aandacht te zetten en in ieder geval te zorgen dat het bekend raakt onder deze categorie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut en tenslotte mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u voorzitter. Het programma 'Ik ben Drents Ondernemer' is een samenwerking tussen alle partijen in het werkveld. Tijdens de informatiebijeenkomst werd duidelijk dat de focus komt te liggen op de impacteconomie. De Partij voor de Dieren verstaat onder impacteconomie dat er ruimte is voor innovatie in startups en dat daarbij verkleinen van de economische voetafdruk, regionalisering van de economie, sociaal ondernemerschap en milieudruk worden meegenomen. Graag horen we van GS in hoeverre deze aspecten worden meegenomen bij de impacteconomie. Ook zouden

we graag van GS horen of zij de Vereniging Impact Noord kent. Is deze vereniging betrokken bij 'Ik ben Drents Ondernemer'? Dan een vraag over de financiering. Kan het zijn dat impact ondernemers deelnemen aan Ik ben Drents Ondernemer door de keuze van de Rabobank? Heeft GS ook overwogen om bijvoorbeeld de Triodos Bank te betrekken bij IBDO? Deze bank richt zich met name op de betrekkingseconomie. De SP heeft hier zo net ook al wat over gezegd. Tijdens de informatiebijeenkomst hoorden we dat studenten worden geholpen om internationaal te gaan opereren. Dat blijft leuk, maar de vraag is hoe deze internationalisering zich verhoudt tot regionale effecten. De export blijkt in veel gevallen Nederlands milieu ... .. schade en de rekening wordt niet betaald door de ondernemer. Dat gaat ook op in Drenthe. Het gaat dan met name over bloembollen, siergewassen, zuivel en vlees. Dit college stimuleert de export. Hierbij is de vraag aan GS of dit met het oog op de milieu-opgave en de klimaatopgave wel verstandig is. Volgens een maandag jongstleden verschenen onderzoek van Golden Money, kost de sierteelt ... .. en pesticiden en levert veel CO2-uitstoot op. En zorgt de export van vlees en zuivel voor een mestoverschot en veroorzaakt stikstof- en biodiversiteitsproblemen. Daarbij wordt de winst niet gemaakt door de boer, maar door de toeleveranciers van veevoer en verwerkers van vlees, die uiteindelijk het meest verdiend. Partij voor de Dieren pleit ervoor dat deze kanttekeningen worden meegenomen bij het programma 'Ik ben Drents Ondernemer', en wachten de beantwoording van GS af.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging over agendapunt H-6, het programma 'Ik ben Drents Ondernemer', de eerste termijn van de zijde van de Staten en ik kijk naar gedeputeerde Brink of hij zijn eerste termijn zou kunnen aanvangen. En hij heeft daarvoor 4 minuten. Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Dank u wel voorzitter. Ik zal trachten om in 4 minuten heel veel vragen te beantwoorden. Maar voordat ik wil beginnen met, want er zijn een aantal opmerkingen gemaakt over impact ondernemen, over hoe we met elkaar omgaan naar de toekomst toe, wat we met export doen, en over zzp-ers. Maar ik wil nog aangeven dat het programma 'Ik ben Drents Ondernemer' een generiek programma is voor het mkb, maar ook voor de zzp-ers. En we zullen zeker de zzp-ers via de normale kanalen ook kijken hoe ze volledig mee kunnen doen. Maar het is echt een generiek beleid voor het mkb. En 99% van ons bedrijfsleven is mkb. En het sluit aan bij onze Economische Koers. Want er is ook veel over impact ondernemen gezegd. We gaan er met elkaar nog een discussie over aan. En ja, er zit een volledige koers ook in dit stuk, dat wil zeggen dat wij kijken zeker naar de toekomst toe. En we zien dat die toekomst verandert en dat het soms alleen niet meer om geld gaat, maar ook over hoe je ... .. onze maatschappij na. En die lijn, die zit voldoende, wat mij betreft, in dit programma. Maar het gaat dus ook om slimmer en groener en met impact ondernemen. Let wel, onze economische koers... Volgens mij hoor ik mevrouw Eline Vedder nu ook meedoen, maar dat zal wel aan mij liggen.

De voorzitter: Mevrouw Vedder heeft haar microfoon open staan. Oké, Ralph heeft haar al uitgezet.

De heer Brink: Voorzitter, Forum heeft iets gesteld als het gaat de heer Velzing, en die zegt eigenlijk van, hoe zit het met de maakindustrie en de techniek? Ik kijk maar even met name naar het gebied waar hij over spreekt. Ik denk dat we via de Dutch Techzone, waar we volop bezig zijn om juist dat aspect te benaderen, en in de Dutch Techzone zitten we als provincie bij en natuurlijk kijken wij daar hoe het gebied bereikbaar is. U had het even over de wegeruil. Wij kijken ook hoe we er huisvesting kunnen regelen. Maar Ik ben Drents Ondernemer is wel een ander programma om juist ondernemers met vragen en onderwerpen die we met elkaar doen, want ik wil nog een keer benadrukken, het is, laten we ook helder zijn, het is niet alleen de provincie die bepaalt wat we gaan doen. Dat doen we met al die kennisinstellingen. Dat doen we vooral met VNO-NCW en de ondernemer. Er zit een adviesraad in waar zij volgens mij de zeggenschap hebben. Ik dacht dat mevrouw Udinga dat ook zei, maar ook het CDA, het is vooral een programma voor en met ondernemers, omdat wij hun vragen beantwoorden.

Wij kunnen van alles vinden hoe een ondernemer moet ondernemen. Aan het eind van de rit zullen ze het zelf moeten doen. En wij moeten de voorwaarden scheppen, dat een ondernemer zich kan ontwikkelen en dat ze banen kunnen genereren en zodat de economie in onze provincie is. Voorzitter, dan NICE. Dat is niet dubbel. Nee, die themaspecialist is wat ons betreft aanvullend als het gaat om de circulaire economie. En ik kan daar ook wel aangeven, want ik heb wel even naar de toekomst gekeken, maar we weten dat circulaire economie heel belangrijk wordt als we het over impact hebben. Is dat ook impact? Ja, dat is ook impact. Maar we gaan naar een ander gebruik van grondstoffen toe en dit is wat ons betreft aanvulling op NICE en hoe zich dat nog ontwikkelt. Wij kijken ook in Noord-Nederland nogmaals, om met elkaar vanuit Noord-Nederland als drie provincies circulaire economie een boost kunnen geven, ook richting Europa bijvoorbeeld. Mevrouw Kort, u zegt eigenlijk van ja, de doelen staan er wel in en aan het eind van de rit zegt u, bij de PVV wij steunen niet, maar alle thema's zitten erin. Het is een maatschappelijk ondernemers... Ondernemers voelen zich maatschappelijk. Het gaat om banen, het gaat om economie. Volgens mij wil uw partij dat ook. Ik snap eigenlijk niet goed waarom u nu aangeeft, om te zeggen, aan het eind van de rit steunen we dit niet. Het is de Economische Koers die erin verworven is. Het is het mkb zelf die hierop de koers mede bepaald. Als u voor die ondernemers bent, zou u het programma wat mij betreft ook moeten steunen. Ik heb al iets gezegd, de VVD, dank voor de steun. Dat geldt ook voor het CDA. SP, ja, maatschappelijk, sociaal maatschappelijk ondernemen. Ik heb daarin al aangegeven van, wij komen daarvan als het over impact gaat op terug. Maar onze koers is daarin leidend en daar staat zeker ook maatschappelijk ondernemen voorop en impact ondernemen voorop. En we zullen ook maatschappelijke doelen, mevrouw... We denken misschien, als ik naar de Partij voor de Dieren kijk, niet helemaal gelijk over hoe we export zien. Maar tegelijkertijd zien we dat de wereld verandert. En de wereld kijkt ook inderdaad wat voor footprint laten we achter en hoe gaan we daarmee om? Ik moet trouwens heel eerlijk zijn richting Partij voor Dieren. Er is volgens mij, ik heb heel veel exportprogramma's gezien, maar ik ben nog nimmer iets voorbijgekomen over kaas, zuivel, rundvlees, melk, bloembollen. Het gaat vaak om andere industrie die kijkt hoe kan ik mijn export doen? En ik zeg nog maar een keer, er is vanmorgen ook iets van gezegd, en zo zit ik ook als gedeputeerde economie, we willen met elkaar veel doen op het gebied van natuur, cultuur en heel veel andere zaken. Maar geld zal ook eerst verdiend moeten worden en daartoe juichen deze ondernemers, juichen we het programma toe om hen daarin te helpen. Voorzitter, ja, nog even GroenLinks. Ik vind het eigenlijk...

De voorzitter: Heer Brink, u bent al behoorlijk over uw tijd heen, zou u zo kort mogelijk kunnen antwoorden nog?

Gedeputeerde Brink: Ik ben erdoor. Ik heb al gezegd dat ik het eens was met GroenLinks, dat ik eigenlijk zeg, het is niet 'Ik ben', maar 'Ik blijf Drents Ondernemer'. Sterk lokaal, de resultaten. Wij kunnen nu niet ook nog het geld, er wordt nog even naar het geld gekeken, geld is voor de aanbesteding en de club die de aanbesteding gaat doen, die het werk gaat uitvoeren. Maar we hebben al afgesproken, we gaan u wel op de hoogte houden van alle resultaten. Even kijken, volgens mij de Christen-Unie dank. De heer Duut dank. De zpp heb ik iets over gezegd. Impact ja. Impact-Noord is partner van dit programma, dus die kennen wij. En ik heb al iets gezegd over de export. Ja, en Rabo is een partner die met veel dingen met ons meedoet en het staat aan andere banken ook vrij om te kijken of we daar aansluiting bij kunnen vinden. Maar ik denk dat we in de bank een solide partner hebben. En ook de Rabobank kijkt zeker denk ik naar hoe de maatschappij er in de toekomst uitziet. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Brink. Ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn en ga even alle woordvoerders langs, te beginnen bij de heer Velzing van Forum voor Democratie.

De heer Velzing: Ik heb de meerderheid gehoord en ja, ik zie het anders, dat je ondernemen anders moet benaderen. Maar ik heb denk ik daar geen kans in, maar ik laat het hierbij.

De voorzitter: Dank u wel heer Velzing. De heer Loof van de Partij van de Arbeid.

De heer Loof: Een korte reactie. Bedankt voor de beantwoording. We blijven het een beetje bijzonder vinden, de themaspecialist, zeg maar, of de themaspecialist circulaire economie. We gaan het gewoon volgen. Kortgezegd, het is een aanvulling op NICE. Dat gaan we zien. We gaan er een beetje kritisch op toekijken? Voor het overige akkoord en dank voor de beantwoording.

De voorzitter: Mevrouw Kort van de PVV.

Mevrouw Kort: Dank u wel voorzitter. Ik heb verder geen vragen of opmerking meer

De voorzitter: Oké. Mevrouw Udinga van de VVD.

Mevrouw Udinga: Dank u voorzitter. Ik heb in aanloop naar deze vergadering met heel veel ondernemers, adviseurs en voorzitters van onder andere belangenverenigingen gesproken. Opvallend was dat, zij die het programma kenden er over het algemeen laaiend enthousiast over waren, maar dat er toch ook wel een grote groep was die totaal niet wist wat Ik ben Drents Ondernemer inhoudt. En nogmaals de vraag aan de gedeputeerde, wilt u uw best doen om aan te dringen bij de mensen achter dit programma, om te zorgen voor een betere naamsbekendheid? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Udinga. Dan mevrouw Dijkers van de SP.

Mevrouw Dijkers: Nee dank u wel voorzitter.

De voorzitter: De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Dank voor de uitgebreide beantwoording heer Brink en D66 kan van harte instemmen met de voortzetting van het programma Ik ben Drents Ondernemer.

De voorzitter: Dank u. Helder, mevrouw Mentink van het CDA.

Mevrouw Mentink: Bedankt voorzitter, nee ik heb geen aanvulling en ook bedankt van de gedeputeerde over zijn vragen en antwoorden.

De voorzitter: Mevrouw Haan van GroenLinks.

Mevrouw Haan: Ik heb verder geen vragen of opmerkingen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Haan. En u ziet er nu veel beter uit hoor. Laat ik dat erbij zeggen, want u zat net in een soort van belichting die heel fel was, maar nu ziet het er prima uit. En dan de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Ja heel kort. Ik sluit me eigenlijk toch wel aan bij de woorden van mevrouw Udinga over de bekendheid bij de ondernemers. Daar hebben wij ook vragen over. De gedeputeerde had er nog niet echt op gereageerd. Dat vinden wij wel belangrijk, dat het bekend is bij de ondernemers. En voor de rest heb ik geen vragen.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker. Ik ga naar mevrouw Van den Berg van de Christen-Unie.

Mevrouw Van den Berg: Wij hebben ook geen verdere vragen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Dank aan de gedeputeerde voor de toezegging over een goede aandacht voor de zzp-ers.

De voorzitter: Dank u. En als laatste mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Ik ben een beetje geschrokken van de gedeputeerde, dat hij zegt dat hij niet bekend is met de negatieve effecten van export, van producten zoals bloembollen, en vlees en zuivel. Eventueel kunnen wij hem daarvan op de hoogte stellen, als hij dat wil. En daarnaast zou ik graag nog horen, het antwoord op de vraag of er overwogen is om ook een andere banken erbij te betrekken dan de Rabobank.

De voorzitter: Dan zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn van de zijde van de Staten. Ik kijk naar de heer Brink voor zijn tweede termijn voor 2 minuten. Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Ja voorzitter. Allereerst dank voor alle steun die uitgesproken is. Die dank en waardering wil ik ook richting mijn medewerkers doen, die hard gewerkt hebben om deze aanbesteding in dit programma te doen. Dat wil ik ook graag even melden. De VVD en Sterk Lokaal. Er is ook een soort budget voor toch meer marketing nog te kunnen doen. En mevrouw Udinga heeft dat in de eerste termijn ook wat voorbeelden gegeven wat we kunnen doen. Daar zullen we zeker aandacht aan schenken. Dat nemen we ook mee. Maar ik wil nog even komen op wat ik tegen mevrouw Potharst gezegd heb van de Partij voor de Dieren. Hoe ik denk over export van zuivel en kaas mag duidelijk zijn. Daar ben ik positief over. Het enigste wat ik aangegeven heb is, het blijft trouwens voor 80% binnen een straal van 800 km, het is ook maar net wat je lokaal noemt. Maar wat ik wil aangeven is dat er vanuit het programma Ik ben Drents Ondernemer zelden of niet gesproken is, in ieder geval mij niet bekend. Als het gaat om export van bollen heb ik aangegeven, of zuivel of kaas of andere zaken die met landbouw gerelateerd zijn, en waar u zich maar druk om maakt, dat zijn vaak niet de producten waar export over gaat in dit programma. Dat is wat ik bedoelde. Ik ben op de hoogte van wat er gebeurt als het gaat om export. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Brink. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging over dit agendapunt, programma 'Ik ben Drents Ondernemer' en gaan we aan het eind van deze vergadering over stemmen.

H-7 Expeditie Energieneutraal Wonen 2020-2023; Statenstuk 2020-953

De voorzitter: En ik ga door met het volgende agendapunt onder H-7 en dat behelst de Expeditie Energieneutraal Wonen 2020-2023. Voor de eerste termijn heeft iedere fractie 2 minuten spreektijd, GS 4 minuten en voor de tweede termijn 1 minuut spreektijd per fractie en GS 2 minuten. Even kijken met wie we van start kunnen gaan, want alle woordvoerders zie ik al op mijn scherm. Dat is heel fijn. De woordvoerders hebben allemaal hun camera's aan en haar microfoon uit, behalve de heer Bos van Forum voor Democratie, want die geef ik als eerste het woord. Johnny Bos ga uw gang.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, Forum voor Democratie. Democratie kijkt met gemengde gevoelens tegen dit voorstel aan. Niet omdat zij het oneens zou zijn met het hoofddoel van de expeditie. De Drentse woonomgeving is in 2040 energieneutraal. Op zichzelf is best na strevend, al had het van profaan beleid getuigd om nu al een grote slag om de arm te houden voor wat betreft de haalbaarheid. Ook lof voor de concreetheid waarmee de belangrijkste doelstelling nader in de tijd gepreciseerd is. In 2023 moet 27% ten opzichte van 1 januari 2015 reductie in het gebruik van fossiele brandstoffen gemiddeld per huishouden gerealiseerd zijn.

De voorzitter: Mag ik heel even meneer Bos. Meneer Bos? Ik zag mevrouw Potharst met haar hand zwaaien. Wil zij een interruptie plegen, mevrouw Potharst?

Mevrouw Potharst: Voorzitter, u was al bij het volgende agendapunt. Ik wilde graag een interruptie plegen. bij gedeputeerde Brink. Maar misschien kan hij mijn vraag over de Rabobank nog beantwoorden
... ..

De voorzitter: Ja, hij had die vraag al in de eerste termijn beantwoord weet ik, want ik heb een beetje geluisterd. Maar goed, misschien kan hij die nog een keertje beantwoorden. Dat doen we na de inbreng van meneer Bos. Dus ik hoop dat de heer Brink nog aanwezig is. Meneer Bos, wilt u uw betoog vervolgen? En neem ons niet kwalijk voor de interruptie.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. ... gemiddeld per huishouden gerealiseerd zijn, door energiebesparing en hernieuwbare opwek. Nou, daar kunnen we wat mee. Men zal nu al precies geïnformeerd worden over de hoeveelheid fossiele brandstoffen die gemiddeld per huishouden in Drenthe over heel 2014, en voor de lange termijnvisie liefst ook nog van een aantal jaren daarvoor, door de schoorsteen wordt geblazen. En kijk daar, beginnen onze gevoelens worden gemengd. De informatie schittert door afwezigheid in het rapport. We vragen de gedeputeerde met klem om die cijfers met bronvermelding uiteraard onverwijld en expliciet aan PS te doen toekomen. Een licht gevoel van ergernis bevangt ons ook bij de herinnering aan de PS-vergadering van 3 juli 2019, waarin de tot dan toe uiterst succesvolle Drentse zonnelening wordt ingetrokken. Van de grote partijen was alleen Forum voor Democratie unaniem gerapporteerd voor continuering daarvan. Waren we toen zo verstandig geweest om dat niet te doen, dan waren we nu alweer een flinke slag verder geweest in de richting van de hoofddoelstelling van deze expeditie. Nu lijkt het er sterk op dat we met het werkplan opnieuw het grote wiel aan het uitvinden zijn, terwijl we op 3 oktober 2019 een bescheidener wiel, dat wel in de juiste richting rolde, in een sloot hebben gegooid. Tenslotte voorzitter. Van de € 4 miljoen die de totale begroting van dit plan vormt, gaat € 1 miljoen, 25%, op aan proceskosten, reclame maken, bewustzijn vergroten, draagvlak creëren, leerprocessen op gang brengen en hoe al die andere modieuze marketingtermen ook mogen heten. Die 25% komt dus niet rechtstreeks ten goede aan de bewoners met lage inkomens, teneinde energiearmoede te voorkomen, om het voor hen mogelijk te maken dat ze hun woningen laten verduurzamen. 25% overheadkosten, want dat is het in feite, is in elke organisatie, in elk plan verschrikkelijk veel. Dat zal iedere accountant beamen. Een bedrag van...

De voorzitter: Heer Bos, u bent al behoorlijk over uw spreektijd heen, kunt u afronden.

De heer Bos: Ja hoor. Een bedrag van € 400.000 was voor dit doel volgens ons ook aanvaardbaar geweest. Niettemin zal Forum voor Democratie, altijd positief als het gaat om behartenswaardige doelstellingen, de lange termijn nastreven, de hiervoor geformuleerde bezwaren tegen onderdelen opzietten en instemmen met het werkplan Expeditie Energieneutraal Wonen 2020-2023. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos en ik geef dus nu even het woord aan de heer Brink. Het is een beetje ongebruikelijk, maar dat komt ook door het digitale vergaderen. Dus duidt het de voorzitter niet

euvel om toch nog de interruptie van mevrouw Potharst te kunnen beantwoorden, die zij over het vorige agendapunt nog wilde stellen. Heer Brink, dat ging over de bank. Kunt u daar nog iets over zeggen?

Gedeputeerde Brink: Ja voorzitter. Allereerst wil ik aangeven dat het niet alleen de Rabobank is, maar ook andere banken. Wij staan trouwens ook open voor andere banken om mee te doen aan het programma. Maar ik wil ook een opmerking maken over dat wij alleen maar diepe waardering hebben dat de Rabobank zich als partner opstelt in dit programma, waar dus ook de ondernemers zelf in zitten, de kennisinstellingen. En wij zien het als een zeer gewaardeerde partner die zeker met het oog naar de toekomst kijkt, die ook weet welke veranderingen er in de samenleving zijn. Die ook oog heeft voor onze economische koers, en zeker waar het gaat, en ik noem het maar even, impact ondernemen in de brede zin, denk ik dat de Rabobank een fantastische partner is waar we heel trots op zijn. Maar nogmaals, als andere banken mee willen doen, staat het programma daarvoor open. Heel graag zelfs. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Brink. Ik kijk nog even naar mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Mooi, dan hebben we nu echt het vorige agendapunt geheel en al afgerond, mag ik hopen en ga ik door met de tweede woordvoerder voor wat betreft dit agendapunt, Energieneutraal Wonen. En dat is de heer Zwiers van de Partij van de Arbeid. Ga uw gang.

De heer Zwiers: Voorzitter dank u wel. Tijdens de commissievergadering lieten wij al weten enthousiast te zijn over de Expeditie. Energieneutraal Wonen. Het verbeteren van de woonkwaliteit, het lokaal eigendom en de opbrengst naar inwoners, dat spreekt ons aan na. Lubach is al aan de orde geweest eerder vandaag. Mevrouw Meeuwissen heeft ook er ook naar gekeken afgelopen weekend. Daarin werd nogal eens duidelijk dat het opwaarderen van woningen met de laagste energielabels het meest financieel aantrekkelijk is. En wat de Partij van de Arbeid betreft is dat niet alleen financieel aantrekkelijk, maar ook vooral sociaal het meest aantrekkelijk. Mensen met de laagste inkomens wonen bovengemiddeld vaak in woningen met lage energielabels. Hier snijdt het mes aan twee kanten. Meters maken tegen lage kosten voor mensen die het goed kunnen gebruiken. Dat zou de hoogste prioriteit moeten hebben. Voorzitter, ik loop al wat vooruit op de amendementen, misschien dat het ook wat tijd scheelt van de PVV. Die zullen wij niet gaan steunen. Wij geloven in waterstof en de opslag van duurzame energie. En met betrekking tot het andere amendement steunen wij het uitgangspunt dat participatie van omwonenden zo hoog mogelijk moet zijn. De SP vroeg daar ook al naar tijdens de commissie, maar het als verplichting op te nemen is echt onmogelijk. Dat gaf de gedeputeerde ook tijdens de commissie al aan. Dus ook dat amendement zullen wij niet steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Zwiers. Dan gaan we naar de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, ik wil als eerste graag intromperen op de heer Zwiers.

De voorzitter: Dat zou heel goed kunnen. Gaat uw gang? U stelt nu een vraag aan de heer Zwiers.

De heer Vorenkamp: Ja, de heer Zwiers die zegt dus dat die participatie niet mogelijk is voor 50% juridisch. En dat is inderdaad juist. Maar wij stellen ook geen eisen aan die participatie. Maar we zeggen gewoon, u bent vrij om die participatie al dan niet voor 50% te realiseren minimaal. En als u dat niet

doet, dan moet u gewoon de subsidie die u ontvangen heeft van de provincie terugbetalen. Dat is alles, dat mag. Wij mogen als provincie die eisen aan onze eigen subsidie wel stellen. Dank u wel voorzitter. Ik denk dat de heer Zwiers dat wel met mij eens zal zijn.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. De heer Zwiers heeft vast zijn eigen beantwoording. Gaat uw gang heer Zwiers.

De heer Zwiers: Dank u wel voorzitter. Dat is een mooie snelle aanname van de PVV, dat wij dat dan ook maar meteen daarmee eens zouden zijn. Zoals gezegd, wij zijn voor zo hoog mogelijke participatie van inwoners, maar om dat in subsidievoorwaarden als harde eis te stellen, dat gaat ons een brug te ver. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Zwiers. Ik neem aan dat de heer Vorenkamp niet in tweede instantie nog een vraag wil stellen aan de heer Zwiers. Ik geef hem nu wel het woord voor zijn bijdrage aan dit debat. De heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u wel. Allereerst voorzitter is, om met de titel te beginnen, de doelstelling erg ambitieus en in de ogen van de PVV ook onnodig ambitieus. Energiebesparing in de vorm van betere isolatie, verbeteren en efficiëntere verwarming, besparing op elektriciteitslasten, is wat ons betreft prima. Zolang dit inderdaad tot een beter wooncomfort en niet tot een toename van de totale lasten zal leiden. Daar hoort wat ons betreft ook 'geen versnelde van het gas af operatie' bij en ook geen kostbare waterstoftransitie. Wat er ook bij hoort voorzitter, is dat alles wat hier mee te maken heeft, op basis van vrijwilligheid hoort te gaan. En ik verneem graag van GS of dat in Drenthe nog steeds het uitgangspunt is, en ook bij de Drentse gemeenten. Ik ben blij dat de operationele doelen hier opgesomd worden, dan kunnen we daar ook wat van zeggen. En op een aantal hebben we voorbehoud. U heeft het gezien in het amendement. Dat zal ik zo even voorlezen. Top drie. De regionale en sterke burger- initiatieven. Er moet als voorwaarde gesteld worden dat deze initiatieven de participatie van de lokale burgereigenaren van ten minste 50% zal realiseren, tenminste in de netto-opbrengsten. Zo niet, vervalt de subsidie. Ik heb dat zonet aan de heer Zwiers ook even uitgelegd. Als we geen minimumeis stellen, komt er van die participatie gewoon helemaal niets terecht. Dus even over die participatie nog. Alleen meepraten is leuk natuurlijk, maar vooral meedelen. De SP was dat ook al van mening. Doel 5.1 en 5.2 ondersteunen wij niet voorzitter. De eerste is veel te duur en dus onrealistisch. We hebben onze kritiek daarop al gegeven. Dat gaat dus over die opslag van warmte in West-Drenthe, doelstelling 'Operationeel Doel'. De waterstofwijk wordt een sof. Als er al waterstof geproduceerd en gebruikt moet worden, dan zeker niet voor verwarming, maar is eerder logischer om dat in te zetten vooralsnog voor opslag en chemie. Verder vinden wij dat die € 1 miljoen voor de PLED wel erg veel geld lijkt te staan. Valt de monitoring daar ook onder en valt operationeel doel 6 daar ook onder? Of gaat dat geld weer naar mooie folders van een marketingbureau? Die weten wel raad voorzitter met hun budgetten. Vooralsnog zijn wij er niet gerust op. Ik stel voor om de amendementen in te dienen. En dan lees ik alleen voor, omdat ik net al uitleg heb ... .. zoals genoemd is onder operationeel doel 5.1...

De voorzitter: Kunt u iets helderder praten? Gaat dat lukken met uw amendement? Want u heeft nog een half minuutje om uw amendementen in te dienen. Ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Ik houd het bij de wijziging in de amendementen. De tekst van het ontwerpbesluit als volgt aan te passen: Op pagina 2, sorry, 2020- 953-1 wordt punt1 van het ontwerpbesluit gewijzigd in: 1. De Expeditie Energieneutraal Wonen 2020-2023 vast te stellen onder vervallen van de operationele doelen 5.1 en 5.2 en gaan over tot de orde van de dag. Dan ons amendement inzake 'Minimumeis Participatie', besluiten om de tekst van het ontwerpbesluit als volgt aan te passen: op pa-

gina 2020-953-1 wordt punt 1 van het ontwerpbesluit gewijzigd in: Punt 1, de Expeditie Energieneutraal Wonen 2020-2023 vast te stellen onder toevoeging van de voorwaarden van minimaal 50% bewoners- participatie, inhoudende de voorwaarden dat omwonenden minimaal 50% in de netto opbrengsten zullen delen, bij de toekenning van subsidies genoemd ook onder operationeel doel 3 sub 2 en gaan over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. Ik kom bij mevrouw Udinga van de VVD. Ik zie haar niet zo snel op mijn scherm staan. Even zien.

Mevrouw Udinga: Ik ben ook geen woordvoerder voorzitter.

De voorzitter: O, wie is dan de woordvoerder namens de VVD? Ik zie geen... Ha, mevrouw Zwaan, die zie ik zwaaien. Mevrouw Zwaan, gaat uw gang.

Mevrouw Zwaan: Ja dank u wel voorzitter. Ik ben weer in beeld, maar op de lijst schijnbaar niet in beeld, maar dat geeft niet. De Expeditie Energieneutraal Wonen. Voorzitter, we hebben daar in de commissie ook al het een en ander over gezegd en we hebben in het coalitieakkoord afgesproken dat we dit zouden gaan doorzetten. De VVD kan zich ook vinden in de genoemde investering, zoals ook al aangegeven in diezelfde commissievergadering. Rest mij om even in te gaan op de amendementen van de PVV, de heer Vorenkamp. De heer Zwiers zei het ook al, van de PvdA. Dat was ook eigenlijk een beetje onze insteek. Is die bewoners- participatie haalbaar? Kunnen we dat verplichten? Ook wij zien het als lastig en niet wenselijk, ook als die subsidie dan daarna teruggevraagd moet gaan worden. Wij zien dat ook niet zo zeer zitten. Dus in die zin sluiten wij ons aan bij de PvdA. Voor zover voorzitter. Volgens ons kan dit zo door. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zwaan. Neem ons niet kwalijk dat we uw collega Udinga op het lijstje hadden staan. Maar blijft u lekker op het scherm bij dit agendapunt. Dan de heer Mäkel-van Luttkhuizen van de SP. Gaat uw gang.

De heer Mäkel-van Luttkhuizen: Dank u wel voorzitter en we hopen dat het goed gaat. De SP wil graag nog even hebben over het lokaal eigenaarschap. Belangrijk voor ons is, dat hier in de praktijk voor inwoners van Drenthe uiteindelijk in hun voordeel van wordt gerealiseerd. Want de SP is het eens met dat het lokaal eigenaarschap daarbij een sleutelrol zou moeten vervullen. En het is goed te lezen dat Gedeputeerde Staten daartoe een programma lokale energietransitie Drenthe heeft opgesteld, het PLED. Echter, de SP zou graag zien dat GS zou vastleggen dat er van de opwekking van duurzame energie minimaal 50% uit lokaal eigendom wordt gehaald in plaats van te streven naar 50%. Want alleen dan kan er sprake zijn van een eerlijker verdeling van de lusten en lasten. Indien er slechts bijvoorbeeld 10% lokaal eigendom wordt gerealiseerd, zou dat weliswaar aan de concept-RES voldoen, maar in de praktijk betekent dat te weinig voor burgers. En daarom wil de SP GS met nadruk verzoeken, dat wanneer men niet in staat zou zijn de 50% te realiseren, PS toch op de hoogte wordt gehouden op welke wijze GS tracht dit percentage te behalen, dan wel bereid is om die actie te ondernemen, of het beleid bij te stellen, opdat zo veel mogelijk lokaal eigendom wordt gerealiseerd, dat het liefst in de buurt komt van de genoemde 50%. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Heer Mäkel, het ging zo goed nu. Ik weet niet hoe dat kan.

De heer Mäkel-van Luttkhuizen: Ik ben met stomheid geslagen.

De voorzitter: U was zo goed verstaanbaar. Fantastisch. Oké, ik ga naar mevrouw Vedder van het CDA. Oh, de heer Vorenkamp heeft een interruptie voor de heer Mäkel. De heer Vorenkamp, ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u wel voorzitter. Ja meneer Mäkel. U heeft het over 50% deelname in het kapitaal, maar zou het niet voldoende zijn als de omwonenden kunnen delen in minimaal 50% van de netto-opbrengst? Voor mijn part nemen ze deel voor 10% aan kapitaal, maar de omwonenden krijgen in hun totaliteit wel minimaal 50% van de netto-opbrengst. Dat zou toch eigenlijk voldoende moeten zijn?

De voorzitter: De heer Mäkel.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ja sorry, maar ik kan de heer Vorenkamp gewoon helemaal niet verstaan. Ik zie dat hij zijn lippen beweegt en op de achtergrond hoor ik iets, maar ik heb ook van het vorige betoog, sorry meneer Vorenkamp, ik heb er helemaal niks van kunnen horen.

De voorzitter: Lieve hemel. Nou, hoe doen we dit? Eens even denken. Heer Vorenkamp, zou u misschien via uw fractiegenoot heel kort uw vraag kunnen laten stellen? Want, of wilt u het nog een keer proberen?

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Of dat hij me even belt?

De voorzitter: Dat mag ook. Dat is een goed idee.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, dat wil ik wel doen, maar u kunt natuurlijk altijd nog de vraag herhalen.

De voorzitter: Sorry nou, versta ik u ook niet meneer Vorenkamp. Zegt u het nog eens.

De heer Vorenkamp: U zou natuurlijk ook mijn vraag kunnen herhalen, want u bent wel duidelijk verstaanbaar.

De voorzitter: Ja, maar kijk, u heeft een heel intro daarbij gehad, dus als u nou in een zin uw vraag zou willen stellen, dan wil ik luid en duidelijk proberen om die vraag te herhalen. Ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Is in plaats van 50% kapitaaldeelname niet voldoende als de omwonenden voor 50% in de opbrengst gaan delen?

De voorzitter: Is in plaats van 50% kapitaaldeelname het niet voldoende als omwonenden voor 50% in de opbrengst kunnen delen? Heer Mäkel, kunt u dat verstaan?

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ja, dat kan ik van u verstaan.

De voorzitter: Dat is de vraag van de heer Vorenkamp.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Nee, ik snap het. Ja, ik heb daar mijn fractie nog niet over geraadpleegd voorzitter, dus dat zou ik graag... Het klinkt wel heel aantrekkelijk wat de heer Vorenkamp hier voorstelt.

De voorzitter: Oké. Dus de heer Mekel gaat in conclaaf in zijn fractie en het klinkt aantrekkelijk zegt hij. Goed zo. Dat was de interruptie van de heer Vorenkamp. Ik ga naar mevrouw Vedder van het CDA en ik hoop niet dat ik alle vragen nog een keer hoef te herhalen. Nee hoor, dat is flauw. Mevrouw Vedder ga uw gang.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, participatie is een breed begrip van meebeleven, meepraten en meedenken naar echt meedoen en deelnemen in projecten. En dat kan in grote of in kleine vorm. En de CDA-fractie hecht waarde aan alle vormen van participatie, omdat een transitie pas echt een transitie is, als deze door de samenleving wordt doorleefd. En voorzitter, het CDA is een partij van het midden en van de verbinding. En het slaan van een brug tussen een abstract akkoord van Parijs naar iedere Drentse voordeur is iets wat deze fractie heel serieus neemt. Niet voor niets heeft mijn fractievoorzitter Bart van Dekken zojuist een motie ingebracht over burgerparticipatie in de energietransitie. En juist omdat het eigen huis, de plek waar we ons thuis voelen, het dichtst bij eenieder staat, draagt de CDA-fractie de Expeditie Energieneutraal Wonen een zeer warm hart toe. We ondersteunen de volle breedte van deze expeditie. Van het stimuleren en professionaliseren van lokale en coöperatieve initiatieven, essentieel voor het behoud van een balans ten opzichte van de energiecowboys, tot aan innovatieprojecten die voor de toekomst grote vraagtekens op het gebied van warmtetransitie en energieopslag moeten gaan beantwoorden. De PVV-fractie noemde net al het voorbeeld van de windmolens in Emmen die, als het in Duitsland hard waait, het in Emmen ook wel hard zal waaïen. Dus hoe moet je dan energie naar elkaar toe verkopen? En voorzitter, deze innovatieprojecten zijn nu juist een antwoord op precies dát probleem. Dus hoe bijzonder is het dan dat de PVV-fractie juist dat punt uit de expeditie wil halen? Voorzitter, er is een boel te doen en wat ons betreft beginnen we thuis. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder. De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Het doel...

De voorzitter: Wil de heer Vorenkamp weer een interruptie plegen? Oké, de heer Vorenkamp. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Een hele korte interruptie, een korte vraag aan mevrouw Vedder. Is mevrouw Vedder ervan op de hoogte en is het CDA ervan op de hoogte dat waterstof, want daar doelt ze natuurlijk op, dat waterstof zo ongeveer de duurste energiedrager is die er bestaat?

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Voorzitter, daar ben ik van op de hoogte. Op dit moment is dat zo, omdat we nog geen surplus aan groene energie hebben. Dat gaat natuurlijk wel komen. Maar er zijn bovendien een heleboel andere innovaties die het probleem van een surplus aan energie op de momenten waarop we geen energie nodig hebben en het tekort ervan op momenten dat we wel stroom nodig hebben, kunnen gaan ondervangen. Bijvoorbeeld apparaten die slim genoeg zijn om de stroom te gebruiken op de piekuren en dan vervolgens zelfstandig hun werk kunnen doen op de momenten dat het niet waaït. Bijvoorbeeld.

De voorzitter: De heer Vorenkamp nog?

De heer Vorenkamp: Mevrouw Vedder is heel erg optimistisch, dat is duidelijk. Maar mevrouw Vedder weet waarschijnlijk ook, dat regelmatig er zoveel duurzame energie over is, dat de energieprijzen zelfs

negatief wordt. Je krijgt geld toe als je energie afneemt. Dus wie zegt dat er geen overschotten zijn? Nee, er zijn regelmatig grote overschotten. Dank u wel.

De voorzitter: Wil mevrouw Vedder nog reageren?

Mevrouw Vedder: Ja zeker. Dat is namelijk precies wat ik net bedoelde. Er zijn regelmatig overschotten van duurzame energie door het karakter van de manier waarop we die opwekken. En daar hebben we dus die innovatieve projecten voor nodig, om dat probleem te tackelen hoe we daarmee omgaan. Dus ja, mijn verbazing blijft gewoon overeind, dat de PVV-fractie daar niet op wil investeren.

De voorzitter: Ik zag dat de heer Zwiers ook zijn hand opstak. Is dat zo? Nee? Oké. Goed, dan gaan we verder met de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Het doel van de expeditie, de Drentse woonomgeving is in 2040 energieneutraal, is een prima doel, dat wij als D66 van harte onderschrijven. Voor Expeditie Energieneutraal Wonen vindt D66 het belangrijk dat we stréven naar 50% lokaal eigendom. Dat bepaalt ook mede het draagvlak en de betrokkenheid. Bij projecten die voortvloeien uit de RES hebben we afgesproken dat we de participatieladder zouden toepassen. We gaan ervan uit dat die participatieladder ook wordt toegepast bij de Expeditie Energieneutraal Wonen. In het werkplan staan vele mooie woorden en plannen. Maar wat merken de inwoners van Drenthe hiervan? En hoe worden ze geholpen bij de opgave die er zijn? Kan de gedeputeerde dat toelichten? D66 gaat er van uit dat het gevraagde budget van € 4 miljoen onder anderen gebruikt zal worden om de groene economie verder te stimuleren en bedrijven die zich hierop richten, ondersteunt. Kan de gedeputeerde aangeven of dit zo is? En kan de gedeputeerde aangeven welke concrete tijdlijn en meetpunten er zijn, om te komen tot de einddoelstelling dat de Drentse woonomgeving in 2040 energieneutraal is? Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u heer Pragt. Ik ga naar de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Ik zie soms een beetje verwarring bij dit debat. Ik heb echt het idee dat we in de Expeditie Energieneutraal Wonen zitten en niet zozeer in de RES en ik hoor heel veel over hernieuwbare energieopwekking, vooral grootschalig. Corporaties, participatie daarin? Ik zie de link wel, maar ik heb er wel een beetje verwarring over. Mijn dank in ieder geval aan het college voor de gisteren ontvangen onderbouwing over het percentage reductie gebruik fossiele brandstoffen in Drenthe, in Drentse huishoudens en is gemiddeld mooi om te zien. De opgewekte elektriciteit meegerekend is de vraag naar elektriciteit uit TenneT met bijna een derde gedaald. Dit is fantastisch. Een grote opgave ligt echter nog in het gasverbruik en dat is ook zichtbaar in de infographic. De populairste maatregelen vanuit energiebesparing waren HR-glas en zonnepanelen, waar dus geen zonnelening voor nodig is. En isolatiemaatregelen die over het algemeen het meeste rendement hebben, zijn: Als winnaar dakisolatie, goede tweede gevelisolatie en vervolgens gedeeld derde met HR-glas gaat vloerisolatie. De huidige subsidieregelingen, zoals in de Subsidie energiebesparing eigen huis, vanuit de RVO, zijn toereikend om dit uit te laten voeren zonder aanvullende kosten. Maar de stand van vandaag, van de € 84 miljoen die vanuit het Rijk beschikbaar is, is € 50 miljoen nog niet toegekend. Deze subsidieregeling eindigt op 31 december. En het is te hopen dat deze onder de huidige voorwaarden in de eerste E over wordt genomen, zodat mensen daar gebruik van kunnen maken. Maar schreeuwen nou van de geïsoleerde daken? Onze inwoners zijn er nog niet genoeg mee bekend. Wij zien graag een aanvullende inzet op energiecoaches. En dat hoeft wat ons betreft geen vrijwilligers te zijn. Daarnaast wachten wij met smart op de uitwerking van de toezegging van een gedeputeerde om met het idee van materiaalsubsidie aan de slag te gaan. Dan kunnen ook onze inwoners die huren, of zelf aan de slag willen, besparen op hun energierekening. Uiteraard steunen wij dus

deze expeditie. En we zijn heel benieuwd naar de verdere uitwerking. De amendementen van de fractie van de PVV zijn volgens ons overbodig. De subsidieregeling is al bedoeld voor corporaties, die zij bedoelen. En voor het tweede amendement, bedoelt, we zullen toch moeten gaan leren en innoveren als we met overschot aan energie aan de slag willen. Dus moeten we nu al beginnen. Ik zie dat ik een interruptie krijg.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos. De heer Vorenkamp wil bijna bij iedereen interrumpen. Kunnen we afspreken dat dit uw laatste interruptie wordt meneer Vorenkamp? Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Akkoord voorzitter. Meneer Bos, u zegt dat onze amendementen overbodig zijn. Daarmee suggereert u dat die participatie van omwonenden voor wat betreft de begroting energieopwekkings- initiatieven, eigenlijk al een gedraaide zaak is. Dat komt eigenlijk altijd voor, zo doet u het voorkomen. Terwijl het in werkelijkheid helemaal nooit voorkomt. Je mag al blij zijn als er 50% participatie is, maar 50% wordt nergens gehaald. Ik heb er nog niet over gehoord, maar als u mij even een lijstje kunt geven van al die initiatieven eventueel in Drenthe die al op basis van die minimaal 50% gerealiseerd zijn, dan ben ik u zeer dankbaar.

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Ik heb eigenlijk geen vraag gehoord.

De heer Vorenkamp: Kunt u mij die lijst verstrekken van al die initiatieven die al 50% kapitaal deelname dus gerealiseerd hebben?

De heer Bos: Dat was eigenlijk de verwarring waar ik in het begin op los ging. We hebben het hier niet over de RES, we hebben het hier over de Expeditie. Energieneutraal Wonen. En ik wil best 50% participeren in de netto-opbrengst die ik haal uit isolatiemaatregelen in mijn eigen woning, maar volgens mij doe ik dat voor 100%. En ik snap de koppeling wel die u wil maken naar de PLED en dat geeft ook wat verwarring, maar het mooiste zou inderdaad zijn, dat een dorp zich organiseert in een corporatie om zowel op te wekken als te besparen. En volgens mij in die zin van een corporatie, om die op te richten, met die twee doelstellingen, is het niet anders mogelijk dan dat die participatie tot stand gaat komen. Want anders voldoen ze gewoon niets aan die eis, zoals in de subsidieregeling al staat, in de Expeditie Energieneutraal Wonen.

De voorzitter: Heer Vorenkamp nog in tweede instantie?

De heer Vorenkamp: Ik hoor het graag bevestigd door de gedeputeerde zo meteen. Dank u wel.

De voorzitter: Heer Bos, ik neem aan dat de heer Bos het ook laat nu, even voor wat het is. Want dan gaan we naar de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe. Wilt u nog even uw microfoon aanzetten meneer Schoenmaker?

De heer Schoenmaker: Die had ik juist aangezet en hij ging weer uit en nu is hij weer aan. Excuus. De energietransitie is een van de grote uitdagingen van dit tijdbestek. Het idee om elke woning energieneutraal te maken lijkt zeer onrealistisch, echter, elke realistische stap in deze richting omarmen we zeer. Dit voorstel is een van de vele initiatieven op het terrein energieneutraal wonen. De € 4 miljoen is op het geheel een bescheiden bijdrage, maar elke stap is er een. Het aanspreken van lokale kracht is voor ons belangrijk voor het succes en draagvlak spreekt ons zeer aan. Ook het blijven inzetten van energiecoaches hechten we van groot belang bij dit proces. Het is een proces van lange adem. Dat er speciale aandacht is voor de inwoners met lage inkomens heeft onze volledige steun. En daarbij zien

wij vooral kansen om de 27% reductie, liefst meer, fossiele brandstoffen ten opzichte van 2015 te realiseren, zoals we vanmorgen ook al hebben aangegeven in de isolatie. Ter afsluiting. We kunnen instemmen met het besluit, want we staan hier erg positief in. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Schoenmaker. Dan ga ik naar de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Ja dank u wel voorzitter. De ChristenUnie is blij met het voortzetten van de Expeditie. Energieneutraal Wonen. We hebben als samenleving een grote opgave om te komen tot een energieneutrale provincie waarbij de gebouwde omgeving een belangrijke rol speelt. Het is goed dat we als provincie niet alleen stimuleren, maar ook financieel ondersteunen. En we zien ook mooie ontwikkelingen ontstaan en ook experimenten, zoals bijvoorbeeld in Hoogeveen. De gemeente krijgt € 4 miljoen Rijkssubsidie, zodat ook inwoners cv-ketels op waterstof kunnen aanschaffen en daarmee de wijk ook aardgasvrij wordt. Dat vinden wij een interessante ontwikkeling. Een mooi experiment, waarvan we ook kunnen leren in misschien de opschaling voor meerdere wijken. En dat betekent ook dat we niets zien in het amendement van de PVV, om dat juist uit het Statenvoorstel te halen. En dat is nu wel heel heerlijk dat de heer Vorenkamp daar niet meer op mag reageren. Maar we gaan maar gewoon door voor voorzitter, want ze hebben nog een amendement.

De voorzitter: Ho, ho, ho, wacht even, ik ga daarover. De heer Vorenkamp heeft al heel veel mogelijkheden gehad. Maar nou lokt u uit.

De heer Pruisscher: Zo is het.

De voorzitter: Ga door meneer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Maar ik ga toch ook nog in op het andere amendement van de PVV. Want de heer Bos had het daar ook al even over, dat er toch wat zaken door elkaar lijken te lopen. Verwezen wordt naar het streven van 50% lokaal eigenaarschap bij grote energieprojecten. Maar in dit voorstel, en daar ziet het amendement ook op, gaat het om het ondersteunen van lokale bewoners- initiatieven. Maar het is toch eigenlijk wel heel vreemd dat wij onze inwoners gaan opleggen dat zij de inwoners moeten betrekken en dan vervolgens ook nog dreigen met het terugtrekken van die subsidie. Nou ja, dat is wat een vreemde constructie, dus dat steunen wij ook niet. Voorzitter rest mij nog het herhalen van de oproep om niet alleen te kijken naar de manier hoe we inwoners helpen om verder te professionaliseren, maar ook hoe we de provincie het hele systeem rond de energiemarkt op het niveau van onze inwoners weten te brengen, om het breder toegankelijk te maken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Pruisscher. Dan kom ik bij de heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter, dit is een mooi en ambitieus programma en kost € 4 miljoen. Dat is naar ik aanneem, daar hebben we de vraag aan de gedeputeerde, dat is naar ik aanneem inclusief de 5 fte. Het is zo'n mooi en ambitieus programma, dat je toch wel graag wil weten hoe het verloopt. Alleen daarvan zegt het stuk dat er aan het eind, 2023 dus, een evaluatie komt. Nou, dat is op zich mooi, maar wat mijn fractie betreft ook een beetje aan de late kant. Want er wordt wel, zegt het stuk, periodiek wordt de voortgang bijgehouden. Dan vragen wij ons af waarom wordt die periodieke voortgang dan ook niet direct aan de PS voorgelegd, zodat wij volop kunnen volgen en eventueel bijgestuurd worden? Dus mijn vraag aan de gedeputeerde is vervolgens, kunnen wij regelmatig op de hoogte worden gehouden en desgewenst, als dat zo mocht blijken, kunnen we dan ook bijsturen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut. Mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter, ik doe het even zonder koptelefoon, dan kunt u mij waarschijnlijk beter horen. Ik check even of dat zo is.

De voorzitter: Jazeker, we horen u goed.

Mevrouw Potharst: Dank daarvoor. Voorzitter, de Partij voor de Dieren is voorstander van energieneutraal wonen en dat wil ik graag vooropstellen. Wij vinden het heel belangrijk in deze tijd van klimaatverandering, dat wij hier ook als provincie veel aandacht aan besteden. Dus een Expeditie Energie-neutraal Wonen doorgang geven, dat lijkt ons een goed idee. Wat ons betreft, zou het wat ambitieuzer kunnen. En dat de focus vooral ligt op lokale energicoaches, dat vinden we een goed idee. Waar we echter bezwaar tegen hebben, is de onderbouwing. We lezen in het stuk dat er een onderbouwing is, dat in 2023 27% minder fossiele energie wordt verbruikt in het Drentse woning dan in 2015. We hebben onderbouwing gevraagd, die hebben we ook gekregen. We hebben als Staten een stuk gekregen, en eerlijk gezegd, kunnen wij heel weinig met dit antwoord. Ik hoop echt dat de gedeputeerde ons daar wijs in kan maken. Als wij deze cijfers bekijken en ook als wij andere cijfers in die klimaatmonitor bekijken, dan zien we dat er sinds 2015 slechts 3,5% minder energie wordt verbruikt, dat er slechts 2,6% minder gas wordt gebruikt en dat slechts 8,7% energie wordt opgewekt. Het is dus nog steeds een raadsel hoe er op deze 27% afname van het gebruik van fossiele energie wordt gekomen. Voorzitter, hoe kunnen wij als Provinciale Staten de kaders en de doelen vaststellen, als GS weigert de doelen te onderbouwen. Hoe serieus neemt GS ons dan? Al jaren worden er weinig concrete doelstellingen geformuleerd in de provinciale plannen. Vandaar ook dat de Noordelijke Rekenkamer adviseert dat Provinciale Staten gaat vragen om heldere, concrete doelstellingen. Dat doen wij hierbij. De Partij voor de Dieren vraagt daarom expliciet hoe zij het doel van 70% minder fossiele energie in Drenthe kan onderbouwen. Bij wachten het antwoord van de gedeputeerde af.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslagingen in eerste termijn van de zijde van de Staten en ik kijk naar gedeputeerde Stelpstra, of hij in zijn eerste termijn de beantwoording reeds kan doen? En ik denk dat dat het geval is, gedeputeerde Stelpstra kennende.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja hoor, dat gaat lukken.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik hoop het, mevrouw de voorzitter, dat ik het ook echt in 4 minuten kan doen. Dat betekent dat ik toch een aantal detailvragen weg moet laten, want er zijn nog heel veel vragen gesteld en in de commissie is dit trouwens ook al aan de orde gekomen. Ik pak er even een aantal uit. De heer Bos vroeg naar de cijfers. We hebben inderdaad cijfers toegestuurd en ook voor het vervolg heb ik u gewezen op de cijfers in de Klimaatmonitor. U wijst op een ingetrokken... ik ga er staccato doorheen, dus het ... Het intrekken van...

De voorzitter: Dat is fantastisch, dat kunnen we alleen maar mooi vinden. Ga uw gang. ... ..

Gedeputeerde Stelpstra: waar zeer veel gebruik van wordt gemaakt...

De voorzitter: meneer Stelpstra, gedeputeerde Stelpstra, uw geluid is niet helemaal goed. Zo nu en dan blijft u haperen.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja, ik kan daar weinig aan doen, denk ik. Ik had het omgekeerd ook, dus ik probeer het uit het verband een beetje te halen. Lukt het zo? Gaat het goed?

De voorzitter: Ja, nu gaat het goed.

Gedeputeerde Stelpstra: Misschien moet ik mezelf wat inhouden. De zonnelening is wel een andere duurzaamheidslening en daar zijn we in Drenthe nog steeds koploper en dat doen we met een hele goeie subsidie op de rente. Veel geld aan proceskosten. Ja, het is ook juist veel proces, want we willen juist van onderop het handen en voeten geven. En daarom steken we zoveel in die in die PLED, dat is gewoon mensen helpen, mensen in de wijk helpen. Meneer Zwijs, u weet dat wij over de laagste inkomens helpen, gelijk denken. Meneer Vorenkamp, vrijwilligheid, ik zou niet weten hoe we het af moesten dingen. Dat u tegen de opslag bent in die voorstellen, dat vind ik jammer. Ik kom zo meteen nog even op uw moties terug. Meneer Mäkel, minimaal 50%. Ja, dan kom ik toch uit ook op de motie van de heer Vorenkamp. Dat is niet realistisch om dat te eisen. Eerst maar even gewoon minimaal die 50%. Er zijn situaties waarin je misschien wel op veel minder komt. Er zijn situaties waar je misschien wel op 100% komt. Dat willen sommige coöperaties. Als het helemaal van een coöperatie is, dan krijg je ook het totale bij jou zelf terug. Maar als ik u het voorbeeld geef van de A37, waar ik ook met omwonenden spreek. Ja wat wil je, wil je een heel mooi plan of plan waar je heel veel aan verdiend? Dus de landschappelijke inpassing, ik geef het als een voorbeeld, kost dan ook geld. Meneer Vorenkamp, u koppelt het dan ook nog een keer aan operationeel doel 3 onderdeel 2. En dat is heel erg raar moet ik zeggen, want dat gaat gewoon over het aanjagen van vooral lokale initiatieven en dat gaat over veel meer dan alleen maar opwek. Dus in die zin zal ik uw motie ook ontraden. Mevrouw Vedder. Ik vond dat u wel een mooie uitspraak had, de brug tussen Parijs en de voordeur. Eigenlijk zou je kunnen zeggen, dat had hier bijna boven kunnen staan, boven dit stuk, want daar gaat het om. Hoe krijg je nou die abstracte dingen heel concreet gedaan? Meneer Pragt. We zitten echt te kijken, dit voorstel gaat er dus echt over om bij de inwoners thuis dingen te doen. Dat gaat tot het inregelen van je radiatoren om dat handiger te doen. Dus het is heel erg hands-on, maar dat kunnen we niet allemaal opschrijven in zo'n stuk. Maar ik geef zo'n voorbeeld, omdat het daar nou om gaat. Dat die mensen heel, we noemen dat tegenwoordig zo mooi, handelingsperspectief hebben thuis. En dat zal zeker de economie helpen. Want ik denk dat met name de hele transitie een geweldige boost kan geven aan de economie. Ik kijk alleen al bij installateurs en allerlei andere dingen. U heeft gevraagd om een tijdlijn. De tijdlijn van dit programma tot 2023. Dat is ook deze periode die te overzien is. En daar is het ook op geschreven. En eigenlijk kun je aan... wat wij hebben gedaan, is gewoon terugrekenen en dat elke keer in hapklare brokken gezet. Dan, even kijken, meneer Bos heeft behartenswaardige woorden gezegd over opwek en isolatie en de inzet op energiecoaches. Dat steun ik zeer. De materialensubsidie daar kom ik nog bij u op terug. We hebben daar wel wat mee geëxperimenteerd in het kader de RRE-subsidie. Meneer Schoenmaker ook over energiecoaches. Meneer Pruisscher ondersteuning. Meneer Duut, is het inclusief fte's? Ja het is inclusief fte's. En periodiek rapporteren, zeker meneer Duut, dat doen we sowieso in onze jaarrekening. Maar ik wil u best toezeggen dat wij regelmatig bij u terugkomen om u van de stand van zaken op de hoogte te houden. Dat lijkt me ook inderdaad ook, en misschien ook wel met hele concrete voorbeelden. Dat lijkt me ook gewoon leuk voor u om dat zo te kunnen volgen. Mevrouw Potharst, het mag wat ambitieuzer. De 27% die we willen bereiken in 2023. En die is terug geredeneerd naar het verbruik in 2015 wat we hadden. En als je dan bijvoorbeeld kijkt, we hebben nu naar de huidige cijfers door geredeneerd, maar ik wil u best daar heel graag nog een keer in meenemen. Maar dan moeten we echt een keer apart om tafel gaan, want het is een hele cijferexercitie. Maar dat lijkt niet dat we dat vandaag doen. Ik hoop dat het zo kan. Dan de twee moties. De eerste heb ik al ontraden van de heer Vorenkamp. En de tweede motie ging over, ik zit even snel te kijken, het laten vervallen van de Waterstofwijk enzovoort. Dat moet ik u toch zeer ernstig ontraden. Voorzitter.

De voorzitter: Ja, het gaat over twee amendementen.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja sorry, excuus.

De voorzitter: De heer Vorenkamp wil u een vraag stellen. Maar ik zal u voorstellen om met de tweede termijn te beginnen en dan kan de heer Vorenkamp zijn vraag misschien in tweede termijn stellen. Ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. Bij de heer Bos, Forum voor Democratie?

De heer Bos: Ga uw gang. Voorzitter, wij steunen de amendementen van de PVV. Echter zijn we wel verbaasd over het PvdA. Telkens heeft de PvdA het over dat het socialer moet, dat meer mensen moeten kunnen delen en dan kunnen ze het vastleggen in een amendement en dan steunen ze niet. Praatjes vullen geen gaatjes.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos. Dan kom ik bij, even kijken, de heer Zwiers van de Partij van de Arbeid.

De heer Zwiers: Voorzitter dank u wel. Ik wil nog wel even kijken, want er is wat discussie op gang van wat kost duurzame energie. Daarbij wordt alleen naar productie gekeken en niet naar bijvoorbeeld transport of naar de kosten die de gebruiker nog extra moet maken. Alleen daarom is waterstof al een hele mooie. We willen ook van het Groningse gas af. Ik concludeer dat de PVV dat dus blijkbaar niet wil en ook die infrastructuur die we daarvoor hebben ook niet wil hergebruiken. Nou, bijzonder jammer. Dat zal uiteindelijk alleen maar leiden tot hogere kosten. En volgens mij heeft de heer Bos van GroenLinks het prima uitgelegd. Iedereen die zonnepanelen of isolatie of wat dan ook aan eigen woning doet, wordt 100% zelf eigenaar. En dat is het uitgangspunt van deze Expeditie Energieneutraal Wonen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heet Zwiers. Ik zie dat de heer Bos van Forum voor Democratie, Johnny Bos, want we hebben twee heren Bos, een vraag voor u heeft. Heer Bos.

De heer Bos: Ja, ik vraag me af wat het voordeel is van waterstof in de woonwijken, zolang wij nog geen genoeg energie hebben om op waterstof groen te kunnen produceren.

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Dat is een kwestie van tijd en daar heeft de mevrouw Vedder van het CDA ook al een prima antwoord op gegeven.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bos misschien nog in tweede instantie? De heer Bos.

De heer Bos: Ja, mijn reactie. Dus tot die tijd, dat gaat nog heel lang duren voordat we het hebben, dus tot die tijd gaan we gigantisch veel aardgas verklooiën aan het produceren van waterstof, om maar waterstof te hebben in deze tijd.

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Ja voorzitter, als ik uit het raam kijk, dan zie ik nu de productie van duurzame energie grootschalig opgewekt, dat zal uiteindelijk ook een plek moeten krijgen. Dus dat gaat sneller misschien dan Forum voor Democratie.

De heer Bos: Niet haalbaar.

De voorzitter: De heer Vorenkamp krijgt nu het woord voor de inbreng in tweede termijn.

De heer Vorenkamp: Ja dank u voorzitter. Er wordt nu net gedaan alsof in mijn amendement gerefereerd wordt aan operationeel doel 3 sub 2. Of de lokale initiatieven, lokale energie-initiatieven of daarmee van alles en nog wat mee bedoeld wordt. Nee, ik citeer gewoon eventjes wat er staat in het document. 'In Drenthe werken sterke lokale energie-initiatieven mee aan de ontwikkeling van duurzame energieprojecten. Dit gaan we uitbreiden...' enzovoort. We creëren ... .. minimaal 50% lokaal eigendom in opwekprojecten rond zon, kleinschalige wind en groen gas. Dus het is heel to the point, dat dit amendement van ons toespitst op dat betreffende artikel. Voorzitter dat wil ik alvast eerst naar voren brengen. En als tweede punt. Ja, die gasleidingen die de PvdA graag voor waterstof wil gebruiken. Het is nog maar de vraag of die gasleidingen daarvoor geschikt zijn, want waterstof is een heel ander soort molecuul. Veel en veel kleiner dan methaan. Ik wil niet dat die gasleiding verdwijnen. Ik wil graag dat ze hergebruikt worden en oneindige ruimte gebruikt worden, maar dan wel voor methaangas, aardgas liefst. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. Ik ga door met mevrouw Zwaan van de VVD.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel voorzitter. Mij rest alleen nog even terug te komen op de amendementen van de PVV. De gedeputeerde horende, want ook daar zaten wij een beetje als fractie mee te worstelen, in hoeverre die 50% bewoners-participatie haalbaar is? Nou, ik hoor ook de gedeputeerde zeggen dat dat een niet realistisch doel is. Dus wij zullen deze beide amendementen niet steunen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zwaan. De heer Mäkel-van Luttikhuizen van de SP.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dank u wel voorzitter. Ik wil allereerst even de heer Stelpstra hartelijk danken voor de antwoorden. Dat heeft hij toch knap gedaan in zo'n korte tijd. Zo heb ik het graag. Daar heb ik altijd wel waardering voor hoe jullie dat allemaal doen. Maar, voor wat betreft de amendementen die daar liggen, daar wil ik toch nog eerst eventjes over in conclaaf met mijn fractie. Dus daar komt onze fractievoorzitter op terug voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Prima heer Mäkel en u wordt steeds beter verstaanbaar. Dan mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Het enige wat ik nog wil toevoegen is, ik had het net over het slaan van een brug tussen het akkoord van Parijs naar elke Drentse voordeur, en dat is niet zo makkelijk. En dat blijkt ook voor innovatie op te gaan als ik deze discussie zo volg. En juist bij innovatie moet je vooruit durven te kijken en durven experimenteren, omdat we immers nu nog niet weten wat we over 10 jaar nodig hebben. Dus daar hoort misschien ook een beetje lef hebben en durven vallen en opstaan bij, inclusief de opstartproblemen en de kinderziektes. En dat heeft Drenthe volgens mij al tijden laten zien, dat ze daar heel goed in zijn, om met elkaar in de samenleving dat soort dingen op te pakken. In ieder geval in De Wolden en daar ben ik ook echt trots op, en dat zie ik terug in de woonexpeditie en daar worden wij heel erg blij van. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder. De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Gezien de gedrevenheid en het enthousiasme van gedeputeerde Stelpstra en het doel de Drentse woonomgeving in 2040 energieneutraal is, willen we dit de Statenstuk van harte ondersteunen. Wij stemmen ermee in. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel heer Pragt. Ach ja, de heer Pragt. Dan kom ik bij de heer Ewoud Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Ik heb verder geen aanvullingen. Dank u wel.

De voorzitter: Oké. Dat was kort en krachtig. De heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Geen tweede termijn.

De voorzitter: Mooi. De Heer Pruisscher van de ChristenUnie. Ook geen tweede termijn. De heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Met dank aan de gedeputeerde om ons periodiek te informeren. Ik ga er wel van uit dat dat minimaal jaarlijks zal zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut. En als laatste mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Ja, dank u wel voorzitter. En bedankt de gedeputeerde voor de beantwoording en wij gaan graag op de uitnodiging in om eens goed naar de cijfers te kijken, want wij worden daar echt nog steeds geen wijs uit. Wij zijn wel groot voorstander van deze expeditie. Dus we zullen dan schoorvoetend instemmen, onder voorbehoud dat inderdaad de cijfers gaan kloppen. Dus we wachten de uitnodiging van gedeputeerde Stelpstra af. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. We zijn het eind gekomen van een tweede termijn van de zijde van de Staten en ik kijk naar de heer Stelpstra, gedeputeerde Stelpstra voor zijn tweede termijn.

Gedeputeerde Stelpstra: Allereerst dank aan iedereen voor de bijdrage en voor de brede steun die ons college ook voelt voor deze expeditie. Ik heb nog een vraag gehoord van de heer Duut. Dat periodiek is, jaarlijks. Ik denk dat we dat best jaarlijks kunnen doen meneer Duut, tijdens de Jaarrekening, maar dat gaan we gewoon doen. En mevrouw Potharst. Volgens mij moeten wij gewoon even een afspraak maken, want ik vind het heel vervelend als er iets blijft hangen, dat het onduidelijk is. Dus dat gaan we volgens mij gewoon oplossen.

De voorzitter: Dank u wel heer Stelpstra. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging. We gaan aan het eind van onze vergadering stemmen over dit voorstel en ook over de twee amendementen die zijn ingediend op stuk nummer 12 en 13. Die zijn ook bij de Staten bekend. Ik stel voor om deze vergadering even 10 minuten te schorsen en daarna door te gaan met agendapunt H-8, Het onttrekken aan het openbaar verkeer van de aansluiting Emmen-Noord op de N34. Ik zie u over 10 minuten terug. Dank u wel.

H-8. Onttrekken aan het openbaar verkeer van de aansluiting Emmen-Noord (Odoornerweg) op de N34; Statenstuk 2020-955

H-9. Onttrekken aan het openbaar verkeer van de aansluiting Odoorn-Noord (Borgerderweg) op de N34 en de nabijgelegen carpoolplaats; Statenstuk 2020-956

De voorzitter: Ik heropende vergadering. En ik stel aan de orde: agendapunt H-8. En aangezien mij duidelijk geworden is dat daar een viertal woordvoerders op zijn aangemeld en diezelfde woordvoerders ook op H-9 het woord willen voeren, zou ik willen voorstellen om die beide agendapunten samen te voegen, omdat ik ook heb begrepen dat vanuit de commissievergadering in ieder geval de PVV een aantal zaken nog aan de orde wilde stellen en de andere drie woordvoerders wellicht nog mee wilden doen. Gaat u akkoord met het feit om die twee agendapunten bij elkaar te halen? Want ze gaan allebei over, ik zal maar zeggen, aangelegenheden rond de N34. Ja, ik zie een duim van de heer Vorenkamp. Fijn! Ik stel aan de orde agendapunt H-8, dat is 'Onttrekken aan het openbaar verkeer van de aansluiting Emmen-Noord (Odoornerweg) op de N34'. Dat is een voorstel van het college op Statenstuk 2020-955 en tegelijkertijd te 'Onttrekken aan het openbaar verkeer van de aansluiting Odoorn-Noord (Borgerderweg) op de N34 en de nabijgelegen carpoolplaats'. En dat is een voorstel op Statenstuk 2020-956. En ik geef het woord aan de heer Vorenkamp, die hier 1 minuut de tijd voor krijgt. De heer Vorenkamp.

De heer Vorenkamp: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, aanvankelijk... Ben ik goed te horen? Ben ik goed te verstaan? Ik ben aangemeld.

De voorzitter: We zetten u zo hard mogelijk, want u bent nogal zacht van stem, dus...

De heer Vorenkamp: Ik heb zelf die indruk niet. Aanvankelijk, toen het hele proces begon, had de PVV-fractie vragen over het sluiten van deze logische aansluiting Emmen-Noord op de N34, want dat stond in de vroegste planontwikkeling meteen al voorop en gaandeweg het evaluatieproces zijn wij als PVV steeds sterker en ook andere partijen, steeds sterker tot de overtuiging gekomen, dat dit onnodig en verkeerd is. Nu wordt er veel extra geld over de balk gegooid voor een parallelweg naar aansluiting Klijndijk en ondertussen wordt daar niet geanticipeerd op de onvermijdelijke verdubbeling van de N34 voorzitter. ... .. wel gesteld dat de gemeente Emmen betrokken is bij de plan- ontwikkeling, maar het verhult, dat bestuur en gemeenteraad uitdrukkelijk schriftelijk verklaard hebben tegen opheffing van deze aansluiting te zijn. De PVV-fractie was tegen en blijft tegen en we zullen daarom als duidelijk signaal tegenstemmen. En dat geldt ook voor de aansluiting Odoorn-Noord. Die maakt deel uit, net als de vorige afsluiting, van de oplossing aansluiting Klijndijk. Daar zijn we en blijven we op tegen. Een oplossing voorzitter, die ook niet uit te leggen is aan de omwonenden en daarom zullen we ook hier als signaal tegenstemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. Wil de heer Pragt ook een bijdrage leveren? Nee. Mevrouw Zwaan. Die zie ik even niet, maar zij stond wel op mijn lijstje. Waarschijnlijk wil zij ook geen bijdrage leveren dan. En de heer Bos van GroenLinks, Ewoud Bos, wilt u nog een bijdrage leveren? Staat ook op mijn lijstje. Nee.

De heer Bos: Ik had niet door dat ik op de lijst stond, excuus.

De voorzitter: Oké. Dan was de heer Vorenkamp de enige woordvoerder. Dat was ook eigenlijk al wel een beetje aangekondigd en kan ik meteen het woord geven aan de heer Bijl, de gedeputeerde.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. De heer Vorenkamp geeft het al aan, dat hij dat in de commissie ook al heeft gezegd en ook een aantal keren daarvoor dat het aan de orde was. Het gaat eigenlijk meer om de inhoud van het plan, dan om de onttrekking als zodanig. Dus ik neem er kennis van. Het is een bekend geluid. We zijn het niet eens, maar dat geeft niet. De onttrekking is nou eenmaal een logisch gevolg van de eerdere besluiten die hebben plaatsgevonden. En dan gaan we nu mee verder. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl. Wil de heer Vorenkamp nog in tweede instantie?

De heer Vorenkamp: Nee, dank u wel voorzitter. Duidelijk.

De voorzitter: Helder. Dank u wel beiden. We gaan straks over deze beide voorstellen stemmen.

H-10 Bijstellen kredieten N34 en Emmen- West', Statenstuk 2019-959

De voorzitter: Dan kom ik bij agendapunt H-10, 'Bijstellen kredieten N34 en Emmen- West', Statenstuk 2019-959. Daar is ook een aantal woordvoerders. Eerste termijn 2 minuten per fractie, tweede termijn 1 minuut per fractie. Ik geef het woord aan de heer Omlo van Forum voor Democratie

De heer Omlo: Even de technici hier aan het werk. Ja, dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dat gaat u goed af heer Omlo.

De heer Omlo: Voorzitter, ons wordt gevraagd om € 5 miljoen uit de reserves te halen, omdat GS geen gebruik kan maken van de zandwinning uit de plaats nabij de Huttenheugte. En omdat het project toch door moet, is er € 2 miljoen aan kosten gemaakt voor de Huttenheugte. Onduidelijk is nog steeds welke kosten precies zijn gemaakt. Onduidelijk is voor ons eveneens of de bezwaarprocedure niet voorzien was geweest. Onduidelijk, en ik ga verder met mijn onduidelijkheden, is ook of het zand al gewonnen kan worden. Immers, de rechter heeft in het nadeel van de provincie geoordeeld. Graag reactie hierop. En in het vervolg daarvan verwacht de provincie dat die altijd in het gelijk wordt gesteld. In zijn termijn tijdens de OGB-vergadering gaf gedeputeerde aan, dat we het verhaal maar moesten zien als leergeld. Maar voorzitter, leergeld aan een college dat jarenlange bestuurlijke ervaring heeft, is dat niet iets te kort door de bocht? Dit is toch niet de eerste zandwinning- en wegenbouwproject van de provincie? In een normaal bedrijf wordt er afgerekend met personen, wanneer men procenten van de begroting kwijtraakt aan helemaal niets. Hoe is deze kwestie intern opgepakt, vragen we ons af. Durft de gedeputeerde ook hand in eigen boezem te steken? Voorzitter, wat Forum voor Democratie betreft heeft de burger recht op beterschap. Daarom op dit punt geen zand erover. We roepen dit college op om de zandwinningsfout proberen te gaan herstellen door in gesprek te gaan met de juridische tegenpartij van de provincie, en de opties te onderzoeken hoe de fout gerepareerd kan worden. We zien daar graag een evaluatie en uitleg over tegemoet, met daarin concreet verbeterpunten en toezeggingen. Tot zo ver voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Omlo. Dan geef ik het woord aan de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Ja voorzitter. Ik heb juist complimenten gegeven aan GS, dat ze zo'n creatieve oplossing getroffen hadden en vonden het wel jammer tijdens de commissie dat er dus niet juridisch de zaak doorgeakkerd was, waardoor ze nu met extra kosten geconfronteerd zijn. Want dat heeft de heer Bijl niet helemaal goed uitgelegd, maar het is natuurlijk onontkoombaar dat als je ... .. bent, dat je aan de beurt bent, dat de aannemer dan het maximumtarief toepast. Dus het heeft geleid tot extra kosten ongetwijfeld, maar meneer Bijl weet er misschien iets meer van ... .. En we vinden het

een goeie vraag van Forum of die € 2 miljoen aan zand, nu in ... .. waar precies in weet ik ook niet, bij Huttenheugte is geïnvesteerd. Of we die € 2 miljoen aan zand nog boven water getild krijgen op termijn. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. Ik heb mevrouw Meeuwissen staan, maar ik zie mevrouw Udinga op mijn scherm. Dus mevrouw Udinga, mag ik u het woord geven namens de VVD-fractie?

Mevrouw Udinga: Heel graag, dank u wel voorzitter. De VVD gaat akkoord om de projectkredieten voor de N34 en Emmen-West te verhogen. Voor ons staat voorop dat het werk geen vertraging oploopt. Hopelijk is met het verstrekken van deze kredieten de laatste hobbel genomen en is het deel Emmen-Coevorden straks gereed. Het stuk van de N34 rond knooppunt Gieten is nog in onderzoek bij het college, maar de VVD-fractie hoopt dat ook hier besloten gaat worden tot verdubbeling om de verkeersveiligheid en de doorstroming te vergroten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Udinga. De heer Moinat van de SP. Ik zie dat hij zijn camera heeft uitstaan. Ik hoop dat hij mij wel hoort. De heer Moinat.

De heer Moinat: Ik hoor u wel.

De voorzitter: Zou u uw camera aan kunnen zetten?

De heer Moinat: Die staat aan. Tenminste, ik heb geen streepje erdoor staan. Ik ga hem uitzetten en dan nog een keer aanzetten.

De voorzitter: Heel fijn. Kijken of dat werkt.

De heer Moinat: Nu moet hij weer aanstaan, maar...

De voorzitter: Nee, maar we horen u wel. Dus als u uw bijdrage zou willen leveren, heel graag, want wij herkennen uw stem uit duizenden.

De heer Moinat: Ja, ik ben het echt hoor. En zo'n bijzondere bijdrage heb ik niet. Ik heb in de commissie al gezegd, dat het zonde is dat we ons huiswerk blijkbaar niet goed gedaan hebben en daardoor in deze problemen zitten, die gewoon opgelost moeten worden op een juridische manier blijkbaar. Verder heb ik niets nieuws te melden. En dan houd ik het daar ook bij, want wij kunnen wel instemmen met het voorstel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel voor uw korte bijdrage. Mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Het streven oorspronkelijk om werk met werk te maken, was natuurlijk een heel nobel streven. En het is ontzettend jammer dat het op deze manier niet het resultaat heeft gegeven, wat de bedoeling is geweest. En het leergeld is behoorlijk hoog, dat zullen we zeker niet ontkennen. Maar net als de VVD-fractie, gezien de waarde die we hechten aan het project waar we mee bezig zijn en vooral ook de waarde die we hechten aan het niet oplopen van vertraging, stemmen wij in met het voorstel om een extra krediet te verstrekken. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder en ik ga door met de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Ik heb mij inderdaad aangemeld, maar de bekende standpunten hebben we weer gehoord en wij kunnen instemmen met dit Statenstuk. Dank u.

De voorzitter: Fijn, dat is bondig. Kom ik bij de heer Ewoud Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Wij stemmen in met het Statenstuk. Ook helder. De heer Pruischer van de Christen-Unie.

De heer Pruischer: Nee, verder niets toe te voegen voorzitter, dank u.

De voorzitter: Helder. De heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Akkoord.

De voorzitter: Akkoord. Mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Nee voorzitter, wij hebben ook geen op- of aanmerkingen meer.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging in eerste termijn van de zijde van de Staten en kijk ik naar gedeputeerde Bijl, die in een wat donkere kamer zit. Maar hij is er wel. Heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Ja, ik denk, ik zoek eens een wat andere omgeving op in de tweede helft van deze vergadering. Ja, ik heb het ook in de commissie gezegd. Als college heb je natuurlijk het idee aan de voorkant wanneer zoiets wordt opgepakt, dat je werk met werk kunt maken, dat is anders uitgepakt. Dat spijt ons natuurlijk ook zeer. Het was ook beter geweest, dat heb ik ook in de commissie gezegd, als aan de voorkant dit risico beter was onderkend. Dat is niet gebeurd, dat kun je ook niet meer terugdraaien. We hebben ook gemeend om het vervolg van die investeringen niet in gevaar te brengen, om ...

De voorzitter: Heer Bijl, een momentje. Iemand heeft zijn microfoon nog open staan. Ah, het is al geklaard, zal ik maar zeggen. Neem me niet kwalijk. U kunt continueren.

Gedeputeerde Bijl: Dank u wel voorzitter. Het risico is onvoldoende afgedekt. Dat moeten we achteraf vaststellen. Dat is jammer, dat betreuren we zeer, dat heb ik ook al eerder aangegeven. De voortgang van de investeringen vroeg om handelen, dus we hebben gemeend om het zand dan maar te moeten inkopen. Nou, een van u zei al, dat als je dat niet aan de voorkant hebt geregeld bij de aannemer, dan heb je niet de laagste prijs meestal. Dus dat is de verklaring ook van de kosten. Ik denk dat Forum vraagt of we daar intern ook consequenties aan verbonden hebben. Nou ja, het bestuur is verantwoordelijk, dus u moet mij erop aanspreken, dat mag u doen. Het college is verantwoordelijk en wij moeten voor voorkomende gevallen er zeker van zijn dat zand, als we dat zelf denken beschikbaar te hebben, dat het ook beschikbaar is. En anders moeten we dat niet in het bestek zetten. Dus die les hebben wij luid en duidelijk geleerd. En dat zal ook geen tweede keer gebeuren. Daar zal ik op toezien. En ja, met hoeveel ervaring mensen ook in een bestuur zitten en wie dat ook is, je bent altijd nog weer in staat om bij te leren, zal ik maar zeggen. En ik denk dat we dat ook een volgende keer gegarandeerd anders gaan doen. En als het gaat om procedures, dan moet je ook in de gaten houden dat bij een poging om minnelijk eruit te komen, dat je ook binnen de grenzen blijft die daarvoor gelden. En anders moet je het maar gewoon aan een rechter overlaten. Een provincie krijgt niet altijd gelijk. Een provincie krijgt wel vaak gelijk, en in dit geval heeft de rechter geoordeeld dat toch nader onderbouwd moest worden de besluitvorming. Dat is ook gebeurd, gaan we ook doen. Maar voor deze projecten was het

te laat. En we vonden het niet verantwoord om dat te laten liggen, anders zouden de kosten nog hoger geweest zijn in claims van de aannemers. Dus dat konden we ons niet permitteren. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl. Ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Omlo. Gaat uw gang.

De heer Omlo: Dank u wel voorzitter. Ook dank voor de beantwoording van gedeputeerde. Ik blijf het toch enigszins teleurstellend vinden, ook in de andere partijen dat je blijkbaar toch 2% van de begroting kunt kwijtraken, zonder enige gevolgen. Dus naar onzes inziens was het iets te makkelijk. Uiteraard zijn wij ook verheugd over het streven werk met werk, hebben wij ook in de commissie aangegeven. En natuurlijk moet dit project verder. Wij zien het belang daar ook van in. Dus tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Omlo. De heer Vorenkamp nog in tweede termijn?

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Ik had nog een vraag gesteld aan de gedeputeerde. Krijgen we nog wat terug van die € 2 miljoen die we in de Huttenheugte hebben gestoken? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. Mevrouw Udinga nog? Nee. De heer Moinat voor de tweede termijn? Wim Moinat. We kunnen hem niet zien en nu ook niet meer horen. Ik ga ervan uit, want zijn eerste termijn was ook heel kort...

De heer Moinat: en dat houd ik ook graag zo voorzitter.

De voorzitter: Kijk, we horen u weer. Dank u wel meneer Moinat. Dan mevrouw Vedder? Nee. De heer Pragt? Nee. De heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Nee hoor.

De voorzitter: Helder. De heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Nee hoor, dank u.

De voorzitter: Oké. De heer Duut van OpDrenthe? De heer Duut?

De heer Duut: Nee dank u.

De voorzitter: Oké. En als laatste mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Nee dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dan geef ik voor de tweede termijn nog het woord aan de heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, de kosten van de zandwinning, totaal € 2 miljoen, daarvan is ongeveer de helft al uitgegeven voor de aankoop van grond en andere werkzaamheden ter voorbereiding. De andere helft moet nog worden uitgegeven, als we verder tot zandwinning overgaan. Dat houden we natuurlijk scherp in de gaten, dat we niet onnodig het geld uitgeven. Maar dat zijn de te verwachten totale kosten van de zandwinning. Dat antwoord had de heer Vorenkamp nog van mij tegoed. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bijl. Dan zijn we aan het eind van de beraadslaging gekomen over agendapunt H-10, 'Bijstellen kredieten N34 en Emmen-West' en we gaan aan het eind van onze vergadering over dit voorstel stemmen, voorstel op Statenstuk 2020-959.

I. Motie vreemd aan de orde van de dag over 'Oplossend PAS-meldingen'

De voorzitter: Dan komen wij bij agendapunt I. En dat is een motie vreemd aan de orde van de dag over 'Oplossend PAS-meldingen'. Ik vraag de woordvoerders om hun camera's aan te zetten en hun microfoons nog even op uit. Dit is een motie die wordt ingediend door de heer Moes van de VVD. En de overige indieners zijn het CDA, SLD, Sterk Lokaal Drenthe, en de PVV. Ik wil graag het woord geven aan de heer Moes om de motie voor te lezen en toe te lichten. De heer Moes.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter. Ja, hij doet het. Deze motie hebben opgesteld samen met het CDA en wordt mede ingediend door Sterk Lokaal en de PVV. Ik zal even de toelichting ook voorlezen. Op 29 mei is de Afdeling bestuurs- rechtspraak van de Raad van State twee belangrijke uitspraken over de PAS. De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelde dat het PAS niet als basis mag worden gebruikt voor de toestemming voor activiteiten die extra stikstofuitstoot veroorzaken. Deze uitspraak heeft, zoals u allen weet, grote invloed op Drenthe. Met deze motie vragen wij aandacht voor de agrarische ondernemers en andere bedrijven, die door deze uitspraak van de Raad van State niet vergunningsplichtig waren. Deze groep ondernemers verkeren op dit moment in grote onzekerheid over het voortbestaan van hun bedrijf. Omdat de minister van LNV, ondanks toezeggingen om het te legaliseren anderhalf jaar geleden, nog niet met een oplossing is gekomen tot nu toe. Deze groep, waaronder veel jonge ondernemers, kan op dit moment geen nieuwe lening afsluiten of is door de bank onder bijzonder beheer geplaatst. Hierdoor kunnen de investeringen of verkopen niet doorgaan en kunnen overnames ook niet plaatsvinden. Onlangs heeft de minister haar 'Wetsvoorstel stikstofreductie en natuurgebieden' aangeboden aan de Tweede Kamer. Hierin staat, dat er gewerkt wordt aan de oplossing. Het wetsvoorstel zal naar verwachting nog dit jaar behandeld worden in de Eerste en Tweede Kamer. Wij beseffen ons terdege dat deze ondernemers niet per direct een vergunning kan worden verleend en dat het tijd gaat kosten. Tijd die onze ondernemers niet hebben. Het college van Drenthe zet zich hier ook ten volle voor in. En met het indienen van deze motie willen wij als indieners het college hierin steunen. Het is van groot belang dat de bedoelde ondernemers door het ministerie van LNV op korte termijn duidelijkheid wordt verschaft. Dan zal ik nu de motie voorlezen. Constaterende dat: Nederland sinds 29 mei 2019 in een stikstofcrisis verkeert en deze crisis veel sectoren treft; in Drenthe ruim 160 ondernemers (zowel uit landbouw als andere bedrijfstakken) ten tijde van de PAS niet vergunningsplichtig waren, maar door de uitspraak van de Raad van State nu in grote onzekerheid verkeren, waarbij vaststaat dat deze ondernemers altijd te goeder trouw hebben gehandeld. Het legaliseren van de PAS-meldingen door de minister van LNV al in 2019 nadrukkelijk is toegezegd. Overwegende dat: Het langdurig uitblijven van de legalisatie grote onzekerheid voor een grote groep ondernemers veroorzaakt; Deze onzekerheid ervoor zorgt dat deze ondernemers niet verder kunnen bouwen aan het bedrijf, vooral in de situaties dat er bancaire financiering noodzakelijk is; Hiermee een ongewenste rem wordt gezet op de innovatie van bedrijven en er niet geïnvesteerd kan worden in de toekomst, bijvoorbeeld aan de bijdrage van de verlaging van de stikstofdepositie; De onzekerheid toeneemt doordat ondernemers niet worden meegenomen in de communicatie omtrent het proces van legaliseren. Verzoeken het college: Te bevorderen, dat de aan de hiervoor bedoelde ondernemers op korte termijn duidelijkheid verschaft door het ministerie van LNV, door hen schriftelijk op de hoogte te stellen, dat zij erop kunnen rekenen dat de benodigde vergunning zal worden verstrekt, zodat het perspectief van deze groep helder is. En gaan over tot de orde van de dag. Ingediend namens VVD, PVV, CDA en Sterk Lokaal. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Moes. Ik heb hier een lijst met woordvoerders. Ik ga het lijstje af. Oh, ik zie dat mevrouw Kleine Deters een vraag heeft voor de heer Moes. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, ook als woordvoerder. Ik heb inderdaad een paar vragen. Ik weet niet of ik dan al aan de beurt ben.

De voorzitter: Ik kan u gewoon toevoegen aan het lijstje. Zal ik dat doen in eerste termijn?

Mevrouw Kleine Deters: Ja graag.

De voorzitter: Helemaal goed. Ik ga verder met het CDA, de heer Vegter.

De heer Vegter: Dank u wel mevrouw de voorzitter. We hebben deze motie samen voorbereid en waar het eigenlijk vooral om gaat is, dat sinds het torpederen van de PAS eigenlijk ervoor die PAS-melders radiostilte is. En radiostilte betekent gewoon langdurige onzekerheid. Wat er zou moeten gebeuren is, dat er gewoon geïnvesteerd wordt in communicatie met deze boeren, zodat ze weten waar ze aan toe zijn en waaruit ook blijkt dat het perspectief er voor hen gewoon is. Maar wat mij betreft heeft de heer Moes van de VVD dit voldoende duidelijk toegelicht en laat het rondje maar verder plaatsvinden, zou ik zeggen.

De voorzitter: Prima. Want dan ga ik door met de Partij van de Arbeid, de heer Schomaker.

De heer Schomaker: Voorzitter, wij steunen als Partij van de Arbeid fractie de motie 'Oplossen PAS-meldingen'. Wij vinden het belangrijk dat de overheid als betrouwbare partner afspraken nakomt. Het is goed dat ondernemers, die te goeder trouw hebben gehandeld, verlost worden van de onzekerheid. En hiermee nieuwe investeringen, onder andere innovaties die bijdragen aan de verlaging van de stikstofdepositie, op gang kunnen brengen. Wij steunen de gedachte dat het ministerie van LNV schriftelijke verklaringen zou kunnen afgeven. Dat de vergunningen worden verstrekt en daarmee steunen we de motie. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Schomaker. Ik kom bij GroenLinks, mevrouw Slagt. Mevrouw Slagt, uw microfoon staat niet aan.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, de koers is wat betreft GroenLinks helder. Minder stikstofdepositie. De stikstofmaatregelen behoren tot een complex dossier, om uit een breder perspectief dan alleen deze motie te bekijken. Iedereen, ook GroenLinks, is het erover eens om het probleem te willen oplossen van de boeren die ten tijde van deze PAS niet vergunningsplichtig waren en die te goeder trouw hebben gehandeld. Zoals het CDA zegt, investeren in de communicatie met deze boeren is van belang. Moet deze oproep dan in vorm van een motie? Wat ons betreft niet. De partijen die deze motie inbrengen, zitten allebei aan de knop in Den Haag. Bovendien is de Stikstofwet ook nog niet aangenomen. Wij vinden het inhoudelijk een simpele motie. Wat GroenLinks betreft willen we meer verantwoordelijkheid... Daar heeft iemand nog een microfoon aanstaan. Het zal wel zijn als die uitgaat.

De voorzitter: Ja, de heer Schomaker, maar er wordt hier al aan gewerkt.

Mevrouw Slagt: Dan ga ik verder met mijn betoog. Wat GroenLinks betreft, willen we meer verantwoordelijkheid tonen op dossiers waar we wel over gaan. We kunnen bijvoorbeeld onderzoek doen of we kunnen bijdragen aan regionale stikstofreductie. Ook kunnen we salderingsruimte zoeken om ruimte te maken voor de boeren die ten tijde van de PAS niet vergunningsplichtig waren en die te goeder trouw hebben gehandeld. Maar wie maakt plaats? Dat is de grote vraag. Als Drenthe zouden we

dit kunnen laten onderzoeken, of Drentse maatregelen rondom Natura 2000-gebieden kunnen bijdragen aan een mogelijke oplossing. Als we manieren vinden om stikstofdepositie te verminderen, ontstaat er ook ruimte in het toekomstige regionale stikstof systeem. Denk aan een onderzoek over verkeers- regulerende maatregelen, of bijvoorbeeld elektrificatie van het vervoer, wat de heer Nijmeijer ook al in zijn algemene beschouwingen heeft genoemd. Ook over de keuze...

De voorzitter: U bent over uw spreektijd heen, zou u willen afronden?

Mevrouw Slagt: Dan rond ik af. Ook over de keuze van de pilotgebieden is iets te vinden. Als GroenLinks zouden we kiezen voor het gebied waarbij de grootste noodzaak is voor stikstofreductie, of waar de grootste stikstofreductie te behalen valt. Over deze Drentse mogelijkheden zou GroenLinks graag meer openbare debatmomenten voor de Staten willen zien. Dank u wel. Dat was het eind van mijn betoog.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga door met de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, stikstofoplossing, of de oplossing van de stikstofcrisis, dit is een juridisch probleem. En die oplossing zit zo vast als een huis en duurt twee kort en twee lang. Eigenlijk is dit een eindeloos bureaucratisch gepruts en de Drentse agrarische ondernemers verdienen perspectief vanuit de provincie. Daarom zijn we van harte mede-indiener van deze motie. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, mooie korte bijdrage. De heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Ik heb zojuist mevrouw Slagt gehoord van GroenLinks en ik kijk en luister met zoveel verbazing naar haar betoog. Ze heeft een betoog om te saneren, welke boeren moeten plaatsmaken, welke momenten moeten plaatsmaken? Daar gaat deze motie helemaal niet over. Deze motie gaat over de onzekerheid die er voor de ondernemers is die binnen de wetgeving alles hebben gedaan wat gewenst was. En die hebben enorm veel onzekerheid voor de bedrijfsvoering. Banken verlenen op dit moment geen leningen meer op investeringen, hoezeer ze ook innovatief zijn. Dit is een patstelling waar wat aan moet gebeuren. Het is vooral, zoals de heer Moes ook aan heeft gegeven, een aanmoediging om hier nou echt werk van te maken. En dat heeft niks te maken met waar stikstofruimte gezocht moet worden. Dat heeft ermee te maken dat die oplossing voor deze mensen, die in onzekerheid zitten, daar moet wat mee gebeuren. Het is onvoorstelbaar dat het voor deze ondernemers nog steeds niet gebeurd is. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Mevrouw Slagt wil graag reageren. Ga uw gang mevrouw Slagt. GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, ik hoorde het geëmotioneerde betoog en wij beamen ook dat investeren in de communicatie met deze pool van belang is. Maar vooralsnog, zoals ik ook in mijn betoog liet merken, hoeft dat niet met de motie, volgens ons. En ja, wij beamen ook het ... .. En als ik dan een vraag zou mogen stellen, dan is mijn vraag aan u van, wat verbaast u dan het meest aan ons betoog?

De voorzitter: De heer Schoenmaker, ...

De heer Schoenmaker: Daar zal ik op reageren. Het meeste wat mij verbaast, is dat het betoog helemaal niet over de motie gaat. Dat daar iets speelt rondom stikstof, dat snap ik. Dat betoog kan ik in dat licht ook volledig plaatsen. Want dit is een betoog om duidelijkheid te krijgen voor die mensen die in onzekerheid zitten, van wat er nu moet gebeuren met hun bedrijfsvoering. Dat is eigenlijk hetgeen wat hier speelt. En mevrouw Slagt heeft ongetwijfeld een punt als het gaat over de discussie, waar moet

ruimte gezocht worden met de stikstof? Maar daar gaat deze motie niet over. Dat is een beetje waarom ik zo reageerde.

De voorzitter: Mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: U heeft daar een punt. Maar deze motie.... Je kunt niet een heel complex geheel één stukje eruit trekken, wat ons betreft. En daarom is mijn betoog heel uitgebreid geweest. Deze motie is een klein detail, wel een serieus detail, maar dit kun je niet uit het hele complexe geheel lostrekken, wat ons betreft.

De voorzitter: De heer is Schoenmaker nog in tweede instantie

De heer Schoenmaker: Heel kort reageren. Voor mevrouw Slagt is dit een detail, voor heel veel ondernemers is dit van levensbelang.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Ja, daar ben ik. Nou, ik kan het kort houden en mij direct aansluiten bij de woorden van de heer Schoenmaker, want ook ik ben van mening, dat dit vooral een heel menselijke probleem is. Het gaat hier inderdaad niet om die algemene stikstofdiscussie, maar het gaat hier om gezinnen die al veel te lang zitten wachten op zekerheid. Ik weet zeker dat er een heleboel mensen uit die groep ook zullen zeggen, of negatief of positief, maar wij moeten perspectief hebben. We moeten een blik hebben op de toekomst, die zekerheid. En als dat negatief is, dan weten we ook waar we aan toe zijn. Maar die mensen kun je niet zo lang in onzekerheid laten en daarom zullen wij ook de motie steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut Dan mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Uw microfoon staat nog uit. Hij staat aan als het goed is.

Mevrouw Potharst: De Partij voor de Dieren beaamt dat de onzekerheid voor de boeren veel te lang duurt. Daar hebben andere fracties ook al wat over gezegd. Daar zijn we het niet mee eens. Er moet wat gebeuren, dat is duidelijk. Alleen, de VVD, CDA, D66 en ChristenUnie hebben daarvoor de sleutel in handen op het landelijk niveau. Dit wordt namelijk landelijk bepaald. Dus ik snap dat het lang duurt, maar we kunnen op provinciaal niveau daar niet zo heel veel aan doen. ... .. had gekund, want dan had ons college van GS dat allang gedaan. Het verbaast me dan ook dat deze motie op dit moment hier wordt neergelegd. Betekent dit misschien dat GS onvoldoende kracht heeft om inderdaad wat voor elkaar te krijgen in Den Haag? Is dat wat de oproep is vanuit deze motie? Dat verbaast me dan. Ik heb een hogere inschatting van ... .. Wij zullen deze motie zeker niet steunen. Wij voorzien namelijk dat dit tot ongelijkheid gaat leiden en daarbij sluit ik me ook aan bij GroenLinks, dat je niet 1% eruit moet tillen. Dat je inderdaad de PAS-meldingen die destijds zijn gedaan, die niet vergunningsplichtig zijn, dat daar een oplossing voor vinden. Dat is een bepaald plaatje. En dat is denk ik ook de reden dat het zo lang duurt, want het is ingewikkeld ... .. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Er hebben zich nog vier sprekers aangemeld, die nog niet op mijn lijstje stonden. Ik geef het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter dank u wel. In mijn reactie zal ik ook meteen een paar vragen opnemen en laat ik beginnen met aansluiten bij mevrouw Slagt van GroenLinks. VVD en CDA zitten alle twee én in de Tweede Kamer én in het kabinet. Dus ja mevrouw Potharst, daar zit ook mijn partij, is daarbij. En we hebben dus ook inderdaad meegekregen hoe de discussie is verlopen. Dus ik ben wel

verbaasd en ik veronderstel toch, als mijn collega's Moes, Vegter, dan toch vragen aan u, meneer Moes en meneer Vegter is dit..., want ik ben het met u eens als het gaat over duidelijkheid verschaffen, en de overheid is daar niet heel sterk in, en wat we beter kunnen doen, moeten we beter doen. Maar met deze motie, geeft u daarmee niet juist de mensen die het betreft valse hoop? Want ook u weet dat de discussie gaat over welk toetsingskader dan toegepast moet worden om deze vergunningen alsnog wel te verstrekken. En dan toch maar even concreet, ja meneer Moes, dat is misschien wel juridisch, maar de minister zal toch iets in handen moeten hebben, want die uitspraak is ingetrokken, of we het daarmee eens zijn of niet. Die is ingetrokken. En als u zegt, er moet snel iets geregeld worden, dan wil de minister een toetsingskader. Dus meneer Moes, hoe wilt u die meetlat van toetsingskader door uw partijgenoten in Den Haag dan uitgevoerd willen hebben? En geeft u dan niet valse hoop? En meneer Vegter, CDA. Vanmiddag hoorde ik uw fractievoorzitter nog zeggen, het belang van een groen Drenthe. Vorige keer werd zelfs gemeld dat meneer Van Dekken hetzelfde groene hart zou hebben als ik. Nou, dat is dan een compliment denk ik aan de heer van Dekken. Maar hoe wilt u dan in deze motie, zonder enige natuurcompensatie, dat deze regeling uitgevoerd moet worden? Want die PAS- uitspraak ligt er en er moet natuurcompensatie? Ja, op het onderwerp en uw toelichting op communicatie ben ik het met u eens? Maar dit voorstel, hoe kunt u dat doen als er geen natuurcompensatie plaatsvindt? Dan gaat u toch net als..., ik veronderstel in mijn vraag hoe verloopt dan uw gesprek met uw partijgenoot in de Tweede Kamer en het kabinet? En aan de gedeputeerde zou ik willen vragen, ik heb vandaag en ook in de commissie, een aantal keren gevraagd, wilt u dan ook natuurherstel als prioriteit neerzetten? Want dat is wel de opgave die we hebben. En je kunt het er mee eens zijn of niet mee eens zijn, wat betreft D66 zijn we het daar mee eens, maar dan is het een geheel pakket en wij willen niet valse hoop geven aan de betrokken mensen. En dan ben ik het eens met mevrouw Slagt van GroenLinks, het is een totaalpakket en dan zullen we een totaal antwoord... Dus gedeputeerde, als u toch deze motie krijgt... Ik heb ook de reactie al gezien van de minister op de motie die in Flevoland-Overijssel is ingediend. Ik zou, en nu ben ik lid van de oppositiepartij, maar ik zou u, ook als mijn gedeputeerde, ook gedeputeerde van D66, niet met deze boodschap op stap willen sturen. Want...

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, mevrouw Kleine Deters, mevrouw Kleine Deters, u bent al een minuut over uw tijd heen. En het is een beetje onorthodox. Dat komt omdat er zich nu meerdere woordvoerders aanmelden. Dus ik laat het even toe. Maar u stelt ook een aantal vragen natuurlijk aan mede-Statelieden. Dus ik stel voor dat ik nu eerst die mede-Statelieden het woord geef. En u heeft uw tijd ruimschoots benut. Mag ik het woord geven aan de heer Moes om een reactie te geven op mevrouw Kleine Deters. Daarna aan de heer Vegter. En dan krijgt mevrouw Kleine Deters nog een keer het woord. En daarmee hebben we dan deze interruptie achter de rug, zal ik maar zeggen. De heer Moes.

De heer Moes: Deze motie is geschreven om de ondernemers een steun in de rug te geven. Die ondernemers zitten anderhalf jaar in grote zorgen en er is nog geen enkel uitzicht dat het goed gaat komen. En mevrouw Anry Deters van D66 maakt zich dan druk om toetsingskaders en natuurherstel. Nee, deze motie is een steun voor het harde werk van Gedeputeerde Staten. De vele contacten die wij hebben richting Den Haag met de Kamerleden en er gebeurt niks, wij willen onze steun uitspreken en wij maken ons zorgen om de ondernemers. En op dit moment niet om het toetsingskader en natuurherstel. Dat is mijn antwoord op uw reactie.

De voorzitter: Dat was de heer Moes. De heer Vegter van het CDA.

De heer Vegter: Uiteraard sluit ik me daar volledig bij aan. We hebben een heel ander project in Den Haag gezien, dat heette 'De toeslagenaffaire'. En daarin werden ook mensen zeer langdurig in onzekerheid gehouden. En dat is een situatie, dat willen we hier absoluut niet. Er moet gewoon met die

mensen gecommuniceerd worden en gewoon op schrift gezet worden wat er precies aan de hand is, wat de stand van zaken is en eventueel ook hoelang het nog kan duren. Maar 'niet communiceren' is wat ons betreft geen optie.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters voor haar tweede vraag.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, wat betreft communicatie en helderheid, geen verschil van mening. Heel helder, maar dan de motie zoals die beschreven is, vinden wij valse hoop geven, omdat het onuitvoerbaar is. En dan kunt u wel zeggen, we gaan niet investeren meneer Moes, in toetsingskader. Er zal een meetlat moeten zijn. Daar kunnen we niet omheen. D66 wil niet hoop geven als die niet geboden kan worden. Dus wij zullen de motie niet steunen.

De voorzitter: Er zijn geen aanvullende vragen meer gesteld aan de heren Moes of Vegter, dus ik ga door met de het volgende Statenlid wat zich nog gemeld heeft voor dit agendapunt, de heer Blinde van Forum voor Democratie. Dank u wel voorzitter.

De heer Blinde: Forum steunt de motie wel. Wij zijn van mening dat minister Schouten er nu echt al veel te lang een potje van maakt. Die ondernemers zijn gewoon toe aan duidelijkheid. Ze hebben altijd in goede trouw geopereerd en zij hebben recht op enige geruststelling, schriftelijk. En ik snap werkelijk niet de weerstand van bepaalde partijen hierbij. En daarbij wil ik het laten voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Blinde. Dan ga ik naar de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u voorzitter. Onze fractie heeft het onderwerp uitgebreid besproken en zit met een dilemma. We delen namelijk de zorgen over de onverkwikkelijke situatie waarin de getroffen- en zich bevinden. En formeel, het sturen van een brief waar een toezegging in staat, dat komt overeen met een vergunning. En we willen voorkomen dat de verwachtingen worden gewekt, die niet waargemaakt kunnen worden. Dat hebben we met de indieners gedeeld. We zijn met een tekstsuggestie gekomen, maar konden helaas niet tot overeenstemming komen. Eigenlijk zitten we wel een behoorlijk eind in de lijn, maar dat neemt niet weg dat we op deze manier niet de motie kunnen steunen. Wat ook niet wegneemt, is dat we via onze landelijke kanalen zullen blijven aandringen op een rechtvaardige en zo snel mogelijke oplossing. Dank u.

De voorzitter: Dank u heer Veldsema. En tot slot mevrouw Dijkers van de SP-fractie

Mevrouw Dijkers: Dank u wel voorzitter. In het algemeen vind ik dat, voordat je een vergunning verleent, er eerst gekeken moet worden of dat terecht is. Minister Schouten heeft aan alle PAS-melders een brief geschreven. En voor 1 oktober moest daarop worden gereageerd. Dan volgt er een check, en ik kan die punten waarop gecheckt wordt zo meteen ook nog wel even geven, en dan volgt er een vergunning. De VVD moet niet vragen om een toezegging voor een vergunning voordat die check heeft plaatsgevonden. De vraag aan GS zou kunnen zijn, hoe het er voorstaat met die 160 PAS-melders in Drenthe. Hoeveel PAS-melders hebben op tijd gereageerd, zodat die check kon plaatsvinden? Want aangeven dat... dat er schriftelijk aangegeven moet worden dat er gerekend kan worden op een vergunning, misschien snap ik het niet helemaal, maar... Er wordt met prioriteit gewerkt aan een collectieve regeling, haal ik uit die brief, voor het legaliseren van activiteiten, waarvoor in het kader van de PAS een vrijstelling van de Natura 2000-vergunningsplicht gold, omdat de uitstoot die toenmalige grenswaarden niet overschreed. En dan gaat het over de projecten waarvoor op 29 mei, de datum van de PAS-uitspraak, de volgende situatie gold. Het project was al gerealiseerd. Het project was weliswaar nog niet volledig gerealiseerd, maar de initiatiefnemer had aantoonbaar stappen gezet met het oog op volledige realisatie. Of, en dit is belangrijk, het project was weliswaar nog niet

aangevangen, maar daarvoor waren al wel aantoonbare onomkeerbare significante investeringsverplichtingen aangegaan. Als dat allemaal niet aan de orde is, dan is eigenlijk de uitkomst van w1aar je mee zou willen beginnen, al duidelijk. Dan is er geen onduidelijkheid. Dat was eigenlijk voor ons de reden om te zeggen, deze motie zullen we in ieder geval niet steunen. En ik vraag me af of iedereen op de hoogte is van deze lijn.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Dijkers. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging over deze motie vreemd aan de orde van de dag. Ik kijk naar de zijde van het college bij monde van gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Ga uw gang. Dank u wel voorzitter. Ik val met de deur in huis. Ik ben blij met deze motie. Het stelt aan de kaak het feit dat er inderdaad een heel aantal boeren maar ook anderen zijn, die op dit moment in grote onzekerheid verkeren. Ik heb een aantal bezoeken gebracht, ook in de afgelopen tijd, aan een aantal zogenaamde PAS-melders, maar ook aan zogenaamde ondernemers, boeren in dit geval, die ook als interimers zijn te bestempelen. En daar is de onzekerheid inmiddels zeer groot en heeft het geleid tot echt hier en daar ook wanhoop in de zin van, hoe moet het nu verder. Elke steun die wordt gegeven aan het harde werk van heel veel mensen om toch enige zekerheid te geven, wordt denk ik ook goed ontvangen. Voorzitter, er wordt op verschillende plekken gesproken na 29 mei 2019, toen het PAS onverbindend werd verklaard, om ook deze problematiek op te lossen. Terecht is opgemerkt, onder het PAS niet vergunningsplichtig. Zo was het ook voor de interimers die ook gewoon hun boerderij konden runnen. Het was zelfs ook voor een aantal ondernemers die onder de 0,05 hun emissie hadden, die hoefden ook geen vergunning te hebben. Door het onverbindend zijn...

De voorzitter: Momentje, gedeputeerde Jumelet, mevrouw Potharst wil u graag een vraag stellen. Mevrouw Potharst, u zit een beetje in het donker. Ik kan moeilijk zien dat u een vraag wilde stellen, ga uw gang.

Mevrouw Potharst: Het is erg donker hier voorzitter, maar ik heb niet zo veel lampen als in de Statenzaal. Ja. Ik hoorde gedeputeerde zeggen dat hij blij is met deze motie. En dat snap ik niet, want er wordt eigenlijk gevraagd, om juridisch onhoudbare keuzes te maken en onhoudbare communicatie te doen met deze PAS-melders. Dus ik snap niet hoe het kan, dat de gereputeerde blij is met deze motie.

De voorzitter: Gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, en dan is het goed om het hele verhaal even af te vertellen, want het is denk ik dan wel duidelijk. De minister heeft zelf aangegeven in de brief van 16 december, die heb ik vaker genoemd vorig jaar, dat zij een oplossing zou brengen, zou geven, aan die bedrijven die onder de PAS tot de melders zouden gerangschikt kunnen worden. Daar is dus een toezegging gedaan in de brief aan de kamer die wij ook hebben ontvangen en daar is geen enkel misverstand in die brief aan de orde, namelijk het wordt opgelost. Vanaf dat moment is inderdaad het ministerie samen met provincies regelmatig in gesprek en zoeken we met elkaar naar de oplossing. Er wordt ook door de provincies en ook door de provincie Drenthe steeds aan de orde gesteld, hoe gaan wij nu met elkaar verder met dit probleem? Want het is inmiddels echt een probleem. En dus de idee dat het niet opgelost zou worden, dat is in feite al ontkracht, door namelijk de eigen toezegging van de minister op 16 december, in de brief van de minister aan de Kamer. En ik duid nog ook op het feit dat er op het moment dat we de appreciatie mochten opstellen vanwege ook datgene wat aan de orde was in de brief van de minister, ook hebben aangegeven als IPO gezamenlijke provincies, en dus ook Drenthe, dat we heel nodig een oplossing moeten hebben voor de melders en ook de andere categorieën die

dus onder het PAS te goeder trouw hadden gehandeld. Dat hebben we nog weer eens herhaald in het bestuurlijk overleg, ook weer op 1 oktober, laatst ook nog op 15 oktober. Er is nu inmiddels een wetsvoorstel wat in de Tweede Kamer wordt behandeld. Als het goed is, zullen vragen die door verschillende fracties zijn gesteld, op 20 november van een antwoord worden voorzien. En als u die nog eens terugkijkt, of zelf ook bekijkt, dan zult u zien dat verschillende fracties ook ingaan op de problematiek van de melders, maar ook andere categorieën die te goeder trouw hebben gehandeld. Met andere woorden, er is velen er veel aan gelegen om dit probleem op te lossen, om ondernemers wat betreft de onzekerheid ook daarin tegemoet te komen. We hebben inmiddels ook kennis van het feit dat het niet zo eenvoudig is om die oplossing te vinden voor de melders. Want daar is niet zozeer een toetsingskader voor nodig, zoals net werd gesuggereerd, maar er is vooral stikstofruimte voor nodig om vergunningen te kunnen verlenen. En die ruimte zou moeten worden gevonden vooral door generieke maatregelen. Dat betreft bijvoorbeeld zaken die gaan ook over de warme sanering van de varkenshouderij. Er was ook bedoeld om met de veevoermaatregel ruimte te creëren. Zo zijn er wat meer generieke maatregelen die de minister heeft aangekondigd, juist ook om die ruimte te vinden om ook te kunnen legaliseren. Maar u weet, een aantal van die maatregelen liggen lastig, zijn deels ook niet doorgedaan. Daarom gaat het duren en is inmiddels de boodschap dat dit wel eens tot 2023 kan duren voordat de laatste melder ook voorzien is van een vergunning. En daarom nogmaals zeg ik, ben ik wel blij met deze motie, want die zet ons allen, dat betekent het ministerie, partners, maar ook de provincie aan om dit te blijven agenderen. Want tot 2023 geen vergunning kunnen krijgen, het is natuurlijk wel heel bijzonder. Want dat betekent en dat is in een motie, het gaat over een financiering, het gaat over de toekomst van het bedrijf, het gaat ook over, kun je het ook overdragen als familiebedrijf aan je kinderen. Dat zijn gewoon wezenlijke vragen die ik ook gehoord heb, letterlijk uit de mond van de mensen die ik heb gesproken, die het in het bijzonder ook aangaat.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter...

De voorzitter: Meneer Jumelet, mevrouw Kleine Deters heeft een vraag voor u. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Gedeputeerde, u hebt het ook over de wet die voorgelegd gaat worden. Bevestigt u daarmee dat er eerst een toetsingskader zal moeten komen, voordat er dan uitvoering gegeven kan worden? Want dat was denk ik even het verschil van mening tussen meneer Moes en mij, van, er zal eerst een toetsingskader moeten komen voor de minister, voordat ze de vergunningen kan beoordelen. Mevrouw Dijkers heeft daar ook een uitgebreide toelichting op gegeven. En u benoemt hem nu ook. Dus, en u zegt dat zou pas 2023. Dus is dat inderdaad dat er dus eerst een toetsingskader in ontwikkeling is en dat dan de afhandeling kan plaatsvinden?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik betoog net het tegenovergestelde. Ik zei juist dat er, natuurlijk moet er getoetst worden. Is de aanvrager nog steeds in bedrijf? Is het nog steeds aan de orde? Natuurlijk, als dat als toetsingskader zou moeten worden gezien, dan zal dat natuurlijk altijd getoetst moeten worden. Het is logisch, dat is heel vanzelfsprekend, een vergunning is niet zomaar wat je kunt krijgen. Maar wat vooral belangrijk is, dat betoogde ik net, is dat de ruimte wat stikstof moet worden gevonden, want daarom duurt dit zolang. Dat alles heeft vooral lange tijd nodig, omdat die stikstofruimte niet voor handen is. En dat hebben we met elkaar binnen de PAS natuurlijk aan de orde dat, voordat je een vergunning kunt verlenen, moet je ook kunnen aantonen dat uiteindelijk daar ook ruimte voor is binnen het hele stelsel van wat er uiteindelijk aan de orde is. Dus die ruimte maakt dat het op dit moment nog steeds niet mogelijk is op korte termijn, zo hebben wij ook begrepen als provin-

cies van de minister, die vergunningen te verlenen. Trouwens wel toegezegd, zei ik net al, op 16 december vorig jaar. Voorzitter, grote onzekerheid. En ik ga even ook de opmerkingen na die nog gemaakt zijn, want het is toch echt ook terecht ook opgemerkt, het lijkt een detail zoals gezegd, maar ik was het roerend eens met de heer Schoenmaker, het is van levensbelang. Toetsingskader. Waar nu in ieder geval in de motie om gevraagd is, en ik denk dat dat goed is om het daar dan maar over te hebben. Dat is namelijk, kun je op termijn in ieder geval ook schriftelijk kenbaar maken aan die mensen die het aangaat, om uiteindelijk aan te geven, dat wat ze nu hebben, eigenlijk onzekerheid, dat je daar in ieder geval met een brief duidelijkheid in kunt geven. Men heeft die duidelijkheid al gekregen, zou je kunnen zeggen, in december met de toezegging van de minister. Maar als je bij een bank aanklopt, dan is dat nog steeds te weinig. En het gesprek gaat er nu inderdaad ook over en deze motie ondersteunt dat. Of er toch niet met banken en met anderen kan worden afgesproken, dat wanneer er een brief ligt, je toch ook met elkaar kunt zeggen, dit is in ieder geval een voorstadium voor het verkrijgen van een vergunning. De opmerking van de heer Veldsema maakt dan ook, waar het gaat om verwachtingen die niet waargemaakt kunnen worden, als een verwachting van 16 december in de brief staat, dan mag je zeggen, dan moet die verwachting ook waar worden gemaakt. In ieder geval uit Drenthe heb ik de positie om de minister daaraan te houden. En ik zie dat ze inderdaad daar hard aan werkt met alle mensen die daar ook bij betrokken zijn. Deze motie roept in ieder geval op om dat schriftelijk vastleggen ook aan de orde te stellen en ik zal daar wat mij betreft ook aan voldoen. En ik laat graag verder voorzitter ook de stemming aan de Staten, want ik denk dat dat signaal van stemming, en hoe dat dan ook wordt opgevat door de Staten, genoeg signaal kan zijn. En richting ook ons allen, maar ook zeker naar de minister, het Rijk en de Tweede Kamer. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. De heer Moes. Oh, is er nog een interruptie? Even kijken. Ik zie een handje bij mevrouw Potharst en verder niet toch? Mevrouw Potharst heeft nog een interruptie. Ga uw gang.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Ik heb een verhelderende vraag aan de gedeputeerde. Gaat de gedeputeerde nou een brief opstellen, of gaat hij aandringen bij de minister, dat die dingen op schrift moet gaan stellen?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, misschien ook ter verduidelijking. De legalisatie van de meldingen, maar wat ons betreft uit Drenthe ook de interimers en alle andere categorieën die vallen onder 'te goeder trouw gehandeld onder de PAS'. Daar is de minister voor verantwoordelijk. Dat is een systeem- verantwoordelijkheid die bij het Rijk ligt. Volgens mij is het de bedoeling, als ik de motie lees, dat we aan de orde stellen bij het IPO, maar zeker bij de minister, want daar hoort het thuis, dat er vanuit het ministerie die die PAS-melders van een vergunning moeten voorzien, dat daar in ieder geval ook de brief vanuit zal gaan. Er is contact tussen, en dat zei mevrouw Dijkers zonet ook al, het ministerie en de PAS-melders, om het in beeld te brengen of het ook allemaal nog staat en wat bekend is gemaakt tot nu toe. En in diezelfde correspondentie zal in een volgend stadium zo'n brief denk ik heel goed passen. Dan zou dat moeten uitgaan vanuit het ministerie en daar zullen de provincies bij betrokken zijn. Maar allereerst is de systeemverantwoordelijke LNV.

De voorzitter: Dank u wel heer Jumelet. Mevrouw Potharst nog in tweede instantie? Prima. Dan kijk ik naar de heer Moes van de VVD-fractie, voor zijn tweede termijn.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter. Even kort. Bedankt voor de mensen, partijen, die de steun hebben uitgesproken. En ik hoor de woorden van symboolpolitiek en een klein detail van GroenLinks. Die woorden wil ik verre van mij gooien, want wij kijken hier bij deze motie in de menselijke maat en niet in

allerlei juridische termen en toetsingskaders. Dit gaat om mensen. Mensen die het bedrijf hebben en nu al anderhalf jaar in grote onzekerheid leven met hun bedrijf. En daar gaat deze motie om. En niet om symboolpolitiek, mevrouw Slagt.

De voorzitter: Ik zie dat mevrouw Slagt daarop wil reageren. Mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Ik neem mijn woorden terug van detail. En wij vinden dit echt ook een serieus probleem. Alleen vinden dit niet weg als je ziet hoe de gedeputeerde horende, hoe hier al gewerkt wordt om dit probleem op te lossen en om stikstofruimte te zoeken hiervoor, om aan een goede oplossing voor dit probleem te werken. Dan vind ik dat heel mooi. En daarbij zeggende vind ik het ook dat de communicatie naar deze boeren helder moet zijn, maar ook echt helder en geen valse hoop gevend. En wij erkennen het probleem. Dat neemt niet weg, dat wij deze motie mogelijkerwijs niet gaan steunen, omdat wij het geheel echt in de complexe materie willen zien. Maar we erkennen het probleem.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Moes nog?

De heer Moes: Nou, tenslotte, de heer Vegter had het er ook al over. Er zijn echt Kamerleden die vergelijken dit ook echt met de toeslagenfraude met de kinderopvang. Die zetten dit op hetzelfde level als dat. Een fout van de overheid en de overheid moet, een fout of iets gemist wat fout gegaan is, maar een overheid moet dat recht trekken. En als er Kamerleden zijn die het daarmee vergelijken, dan is het geen klein iets. En hier wou ik het bij laten.

De voorzitter: Mevrouw Slagt nog in tweede instantie? Er komt ook nog een tweede termijn. Nee. Oké. Dan ga ik naar de heer Vegter van het CDA.

De heer Vegter: Ja, dat kleine punt wordt natuurlijk alleen maar groter als je het hebt, niet over 2021 dat de duidelijkheid misschien komt, maar dat het zelfs, wat de gedeputeerde zegt, tot 2023 kan duren. En als jij op dit moment wil investeren met je bedrijf, of je wil het overdragen aan je kind, en je kan op dat moment als je externe financiering nodig hebt, geen kant op vanwege het ontbreken van die duidelijkheid, jongens, geloof van mij, het is een groot drama. En daar hoopt deze motie een eind aan te maken.

De voorzitter: Dank u wel heer Vegter. De heer Schomaker van de Partij van de Arbeid. Ik zie dat u wel iets zegt, maar u heeft uw microfoon niet aan?

De heer Schomaker: Ja voorzitter. Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De voorzitter: Prima. Mevrouw Slagt, GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Wij hebben ook geen behoefte meer aan een tweede termijn.

De voorzitter: De heer Vorenkamp PVV.

De heer Vorenkamp: Ja voorzitter. Ik ben heel blij voorzitter dat de gedeputeerde, de heer Jumelet op bezoek is geweest bij de betrokken boeren, die hier mee opgezadeld zitten en dat al voor zo'n lange tijd. En waar die wanhoop in zal eindigen, die hij geconstateerd heeft, waar die in gaat eindigen, dat lijkt me onwaarschijnlijk. Dus dan moeten we, dat lijkt me onmenselijk wou ik zeggen, sorry. Dus daar moeten we wat aan doen. En als het kan met een brief vanuit LNV, met deze brief die voorgesteld wordt, dan lijkt me dat een uiterst goede zaak. Ik kan me niet voorstellen dat daar partijen in Drenthe tegen zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. De heer Schoenmaker Sterk Lokaal.

De heer Vorenkamp: Dank u wel voorzitter. De gedeputeerde horende, de motie doet niets af aan het feit hoe je denkt over het stikstof- probleem. De motie gaat erover om de gezinnen en de gezinnen die onder de PAS volledig legaal gehandeld hebben, dat die verder kunnen. Als je iets voor ondernemers voelt en je de menselijke maat neemt richting deze ondernemersgezinnen, dan kan ik me voorstellen dat elke partij in deze Staten deze motie zal steunen. Het water staat sommigen aan de lippen en als de gedeputeerde aangeeft dat de wanhoop nabij is, naar aanleiding van gesprekken, dan zegt dat genoeg. Ik denk dat de onderbouwing van de gedeputeerde een steun zal zijn om dit voor deze mensen te regelen, voldoende moet zijn om deze motie unaniem te steunen zonder nogmaals af te doen op de oplossing voor het stikstofprobleem. Dit gaat om menselijke maat. Dit gaat om gezinnen.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker. De heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Ik heb niets toe te voegen aan de woorden van de indieners.

De voorzitter: Dan ga ik naar mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, in reactie op wat in tweede termijn is gezegd. Wij zijn zeker niet partij die tegen ondernemers is, dan wel niet de menselijke maat wil hanteren, dan wel niet ziet dat er een grote problematiek is, waar zeker een oplossing voor moet komen. Maar wij vinden wel dat zo'n motie die er nu ligt, dat dat onnodig is. Wij vertrouwen erop dat ons college voldoende krachtig is om dit geluid te laten horen in Den Haag en dat dáár eindelijk eens de juiste keuzes worden gemaakt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Mevrouw Kleine Deters D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ja voorzitter dank u wel. Ik denk dat het helder is, dat heb ik op in eerste termijn gezegd, dat D66 natuurlijk vraagstukken wil oplossen en een handreiking wil doen. Maar ik vind het onvoorstelbaar, zoals net geformuleerd was dat je dan unaniem deze motie zou moeten steunen, want deze motie is voor ons niet de oplossing. Gedeputeerde heeft het over misschien ook in 2023. Voorzitter, wij willen meedenken in oplossingen en altijd de menselijke maat, op welk beleidsterrein het betreft, maar wel in realistische zin. En voor ons is deze motie niet realistisch en zullen we dit niet kunnen verstrekken. Ook al zouden we dat unaniem willen, zouden we dat niet kunnen verstrekken. Ja, dan kun je, vind ik, zo'n motie niet steunen, omdat, dit is dus echt niet de oplossing. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Ik zie dat de heer Schoenmaker een interruptie wil plegen. De heer Schoenmaker.

De heer Schomaker: Dank u wel voorzitter. Het was eigenlijk al een interruptie op mevrouw Potharst, maar hetzelfde geldt eigenlijk voor D66. Nogmaals, als een bestuurder aangeeft zich gesteund te voelen door deze motie, wat is er dan op tegen om deze bestuurder die bagage mee te nemen als het gaat om de menselijke maat? Dat is geen valse hoop. De vertegenwoordiger van- uit Drenthe vraagt om deze motie te steunen. Ik kan me inderdaad niet voorstellen mevrouw Kleine Deters, dat u deze motie niet zal steunen.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Overtuigd zullen we deze motie niet steunen en de argumentatie heb ik gegeven. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Blinde heeft ook aangegeven dat hij een interruptie wil plegen. Ga uw gang.

De heer Blinde: Dank u wel voorzitter. Bij mij was het eigenlijk ook nog met betrekking tot mevrouw Potharst. En ik vraag me eigenlijk twee zaken af. Ten eerste, mevrouw Potharst refereerde van, het is ook aan GS en heel veel vertrouwen daarin. Ik kan me nog wel herinneren niet zolang geleden, dat er een motie van treurnis is ingediend tegen het voltallige college. Ik vraag me af waar daarin de draai zit. En ten tweede, waar is het rechtvaardigheidsgevoel? Volgens mij is dit gewoon een kwestie van rechtvaardigheid. Mensen is onrecht aangedaan. Dan kun je dat rechtzetten als overheid. Ik snap werkelijk deze discussie niet.

De voorzitter: Mevrouw Potharst krijgt dus nog een vraag. Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Meneer Blinde wil dit in een heel breed perspectief plaatsen. Volgens mij gaat het hier over deze motie en daar reageren wij op. En ik heb volgens mij gezegd, hoe wij daar als fractie in staan. En nogmaals, de beslissing daarvoor ligt in het landelijke terrein en dáár duurt het zo lang voordat ze er uitkomen. En daarom zitten nu onze boeren met deze problemen.

De voorzitter: De heer Blinde nog in tweede instantie?

De heer Blinde: Ik vond het eigenlijk geen antwoord to the point, maar ik laat het hierbij voorzitter. Ik zie dat de heer Vegter nog wil reageren, van het CDA.

De heer Vegter: Als mevrouw Potharst zegt en afsluit met 'en daarom zitten onze boeren in de problemen', omdat het zo lang duurt. Als zij dan niet wil helpen, dan moet de conclusie dus zijn dat zij de boeren laat stikken.

De voorzitter: Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Nou, de conclusie laat ik lekker bij meneer Vegter, want daar ben ik het absoluut niet mee eens.

De voorzitter: Ik kijk nog even rond of er nog meer interrupties zijn. De heer Vegter nog.

De heer Vegter: Ja, ik snap de reactie, maar het is mij duidelijk dat ik u in ieder geval niet ga overtuigen.

De voorzitter: Mevrouw Potharst nog? Even kijken. Oké. Mevrouw Slagt GroenLinks zie ik haar hand opsteken.

Mevrouw Slagt: Ik zou het heel mooi vinden als we als Drentse Staten geen polariserende opmerkingen doen. Dus ik wil eigenlijk een ordevoorstel doen, om hier niet heel polariserend te gaan werken, maar constructief samen te werken. Dank u wel.

De voorzitter: Dat is meer een statement mevrouw Slagt. Goed. We gaan naar de heer Veldsema van de ChristenUnie. Dan houd ik het inhoudelijk.

De heer Veldsema: Ik heb geen aanvullende argumenten om te delen. Dus de volgende mag wat mij betreft.

De voorzitter: Dank u wel. En als laatste mevrouw Dijkers van de SP.

Mevrouw Dijkers: Nee hoor, ik heb ook geen nieuwe informatie te delen. Ik blijf erbij dat het probleem zeer nijpend is. Maar dit is niet het instrument en niet de route om het op te lossen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Jumelet, gedeputeerde, voor zijn tweede termijn.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Ik heb gehoord wat de fracties hebben ingebracht en ik merk op in ieder geval, dat er aandacht is voor dit grote probleem. De minister ziet dat ook als een probleem. Er wordt hard aan gewerkt. Voor Drenthe en voor elke provincie merk ik toch nog wel op, dat onzekerheid bij mensen maakt dat ze hier en daar toch ook inmiddels aangeven, dat het moeilijk is om mee te doen met die gebiedsgerichte aanpak. Want we vragen aan de ene kant om medewerking om oplossingen te vinden in de gebiedsgerichte aanpak. En tegelijkertijd zeggen boeren tegen ons, ja maar wij hebben zelf niet eens een vergunning gekregen. Maar in ieder geval, dat punt wil ik nog maken. Mij is helder dat u ons in ieder geval wil steunen als ik zo tel. In ieder geval is dit signaal helder en wat mij betreft wordt er hard doorgewerkt om zo snel mogelijk de onzekerheid bij vele ondernemers, veelal boeren, wordt weggenomen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Ik zie het mevrouw Kleine Deters haar vinger nog opsteekt. Ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, los van de opmerkingen die mevrouw Slagt maakt, want die vind ik eigenlijk niet zo heel relevant. De gedeputeerde zegt, fijn dat u ons wil steunen, nou in dit geval heeft u dus niet onze steun. Ik vind dat u daar dan ook een wending aan geeft. Dan denk ik deze discussie zouden we dus moeten voeren met elkaar. En als u dat afdoet als welke partij geeft wel steunt welke partij geeft geen steun, vind ik dat u nu wel een hele bijzondere interpretatie geeft van dit debat.

De voorzitter: De heer Jumelet nog.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik reageer op deze motie die ingebracht is door een aantal partijen. Ik veronderstel dat deze motie in ieder geval kan rekenen op de meerderheid van de Staten. Ik weet niet of ik goed heb geteld, maar in ieder geval veronderstel ik dat, en daar ben ik blij mee. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters nog? Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging over deze motie vreemd aan de orde van de dag over 'Oplossen PAS-meldingen'. En dat betekent dat we ook aan het eind zijn gekomen van de beraadslagingen op deze dag. Dus de orde van de dag strekt ertoe dat we straks gaan stemmen. En straks, en ik kijk dus ook even voor zover ik dat kan rond, zou wat mij betreft over een kwartier kunnen zijn. Want dan kunnen we nog voor de dinerpauze zoals dat dan heet, die hebben we dan niet meer nodig. Maar dan kunnen we over een kwartier stemmen en dan kunnen we deze vergadering ook afronden. Ik stel dus voor, ik kijk ook even naar mijn app, als fracties daar problemen mee hebben, met dat kwartier, dan zie ik dat op de app. Ik zie vooral duimpjes en prima en eens, dus dat doet me deugd. Sorry, wat zegt de griffier? Oh, de heer Duut. Die zwaait met zijn hand. Heer Duut, ga uw gang.

De heer Duut: Ik wou alleen maar zeggen, wat mij betreft gaan we in een keer door, zonder schorsing.

De voorzitter: Oh, ja, nou ja. Nou het is denk ik wel fijn dat de fracties heel even klokken gelijk kunnen zetten. Dus ik stel voor, ik kijk naar de klok, we gaan stipt om 19.00 uur stemmen. Oké. Hartelijk dank. Ik zie u zo terug. Ik schors de vergadering voor een kwartier, tot 19.00 uur.

J. Stemmingen

De voorzitter: We stemmen eerst over een viertal amendementen. Het amendement 'Reserve coronacrisis' A 2020-10. Het amendement 'Geen onttrekking reserve Verkeer en Vervoer' A 2020-11 Het amendement Expeditie Energieneutraal wonen vervallen Operationeel Doel 5.1 en 5.2', A 2020-12, en nog een: een amendement op 'Minimumeis participatie' A 2020-13 Ik vraag de fractievoorzitters en hun fractiegenoten om de camera aan te zetten successievelijk, zodat we echt goed kunnen kijken naar alle fracties als die aan het stemmen zijn. Ik begin bij Forum voor Democratie en ik vraag aan de heer Blinde en aan de heer Bos en aan de heer Camies en aan de heer Omlo en aan de heer Velzing om hun camera's aan te zetten. De heer Drukker is afwezig. Dat zeg ik ook even voor de handelingen. Dus ik wil nu graag vijf camera's zien en de andere camera's kunnen wat mij betreft uit, van alle andere fracties. Ja, alle andere Statenleden, zodat ik alleen maar mensen van Forum zie. Want, dus als de heer Duut ook zijn camera wil uitzetten, even kijken, de heer Schoenmaker staat nog aan. Kan de heer Schoenmaker ook even... Mevrouw Potharst, kan zij nog even haar camera uitdoen? Nou, mevrouw Potharst die is er even niet. Meneer Vorenkamp, even de camera uit. Gaat dat lukken? Ja. We moeten er even inkomen. Dus ik vraag aan de successievelijke fracties om in en uit te stappen als het ware. Ik begin bij Forum voor Democratie. Ik vraag aan de Heer Blinde en ik kijk naar de mimiek van zijn collega's of Forum mij wil vertellen wat men doet op amendement A 2020-10 'Reserve coronacrisis'

De heer Blinde: Voorzitter, alle vier de amendementen van de PVV stemmen wij voor.

De voorzitter: Dat is heel helder, dus dat betekent dat er vijf stemmen voor zijn op alle amendementen van de zijde van Forum voor Democratie. En ik zie hoop ik vier instemmenden. De heer Omlo knikt, de heer Velzing doet zijn duim omhoog. De heer Camies doet mee. Heel goed. Dank u wel. Dan ga ik nu naar de Partij van de Arbeid onder leiding van de heer Loof. En daar hoop ik aan te treffen de heren Bosch, Du Long zit naast me, Schomaker, Zwijs en mevrouw Roggen. Ja, even kijken. Ik zie ze allemaal. Fijn en ik vraag ook aan de heer Loof wat de Partij van de Arbeid doet op de onderscheiden amendementen.

De heer Loof: Dank u voorzitter. De Partij van de Arbeid stem tegen alle vier PVV-amendementen.

De voorzitter: Even kijken of iedereen daarmee instemt? Ja, inderdaad. De Partij van de Arbeid is tegen, de heer Du Long ook, zie ik hier aan mijn zijde. Dank u wel. Dan ga ik naar de PVV. De heer Uppelschoten en mevrouw Kort en de heer Vorenkamp. Even kijken of meneer Vorenkamp ook, ja, die zie ik ook. Fijn. Heer Uppelschoten, wat doet u bij de vier amendementen?

De heer Uppelschoten: Uiteraard zijn we voor onze vier eigen amendementen.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Even kijken of mevrouw Kort en de heer Vorenkamp het daarmee eens zijn. Ja, ik zie twee duimen. Merci, oké. De VVD-fractie. En de heer Serlie zit hier in de Statenzaal. De heer Smits is afwezig. En mevrouw Meeuwissen gaat mij vertellen, want ik zie de andere fractieleden aan haar zijde, hoe de VVD-fractie gaat stemmen op de vier amendementen. Ga uw gang.

Mevrouw Meeuwissen: De VVD is tegen alle vier de amendementen.

De voorzitter: Ik kijken even of ik duimpjes zie van de onderscheiden... De heer Moes kijkt wat zuinig, ah, toch een duimpje. De heer Serlie doet ook mee. Inderdaad. Dank u wel mevrouw Meeuwissen. De SP-fractie. Mevrouw Dijkers en haar fractiegenoten de heren Mäkel en Moinat. De heer Moinat kan ik maar steeds niet zien, dus ik ga zo meteen aan de heer Moinat vragen of die even iets wil zeggen. Mevrouw Dijkers, wat doet de SP-fractie?

Mevrouw Dijkers: De SP-fractie stemt tegen alle vier de amendementen, waarbij ik bij amendement A 2020-13 met betrekking tot die participatie wel even aan wil geven, dat wij dat uitgangspunt van 50% participatie van harte onderschrijven. Maar in de manier waarop deze in dit amendement ondergebracht is, het niet haalbaar zien.

De voorzitter: Dat was dus een stemverklaring van de zijde van de SP-fractie op het amendement A 2020-13 Minimum- eis participatie.

Mevrouw Dijkers: Ja.

De voorzitter: De heer Moinat. Ik zie dat de heer Mäkel, als die zijn duim opsteekt, dan is het helder. Heer Moinat, zou u uw microfoon even kunnen aanzetten, zodat ik van u ook kan horen of u instemt met hetgeen uw fractievoorzitter heeft gezegd.

De heer Moinat: Voorzitter hoort u mij?

De voorzitter: Jazeker.

De heer Moinat: Ja, ik ben het volkomen eens met mijn fractievoorzitter.

De voorzitter: Mooi zo. Dank u wel. Dan kan ik naar de CDA- fractie bij monde van de heer Van Dekken. En mevrouw Potharst mag haar camera uitdoen. Mevrouw Potharst, zou u uw camera willen... Ja, helemaal goed. Want dan... en mevrouw... Ja. Ik zie vijf CDA- fractieleden. Heer Van Dekken, wat doet de CDA- fractie op de amendementen? De microfoon staat niet aan.

De heer Van Dekken: Sorry, sorry voorzitter. De CDA-fractie is daar vier keer tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar uw fractiegenoten. Mag ik duimen? Ja. Dank u wel. Mevrouw Dijkers is nog aanwezig, kan zij haar camera uitzetten? Goed zo, dan vraag ik om de D66-fractie op het scherm te kunnen krijgen. Mevrouw Kleine Deters en de heer Pragt. Ik zie ze. Mevrouw Kleine Deters, mag ik aan u vragen wat u doet op de vier amendementen?

Mevrouw Kleine Deters: Alle vier amendementen tegen. Dank u wel.

De voorzitter: Ik zie dat de heer Pragt zijn vinger uit zijn duim opsteekt. Dank u wel. Ik ga naar GroenLinks, bij monde van de heer Nijmeijer. En daar zien we ook de heer Bos en de dames Haan en Slagt. Ja. Meneer Nijmeijer, wat doet GroenLinks over de vier amendementen?

De heer Nijmeijer: GroenLinks-fractie stemt tegen de vier amendementen.

De voorzitter: Mag ik even kijken of de fractiegenoten het daarmee eens zijn? Ja, ik zie allemaal knikkende en duimende mensen. Dank u wel. Dan Sterk Lokaal. De heer Schoenmaker. Meneer Schoenmaker mag ik vragen wat de fractie van Sterk Lokaal stemt over de amendementen?

De heer Schoenmaker: Op al deze vier amendementen tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga door met de ChristenUnie bij monde van mevrouw Van den Berg als fractievoorzitter En aan haar zijde zijn de heren Pruisscher en Veldsema. Ja, het gaat lekker snel. Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ja, wij zijn tegen alle vier de amendementen.

De voorzitter: Helder. Ik kijk even naar de beide heren. Ja, ik zie knikkende gezichten. Dank u wel. Dan ga ik naar OpDrenthe. De heer Duut.

De heer Duut: De gehele fractie is vier keer tegen.

De voorzitter: Oké. Nou verslik ik me. Dank u wel. Dat was OpDrenthe. En last but not least de Partij voor de Dieren. Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, de Partij voor de Dieren stemt tegen alle vier amendementen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik schors heel even om de uitslag zo meteen aan u bekend te kunnen maken. Even een minuut schorsing, schat ik zo in. En dan gaan we verder met de volgende ronde. En die ronde gaat in een keer alle voorstellen door en ook de moties. Ik schors de vergadering voor een minuut.

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en ik kan u melden dat voor het amendement 'Reserve coronacrisis' A 2020-10 hebben gestemd 8 Statenleden, daar tegen 31. Dit amendement is verworpen. Amendement A 2020-11, 'Geen onttrekking reserve Verkeer en Vervoer', voor hebben voor dit amendement 8 leden gestemd, daar tegen 31, zodat ook dit amendement is verworpen. Dan het amendement A 2020-12 'Vervallen operationeel 5.1 en 5.2, Expeditie Energieneutraal Wonen'. Voor hebben gestemd 8 leden, tegen 31. Dit amendement is verworpen. En het laatste amendement A 2020-13 'Minimale participatie'. Voor hebben gestemd 8 leden, 31 tegen. Dit amendement is verworpen. We gaan door met de tweede ronde stemmingen en die is iets ingewikkelder. Of ingewikkelder, maar daar moeten we meer stemmen van u krijgen. En ik begin wederom bij Forum voor Democratie. Alle heren zijn aanwezig. Even kijken, ja, de heer Moinat, die kunnen we weliswaar niet zien, maar die zit er nog wel in. Dus als die... Ja, hij is weg, heel goed. Ja, ik begin bij voorstel H-4a. Dat is het voorstel 'Begroting 2021, 7e wijziging van de Begroting 2020'. Statenstuk 2020-961. De heer Blinde. Wat doet Forum op dat voorstel?

De heer Blinde: Daar stemmen wij voor.

De voorzitter: Dank u wel. Dan voorstel H-4b, de 'Investeringsagenda PLUS 2020-2023' Statenstuk 2020-954.

De heer Blinde: daar stemmen wij tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk ook steeds naar de mimieken van uw fractiegenoten. Voorstel H-5, 'Drentse Woonagenda', Statenstuk 2020-958.

De heer Blinde: Stemmen wij tegen.

De voorzitter: Even kijken, mag ik weer de duimen zien heren? Ja. Ik ben maar even recht in de leer. Voorstel H-6, 'Ik ben Drents Ondernemer'. Statenstuk 2020-952.

De heer Blinde: Stemmen wij ook tegen.

De voorzitter: Zie ik weer duimen? Ja. De heer Velzing, ik kan uw duim niet zo goed... Helemaal goed. Dank u wel hoor. Voorstel H-7, Statenstuk 2020-953, 'Expeditie Energieneutraal Wonen 2020-2023'.

De heer Blinde: Stemmen wij voor.

De voorzitter: Dank u wel. Zie ik weer duimen. Heel goed. Dan het voorstel H-8, Statenstuk 2020-955 'Onttrekken Odoorneweg'.

De heer Blinde: Stemmen wij voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie weer allemaal duimen. Goed. Voorstel H-9, Statenstuk 2020-956, 'Onttrekken Borgerderweg en nabijgelegen carpoolplaats'

De heer Blinde: Ook voor.

De voorzitter: Wederom zie ik allemaal knikkende en duimende mensen. Voorstel H-10, Statenstuk 2020-959, 'Bijstellen kredieten N34 en Emmen-West'.

De heer Blinde: Met pijn in het hart stemmen wij daar ook voor. Ik zie heer Omlo inderdaad in zijn miemiek pijn in het hart uitbeelden. Dat doet u goed. Edoch, ik zie ook inderdaad de duimen bij uw fractiegenoten heer Blinde, dus... Dat zijn de voorstellen. Dan kom ik bij de moties. En ik heb begrepen, zeg ik maar alvast voorafgaand dat de fractie van de PVV samen met de Forumfractie nog een stemverklaring wil afleggen bij de motie M 2020-35 'Burgerparticipatie energietransitie'.

De heer Blinde: Dat klopt. De PVV legt die verklaring af.

De voorzitter: Ja, dat heb ik begrepen. Maar ik ga eerst wel aan u vragen of u voor of tegen bent. Maar ik begin bij de motie M 2020-30 'Jongerenadviesraad Drenthe'.

De heer Blinde: Die steunen wij.

De voorzitter: Zie ik allemaal duimen? Ja, die zie ik. Dan de motie M 2020-33 'Herziening Flora en Faunabeleidsplan'.

De heer Blinde: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Even kijken, of dat voor al uw fractiegenoten ook geldt. Mooi. Dan de motie M 2020-34, 'Frisse start na corona'.

De heer Blinde: Ook tegen.

De voorzitter: Ja. Ik kijk weer even. Ja, de heer Camies ook. Dan de 'Burgerparticipatie energietransitie' M 2020-35.

De heer Blinde: Daar stemmen wij tóch voor, voorzitter.

De voorzitter: Oké, daar komt straks een stemverklaring heb ik begrepen. En iedereen knikt. Iedereen is het daarmee eens? Ja. En dan de laatste motie M 2020-36, 'Oplossen PAS-meldingen'.

De heer Blinde: Daar stemmen wij uiteraard voor, voorzitter.

De voorzitter: Oké, ik kijk even of iedereen het daarmee eens is. Dank u wel heer Blinde. Ik ga door naar de Partij van de Arbeid. De heer Loof. En ook daar begin ik bij voorstel H-4a, Statenstuk 2020-961 'Begroting 2021, 7e wijziging van de Begroting 2020'.

De heer Loof: Ja voorzitter. Alle Statenstukken, alle voorstellen zijn wij voor.

De voorzitter: Ook dat schiet lekker op. Ik kijk of uw fractiegenoten het daar mee eens zijn. Ja, ik zie ook de heer Du Long hier aan mijn zijde met zijn duim omhoog, zal ik maar zeggen. Dus... Dan gaan we door naar de moties en beginnen we hem bij motie M 2020-30, 'Jongerenadviesraad Drenthe'.

De heer Loof: Daar stemt de Partij van de Arbeid voor.

De voorzitter: Oké, ik kijk even of iedereen mee kan komen. Ja. Dan motie M 2020-33, 'Herziening Flora en Faunabeleidsplan', Partij voor de Dieren.

De heer Loof: Stemmen wij tegen.

De voorzitter: Even kijken of iedereen daarmee eens is. Ja. Dan 'Frisse start na corona', motie M 2020-34.

De heer Loof: Stemmen wij voor.

De voorzitter: Ook hier zie ik weer allemaal duimen. De 'Burgerparticipatie energietransitie', motie M 2020-35.

De heer Loof: Ja, stemmen wij ook voor.

De voorzitter: Oké. En last but not least, de motie vreemd aan de orde van de dag M 2020-36, 'Oplossen PAS-meldingen'.

De heer Loof: Ja, zijn wij ook voor voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dank u wel Partij van de Arbeid. De PVV. De heer Uppelschoten, mevrouw Kort en de heer Vorenkamp. Ja. Gaan we ook even alle voorstellen langs. Mevrouw Roggen, zou u uw camera willen uitzetten? Even kijken of dat lukt. Ja. We beginnen bij voorstel H-4a, Statenstuk 2020-961, 'Begroting 2021'. Wat doet de PVV?

De heer Uppelschoten: Daar stemmen we tegen?

De voorzitter: Even kijken of mevrouw Kort en de heer Vorenkamp mee kunnen doen. Ja. Dan voorstel H-4b, Statenstuk 2020-954, 'Investeringsagenda PLUS'.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen we ook tegen.

De voorzitter: Ik kijk weer even naar de beide fractiegenoten. Ja. Voorstel H-5, Statenstuk 2020-958, 'Drentse Woonagenda'.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij voor.

De voorzitter: Ja, fijn. Het gaat goed. Voorstel H-6, 'Ik ben Drents Ondernemer', Statenstuk 2020-952.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij tegen.

De voorzitter: Ja. Dan voorstel H-7, Statenstuk 2020-953, 'Expeditie Energieneutraal Wonen'.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij tegen, gezien de afwijzing van de amendementen.

De voorzitter: Oké. Even kijken of de heer Vorenkamp dat... inderdaad. Dan voorstel H-8, Statenstuk 2020-955, 'Onttrekken Odoorneweg'.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij tegen.

De voorzitter: Even kijken of... Ja, mevrouw Kort ook. 'Onttrekking Borgerderweg' voorstel H-9, Statenstuk 2020-956.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij ook tegen.

De voorzitter: Ja. En als laatste. Voorstel H-10, 'Bijstellen kredieten N34 en Emmen-West', Statenstuk 2020-959.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen we voor.

De voorzitter: Oké. Dat waren de voorstellen. Dan kom ik bij de moties. 'Jongerenadviesraad Drenthe' Motie M 2020-30.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij voor.

De voorzitter: Even kijken of de heer Vorenkamp ook voor is. Ja. Dan de motie 'Herziening Flora en Faunabeleidsplan', M 2020-33.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij tegen.

De voorzitter: Ja. Dan de 'Frisse start na corona', motie M 2020-34.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij ook tegen.

De voorzitter: Even kijken. Ja. De 'Burgerparticipatie', motie M 2020-35, daar had u uw stemverklaring. Ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Dit is een stemverklaring namens Forum en de PVV. Dus dat is, ik zal hem voorlezen. Participatie betekent voor Forum en de PVV, dat nu ook gewone mensen de kans krijgen om mee te denken en vorm te geven aan de energietransitie. Dit zou kunnen door middel van een

burgerpanel, representatief samengesteld, bijvoorbeeld door loting. We willen voorkomen dat er opnieuw sprake is van de inspraak paradox. Veel invloed door weinigen en weinig invloed door velen. Hoogopgeleide professionele insprekers bepalen nu veelal de discussie. PVV en Forum hebben uit contact met VVD en CDA begrepen, dat het de bedoeling is van de motie, juist om de gewone mensen meer te betrekken bij de vormgeven van de energietransitie. Dus niet meer enquêtes op snelle peilingen bij het Drents panel, maar nieuwe instrumenten, the best practices. Met deze verklaring stemmen wij toch ook voor deze motie, want die steunen we van harte zelfs.

De voorzitter: Oh. Nou. De PVV-fractie stemt voor de motie M 2020-35. Ik kijk nog even naar de heer Vorenkamp en mevrouw Kort. Ja, die stemmen daarmee in. En als laatste hebben we de motie M 2020-36, 'Oplossen PAS-meldingen'.

De heer Uppelschoten: Daar stemmen wij ook van harte mee in. Voor.

De voorzitter: Ook hier zie ik mevrouw Kort en de heer Vorenkamp hun duimen opsteken. Dank u wel PVV-fractie. Ik ga naar de VVD-fractie, bij monde van mevrouw Meeuwissen. En de heer Serlie zit hier in de Statenzaal. Maar ik zie hem ook op het scherm. Dat is mooi. Mevrouw Meeuwissen. De voorstellen. De VVD-fractie. Wilt u dat ik ze allemaal afloop?

Mevrouw Meeuwissen: Nee hoor. De VVD-fractie stemt voor alle acht de voorstellen.

De voorzitter: Kijk, dat schiet toch maar lekker op. Mag ik even duimen zien? En wil de heer Uppelschoten de VVD-fractie verlaten?

De heer Uppelschoten: Met pijn in het hart.

De voorzitter: Even kijken hoor, want ik zie een duim van mevrouw Udinga, mevrouw Zwaan, de heer Moes, de heer Serlie. Ja goed. Dan gaan we de moties langslopen. De motie M 2020-30, 'Jongerenadviesraad Drenthe'.

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Mag ik de duimen even zien? Ja, dank u wel. Motie M 2020-33, 'Flora en Fauna'.

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Ook de duim naar beneden kan natuurlijk ook. Dan 'Frisse start na corona', motie M 2020-34.

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Even de duimen. De 'Burgerparticipatie', motie M 2020-35.

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Oké. En als laatste motie M 2020-36, 'Oplossen PAS-meldingen'.

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Helder. Is de heer Serlie daar ook voor? Kijk bij de heer Moes krijgen we twee duimen en de heer Serlie doet ook mee. Dank u wel mevrouw Meeuwissen. Dan gaan wij naar de SP-fractie. Mevrouw Dijkers en de heren Mäkel-van Luttkhuizen en Moinat. Even kijken, mevrouw Zwaan. Nog even haar... Ja. De heer Moinat. Ja, het is toch jammer Wim, dat we je de hele dag niet gezien hebben jongen.

De heer Moinat: Ik kan wel een fotootje opsturen.

De voorzitter: Ja, ja. Ik hoop toch echt dat we je binnenkort weer wel kunnen zien. Ik ga mevrouw Dijkers vragen wat zij doet op alle voorstellen en dan krijg ik vast van de heer Mäkel duimen of niet. En van de heer Moinat wil ik dan graag even horen wat hij vindt. Ja?

De heer Moinat: Ja.

De voorzitter: Mevrouw Dijkers. Voorstel H-4a, Statenuk 2020-961, 'Begroting 2021'.

Mevrouw Dijkers: Voor de voorstellen, de Statenukken zijn wij alle acht voor.

De voorzitter: Oh, dat schiet lekker op. Ik zie een duim bij de heer Mäkel en meneer Moinat?

De heer Moinat: Ik ben het ermee eens.

De voorzitter: Ja. U bent het daarmee eens. Goed zo. Nou, dan gaan we nu naar de moties. Daar beginnen we bij de 'Jongerenadviesraad', motie M 2020-30.

Mevrouw Dijkers: Zijn we voor.

De voorzitter: Heer Moinat?

De heer Moinat: Ik ook.

De voorzitter: Mooi. 'Flora en Fauna', M 2020-33.

Mevrouw Dijkers: Daar zijn we voor.

De heer Moinat: Ja.

De voorzitter: Helemaal goed. 'Frisse start na corona', M 2020-34.

Mevrouw Dijkers: Daar zijn we voor.

De heer Moinat: Ook.

De voorzitter: 'Burgerparticipatie', M 2020-35.

Mevrouw Dijkers: Daar stemmen we tegen.

De heer Moinat: Dat doe ik ook.

De voorzitter: En als laatste 'Oplossen PAS-meldingen', M 2020-36.

Mevrouw Dijkers: Ook daar stemmen we tegen.

De heer Moinat: En ik ook.

De voorzitter: Helder. Dank u wel SP en tot spoedig Wim.

De heer Moinat: Ja, tot ziens.

De voorzitter: Dan kom ik bij de CDA-fractie. De heer Van Dekken en mevrouw Mentink en Vledder en de heren Vegter en Zuur. Ja. Nou, dat gaat heel soepel. Mag ik vragen wat u op de voorstellen doet? Heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Alle stukken zijn wij voor, voorzitter.

De voorzitter: Fijn. En ik kijk even naar uw fractiegenoten. Mevrouw Vedder. Ja. Fijn. Ik loop de moties langs. ... .. Sorry. Wat zei meneer Vegter?

De heer Vegter: Ik zei, mevrouw Dijkers is het er ook mee eens, maar ze maakte dat ze wegkwam.

De voorzitter: Ja, ja, ja. Niet meer in de CDA-gelederen. Motie M 2020-30 'Jongerenadviesraad'.

De heer Van Dekken: Zijn we met vijf stemmen voor.

De voorzitter: Oké. Ik kijk even naar de duimen. Dank u wel. 'Flora en Fauna', motie M 2020-33.

De heer Van Dekken: Zijn we met vijf stemmen tegen.

De voorzitter: Ik kijk even weer naar duimen. Ja, helder. 'Frisse start na corona', M 2020-34.

De heer Van Dekken: Zeker, dienen we mee in, daar zijn we voor.

De voorzitter: Oké. Even kijken of de heer Vegter ook voor is. Ja. Dan de 'Burgerparticipatie', M 2020-35.

De heer Van Dekken: Zijn we vijf keer voor en ook dankzegging richting PVV en Forum dat ze dit steunen.

De voorzitter: Oké. Oké. Helder. En als laatste, Motie M 2020-36, 'Oplossen van de PAS-meldingen'.

De heer Van Dekken: Vijf keer voor, voorzitter.

De voorzitter: Ja en ook hier zie ik vier andere duimen. Dank CDA-fractie. Ik heb altijd zo'n songfestival gevoel als ik dit doe. Maar ja, desalniettemin, het is heel erg hartelijk gemeend. Dank, dank, dank. Ik ga door met D66. Mevrouw Kleine Deters en de heer Pragt.

Mevrouw Kleine Deters: Ja, dank u wel voorzitter. Wij kunnen het ook beknopt doen. H-4 tot en met H-10, alle voorstellen, stemt de D66-fractie voor.

De voorzitter: Oké. De heer Pragt zie ik enorm instemmend knikken.

Mevrouw Kleine Deters: Motie 2020-30 en M 2020-34 zijn wij mede- indiener, dus ook voor.

De voorzitter: Een momentje. Dit gaat te snel. Ik ga de moties even langs. Motie 2020-30, 'Jongerenadviesraad'.

Mevrouw Kleine Deters: Voor dus.

De voorzitter: Daar bent u voor. Motie 2020-30 is D66 voor. Ik zie de heer Pragt knikken. 'Flora en Fauna'?

Mevrouw Kleine Deters: M 2020-33 steunen wij met voor.

De voorzitter: M 2020-33 bent u ook voor. 'Flora en Fauna'. De heer Pragt ook? Ja. Dan motie M 2020-34, 'Frisse start na corona'.

Mevrouw Kleine Deters: mede-indiener, dus voor.

De voorzitter: Ja. Motie M 2020-35, de 'Burgerparticipatie'.

Mevrouw Kleine Deters: Voor.

De voorzitter: Oké. Ik zie de heer Pragt ook knikken. Dan als laatste, 'Oplossen PAS meldingen', M 2020-36?

Mevrouw Kleine Deters: tegen.

De voorzitter: En de heer Pragt ook. Goed, dank u wel D66. GroenLinks. De heer Nijmeijer en de heer Bos en de dames Haan en Slagt. Ja. Even kijken. Mevrouw Kleine Deters zit er nog in. Dus die... Ja, goed zo. De heer Nijmeijer. De voorstellen. Wilt u dat ik ze langsloop, of wilt u ze ook...

De heer Nijmeijer: Nee hoor, dat kan in een keer. Wij zijn alle Statenvoorstellen zoals die voorliggen, zijn wij voor.

De voorzitter: Ik kijk even naar uw fractiegenoten. Ja, die zitten te knikken. Dan de moties. Motie M 2020-30, 'Jongerenadviesraad'?

De heer Nijmeijer: Vier keer voor.

De voorzitter: Ik kijken even of ik duimen zie. En zo... Ja, dat zie ik. 'Flora en fauna', M 2020-33.

De heer Nijmeijer: Viermaal tegen.

De voorzitter: Zie ik daar instemming met deze tegenstem? Ja. 'Frisse start na corona', M 2020-34.

De heer Nijmeijer: Viermaal voor.

De voorzitter: Oké. Ook hier zie ik knikkende gezichten. 'Burgerparticipatie', M 2020-35.

De heer Nijmeijer: Viermaal voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ook daar zie ik de dames en de heer knikken. En als laatste 'Oplossen PAS-meldingen', motie M 2020-36.

De heer Nijmeijer: Viermaal tegen.

De voorzitter: Ook hier zie ik instemmende gezichten. Dank u wel heer Nijmeijer. Mooi zo.

De heer Nijmeijer: Graag gedaan.

De voorzitter: Mooi. Dan kom ik bij de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal. En ik vraag hem wat hij op de voorstellen doet. Wilt u dat ik ze allemaal langsloop?

De heer Schoenmaker: Allemaal voor.

De voorzitter: Dat is glashelder. Gaan we de moties langs. Motie M 2020-30, 'Jongerenadviesraad'. Zijn we voor. Motie M 2020-33, 'Flora en Fauna'.

De heer Schoenmaker: Tegen.

De voorzitter: Motie M 2020-34, 'Frisse start na corona'.

De heer Schoenmaker: Daar zijn we voor.

De voorzitter: Motie M 2020-35 'Burgerparticipatie'?

De heer Schoenmaker: daar zijn we voor.

De voorzitter: En als laatste motie 'Oplossen PAS-meldingen', motie M 2020-36.

De heer Schoenmaker: Daar zijn we voor. Dank u wel meneer Schoenmaker. Helemaal goed. Dat was Sterk Lokaal. Dan ga ik naar de ChristenUnie, mevrouw Van den Berg. Meneer Bos van Groen-Links zit nog op ons scherm. Eens even kijken. Mevrouw Van den Berg, de heer Pruisscher en de heer Veldsema. Ik zie mevrouw Van den Berg een beetje met tegenlicht, maar ik zie haar silhouet. Komt helemaal goed. Mag ik vragen wat de ChristenUnie op de voorstellen doet?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij allemaal voor, voor alle voorstellen die voorliggen.

De voorzitter: Dank u wel. Dat gaat snel. Ik kijk even naar de heren, ook naar de heer Veldsema. Ja, die is het daarmee eens. Dan de moties. De eerste M 2020-30 'Jongeren- adviesraad' is van de heer Pruisscher.

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Kijk. Dan de motie M 2020-33, 'Flora en Fauna'.

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Even kijken. Daar zijn de heren het mee eens. De 'Frisse start na corona', M 2020-34.

Mevrouw Van den Berg: Zijn wij voor.

De voorzitter: Zijn de heren daar... Ja, de heer Veldsema ook. 'Burgerparticipatie', M 2020-35.

Mevrouw Van den Berg: Zijn we ook voor.

De voorzitter: Ja, de heer Veldsema ook? Ja. En als laatste. 'Oplossen PAS meldingen', Motie M 2020-36.

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: En de heren ook? Ja, de heer Veldsema ook. Dank u wel ChristenUnie. Dan zie ik de heer Duut reeds verschijnen. De ChristenUnie vlucht weer uit. Heer Duut. Mag ik u vragen wat u op de verschillende voorstellen doet? Wilt u dat ik ze allemaal langsloop?

De heer Duut: Nee hoor. Alle voorstellen voor.

De voorzitter: Fijn! Oké. Dan de 'Jongeren- adviesraad', Motie M 2020-30.

De heer Duut: Ook voor.

De voorzitter: Motie M 2020-33 'Flora en Fauna'.

De heer Duut: Tegen.

De voorzitter: De motie M 2020-34 'Frisse start na corona'.

De heer Duut: Voor.

De voorzitter: Moties M 2020-35, 'Burgerparticipatie'.

De heer Duut: Voor.

De voorzitter: En 'Oplossen PAS-meldingen', M 2020-36

De heer Duut: Voor.

De voorzitter: Dank u wel. Voor. Voor zei u toch, de laatste?

De heer Duut: Ja.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Dan als laatste mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Ja, daar is ze al. Mag ik u vragen mevrouw Potharst, zal ik de voorstellen langslopen? Vindt u dat prettig?

Mevrouw Potharst: Nee hoor. Ik kan wel even aangeven in totaal. Alle voorstellen stemmen we mee in, behalve met de Begroting 2021.

De voorzitter: Oké. Dus dat is voorstel op H-4a, Statenstuk 2020-961. Ja, daar is de Partij voor de Dieren tegen.

Mevrouw Potharst: Ja, juist.

De voorzitter: En de andere voorstellen is de Partij voor de Dieren voor. Nou goed. Dan de moties. Motie M 2020-30, 'Jongerenadviesraad'.

Mevrouw Potharst: Stemmen wij voor.

De voorzitter: Voor. De motie M 2020-33 'Flora en fauna'.

Mevrouw Potharst: Uiteraard voor.

De voorzitter: Ja. Motie M 2020-34 'Frisse start na corona'.

Mevrouw Potharst: Zijn wij voor.

De voorzitter: Motie M 2020-35 'Burgerparticipatie'.

Mevrouw Potharst: Zijn wij tegen.

De voorzitter: En de motie M 2020-36, 'Oplossen PAS-meldingen'.

Mevrouw Potharst: We zijn tegen deze motie.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Wij hebben alle stemmen binnen en we gaan nu tellen. Ik probeer zo spoedig mogelijk bij u terug te komen. Ik schat zo in, tussen nu en vijf minuten. Dus als u allemaal wilt blijven 'hangen', als ik me zo mag uitdrukken, dan zou dat heel plezierig zijn. Ik schorst de vergadering voor enkele minuten. Dank u wel.

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en ik hoop dat zoveel mogelijk mensen nu hun cameraatjes aan willen zetten, want ach dan zie ik jullie nog even. Dat vind ik helemaal gezellig. Ja, kijk, dat hele scherm floept aan, met allemaal mag ik wel zeggen, toch zeer geëngageerde gezichten. Want jongens, jongens, wat hebben jullie allemaal lange adem. Echt hoor. Ik vind het wel top hoor, dat we de hele dag toch enigszins blijmoedig door onze agenda heen gaan. Want het is ook wel onorthodox. Het is echt zo anders als anders. Ik ben jullie zeer erkentelijk hoor voor de manier waarop jullie allemaal bloedserius, ook als er gewoon wat ICT-tegenslag is, recht overeind achter jullie schermen blijven zitten. Fantastisch vind ik dat. Echt. Complimenten, complimenten. Goed. Ik begin met de uitslagen van de stemmingen. En ik begin bij het eerste voorstel H-4a, Statenstuk 2020-961. De 'Begroting'. Daarvoor hebben gestemd 35 leden, daartegen 4, zodat dit voorstel is aanvaard. Dan het tweede voorstel H-4b, Statenstuk 2020-954, 'Investeringsagenda PLUS'. Daarvoor hebben gestemd 31 leden, daartegen 8, zodat dit voorstel is aanvaard. Dan voorstel H-5, Statenstuk 2020-958, de 'Woonagenda'. Daarvoor hebben gestemd 34 leden, daar tegen 5. Dit voorstel is aanvaard. Voorstel H-6, Statenstuk 2020-952, 'Ik ben Drents Ondernemer'. Daarvoor hebben gestemd 31 leden, daartegen 8. Dit voorstel is aanvaard. Het voorstel op H-7, Statenstuk 2020-953 'Energie neutraal Wonen'. Daarvoor hebben gestemd 36 leden, daartegen 3. Dit voorstel is aanvaard. Voorstel op H-8, Statenstuk 2020-955, 'De Odoorneweg' Daarvoor hebben gestemd 36 leden, daartegen 3. Het voorstel is aanvaard. Voorstel op H-9, Statenstuk 2020-956, 'De Borgerderweg'. Daarvoor hebben 36 leden gestemd, daartegen 3. Dit voorstel is aanvaard. En als laatste, het voorstel op H-10, Statenstuk 2020-959, 'Krediet voor de N34 en Emmen-West'. Daarvoor hebben gestemd 39 leden. Dit voorstel is met algemene stemmen aanvaard. Dan ga ik naar de moties. Ik kom bij motie M 2020-30, de jongerenraad, 'De Jongerenadviesraad'. Daarvoor hebben gestemd 39 leden. Deze motie is met algemene stemmen aan-

vaard. Dan kom ik bij motie M 2020-33, 'Flora en Fauna'. Daarvoor hebben gestemd 6 leden, daartegen 33 leden. Deze motie is verworpen. Dan de 'Frisse start na corona', motie M 2020-34. Daarvoor hebben gestemd 31 leden daartegen 8. Deze motie is aanvaard. Dan motie M 2020-35, de motie over 'De Burgerparticipatie'. Daarvoor hebben gestemd 35 leden, daartegen 4. Deze motie is aanvaard. En als laatste het 'Oplossen van PAS-meldingen', motie M 2020-36. Daarvoor hebben gestemd 26 leden, daartegen 13. Deze motie is aanvaard.

K. Sluiting

De voorzitter: Hiermee zijn wij aan het eind gekomen van deze Statenvergadering. En dit was de Statenvergadering over de Begroting 2021, de Investeringsagenda PLUS, waar de leden van de Staten en ook de leden van het college heel veel tijd en energie in gestopt hebben. En daarmee wil ik u allen ook complimenteren, want dit was natuurlijk een hele bijzondere manier van samenwerken. Ik spreek de hoop en de verwachting uit, dat de Begroting en de Investeringsagenda, ook mede dankzij het commitment wat u allemaal heeft uitgesproken, en natuurlijk heeft u ook op sommige onderdelen tegen gestemd, zo gaat dat in een ordentelijke manier van democratie bedrijven, maar ik spreek de hoop en de verwachting uit dat we in de komende weken en maanden in deze toch wel hele bijzondere coronatijd, ook met de middelen die nu voor handen zijn, de Drenten en alle ontwikkelingen in Drenthe echt goed kunnen ondersteunen. Want het is voor waar niet simpel. En wij als bestuurders van Drenthe, dat zeg ik tegen de leden van de Staten en dat zeg ik ook tegen de leden van GS, wij als bestuurders van Drenthe, ja, wij moeten misschien wel dubbel ons best doen, om dat naoberschap echt hoog in het vaandel te houden. Want in deze toch wel donkere maanden op tal van onderdelen zal ik maar zeggen, zowel letterlijk als figuurlijk, moeten we elkaar een beetje door helpen. Dus ik zou het fantastisch mooi vinden als we dat, en dat doen jullie allemaal, dat weet ik, als we dat gewoon blijven doen. Dank daarvoor alvast. En ja, ik hoef jullie geen goede thuisreis te wensen, want de meesten van jullie zijn al thuis. Dus jullie hoeven niet meer door het donker. Ik weet helemaal niet of het mistig is bijvoorbeeld, want ik ben de hele dag al hier in de Statenzaal. Maar ik wil jullie wel een fijne avond wensen. Dank allemaal en tot gauw weer. Dag. Leuk hoor, ik zie allemaal zwaaiende handjes. Hoi, hoi, dag. Ja leuk. Ja, iedereen vlucht uit. Goed.